

Ioana-Mihaela Bonda

Cecilia Cârja

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” (1959-1989)

Presă Universitară Clujeană

Ioana-Mihaela Bonda | Cecilia Cârja

•

STUDENȚI STRĂINI
LA UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
(1959-1989)

Ioana-Mihaela Bonda | Cecilia Cârja

**STUDENȚI STRĂINI
LA UNIVERSITATEA
„BABEȘ-BOLYAI”**

(1959-1989)

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Ovidiu Ghitta

Prof. univ. dr. Marcela Sălăgean

Referent literar: Anamaria Milonean

ISBN 978-606-37-1682-9

© 2022 Autoarele volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarelor, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

Cuprins

Introducere.....	7
Capitolul 1. Regulamente și instrucțiuni	27
1.1. Regulamente.....	27
1.2. Burse și taxe.....	71
1.3. Concluzii	96
Capitolul 2. Anul pregătitor.....	99
2.1. Regulamente și instrucțiuni	100
2.2. Organizarea și activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”	132
2.3. Studenții străini din anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” – evoluție numerică, dinamici cantitative.....	145
2.4. Concluzii	187
Capitolul 3. Experiențe academice în anii comunismului: studenți străini la universitatea „Babeș-Bolyai” (1959-1989)	191
3.1. Studenții străini – o provocare pentru conducerea Universității „Babeș-Bolyai”?.....	194
3.2. În căutarea specializării dorite: mobilitatea între facultăți și între centre universitare.....	211
3.3. În afara regulamentului. Absențe, abateri, exmatriculări. Retragerea de la studii	228
3.4. Petrecerea timpului liber	252

3.5. Printre statistici. Evoluția prezenței studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”	261
3.6. Studenți străini la cursurile de vară organizate de Universitatea „Babeș-Bolyai”	338
3.7. Concluzii	341
Concluzii	347
Bibliografie	355

INTRODUCERE

A studia în străinătate și, în special, la universități din Europa Occidentală a fost, de-a lungul timpului, un obiectiv și un ideal totodată, urmărit cu ardoare de generații și generații de tineri. Această tendință se păstrează până astăzi, când o serie de obstacole de natură politică, de limbă sau diferențe la nivelul programelor de studiu au ajuns să fie mult mai ușor de surmontat, într-o lume tot mai cosmopolită, care a pășit în era globalizării. Dacă în secolul XIX, și apoi în primele decenii ale secolului XX, aceștia s-au îndreptat spre instituțiile de învățământ superior din țările în care se simțeau mai apropiați prin vecinătate, cultură, limbă sau educație, ulterior, aria geografică a țărilor, a opțiunilor de studiu s-a lărgit considerabil. Fluxul studenților care au ales un parcurs academic în afara țării natale a crescut considerabil în a doua jumătate a secolului XX, fiind influențat de politicile culturale ale statelor și de anvergura de ansamblu a relațiilor internaționale. Climatul generat de Războiul Rece, după Al Doilea Război Mondial, a impus în Europa un spirit concurențial, în sensul în care s-au dezvoltat două arii separate care au încercat să-i atragă pe amatorii de studii în străinătate spre universitățile din Est, respectiv spre cele din Vest¹. De-a lungul anilor, competiția dintre Est și Vest a reflectat modul în care politicile privind schimbul de studenți au fost influențate de preocupările și interesele Marilor Puteri în dinamica relațiilor internaționale².

În perioada pe care o avem în vedere, interesele și opțiunile pentru un stat sau altul au cunoscut modificări și reorientări semnificative. Înaintea celui de Al Doilea Război Mondial, Franța, Marea Britanie,

¹ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010. Policy and Practice round the World*, Palgrave Macmillan, 2020, p. 82.

² *Ibidem*, p. 196.

Germania și SUA au fost țările care au atras cei mai mulți tineri la studii. După cel de al doilea conflict mondial, URSS a încercat să atragă tot mai mulți studenți din acest flux internațional, mai ales din țările aflate în curs de dezvoltare. În secolul XX, clasamentul statelor care au atras cei mai mulți studenți s-a tot schimbat. Astfel, în anul 1960, țările care au școlarizat cei mai mulți studenți străini au fost: Franța (27.132), Germania Federală (21.701), URSS (13.500), Regatul Unit (12.410), Austria (10.374), Elveția (6.897) și Spania (5.281). După mai bine de un deceniu, în 1975, situația s-a modificat. Conform datelor statistice de care dispunem, în fruntea acestui clasament a rămas Franța (93.750), urmată de Germania Federală (53.560), Regatul Unit (49.032), URSS (30.563), Italia (18.921), Austria (13.320), Elveția (10.113) și Grecia (10.049)³.

O anume tendință ascendentă s-a putut observa și în România. Astfel, prezența studenților străini în instituțiile de învățământ superior din țara noastră a crescut sistematic în arcul temporal 1959-1982. Dacă la începutul perioadei studiate, în anul universitar 1959/1960, au fost înmatriculați 953 studenți străini, numărul lor a ajuns la 16.962 în anul 1981/1982. Printre explicațiile fenomenului pot fi menționate și cele de natură economică. Contribuția financiară la bugetul statului a celor care veneau pe cont propriu la studii nu era deloc de neglijat. Pe de altă parte, unii tineri au ales România pornind tot de la argumente de natură financiară. Taxele de studii pe care trebuiau să le plătească erau mai reduse decât în alte state, iar costurile traiului zilnic mai mici. Nu este mai puțin adevărat că învățământul superior românesc s-a bucurat, și în acea perioadă, de un anumit nivel de recunoaștere și prestigiu⁴.

Ulterior, prezența tinerilor străini a scăzut treptat până la finalul anilor '80, ajungând ca în anul universitar 1988/1989 să fie școlarizați doar

³ *Ibidem*, p. 78.

⁴ Valentin Maier, „Foreign students enrolled in the Medicine and Pharmacy Higher Education in Romania (1975-1989)”, în *Clujul Medical*, vol. 89, nr. 2, 2016, p. 308. DOI: 10.15386/cjmed-614; https://www.researchgate.net/publication/301303351_Foreign_Students_Enrolled_in_the_Medicine_and_Pharmacy_Higher_Education_in_Romania_1975-1989, accesat la 12 iunie 2022.

6.503 studenți⁵. Același grafic poate fi observat și în ceea ce-i privește pe absolvenți. Numărul lor a crescut până la sfârșitul deceniului opt al secolului trecut, dar, în perioada următoare, tendința a fost una descrescătoare. Scăderea numărului de absolvenți a fost cauzată de criza economică prin care a trecut România, mai ales în deceniul nouă al secolului XX, ca urmare a politicilor promovate de Nicolae Ceaușescu⁶.

Între universitățile românești care au atras numeroși studenți internaționali s-a numărat și Universitatea „Babeș-Bolyai”. Instituția își începe istoria în această formulă duală odată cu anul universitar 1959/1960, după ce la 5 februarie 1959 a fost luată decizia unificării celor două instituții de învățământ superior care au funcționat distinct până atunci, Universitatea „Bolyai”, maghiară, și Universitatea „Victor Babeș”, românească. Fuziunea celor două universități a fost prezentată publicului larg drept rezultatul dorinței comune a studenților de ambele părți, exprimată prin intermediul asociațiilor care funcționau în amândouă comunitățile universitare. În fapt, hotărârea de unificare a venit nu din partea corpurilor academice, cum ar fi fost normal, ci din inițiativa organelor politice, mai precis a Partidului Muncitoresc Român, care avea sub control inclusiv acele asociații studențești⁷. Comunitatea academică a fost pusă în fața faptului împlinit, ceea ce a generat reacții de împotrivire din partea profesorilor maghiari și a dus chiar la gesturi extreme, doi dintre aceștia ajungând să se sinucidă⁸. Această stare de lucruri nu a împiedicat însă contopirea ambelor instituții, finalizarea procesului fiind asumată de un comitet format din reprezentanți ai celor două rectorate, sub stricta

⁵ Constantin Anghelache, Iordan Petrescu, Mădălina Gabriela Anghel, Emilia Gogu, *Evoluția centenară a învățământului în România*, București: Editura Economică, 2018, p. 188.

⁶ Dinu C. Giurescu, *Învățământul în România între anii 1948 și 1989. Disertație susținută cu ocazia ceremoniei de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova, 22 noiembrie 2001*, p. 20, https://www.ucv.ro/pdf/international/informatii_generale/doctor_honoris/68.pdf, accesat la 22 iulie 2022.

⁷ József Lukács, „De la două universități la una singură: formarea Universității Babeș-Bolyai (1959)”, în *Exceleșța ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, coord. Ana Victoria Sima, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 67.

⁸ Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, în *Istoria Universității «Babeș-Bolyai»*, coord. Ovidiu Ghitta, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2012, p. 263.

supraveghere a forurilor politice. Actul final a fost încheiat la începutul lunii iulie 1959 și prevedea că noua instituție de învățământ superior va purta numele de Universitatea „Babeș-Bolyai”, având în componența sa șase facultăți: Facultatea de Matematică și Fizică, Facultatea de Chimie, Facultatea de Științe Naturale și Geografie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Facultatea de Filologie și Facultatea de Științe Juridice⁹. Universitatea urma să funcționeze nu cu două secții, română și maghiară, cum se discutasese cu alte ocazii, ci cu grupe de limbă maghiară și română, iar facultățile cu profil didactic și disciplinele social-politice organizau cursurile bilingv. Cursurile de istoria și geografia României s-au predat numai în limba română¹⁰. Cel care a preluat conducerea universității rezultate în urma acestei fuziuni a fost profesorul și istoricul Constantin Daicoviciu, al cărui rectorat s-a întins până în anul 1968.

Această perioadă, cuprinsă între unificarea celor două universități și Revoluția din 1989, a însemnat pentru Universitatea „Babeș-Bolyai” un timp din care n-au lipsit acumulările și evoluțiile, rectorii care i-au condus destinele încercând să dezvolte și să consolideze deopotrivă componenta didactică și pe cea de cercetare. Este de remarcat, de asemenea, tendința de deschidere a universității către mediile academice internaționale, în anii '60-'70, fenomen care se înscria în dinamica generală a învățământului superior românesc, reflectată într-o creștere însemnată a numărului de cetățeni străini dornici să învețe în universitățile din România. A urmat o perioadă de scădere, în anii '80, cauzată de regresul economic și de presiunea comandamentelor politice. Cele două etape din evoluția Universității clujene s-au reflectat inevitabil în mobilitatea cadrelor didactice și a studenților. Au avut loc numeroase participări la stagii de cercetare și la manifestări științifice internaționale în principalele centre universitare europene, precum și în Statele Unite ale Americii, Japonia, Iran sau Israel. S-au încheiat acorduri de colaborare cu universități prestigioase din Strasbourg, Cracovia, Geneva, Colorado, Tübingen etc., iar 24 de

⁹ *Ibidem*, p. 265.

¹⁰ József Lukács, „De la două universități la una singură”, p. 68.

membri ai corpului profesoral clujean¹¹ au funcționat ca lectori de limba română sau profesori invitați în țări precum Italia, Franța, Statele Unite ale Americii, Anglia sau Belgia. Aceeași emulație academică s-a înregistrat și dinspre aceste centre universitare către Universitatea „Babeș-Bolyai”, direcțiile de studiu și de cercetare fiind foarte ofertante pentru cetățenii străini, iar numărul celor care au optat pentru a urma cursurile facultăților, programe de studiu la nivel de doctorat sau stagii de cercetare a crescut de la an la an în cele trei decenii.

Structura facultăților a fost într-o continuă dinamică în perioada pe care o avem în vedere; s-au înființat unele noi, precum cea de Științe Economice, în anul 1961, iar altele s-au divizat - Facultatea de Matematică și Fizică -, și s-au instituit noi specializări: Analiza matematică și mașini de calcul, Astronomie și mecanică teoretică, Calcul numeric și statistică, Fizică atomică și nucleară, Tehnologie chimică, Paleontologie-stratigrafie, Defectologie, Dreptul muncii, Evidență contabilă și statistică, Finanțe și credit etc¹². S-a dezvoltat, în consecință, infrastructura facultăților. Au fost edificate laboratoare noi (de fonetică, la Facultatea de Filologie, de defectologie și sociologie, la Facultatea de Istorie și Filosofie, de radiologie, meteorologie-climatologie, la Facultatea de Biologie-Geografie), a fost construit complexul de cămine studentești „Hașdeu” și cantina, s-a extins Biblioteca Centrală Universitară, înglobând bibliotecile facultăților și sporindu-și permanent fondul de carte, iar din 1966 Universitatea a dispus de o stațiune de cercetare în domeniul biologiei la Arcalia, în județul Bistrița-Năsăud. Toate aceste transformări au făcut posibilă școlarizarea unui număr mai mare de studenți, inclusiv a celor veniți din străinătate, tot mai numeroși în această perioadă, atrași fiind de oferta de specializări pe care le puteau urma la Cluj.

În anii '50, România a aplicat în politica sa de atragere a studenților străini modelul impus de URSS și metodele folosite de celelalte țări din

¹¹ Oana Habor, „Educație, cercetare și cultură în anii regimului comunist: Universitatea Babeș-Bolyai (1959-1989)”, în *Exelența ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, coord. Ana Victoria Sima, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 71.

¹² Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, p. 269.

blocul socialist. Odată cu Războiul Rece, Uniunea Sovietică a impus, în Europa Răsăriteană, propriul model de învățământ superior. În același timp, în statele-satelit a fost stabilit același model organizațional pentru învățământul superior¹³.

În această perioadă, mobilitatea studenților a fost creionată, în general, în funcție de disponibilitatea economică și de interesele politice¹⁴.

Guvernele statelor comuniste s-au concentrat în mod prioritar pe colaborarea științifică și culturală cu țările în curs de dezvoltare. O direcție avută în vedere în acest sens a fost acordarea de burse. Deosebit de active au fost pe această linie, la nivel european, Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Polonia, Bulgaria¹⁵. România a încercat, prin politica pe care a promovat-o, să devină, pe acest teren, un actor important în regiune, mai ales că activitățile culturale și științifice au constituit puncte importante în relațiile internaționale¹⁶.

La reluarea contactelor academice internaționale, oarecum limitate în anii '50-'60, a contribuit în mod decisiv semnarea la Praga, pe data de 7 iunie 1972, a *Convenției cu privire la recunoașterea și echivalarea reciprocă a documentelor de absolvire a instituțiilor de învățământ mediu, mediu de specialitate și superior, precum și a documentelor de acordare a titlurilor științifice și a gradelor didactice*, rămasă cunoscută sub numele de *Convenția de la Praga*¹⁷. Acest document a fost semnat de statele din blocul comunist european: Bulgaria, Republica Democrată Germania, Polonia, România, URSS și Cehoslovacia, pentru ca apoi să adere și de pe alte continente state, din aceeași sferă ideologică, precum: Vietnamul, Cuba și Republica Populară Mongolă. Încheierea acestei convenții s-a făcut cu intenția unei mai bune colaborări între țările blocului comunist, inclusiv pe partea educațională. Prin intermediul ei s-a inițiat peregrinarea academică a tinerilor din aceste țări și au crescut oportunitățile de calificare în anumite

¹³ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 198.

¹⁴ *Ibidem*, p. 211.

¹⁵ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională. Instrumente juridice de cooperare*, Teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, 1976, p. 12.

¹⁶ *Ibidem*, p. 15.

¹⁷ Fragmente din această convenție au fost publicate (traduse în limba română) în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an X, nr. 66, 22 aprilie 1974, p. 7-8.

domenii¹⁸, pentru care țările de proveniență ale studenților fie că nu aveau suficiente locuri în universitățile proprii, fie nu dispuneau deloc de unele specializări.

Convenția prevedea recunoașterea ca echivalente pe teritoriul tuturor statelor semnatare a documentelor referitoare la învățământul mediu și superior, ceea ce dădea dreptul propriilor cetățeni să se înscrie la universități și institute de învățământ superior din oricare dintre țările implicate. De asemenea, se echivalau, pe teritoriul tuturor statelor participante la convenție, documentele care aveau în vedere acordarea gradelor didactice și a titlurilor științifice pentru personalul din cercetare¹⁹. Semnarea unei astfel de convenții pentru respectiva epocă era un element de avangardă, în condițiile în care nu exista un act similar încheiat nici măcar între statele democratice ale Europei. Un prim acord în acest sens între două universități apusene a fost încheiat abia la sfârșitul anului 1975, între Universitatea din Rennes (Franța) și Universitatea din Erlangen - Nürnberg (Republica Federală Germania)²⁰. Încheierea *Convenției de la Praga* a fost urmată ulterior de o serie de acorduri bilaterale, pe care România le-a semnat cu Bulgaria (1977), Republica Democrată Sudan (1978), Pakistan (1978), Austria (1979) și Republica Democrată Germană (1986), pentru a face funcționale prevederile documentului²¹. De remarcat este faptul că, deși Polonia a fost una dintre semnatarele convenției, în întreaga perioadă studiată de noi, a ajuns la Universitatea „Babeș-Bolyai” doar un grup de cinci studenți de la Universitatea Jagiellonă, în anul 1980, și aceștia pentru numai câteva zile, cu scopul de a aduna unele date necesare în vederea finalizării lucrărilor de licență²².

¹⁸ Ștefan-Marius Deaconu, „Între izolaționism și cooperare: Aspecte privind mobilitatea academică în învățământul superior din statele est-europene în anii '70-'80”, în *O utopie devenită realitate: învățământul superior din RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*, coord. Liliana Rotaru, Ion Valer Xenofontov, Chișinău: Tipografia „Lexon Prim”, 2020, p. 74.

¹⁹ *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an X, nr. 66, 22 aprilie 1974, p. 7-8.

²⁰ Ștefan-Marius Deaconu, „Între izolaționism și cooperare”, p. 74.

²¹ *Ibidem*, 75.

²² Arhiva Universității Babeș-Bolyai (în continuare AUBB), Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Notă telefonică*, 12 iunie 1980.

Convențiile pentru echivalarea actelor de studii și a titlurilor științifice au fost secondate, între altele, de o serie de acorduri culturale, științifice și educaționale semnate de România nu numai cu statele din blocul comunist, ci și cu cele din Orientul Mijlociu sau cu statele africane în curs de dezvoltare, cu statele democratice europene sau cu Statele Unite ale Americii, Canada ori alte țări de pe continentul Americii de Sud, și au dublat de cele mai multe ori acordurile economice încheiate cu țările respective. Majoritatea acestor acorduri au fost încheiate după ce Nicolae Ceaușescu a preluat, în anul 1974, președinția Republicii Socialiste România. După acest moment obiectivul principal a fost afirmarea pe plan internațional. Linia de politică externă urmată de Ceaușescu se plia pe direcțiile de bază ale politicii externe românești inițiate încă din anii '60, cu accent pe dezvoltarea relațiilor cu toate statele socialiste, inclusiv cu China, strategie prin care regimul ceaușist dorea să reducă influența URSS-ului. De asemenea, se urmărea amplificarea relațiilor cu țări în curs de dezvoltare, precum și cu cele occidentale și cu Statele Unite ale Americii²³.

În acest sens, cu doi ani înainte de preluarea efectivă a puterii în stat, în 1972, Ceaușescu a demarat o serie de vizite care aveau menirea de a-l prezenta pe scena internațională ca liderul afirmat al statului român, poziție care trebuia percepută atât de statele din Răsărit, cât și de cele din Apus²⁴. Africa, Asia și America Latină au fost primele continente vizate. Nicolae Ceaușescu a ajuns mai întâi în state africane, precum Algeria, Republica Centrafricană, Congo, Zair, Zambia, Tanzania, Sudan și Egipt, continuând în anul următor cu unele țări din America Latină: Cuba, Costa Rica, Venezuela, Columbia, Ecuador și Peru²⁵.

²³ Adam Burakowski, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu 1965-1989. Geniul Carpaților*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Polirom, 2016, p. 204-205.

²⁴ *Ibidem*, p. 208.

²⁵ Date despre vizita în aceste state se regăsesc în *Hotărârea Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 26 septembrie 1973 cu privire la vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în unele țări latino-americane*, publicată în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an IX, nr. 145, 27 septembrie 1973, p. 2-3.

Anul 1974 a fost dedicat unui tur al țărilor din Orientul Mijlociu: Libia, Liban, Siria și Irak²⁶. Cu toate aceste state, autoritățile de la București au proiectat dezvoltarea relațiilor economice, a celor comerciale, dar și a colaborărilor în domeniul cultural și științific. Cu unele dintre ele, precum Algeria, Sudanul, Cuba, Venezuela, Columbia și Chile, România avea încheiate acorduri de colaborare culturală încă din anii '60²⁷, cu Irakul chiar din 1959²⁸, iar cu celelalte²⁹ au fost semnate după sau chiar în timpul acestor

²⁶ Concluziile incursiunii făcută de Nicolae Ceaușescu în țările arabe sunt sintetizate în *Hotărârea Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 22 februarie 1974 cu privire la vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în unele țări arabe*, publicată în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an X, nr. 22, 23 februarie 1974, p. 2-3.

²⁷ *Acord de colaborare culturală între Republica Populară Română și Republica Algeriană Democratică și Populară*, Alger, 7 iulie 1964; *Acord de cooperare culturală între Republica Socialistă România și Republica Sudan*, București, 25 octombrie 1967; *Acord de colaborare culturală între guvernul Republicii Populare Română și Guvernul Revoluționar al Republicii Cuba*, Havana, 28 octombrie 1960; *Acord de colaborare culturală și științifică între Republica Socialistă România și Republica Venezuela*, Caracas, 24 octombrie 1968; *Acord de colaborare culturală și științifică între guvernul României și guvernul Republicii Columbia*, București, 10 aprilie 1968; *Acord interguvernamental de cooperare culturală*, Santiago, 28 octombrie 1968, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.

²⁸ Prevederile legate de cooperarea în domeniul culturii și învățământului erau incluse în *Acordul de colaborare între Republica Populară Română și Republica Irak*, semnat la Bagdad, în 4 august 1959.

²⁹ *Acord de colaborare culturală între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Costa Rica*, San Jose, 6 septembrie 1973; *Acord de colaborare culturală între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Ecuador*, Quito, 19 septembrie 1973; *Acord de colaborare culturală, științifică și în domeniul informațiilor între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Arabe Libiene*, Tripoli, 14 februarie 1974; *Acord de cooperare în domniile învățământului, științei și culturii între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Arabe Egipt*, Cairo, 25 ianuarie 1978, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022; *Programul de schimburi culturale și științifice între guvernul României și cel al Republicii Centrafricane*, Bangui, iulie 1975, cf. *Scînteia*, an XLIV, nr. 10241, 25 iulie 1975, p. 6; *Acord de schimburi culturale și științifice semnat cu Republica Populară Congo*, la București, în iulie 1973, cf. *Lumea*, nr. 33, august 1978, p. 19; *Programul de schimburi culturale și științifice pe anii 1972-1974 semnat cu guvernul Republicii Zair*, București, septembrie 1972, cf. *Scînteia*, an XLII, nr. 9263, 8 septembrie 1972, p. 5; *Programul de schimburi culturale pe anii 1972-1973 în domeniul învățământului, culturii și artelor*, semnat la București, în 26 martie 1972, între guvernul României și cel al Republicii Zambia, cf. *Scînteia Tineretului*, an XXVIII, nr. 7110,

vizite, la care s-au adăugat și alte țări, de pe continentul european sau din afara Europei³⁰. Semnarea acestor acorduri s-a reflectat imediat și în

27 martie 1972, p. 3; *Programul de schimburi culturale pe anii 1972-1973* a fost semnat cu Tanzania în timpul vizitei făcute de Nicolae și Elena Ceaușescu în această țară, la sfârșitul lui martie 1972, cf. *Scînteia Tineretului*, an XXVIII, Seria II, nr. 7114, 31 martie 1972, p. 1-2; *Acord de schimburi culturale între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Peru*, Lima, 20 septembrie 1973, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an X, nr. 67 din 23 aprilie 1974; în timpul vizitei lui Nicolae Ceaușescu în Republica Arabă Siriană și Republica Liban, din a doua jumătate a lunii februarie 1974, a fost semnat programul de punere în aplicare a *Acordului de cooperare culturală pe anii 1974-1975* între România și Siria și *Programul de schimburi culturale și științifice între România și Liban*, și, mai mult, reprezentantul statului român a primit titlul de *doctor honoris causa* al Universității din Beirut, tocmai pentru consolidarea legăturilor academice între cele două state, cf. *Scînteia*, an XLIII, nr. 9790 din 23 februarie 1974, p. 3.

- ³⁰ Exemplificăm în cele ce urmează câteva dintre acordurile culturale semnate de România cu state de pe diferite continente, care, ulterior, în baza acestor înțelegeri au trimis studenți pentru a se perfecționa în universitățile românești: *Acord de colaborare științifică și culturală între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Volta Superioară* (azi Burkina Faso), București, 14 iunie 1973, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, an IX, nr. 132, 28 august 1973, p. 3; *Acord de colaborare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Populare Bangladesh*, Dacca, 23 octombrie 1973, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea a III-a, an XI, nr. 190, 23 septembrie 1975, p. 4; *Acord de cooperare culturală dintre Republica Socialistă România și Republica Senegal*, Dakar, 2 octombrie 1974, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea a III-a, an XI, nr. 190, 23 septembrie 1975, p. 4; *Acord de cooperare culturală dintre Republica Socialistă România și Statele Unite Mexicane*, Tlatelolco, 25 octombrie 1974, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea a III-a, an XI, nr. 187, 18 septembrie 1975, p. 4; *Acordul de cooperare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Ruanda*, București, 4 septembrie 1974, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea a III-a, an XI, nr. 194, 30 septembrie 1975; *Acord de cooperare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Federale Nigeria*, Lagos, 9 aprilie 1974, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, an X, nr. 94, 3 iulie 1974, p. 3-4; *Acord de cooperare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Gaboneze*, București, 26 iunie 1975, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, an XI, nr. 131, 16 decembrie 1975, p. 3-4; *Acord de colaborare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Cooperatiste Guyana*, București, 27 martie 1975, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, an XI, nr. 63, 16 iunie 1975, p. 9-10. *Acord de colaborare culturală și științifică între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Populare a Beninului*, Cotonou, 12 martie 1976, *Acord de cooperare culturală și științifică între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Burundi*, București, 4 aprilie 1970, *Acord privind cooperarea culturală și științifică între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Regatului Hașemit al Iordaniei*, Amman, 16 aprilie 1975, *Acord de cooperare științifică și tehnică între guvernul Republicii Socialiste România și*

mobilitatea studenților, pentru că aceste țări și-au trimis tineri la studii în centrele universitare românești. Cele mai multe, și aici ne referim la țările în curs de dezvoltare, aveau interesul să profite de aceste înțelegeri pentru a-și forma specialiști în domeniile în care erau la început de drum.

După cum am menționat mai sus, România a încheiat convenții de colaborare culturală și cu statele democratice europene, la care s-au adăugat Statele Unite ale Americii³¹, Australia³² și chiar Japonia³³. Primele au fost semnate încă din deceniul șase, cu Belgia, Franța, Danemarca și Olanda³⁴, urmate în anii '70 de altele, precum cele cu Austria, Finlanda, Marea Britanie, Norvegia, Luxemburg, Portugalia și Spania. În baza tuturor acestor acorduri, veneau studenți să urmeze cursurile instituțiilor românești de învățământ superior; parcursul lor de-a lungul anilor de

guvernul Imperial al Iranului, semnat la Teheran, la 31 octombrie 1971, Acord cultural interguvernamental, Kuweit, 31 martie 1976, Acord între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Sri Lanka privind promovarea cooperării culturale, București, 18 septembrie 1974, Acord de colaborare în domeniile învățământului, științei și culturii între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Arabe Yemen, semnat la Sanaa, la 2 iulie 1977, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.

³¹ *Acord între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Statelor Unite ale Americii privind cooperarea și schimburile în domeniile culturii, învățământului, științei și tehnologiei, semnat la București în data de 13 decembrie 1974, în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, Partea I, an XI, nr. 17, 3 februarie 1975, p. 4-5.*

³² *Acord cultural între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Australiei, încheiat la București, în data de 17 noiembrie 1977, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.*

³³ *Schimb de scrisori între miniștrii de externe ai Republicii Socialiste România și Japoniei, privind cooperarea în domeniul culturii, educației și științei, Tokio, 8 aprilie 1975, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.*

³⁴ *Acord de colaborare culturală între Republica Populară Română și Regatul Belgiei, semnat la Bruxelles, la 13 noiembrie 1963, intrat în vigoare din 14 iulie 1964, Acord cultural științific între guvernul României și guvernul Republicii Franceze, semnat la Paris, la 11 ianuarie 1965, Acord cultural între Republica Socialistă România și Regatul Danemarcei, semnat la București, la 29 august 1967, Acord cultural între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Regatului Olandei, semnat la București, la 13 ianuarie 1967, cf. <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20C3%AEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20C3%AEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.*

studii, împreună cu drepturile și obligațiile în perioada de ședere în România, erau reglementate în conformitate cu prevederile programelor de schimburi academice încheiate cu statele menționate mai sus.

Semnarea acestor acorduri a fost determinată în mare măsură de adoptarea Actului final al Conferinței de la Helsinki, la 1 august 1975³⁵. Deși lucrările acestei conferințe „pentru securitate și cooperare în Europa” s-au încheiat în 1975, discuțiile au debutat cu doi ani mai devreme, pe 3 iulie 1973. Au participat la lucrările conferinței și au semnat Actul final următoarele țări: Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Cipru, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, Republica Democrată Germană, Republica Federală Germană, Grecia, Irlanda, Islanda, Italia, Iugoslavia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Marea Britanie, Monaco, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, România, San Marino, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Turcia, Ungaria, URSS, Vatican. Această întâlnire a avut rolul de a apropia și de a iniția cooperarea culturală și în domeniul educației dintre țările din Europa Răsăriteană și cele din Occident, punctele 3 și 4 ale capitolului *Cooperarea în domeniul umanitar și în alte domenii* din Actul final fiind dedicate celor două componente³⁶. O serie de principii referitoare la colaborarea culturală și educațională enunțate în Actul final se regăsesc în textele acordurilor de colaborare, redactate după încheierea convenției de la Helsinki. De fapt, aceasta, mai mult decât Convenția de la Praga, a generat creșterea semnificativă a mobilităților academice și, ceea ce este mai important, a deschis linia schimburilor culturale și a mobilității resursei umane între instituțiile de învățământ superior din blocurile comunist și democratic, până dincolo de Oceanul Atlantic, în Statele Unite ale Americii și Canada. Doar într-un an, 1977, au ajuns, din state socialiste precum Republica Democrată Germană, Bulgaria și Ungaria, să studieze în universitățile din SUA, Canada, Elveția, Italia etc. o medie de 3.000 de tineri. Numărul studenților români plecați la studii în țările europene s-a dublat în urma semnării Actului final de la Helsinki, de la 327, în 1971, la

³⁵ Textul integral al acestuia este publicat în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an XI, nr. 92, 13 august 1975, p. 1-26.

³⁶ *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an XI, nr. 92, 13 august 1975, p. 19-24.

655, în anul academic 1975/1976³⁷. De altfel, în iulie 1975, Consiliul de Stat al României reglementa trimiterea la studii în străinătate a cetățenilor români prin emiterea unui decret semnat de însuși președintele Nicolae Ceaușescu³⁸.

În ceea ce privește acordurile de colaborare culturală încheiate de țara noastră cu diferite state ale lumii, acestea au fost concepute, în general, după un șablon comun de prevederi. În conținutul lor se regăsesc până la 20 de articole referitoare la: schimburile academice dintre cele două state semnate, transferul de materiale informaționale despre fiecare dintre țări, schimbul de specialiști, asistență în domeniul științei, al tehnicii și al învățământului. De asemenea, cele două părți se angajau să sprijine colaborarea în domeniul artelor, relațiile între instituțiile de cultură și mass-media, să susțină dezvoltarea turismului și a sportului, își garantau accesul reciproc la baze de documentare și la diferite institute de cercetare, schimburi de expoziții de artă, spectacole de teatru sau concerte etc., inclusiv înființarea de institute sau de biblioteci.

În ceea ce privește prevederile legate de colaborarea pe linie educațională, acestea făceau întotdeauna obiectul primelor articole din acordurile care urmau a fi semnate. Se stipula faptul că statele semnate se angajau reciproc să dezvolte relații de colaborare directă între universități și alte instituții de învățământ superior, să faciliteze mobilitățile cadrelor didactice pentru stagii de cercetare sau participări la conferințe și să susțină schimbul de publicații de specialitate. Una dintre cele mai importante prevederi se referea la bursele de studii. Părțile se obligau să favorizeze acordarea reciprocă a acestor stipendii pentru a da posibilitatea studenților sau cercetătorilor să urmeze programe de studii la nivel licență, doctorat sau alt tip de specializare. În aceeași măsură, cele două state implicate într-o astfel de convenție aveau datoria de a promova și stimula învățarea limbii și studierea culturii celuilalt, prin crearea de lectorate în cadrul

³⁷ Ștefan-Marius Deaconu, „Între izolaționism și cooperare”, p. 81.

³⁸ *Decret al Consiliului de Stat privind trimiterea la studii, doctorat și specializare în străinătate*, datat 29 iulie 1975, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, an XI, nr. 83, 30 iulie 1975, p. 1-2.

instituțiilor de învățământ superior. La Universitatea „Babeș-Bolyai”, aceste lectorate aveau deja o tradiție. Au funcționat cu succes încă din perioada interbelică cele de limba și literatura engleză, franceză, italiană și germană³⁹, la care s-au adăugat altele noi, precum cele de finlandeză, norvegiană, spaniolă etc., pe care le regăsim în anii '70⁴⁰.

De cea mai mare importanță era, în această ordine de idei, prevederea privind recunoașterea reciprocă a actelor de studii și a gradelor academice obținute la instituțiile de învățământ din aceste țări. Astfel, s-a specificat că părțile implicate trebuiau să stabilească modalitatea concretă prin care se putea realiza acest lucru, respectiv să încheie acorduri separate în acest sens.

Un alt aspect important avea în vedere cooperarea dintre instituțiile științifice și de cercetare pentru schimburi de tehnologie, materiale științifice și personal de specialitate, precum și traducerea celor mai importante lucrări din diferite domenii de interes comun. La acestea s-a adăugat angajamentul de a-și prezenta reciproc, în special prin intermediul manualelor școlare și a cursurilor universitare, istoria, geografia, cultura și viața economică. Trebuia, de asemenea, să fie asigurată prezența specialiștilor la manifestări științifice organizate într-una sau alta din aceste țări, precum și asistența de specialitate în diferite domenii, pe baza unor protocoale semnate între instituțiile de profil.

Aceste acorduri generale reprezentau atunci, la fel ca astăzi, cadrul general al cooperării culturale și științifice dintre statele direct interesate. Pentru a putea fi concretizate, acestea trebuiau să fie transpuse în planuri/programe periodice de aplicare. În acordul general, părțile semnate prevedeau mijlocul juridic de punere în aplicare, iar stabilirea prevederilor finale ale acestor programe se făcea, de obicei, de către comisii mixte, instituite prin tratate sau alte autorități de la nivel de stat⁴¹. Convențiile se încheiau pe perioade variabile ca durată. Astfel, se opta

³⁹ Vezi, în acest sens, *Anuarul Universității din Cluj* pe anii 1919-1942.

⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini* 1974, 1975, 1986, dosar *Lectori, doctoranzi, studenți străini* 1974, 1975, passim.

⁴¹ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 66.

frecvent pentru intervale de un an, dar se putea merge și pe durate mai lungi, de cinci ani, spre exemplu, cu mențiunea că erau actualizate și modificate în fiecare an. Erau stipulate condițiile financiare aferente schimburilor de studenți sau de cadre didactice, precizându-se cheltuielile pe care le suporta fiecare parte implicată. Un exemplu în acest sens ar fi decontarea cheltuielilor de deplasare, ce reveneau, în funcție de înțelegerea stabilită, atât țării care trimitea personal la studii, în cazul specialiștilor care urmau stagii de cercetare sau participau la manifestări științifice, cât și țării sau organizației care acorda bursa, în cazul studenților bursieri.

De asemenea, s-au formulat precizări clare cu privire la sustenabilitatea cazării și a mesei sau a asigurărilor medicale, pe timpul sederii. În aceeași măsură era specificat cuantumul exact al burselor și sumele prevăzute pentru procurarea de cărți, deplasări interne în vederea realizării unor cercetări, sau, în cazul studenților veniți din țări africane, indemnizația pentru haine de iarnă, a cărei valoare de 2.000 de lei a rămas constantă pe toată durata avută în vedere în contextul cercetării de față.

În cazul schimburilor de cadre didactice, de cele mai multe ori fiind vorba de cei care asigurau lectoratele, erau prevăzute salariile aferente, care erau echivalente cu ale personalului didactic autohton, aspecte valabile și pentru înaintarea în grad sau pentru alte componente ale parcursului profesional de care beneficiau cadrele didactice de la universitățile românești⁴².

În România, relațiile de cooperare științifică și culturală cu alte state au fost coordonate, în general, de Ministerul de Externe, prin diversele direcții aflate în subordine. Nu a fost un caz izolat, deoarece în epocă s-a impus această practică la nivelul majorității statelor zise „socialiste”,

⁴² În 1973, lectorului de limba franceză, care activa în cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”, i se asigura plata transportului cu avionul, dus-întors Cluj-Paris, în conformitate cu prevederile *Programului de schimburi culturale, științifice și tehnice dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Franceze, pe anul 1972-1973*, și era remunerat cu un salariu brut de 3.000 de lei, potrivit avizului ministerului român de finanțe, nr. 52582/14.I.1967, AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini* 1974, 1975, 1986, dosar *Lectori, doctoranzi, studenți străini* 1974, 1975, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” către Agenția de voiaj CFR, nr. 430 din 14.I.1973.

considerându-se că schimburile academice sunt o parte a politicii externe. Rolul acestui minister s-a consolidat, astfel, tot mai mult, pe măsură ce i-au fost atribuite drepturi tot mai largi în această privință. Nu a fost doar un for consultativ, ci și unul decizional, deoarece aviza acțiunile întreprinse în zona cooperării cultural-științifice și academice, negocia, încheia acorduri și angaja statul în relațiile internaționale, alături, desigur, de alte resorturi⁴³, îndeosebi de cel al educației și învățământului. Cadrul legislativ care reglementa primirea la studii în România a fost creat prin Legea nr. 11 din 1968, care exprima un climat de deschidere și relaxare⁴⁴, ceea ce a dus la creșterea semnificativă a numărului studenților și al doctoranzilor veniți la specializare în universitățile românești, inclusiv la Cluj.

Deschiderea manifestată de conducerea Universității „Babeș-Bolyai” a făcut ca prin sălile sale de studiu să treacă numeroși studenți, veniți „din țările Americii Latine, din Africa, Asia, din Statele Unite ale Americii, din țări europene”. Clujul i-a primit pe toți „cu luminile sale de toamnă, cu armoniile cromatice și cu domoala învăluire a dealurilor” sale⁴⁵.

În perioada rectoratului lui Ștefan Pascu, Universitatea „Babeș-Bolyai” a stabilit cele mai multe relații cu instituții academice internaționale. Au fost încheiate acorduri cu instituții de învățământ superior din: Strasbourg, Zagreb, Teheran, Pecs, Colorado, Cracovia, Geneva, Bratislava, Brno, Tübingen. Universitatea clujeană a fost gazda unui număr mare de delegații venite din aceste centre universitare. Doar în anii 1960-1972 au fost înregistrate 594 de vizite. Personalități academice și politice din țări de pe toate continentele au fost prezente la Universitatea „Babeș-Bolyai”, din diferite țări, precum: Anglia, Austria, Belgia, Danemarca, Franța, Republica Federală Germană, Italia, Olanda, Suedia, China, Republica Democrată Vietnam, India, Turcia, Iran, SUA, Canada, Cuba, Peru, Brazilia, Argentina, Africa Centrală, Camerun⁴⁶.

⁴³ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 36.

⁴⁴ Dinu C. Giurescu, *Învățământul în România între anii 1948 și 1989*, p. 17.

⁴⁵ Ion Vlad, „Universitatea azi”, în *Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca*, 1979, Cluj-Napoca, 1980, p. 11-12.

⁴⁶ Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, p. 277.

În perioada studiată, urbea de pe Someș a atras, prin instituțiile sale de învățământ superior, numeroși tineri. Faptul se explică, în opinia rectorului din perioada 1976-1984, profesorul Ion Vlad, inclusiv prin imaginea pe care orașul Cluj a reușit să și-o impună. Această citadelă, „departe de a fi profestat un localism restrictiv, un provincialism totdeauna îndoielnic și caduc, a înțeles să se integreze în viața științifică și culturală a țării, năzuind să exprime cu elocvența faptelor și a creației științifice potențialul acestui centru universitar de vechi și democratice tradiții”⁴⁷.

În primul an de funcționare de după unificarea celor două universități, numărul total al studenților la Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost de 6.721, înscriși la cele 8 facultăți⁴⁸. În perioada următoare, cifra lor a crescut, astfel că în anul 1965 au fost 7.865, iar în 1970 au fost înregistrați 14.438⁴⁹. În deceniul nouă al secolului XX situația s-a schimbat însă, numărul studenților, inclusiv al celor străini, intrând în declin. Cei mai mulți dintre aceștia, după cum s-a putut remarca, proveneau din țări aflate în curs de dezvoltare. Contextul economic și de politici educaționale în care se mișcau țările de origine explică opțiunea studenților străini pentru o facultate sau alta. Astfel, în multe țări în curs de dezvoltare autoritățile au încercat să implementeze politici coerente cu referire la mobilitățile studențești. Acestea au reflectat, în mare, realitățile economice din acele state, dar și obiectivele de politică externă avute în vedere⁵⁰. Statele bogate în zăcămintele de petrol, spre exemplu, și-au trimis studenții peste granițe, la specializări precum medicina și industria petroliferă. Este un fapt care se reflectă și în statisticile Universității „Babeș-Bolyai”. Dacă, la început, domeniile pentru care s-a optat aveau un caracter mai variat, ulterior, cea mai căutată specializare a fost Medicina și Farmacia. Cifrele sunt elocvente în acest sens, astfel, dacă în 1975 numai 34.5% din totalul studenților străini

⁴⁷ Ion Vlad, „Universitatea azi”, p. 5.

⁴⁸ „Dezvoltarea Universității în ultimii șase ani”, *Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj în anii 1959-1965*, Cluj, 1965, p. 24.

⁴⁹ Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, p. 274

⁵⁰ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 92.

ajunși în România au optat pentru acest domeniu, în anul 1981 s-a înregistrat circa 52%, iar în 1989 procentul acestora a ajuns la 74.9%⁵¹.

Ceea ce ne-am propus prin cercetarea noastră a fost să creionăm un tablou al prezenței studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în perioada cuprinsă între 1959, anul unificării celor două universități, română și maghiară, și Revoluția din 1989, pornind de la premisa că mobilitatea studenților face parte dintr-un plan mai amplu, al unei istorii internaționale a învățământului și a vieții intelectuale⁵². Prin contribuția de față dorim să deschidem un șantier de cercetare pe un subiect prea puțin abordat până în prezent. Materialul documentar pe care l-am utilizat este de altfel inedit și provine din Arhiva Universității Babeș-Bolyai.

Sub aspect metodologic, ne-am axat, într-o primă etapă, pe o cercetare de tip cantitativ. Am dorit, astfel, să obținem o imagine privind dimensiunea cantitativă a acestui fenomen – prezența cetățenilor străini veniți la studii la Universitatea Babeș-Bolyai. Am recurs, în continuare, la o analiză de factură calitativă, prin care am încercat să explicăm evoluția ascendentă și, ulterior, descendentă a fluxului de studenți străini. Pentru a evidenția cât mai bine dinamica acestei mobilități, am ales să prezentăm informația ținând seama de cronologie.

Ne-am propus să sistematizăm informația din sursele primare cu ajutorul unor tabele, pentru a oferi un reper mai evident al prezenței studenților străini la Universitatea clujeană, aceasta în pofida unei dinamici pronunțate a cifrelor, care s-au schimbat adesea de la o lună la alta. Chiar dacă numerele au variat și a fost o adevărată provocare să le extragem din documente, acestea nu au fost extrem de diferite, păstrându-se oarecum într-o anumită marjă. Pentru a avea o situație cât mai veridică a studenților internaționali înscriși în anul pregătitor, respectiv în anii I-IV de studiu, am

⁵¹ Valentin Maier, *Foreign students enrolled in the Medicine and Pharmacy Higher Education in Romania (1975-1989)*, p. 308.

⁵² Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 6.

ales să ne raportăm la cifrele inserate în situațiile din lunile cele mai apropiate de finalul anului universitar. Ne-am confruntat, de asemenea, cu numeroase erori sau situații confuze, prezente în documentele de arhivă în legătură cu profesorii sau cu studenții, chiar și în ceea ce privește țările de proveniență ale acestora, pe care am încercat de fiecare dată să le deslușim și să le îndreptăm. Cele trei capitole ale lucrării de față reconstituie, pe o perioadă de 30 de ani, evoluția unei categorii de studenți cu un statut special, care, de cele mai multe ori, a fost tratată ca o problemă de politică externă de către autoritățile statului și, deopotrivă, de conducerea instituțiilor de învățământ superior din România – o temă de studiu neonorată până acum de istoriografia românească printr-o cercetare sistematică. Aceasta ar merita extinsă, în opinia noastră, prin identificarea unor alumni ai facultăților din Universitatea „Babeș-Bolyai” care să-și prezinte, sub forma unor interviuri, experiența studențească trăită la Cluj în perioada comunistă, pentru a reda o imagine completă a condiției studentului internațional în acele vremuri.

Capitolul 1.

REGULAMENTE ȘI INSTRUCȚIUNI

1.1. Regulamente

Deschiderea porților universităților din România, în vederea primirii de cetățeni străini la studii, a fost un obiectiv urmărit și de autoritățile comuniste. Pentru a se putea adapta transformărilor survenite periodic, de-a lungul timpului, Ministerul Educației și Învățământului a introdus noi regulamente prin care legifera mobilitatea și activitatea studenților străini veniți la studii. Necesitatea adoptării de noi măsuri, menite a contribui la organizarea cât mai eficientă a învățământului superior, s-a resimțit pe măsură ce numărul studenților străini a crescut. Totodată, în vederea asigurării unei relații eficiente cu universitățile din țară care primeau cetățeni străini la studii, la nivelul ministerului s-a decis organizarea unei direcții care urma să se ocupe de toate aspectele care-i priveau pe studenții veniți la studii în România. În perioada cercetată, denumirea acesteia a fost modificată de câteva ori, după cum se va putea observa. Inițial a fost numită Direcția Generală pentru Munca Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini și Studenți Români peste Hotare, după aceea, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, apoi a fost Serviciul Studenți Străini, pentru ca, în final, departamentul să fie numit Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

Pentru perioada cercetată, un prim regulament, care a fixat, oficial, cadrul de desfășurare a școlarizării studenților străini, a fost adoptat la 20 noiembrie 1962, prin Ordinul de ministru nr. 1089. Prin cele 11 puncte

formulate în act, s-a urmărit precizarea atribuțiilor instituțiilor de învățământ superior din România, la care studiau tineri străini. Odată cu stabilirea noului cadru, s-au făcut demersuri și pentru atingerea unui alt obiectiv, acela de a atrage cât mai mulți tineri la studii, atât din statele comuniste, cât și din cele capitaliste, în vederea extinderii „legăturilor economice și culturale ale Republicii Populare România cu alte țări”¹. Nu e mai puțin adevărat că una dintre preocupările regimului comunist, la acea dată, a fost să ofere sprijin în special țărilor în curs de dezvoltare, inclusiv prin acordarea unui număr tot mai mare de burse de studii tinerilor din acele state.

Urmărind, așadar, să organizeze cât mai eficient procesul educațional din instituțiile de învățământ superior care și-au deschis porțile studenților străini, primele puncte ale ordinului au vizat cadrele didactice implicate în această activitate. S-a decis, astfel, ca numărul acestora să fie corespunzător numărului de tineri străini înscriși într-o instituție. Pentru a avea permanent, la nivel central, o situație cât mai exactă, s-a mai hotărât ca, anual, până la data de 15 septembrie, instituțiile să trimită ministerului lista cu cadrele didactice care intrau în contact cu studenții străini. În același context, s-a reiterat sprijinul pe care conducerile instituțiilor de învățământ superior trebuiau să-l acorde acelor dascăli. De altfel, și activitatea acestora trebuia să fie analizată, tot anual, de către Consiliile științifice ale universităților sau institutelor.

S-a stabilit, de asemenea, ca la finalul sesiunilor să fie discutate, între altele, pregătirea și evoluția la învățătură a fiecărui student străin, dar și comportamentul acestora. În cazul în care se iveau probleme, era prevăzută obligația instituțiilor de a adopta măsurile ce se impuneau.

Potrivit ordinului, toate analizele și statisticile trebuiau trimise Ministerului Învățământului și Culturii în termen de cel mult 10 zile de la încheierea sesiunilor de examene. Situațiile cu rezultatele pe un an universitar trebuiau, în schimb, trimise până la 1 octombrie, și trebuiau să fie însoțite de scurte caracterizări ale studenților.

¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Ordin al Ministrului Învățământului din anul 1962*.

În vederea cooptării studenților străini în activitățile culturale, organizate cu scopul de a-i ajuta să se acomodeze cu realitățile românești, s-a prevăzut, prin același ordin ministerial, ca instituțiile de învățământ să redacteze planuri anuale în colaborare cu Uniunea Tineretului Muncitor (UTM) și cu Asociația Studenților. Pentru a putea fi puse în practică, acestea trebuiau să fie aprobate de autoritățile centrale și, de aceea, puteau fi trimise la București până la 15 septembrie. În schițarea acțiunilor, s-au avut în vedere câteva puncte: să fie variate, să aibă precizate termenele de finalizare și să presupună asumarea răspunderii. De altfel, și aceste activități urmau să fie analizate semestrial.

Pentru a asigura un flux continuu al informației, s-a mai decis, în același context, ca la nivelul Secretariatului general al fiecărei instituții de învățământ să fie desemnat un funcționar care să se ocupe de toate aspectele referitoare la studenții străini. Informațiile despre persoanele respective trebuiau trimise apoi Direcției Activităților Educative din cadrul Ministerului Învățământului. Odată desemnată, persoana nu putea fi înlocuită ulterior decât cu avizul Ministerului Învățământului.

Sarcinile care reveneau acelui funcționar nu erau deloc puține. Mai întâi, la începutul fiecărui an universitar, acesta trebuia să-i informeze pe studenții străini despre obligațiile ce le reveneau prin Decretul nr. 260/1957, care reglementa regimul cetățenilor străini pe teritoriul României. Apoi, printre alte activități, trebuia să se asigure de: primirea tinerilor veniți din străinătate, îndrumarea acestora, sprijinirea lor în vederea obținerii carnetelor de identitate de la Serviciul de Miliție Regional, în termen de 24 de ore de la prezentarea la instituție, avertizarea acestora în cazul expirării termenului de ședere, susținerea celor care doreau să facă deplasări pentru cercetări în alte localități sau a celor care doreau să își schimbe domiciliul. În cazul în care studenții nu respectau toți pașii necesari, erau prevăzute sancțiuni atât pentru ei, cât și pentru funcționarul responsabil de activitatea cu ei.

Persoana desemnată de instituția de învățământ superior pentru a se ocupa de problemele cu studenții străini avea atribuții punctuale și în cazul în care aceștia doreau să plece temporar sau definitiv din țară. Astfel,

funcționarul trebuia să înainteze Ministerului Învățământului și Culturii cererile și pașapoartele acelora, cu cel puțin 15 zile înainte de data plecării, în vederea obținerii la timp a vizei de ieșire din România. Aceeași persoană trebuia, în momentul în care înmâna pașapoartele studenților străini, să le rețină carnetele de identitate eliberate de autoritățile locale. Funcționarul păstra acel document în cazul în care studentul pleca doar temporar, pe o perioadă de maximum 3 luni, urmând a i-l restitui la întoarcere. În cazul în care studentul nu se înapoia după 30 de zile de la data fixată pentru reîntoarcere, carnetul se depunea la Serviciul de Miliție din localitate, iar când studenții plecau definitiv, carnetele de identitate erau predate imediat aceluiași serviciu.

De altfel, plecarea studenților din România, după data de 1 decembrie 1962, inclusiv în timpul vacanțelor, s-a făcut numai cu acordul instituției de învățământ superior. Rectoratul trebuia să avizeze plecarea, luând în considerare și obligațiile școlare ale studentului.

Câțiva ani mai târziu, la 3 iulie 1967, a fost emis un nou act normativ de către ministrul învățământului, cu obiectivul clar formulat de îmbunătățire „a criteriilor de primire și selecționare a cetățenilor străini care vin pentru diverse forme de studii în Republica Socialistă România, precum și pentru o mai bună desfășurare a întregii activități cu aceștia”². Ordinul nr. 3.674, adoptat pe baza Decretului Consiliului de Stat nr. 416/1962, privind înființarea, organizarea și funcționarea Ministerului Învățământului, a intrat în vigoare începând cu anul universitar 1967/1968.

Prevederile ordinului ministerial acopereau toate etapele pe care un tânăr venit la studii în România trebuia să le parcurgă, de la venire și până la finalizarea studiilor. Astfel, conform actului normativ, tinerii trebuiau să fie cazați într-un cămin de tranzit, imediat ce soseau în România. De asemenea, încă din primele zile, ei trebuiau să ia contact, prin intermediul unor prezentări, cu „drepturile și obligațiile care le reveneau, conform regulamentelor universitare, normelor vamale, valutare și de conviețuire”.

² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Ordin al ministrului învățământului din anul 1967*.

În etapa următoare, după repartizarea pe centre universitare, tinerii trebuiau să prezinte o serie de acte pentru a putea fi înscriși la studii în România. Printre acestea se numărau diploma de bacalaureat sau o diplomă echivalentă și certificatul medical, care trebuia eliberat de Spitalul Studentesc din București sau de policlinicile la care aveau acces studenții din provincie.

După absolvirea anului pregătitor, tinerii se puteau înscrie în anul I de studii, fiind încadrați „în normele universitare generale, stabilite pentru cetățenii români”.

Actul normativ conținea și informații despre admiterea la doctorat. Conform acestora, bursele doctorale se ofereau numai unor specialiști cu vechimea în muncă de 2-3 ani și cu activitatea profesională și științifică corespunzătoare. Admiterea la doctorat se făcea pe baza unui interviu, organizat de catedrele de profil.

Ultimele puncte ale ordinului ministerial au vizat măsurile punitive care se aplicau în cazurile în care studenții străini nu respectau regulamentele sau nu-și îndeplineau obligațiile școlare. Potrivit normelor, cei care încălcau disciplina universitară sau legile statului român trebuiau sancționați imediat, în funcție de gravitatea abaterii, putând fi, inclusiv, exmatriculați. Ei își puteau pierde și bursa, dacă plecau din țară fără să anunțe sau dacă stăteau mai mult decât anunțaseră, dar și în cazul în care rămâneau repetenți de două ori, caz în care tinerii erau pasibili de a fi exmatriculați. De altfel, situația școlară a tinerilor care studiau în România urma să se regăsească și în rapoartele pe care instituțiile în care studiau aceștia trebuiau să le întocmească în fiecare an și să le trimită autorităților superioare de la București.

Potrivit actului normativ, instituția care coordona la nivel central activitatea cu studenții străini era Direcția Generală a Activităților Educative și a Problemelor Sociale Studentești. Ulterior, după cum am subliniat mai sus, aceasta a primit, în urma reorganizărilor, diverse denumiri.

Un nou set de măsuri, luate în vederea îmbunătățirii componentei dedicate relațiilor cu studenții străini, a fost adoptat în 1969. În acest

context, la 26 iunie, Direcția Generală a Activității Educației și Societăților Studențești, din cadrul Ministerului Învățământului, a informat Universitatea „Babeș-Bolyai” despre noile acțiuni care i-au vizat pe studenții străini³. Programul, alcătuit din 14 puncte, a reluat, în general, informațiile din actele normative anterioare, dar a detaliat unele măsuri care nu fuseseră aplicate așa cum se sperase. Desigur, au fost adăugate și măsuri noi, menite a îmbunătăți și a eficientiza activitatea cu studenții străini a instituțiilor de învățământ superior din România.

Una dintre noutățile introduse în aceste instrucțiuni a fost obligativitatea conducerii instituțiilor de învățământ de a organiza întâlniri cu tinerii veniți la studii, imediat ce aceștia se prezentau la respectivele instituții. S-a considerat că, în acel mod, studenții străini puteau primi informațiile necesare referitoare la condițiile de studiu, la obligativitatea respectării prevederilor regulamentelor universitare, dar și la consecințele încălcării acestora.

Și acest set de norme a stabilit că studenții străini trebuiau să urmeze mai întâi cursurile pregătitoare, organizate conform Hotărârii ministeriale nr. 70.668/1967. Așa cum deja se stabilise, promovarea anului pregătitor era obligatorie pentru înscrierea în învățământul superior. Prin intermediul noilor instrucțiuni, profesorii au fost încurajați să facă propuneri în legătură cu cei pe care nu-i credeau capabili să se adapteze programului și nivelului învățământului din facultatea pentru care optaseră inițial. Prin această măsură se urmărea ca respectivii să fie orientați spre alte facultăți sau, eventual, spre școli tehnice. În vederea realizării acestui obiectiv, după încheierea examenului de absolvire a cursurilor pregătitoare, rectoratele instituțiilor de învățământ superior au primit sarcina de a comunica Ministerului Învățământului, în regim de urgență, rezultatele examenului de absolvire a acelor cursuri. Situațiile trebuiau însoțite de propuneri pentru fiecare candidat respins la examen.

³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresă către Universitatea „Babeș-Bolyai” nr. 76.263/1969*.

Potrivit noilor instrucțiuni, tinerii străini aflați în anii I, II și III de studii trebuiau să aibă ca disciplină obligatorie în planul de învățământ și limba română.

O mențiune specială a vizat și cursurile de științe sociale. Actul normativ a oferit, în acest punct, explicații care nu s-au regăsit în cele anterioare. Conform acestuia, studenții străini nu erau obligați să frecventeze astfel de cursuri. Excepția o făceau cei cărora le erau impuse de către statul din care proveneau.

În același context, a fost reiterată și obligativitatea tinerilor de a-și prezenta actele de studii la înscriere în învățământul superior din România. În caz contrar, s-a subliniat, din nou, că ei nu puteau fi acceptați la studii. Precizarea venea pe fondul înregistrării, pe parcursul anilor, a numeroase cazuri de dosare incomplete. Or, tocmai de aceea s-a insistat asupra ei, pentru a fi evitate astfel de cazuri pe viitor, dar și pentru a fi soluționată problema. S-a considerat că trebuia dată o avertizare serioasă celor care nu și-au prezentat actul de absolvire a studiilor liceale la venirea în România. Aceștia trebuiau anunțați că riscau să-și piardă calitatea de student. Măsura i-a vizat inclusiv pe tinerii aflați în ultimul an de studii, care nu făcuseră dovada absolvirii cursurilor liceale. Conform prevederilor actului normativ, ei nu puteau fi primiți la examenul de stat (licența), dacă nu prezentau documentele solicitate. A fost admisă, totuși, și o excepție, adusă la cunoștința conducerii Universității clujene. Astfel, actele de studii ale studenților vietnamezi urmau să fie transmise de către Ambasada Vietnamului la București.

În setul de instrucțiuni trimise de la București, rectoratelor li s-a atribuit un rol important în procesul de acomodare a studenților la condițiile de viață și de studiu. Conducerile instituțiilor trebuiau să-i sprijine și să-i îndrume pe studenții străini. În acest scop, împreună cu decanatele facultăților, acestea trebuiau să stabilească la începutul fiecărui semestru planuri de meditații și de consultații.

În cazurile în care rectoratele sesizau probleme în legătură cu activitatea studenților străini (în aspecte precum activitatea profesională, prelungirea perioadei de studiu, cererile de transfer, actele de indisciplină,

sancțiunile etc.), ele aveau obligația de a informa Ministerul Învățământului. În același timp, aveau obligația de a face propuneri cu privire la modul de rezolvare a problemelor. În cazul în care se propunea, spre exemplu, exmatricularea unui student sau doctorand străin, fie pe motiv că nu și-a îndeplinit obligațiile de învățământ, fie că a comis abateri grave, rectoratele trebuiau să trimită motivele propunerii, dar și o caracterizare a celui în cauză, precum și situația școlară pentru toți anii de studiu.

Instituțiile de învățământ superior au avut, de asemenea, obligația de a întocmi în fiecare an situațiile școlare ale studenților străini, dar și scurte informări și caracterizări ale absolvenților - cetățeni străini. Acestea trebuiau, apoi, înaintate Ministerului Învățământului, la finalul sesiunii de examene din septembrie, cel mai târziu până la 30 octombrie. Ulterior, urmau să fie trimise, prin Ministerul Afacerilor Externe, autorităților competente din țările interesate. Odată cu situația studenților, trebuia trimisă și informarea referitoare la situația doctoranzilor. Aceasta trebuia să conțină detalii privind planul individual de muncă, examenele susținute, precum și o scurtă caracterizare a doctorandului, întocmită de conducătorul științific.

Potrivit deciziei ministeriale, în cursul lunilor aprilie și noiembrie, în fiecare institut de învățământ superior care școlariza studenți străini, erau prevăzute să se țină ședințe de analiză a activității profesionale a studenților străini. Rămânea la latitudinea rectoratului dacă ședințele erau organizate separat, pe facultăți, sau pe întreaga instituție. Aceste întâlniri se programau din timp, luându-se toate măsurile necesare pentru a se asigura prezența studenților și a cadrelor didactice interesate.

Totodată, în scopul promovării României și a resurselor sale, rectoratele au fost îndemnate să organizeze, pentru studenții străini, „în măsura prevederilor bugetare”, excursii anuale prin țară, la care să participe cadre didactice și studenți români.

Instrucțiunea ministerială a vizat și alte aspecte referitoare la studenții străini. Astfel, în problemele ce țineau de procesul de învățământ, dar și în cele ce priveau cazarea, masa, practica, studenții au fost încurajați

să se adreseze decanatelor și rectoratelor, care trebuiau să-i sprijine, conform normelor în vigoare. Responsabililor locali le-a fost atrasă atenția ca studenții să fie informați asupra faptului că aceste probleme erau de competența decanatelor și a rectoratelor și doar pentru cazuri speciale se puteau adresa Ministerului Învățământului.

Din actul oficial nu au lipsit nici detaliile despre acțiunile pe care rectoratele au fost obligate să le întreprindă în momentul plecării studenților străini, la finalul studiilor. Se prevedea ca aceștia să fie primiți într-un cadru festiv, ocazie cu care li se ofereau unele cărți de specialitate, utile exercitării profesiei lor.

Un an mai târziu, la 9 iunie 1970, rectorul Universității „Babeș-Bolyai”, Ștefan Pascu, a primit de la Direcția Generală a Activităților Educative și Sociale Studențești noi reglementări cu privire la studenții străini. Acestea au fost adoptate, potrivit motivației oficiale, pe fundalul creșterii numărului tinerilor interesați să studieze în România. S-a decis astfel ca, începând cu 1 iunie 1970, pe lângă vechile beneficii acordate studenților, instituțiile de învățământ superior să le asigure unora, pe baza acordurilor culturale, și o indemnizație de 2.000 de lei pentru echipamentul de iarnă. Puteau beneficia de acel drept, o singură dată, doar tinerii proveniți din țările în curs de dezvoltare, care veneau la studii în România ca bursieri ai statului român. De asemenea, a fost făcută o precizare și în privința achitării transportului spre țara de origine, la finalizarea studiilor. Conform aceleia, tuturor absolvenților din respectivul an universitar, proveniți din țările în curs de dezvoltare, bursieri ai statului român, li se plătea transportul de întoarcere și li se achita și plata bagajelor. În privința situației viitoare referitoare la acel aspect, Rectoratul a fost informat că urma să primească în timp util lista cu cei care beneficiau de acel drept.

Cheltuielile de transport erau acoperite, însă, doar în anumite condiții. Astfel, biletele se puteau achiziționa doar de la agenția centrală TAROM, care stabilea și rutele. Beneficiarul nu putea emite pretenții în acel caz. Transportul trebuia să se facă cu avionul, la clasa „Turist”, din București până în capitala țării de origine a tinerilor. Excepția de la regulă au reprezentat-o tinerii care proveneau din Vietnam, cărora le era plătită

călătoria doar cu trenul, la clasa a II-a, vagon de dormit, pe ruta București – Moscova – Ulan Bator (Ulaanbaatar) – Pekin (Beijing) – Hanoi.

În privința bagajelor, au fost stipulate mai multe clauze. În primul rând, nu trebuiau să depășească 100 kg. Apoi, expedierea se putea face doar cu vaporul și doar prin agențiile ROMTRANS din localitățile în care își aveau sediul instituțiile de învățământ superior la care erau repartizați. Studenții vietnamezi puteau, însă, să-și trimită bagajul și cu trenul. Înainte de a se prezenta la agenții, pentru expedierea bagajelor, absolvenții erau obligați să întocmească o listă-inventar, pe care trebuiau trecute toate bunurile personale ce se regăseau în bagaje. De altfel, în reglementările trimise de la București, au fost evidențiate detaliile ce se notau. Bunăoară, pentru fiecare carte trebuia precizat titlul, autorul, editura, anul de apariție, numărul de exemplare deținute și prețul. S-a impus, totodată, ca listele respective să fie redactate în limba română, dar și în limba spaniolă, pentru cei care proveneau din țările Americii Latine și ale Americii Centrale, și într-o altă limbă de circulație, de preferință limba engleză, pentru ceilalți absolvenți. Odată finalizate aceste inventare, ele se autorizau mai întâi de către conducerea universității și abia apoi depuse la centrele vamale, în vederea obținerii autorizației de export, cu scutirea de taxe vamale. După obținerea actului respectiv, lăzile cu cărțile și obiectele personale puteau fi trimise agenției ROMTRANS⁴.

Un nou set de reguli referitoare la desfășurarea activităților cu studenții străini a fost trimis Universității „Babeș-Bolyai”, la 11 septembrie 1972, de către Direcția Generală pentru Muncă Politico-Educativă⁵. În acel context, Rectoratul instituției clujene a fost informat că, pentru anul universitar 1972/1973, a fost acceptat un număr mai mare de cetățeni străini la studii, față de perioada anterioară. Aceasta a fost și cauza care a generat adoptarea de noi măsuri pentru asigurarea derulării în bune condiții a

⁴ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă către Universitatea „Babeș-Bolyai”*, *Tov. Rector Prof. Doc. Dr. Pascu Ștefan*.

⁵ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini*. *Adrese MEL, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresă către Universitatea „Babeș-Bolyai”*. *Rectorat, nr. 86.666/1972*.

programului. Noile instrucțiuni au vizat, în special, primirea și cazarea tinerilor veniți din străinătate pentru a studia în România.

Având experiența anilor anteriori, s-a decis ca la nivelul Ministerului Educației și Învățământului să se formeze un colectiv alcătuit din cadre didactice de la catedrele de limbi moderne ale instituțiilor de învățământ superior din București, care să gestioneze primirea persoanelor venite la studii în România. Opțiunea pentru această soluție a fost explicabilă, dacă luăm în calcul faptul că membrii acestui grup trebuiau să îi primească pe viitorii studenți la aeroport sau la gară și apoi să îi însoțească până la Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu”, unde se preconiza să fie cazați într-o primă etapă. Instituția bucureșteană a avut, de fapt, și rolul de instituție de tranzit. Aici au fost cazați pentru o perioadă de câteva zile, maximum 5, cei care veneau la studii din străinătate. Pe lângă cazare, tinerilor li se oferea și masă contra cost, până la repartizarea lor în alte institute de învățământ superior din România. Totodată, aceluiași institut i s-a atribuit și obligația de a desemna o persoană de contact menită să supravegheze întregul proces al primirii, cazării și plecării tinerilor veniți din străinătate spre instituțiile unde fuseseră repartizați. Conducerilor acestora din urmă trebuiau să le fie comunicate, în prealabil, ziua și ora sosirii cetățenilor străini. Aveau nevoie de aceste informații deoarece, prin actul normativ, erau obligate să le asigure tinerilor primirea la gară și transportul la punctul de cazare. De altfel, studenții care plecau din București beneficiau și de transport gratuit până la gară, asigurat de Ministerul Educației și Învățământului, care promitea să le pună la dispoziție o mașină.

De asemenea, conform prevederilor noilor instrucțiuni, institutele de învățământ superior trebuiau să asigure cazarea tuturor cetățenilor străini primiți la studii și să organizeze corespunzător anul pregătitor pentru aceștia.

O altă prevedere importantă, înscrisă în actul emis de Direcția Generală pentru Muncă Politico-Educativă în 1972, a fost cea referitoare la vizitele medicale pe care tinerii trebuiau să le facă înainte de înscrierea la instituțiile de învățământ din România. Pentru a veni în sprijinul lor, s-a

decis ca ei să-și poată efectua analizele necesare la cabinetul medical al Institutului Agronomic și la Spitalul Studențesc din București.

În ianuarie 1973, Ministerul Educației și Învățământului, împreună cu Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și Comitetul Executiv al Uniunii Asociațiilor Studențești din România, a trimis o notă⁶ universităților și institutelor cu caracter universitar, cu scopul perfecționării procesului educativ în care erau angrenați studenții străini. În acest sens, s-a solicitat instituțiilor de învățământ superior să ia măsuri pentru îmbunătățirea bazei logistice necesare pregătirii acestei categorii de studenți, aici intrând asigurarea unui număr corespunzător de suporturi de cursuri, de manuale, laboratoare fonice etc. Conducerilor facultăților le-a fost recomandat să introducă în planurile de învățământ, în măsura posibilităților, unele cursuri facultative pentru studenții străini, adecvate specificului profesiei viitoare și cerințelor zonelor geografice din care proveneau.

Între recomandările venite de la București, găsim mențiuni referitoare inclusiv la practica productivă care se organiza atunci pentru elevii și studenții din România. Se pare că și cetățenii străini aflați la studii în țara noastră au fost obligați să ia parte la practica productivă care se desfășura în aceleași entități industriale, laboratoare, ateliere-școală, în care aveau acces și studenții români. Pentru buna desfășurare a practicii, instituțiile de învățământ superior au fost sprijinite de centrele industriale și de comitetele executive ale consiliilor populare județene care funcționau la acea dată.

În ceea ce privește actele de studii, s-a stipulat în respectivul document că, începând cu seria de absolvenți 1972/1973, Ministerul Educației și Învățământului elibera diplome de studii redactate în limba română și într-o limbă de circulație internațională: franceză, engleză, rusă, germană, spaniolă (pentru care dintre ele dorea să opteze absolventul).

⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Nota Ministerului Educației și Învățământului, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și Comitetul Executiv al Uniunii Asociațiilor Studențești din România nr. 026.362/12. I. 1973.*

S-a recomandat ca Birourile Senatelor și Consiliilor profesorale ale instituțiilor de învățământ superior și ale facultăților, împreună cu Consiliile Asociațiilor Studențești, să organizeze, la nivel de facultate, ani de studiu sau grupe și consultări periodice cu cetățenii străini aflați la studii în țara noastră. Reprezentanții acestor studenți trebuiau să fie invitați la ședințele Birourilor Consiliilor profesorale sau ale Senatelor Universitare, în care se dezbăteau probleme specifice, legate de viața și de activitatea universitară a cetățenilor străini.

Conducerilor universităților și institutelor li s-a cerut să elaboreze, împreună cu asociațiile studențești și cu conducerile grupurilor naționale, analize periodice, cu privire la pregătirea profesională și la disciplina universitară, și, în funcție de rezultatele pe care le obțineau, urmau să stabilească măsurile necesare pentru îmbunătățirea activității educaționale. Liderilor grupurilor naționale din care făceau parte studenții străini, li se aduceau la cunoștință rezultatele respectivelor analize și erau capacitați în sprijinirea implementării măsurilor luate în urma lor.

Ministerul de Interne a fost direct implicat în gestionarea tuturor problemelor cetățenilor străini ce studiau în țara noastră. Acesta a avut datoria de a emite pentru ei legitimații cu fotografii, care erau vizate anual. De asemenea, instituțiile de învățământ superior în care erau încadrați acești studenți trebuiau să le elibereze, după caz, legitimații de student, doctorand sau cetățean venit la specializare în țara noastră.

Documentul elaborat de Ministerul Educației și Învățământului, împreună cu cele două organizații de tineret din țara noastră, făcea referire și la facilitățile de care puteau beneficia cetățenii străini veniți la studii în universitățile românești. Aceștia aveau posibilitatea de a închiria camere la hoteluri, campinguri, cabane și moteluri, cu plata în lei, în aceleași condiții ca și studenții români, li se dădea dreptul de a-și procura bilete de călătorie în țară și în străinătate, în țară – la același tarif care se aplica și cetățenilor români –, în străinătate – anual, un singur bilet dus-întors, în vacanța de vară, cu plata în lei, la tarifele aplicate cetățenilor români, pe liniile TAROM și pe calea ferată. De asemenea, studenții își puteau procura bilete, în aceleași condiții, în cazuri de forță majoră sau pentru participarea la acțiuni

în interesul organizației, pe baza aprobărilor date de Uniunea Asociațiilor Studenților din România. Bursierii statului român, în baza bursei acordate în mod unilateral, beneficiau de un bilet gratuit de călătorie din România până în capitala țării lor, pe ruta cea mai scurtă, la sfârșitul studiilor sau, în caz de întrerupere a lor, în baza indicațiilor Ministerului Educației și Învățământului.

Unul dintre cele mai importante beneficii de care putea profita această categorie de studenți era acela de a se putea angaja în vacanța de vară, cu sprijinul instituțiilor centrale care le acordau bursele, al unităților de învățământ și al asociațiilor studențești, în aceleași condiții ca și studenții români, însă doar pe locurile de muncă care aveau tangență cu profilul pregătirii lor profesionale, respectându-se prevederile Legii 23/1971 privind apărarea secretului de stat. La angajarea acestora, se avea în vedere art. 23 din Legea 25/1969, aplicându-se ultimul alineat al acestui articol, nemaisolicitându-se avizul Ministerului de Interne. Totuși, s-a făcut precizarea în document că cetățenii străini veniți la studii în România nu puteau fi angajați în restaurante, baruri, hoteluri, agenții ale Ministerului Turismului ori ale Automobil Clubului Român sau în alte instituții care lucrau direct cu străinii veniți ca turiști în țara noastră, pentru a nu avea contacte directe cu aceștia⁷.

Actul emis de minister a stipulat, de asemenea, faptul că cetățenii străini veniți la studii în țara noastră, cu burse oferite de statul român, beneficiau de acelea pe întregul an calendaristic. Ei primeau bani și pe perioada în care ieșeau în afara granițelor României, în cursul anului universitar, pentru cazuri de forță majoră sau în interesul organizației, cu avizul prealabil al conducerii instituțiilor de învățământ și al asociațiilor studențești, precum și în vacanțe.

S-au regăsit prevederi punctuale ale dispoziției venite de la București cu referire la cuplurile formate din studenți străini sau la cele rezultate în urma căsătoriilor dintre un student român și unul venit din afara granițelor. Conducerile instituțiilor de învățământ superior erau

⁷ *Ibidem.*

obligate să asigure cazarea cu prioritate a familiilor în care ambii soți erau bursieri ai statului român, folosindu-se spațiile de cazare din căminele studențești. Tinerii străini, căsătoriți cu studente românce, beneficiau de aceleași drepturi ca și studenții români căsătoriți, în ceea ce privește repartizarea locurilor în cămin. Cuplurile, în care doar cetățeanul străin era student, puteau locui în oraș, urmând a fi sprijiniți de conducerile instituțiilor de învățământ în asigurarea cazării lor de către unitățile la care erau angajate soțiile. Familiile deja cazate, cu aprobarea Ministerului Educației și Învățământului, continuau să locuiască în cămine.

Totodată, se atrăgea atenția cetățenilor străini veniți la studii în țara noastră că statul român nu avea obligația asigurării cazării și întreținerii soțiilor sau a copiilor lor în perioada în care aceștia se aflau în țara noastră, așadar nu era încurajată aducerea partenerilor și a copiilor în România de către studenții străini.

În cazuri excepționale, pentru motive întemeiate, cetățenii veniți la studii în țara noastră puteau locui, cu acordul instituțiilor de învățământ și al asociațiilor studențești, și în alte spații decât căminele studențești. Cheltuielile de cazare erau suportate, desigur, de către ei.

S-a menționat și faptul că studentele străine, pe baza legitimației, aveau acces în căminele în care locuiau conaționalii lor, conform programului de vizite stabilit de conducerea instituțiilor de învățământ superior.

Printre privilegiile de care se bucurau studenții străini, bursieri ai statului român, stipulate în dispoziție, era și cel referitor la biletele de odihnă, în diferite stațiuni, și participarea la tabere organizate la munte, conform instrucțiunilor Consiliului Uniunii Asociațiilor Studențești din România, toate în aceleași condiții ca și studenții români. În aceeași ordine de idei, s-a mai precizat că Biroul de Turism pentru Tineret din cadrul Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist acorda, la cerere, bilete pentru odihnă și excursii în țară studenților sau doctoranzilor străini la prețurile aplicate cetățenilor români.

S-a specificat, de asemenea, că revista *Viața Studențească* dedica o rubrică permanentă activității și preocupărilor studenților veniți la studii în țara noastră, cu titlul *Colegii noștri de peste hotare*. Și celelalte publicații ale

Uniunii Tineretului Comunist și ale Uniunii Asociațiilor Studențești din România trebuiau să prezinte periodic materiale despre viața și activitatea acestora.

La mijlocul lunii octombrie 1973, au fost trimise universităților din țară, pentru a putea fi puse în aplicare odată cu începerea anului de studii 1973/1974, condițiile generale de acceptare la studii, în instituțiile de învățământ din România, a cetățenilor din străinătate, elaborate de Ministerul Educației și Învățământului⁸. Ulterior, în 1974, ele au apărut și în variantă tipărită pentru uzul intern al instituțiilor de învățământ, care primeau acești studenți din afara granițelor României⁹.

Astfel, cetățenii străini puteau studia în țara noastră în școlile profesionale, cu durata de 1-2 ani, în licee – primind la final diploma de bacalaureat ce le dădea dreptul la continuarea studiilor în învățământul superior –, puteau studia în școlile postliceale cu durata de 2 ani (la care se adăuga anul pregătitor) și în școlile de maiștri, puteau urma cursurile de calificare la locul de muncă, în întreprinderi, cu durata de 12 luni, pentru a se pregăti ca muncitori calificați în diferite meserii, puteau studia în instituții de învățământ superior cu durata de 4-6 ani, în funcție de ce specialitate alegeau aceștia (din nou, la respectivii ani se adăuga anul pregătitor), puteau alege studiile doctorale, având o durată de 3 ani (în afara perioadei de 6-9 luni pentru învățarea limbii române) și, de asemenea, puteau urma studii de specializare în universitățile și în institutele din România, pe durata a doi ani, la care se adăugau cele șase sau nouă luni de însușire a limbii române¹⁰.

Condițiile de admitere prevăzute pentru acești cetățeni ai altor state au fost legate, în general, de vârstă și de studiile urmate anterior. Astfel,

⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. Ministerul Educației și Învățământului, Condițiile generale de primire la studii și drepturile materiale ale cetățenilor străini aflați la studii în R.S. România, manuscris, 13-14 octombrie 1973, 12 f.

⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. Ministerul Educației și Învățământului, Condițiile generale de primire la studii și drepturile materiale ale cetățenilor străini aflați la studii în R.S. România, București, 1974.

¹⁰ *Ibidem*, f. 3-4.

pentru instituțiile de învățământ superior, prin acestea înțelegându-se institute, universități și academii, cei care candidau trebuiau să aibă vârsta sub 30 de ani, să fie absolvenți de liceu cu diplomă de bacalaureat sau să dețină un act de studii echivalent cu aceasta. În cazul instituțiilor de învățământ superior de artă, puteau da admitere doar cei care urmaseră un liceu și care, în prealabil, susținuseră o probă de aptitudini. În cazul admiterii la doctorat, candidații trebuiau să aibă până în 35 de ani și să fi absolvit studii superioare. Pentru studiile de specializare, nu exista condiția de vârstă, ci doar trebuia să fi absolvit studiile superioare¹¹.

În ceea ce privește documentele ce intrau în componența dosarului de admitere (copii legalizate ale actelor de studii, ale certificatului de naștere, adeverință medicală emisă cu maximum două luni înainte de data plecării la studii, cerere tip), ele trebuiau traduse într-o limbă de circulație internațională, fiind trimise în România prin intermediul autorităților guvernamentale sau al diferitelor organizații din țările de proveniență ale candidaților, prin ambasadele țării noastre de acolo sau direct Ministerului Educației și Învățământului român. Se impunea un termen limită până la care se puteau trimite acestea, și anume data de 15 iulie a fiecărui an, iar cele care veneau după această dată nu mai erau luate în considerare¹².

După confirmarea admiterii lor la studii din partea autorităților române, proaspeții studenți trebuiau să ajungă în România în perioada cuprinsă între 10 și 15 septembrie. Dacă nu se prezentau în termenul prevăzut, exista posibilitatea de a pierde bursa din partea statului român și aprobarea de a urma studiile în anul universitar respectiv. Această prevedere din regulament a fost destul de des încălcată. Din diferite motive, de fiecare dată riguros motivate, studenții ajungeau la Cluj pe tot parcursul primului semestru, uneori chiar și în semestrul al doilea, fiind acceptați și luându-se măsuri pentru recuperarea materiei din anul pregătitor și pentru organizarea de sesiuni decalate pentru a putea să promoveze la timp în anul I de studii. La sosirea în țara noastră, cetățenii

¹¹ *Ibidem*, f. 4-5.

¹² *Ibidem*, f. 5.

străini acceptați la universitate aveau obligația de a prezenta actele de studii în original¹³.

Tinerii, viitori studenți la universitățile românești, au fost împărțiți pe categorii. Într-un prim grup, intrau cei cu burse acordate fie în cadrul programelor de schimburi culturale, tehnice și științifice încheiate de România cu alte state, fie susținute unilateral de țara noastră, prin intermediul unor instituții centrale și al unor organizații guvernamentale (Ministerul Educației și Învățământului, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Comerțului Exterior și al Cooperării Economice Internaționale, Uniunea Generală a Sindicatelor din România, Consiliul Național de Educație Fizică și Sport etc.), cele din urmă fiind destinate cetățenilor din țările în curs de dezvoltare. Mai existau și bursele atribuite de România prin organizațiile internaționale ONU, UNESCO, Agenția Internațională pentru Energie Atomică etc.¹⁴ Cea acordată prin intermediul UNESCO a fost instituită în primăvara anului 1974 și purta numele de „Nicolae Bălcescu”, fiind destinată îndeosebi tinerilor din țările în curs de dezvoltare, care doreau să se specializeze în domenii prin care România se făcuse cunoscută în lume¹⁵.

O categorie specială de burse au fost cele oferite de către autoritățile din țara noastră cetățenilor români emigranți în diferite state ale lumii. În acest sens, a fost înființată în 1972 Asociația „România”, cu scopul de a intensifica relațiile cu țara ale emigranților originari din România și a-i sensibiliza pe românii din diaspora pentru a se implica în sprijinirea dezvoltării legăturilor „prietenesti și de colaborare” ale României cu țările în care aceștia locuiau. La cererea familiilor din exil, societatea a organizat, împreună cu instituțiile de învățământ din țară, cursuri de vară, s-a preocupat de acordarea burselor de studiu pentru elevii și studenții români care locuiau în Occident și a realizat demersurile necesare care să facă posibilă munca de cercetare și de documentare sau chiar de specializare

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, f. 6.

¹⁵ „Hotărâre privind instituirea bursei *Nicolae Bălcescu* atribuită de Republica Socialistă România, prin intermediul UNESCO, tinerilor din țările în curs de dezvoltare”, în *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, Partea I, nr. 71, 1974, p. 6.

pentru concetățenii români din străinătate. De asemenea, și-a propus să înlesnească procurarea de cărți, manuale școlare, reviste, filme, discuri și alte mijloace de informare pentru românii din diaspora. Un obiectiv al Asociației a fost sprijinirea lectoratelor de limbă și cultură română din străinătate¹⁶.

Unele dintre cele mai frecvente burse au fost cele acordate la solicitarea unor țări, în baza acordurilor de colaborare culturală și științifică, însă nu au fost neapărat condiționate de respectivele acorduri¹⁷.

Numărul de burse acordate anual se aproba de către autoritățile de stat și de către cele de partid, iar repartizarea pe țări se comunica în luna mai a fiecărui an, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, al oficiilor diplomatice sau al diferitelor organizații naționale și internaționale.

Bursierii susținuți de statul român beneficiau de școlarizare gratuită, cazare și masă plătite din bursă, posibilitatea de a-și achiziționa haine groase de iarnă, în limita sumei de 2.000 de lei, pentru cetățenii din țările în curs de dezvoltare și din unele țări socialiste, o singură dată, la începutul studiilor, în baza HCM 138/1957 sau a prevederilor acordurilor bilaterale. Acestei categorii de studenți le era asigurat un bilet de călătorie gratuit, pe ruta cea mai scurtă către țara de origine, la sfârșitul studiilor, și plata bursei pe perioadele când acești bursieri, în baza unor motive întemeiate, erau nevoiți să plece din România, dar nu mai mult de 45 de zile dintr-un an. La venirea în România, la studii, transportul era suportat de către ei, statul român asigurându-l doar în mod excepțional, iar atunci numai pentru un zbor cu compania TAROM, acelor studenți care nu își permiteau să-l achiziționeze, din această cauză putând fi nevoiți să renunțe la studii¹⁸.

Cea de a doua categorie de cetățeni străini veniți la studii în țara noastră au fost cei care le plăteau din veniturile proprii. În schimbul taxelor, li se asigura școlarizarea, cazarea și masa, în aceleași condiții ca și

¹⁶ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Asociatia-Romania.-1972-1990.-Inv.-3436.pdf>, accesat la 15 iunie 2022.

¹⁷ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Ministerul Educației și Învățământului, Condițiile generale de primire la studii și drepturile materiale ale cetățenilor străini aflați la studii în R.S. România*, București, 1974, f. 6.

¹⁸ *Ibidem*.

studenților români, asistență medicală și dreptul de a plăti unele servicii la aceleași tarife percepute și studenților autohtoni. Transportul, dus-întors, era plătit de către ei¹⁹.

În categoria studenților veniți să urmeze cursurile instituțiilor de învățământ superior din România, ca bursieri ai altor state, intrau: tinerii din țările socialiste, cu care erau semnate acorduri culturale, ce primeau burse prin ambasade; tinerii de origine română din Iugoslavia, care, în baza unei hotărâri a CC al PCR din septembrie 1969, beneficiau de școlarizare și asistență medicală gratuită, cazare și masă în condiții studentești, precum și de alte facilități care erau prevăzute la modul general pentru toți studenții străini; și bursierii țărilor în curs de dezvoltare, pentru care condițiile materiale erau stabilite prin acorduri culturale între România și respectivele state²⁰.

Un capitol aparte în cadrul acestor condiții generale de primire la studii a cetățenilor străini i-a fost rezervat personalului oficiilor diplomatice din România și membrilor familiilor acestora. În baza aprobării Ministerului Educației și Învățământului, la propunerea Ministerului Afacerilor Externe, acești cetățeni puteau efectua studii în țara noastră în mod gratuit, în condițiile în care exista reciprocitate pentru personalul român din țările respective²¹.

Toți studenții străini, veniți la studii în instituțiile de învățământ superior din țara noastră, trebuiau să urmeze un an pregătitor, în care să-și însușească limba română și terminologia de specialitate în limba română și să-și completeze cunoștințele la disciplinele fundamentale din cadrul specializării pe care au ales să o urmeze. Cei care, în urma unei evaluări, dovedeau că au cunoștințe solide de limba română și își însușiseră termenii de specialitate, puteau fi înscriși direct în anul I de studii, fără a mai urma perioada pregătitoare. Cetățenii străini care veneau pentru studii doctorale în România erau nevoiți să urmeze cursuri de limba română, la finalul cărora se susținea un examen, care era obligatoriu să fie promovat. Nu

¹⁹ *Ibidem*, f. 7.

²⁰ *Ibidem*, f. 8.

²¹ *Ibidem*.

aceeași era cerința pentru cei veniți în universitățile și în institutele românești la specializare, cum erau atunci numite stagiile de cercetare. Acestora li se impunea doar urmarea cursurilor de limba română, fără obligativitatea susținerii unui examen final. Tinerii care promovau toate examenele de la finalul anului primeau un certificat de absolvire²².

Studentii străini învățau după aceleași planuri de învățământ ca și colegii lor români. Dacă erau bursieri ai statului român, beneficiau de gratuitatea învățământului și de întreținere pe durata studiilor. Aveau dreptul la utilizarea infrastructurii de învățământ (laboratoare, biblioteci, săli de sport și de lectură, cluburi sau case de cultură etc.). Pentru documentare, puteau solicita accesul la arhive, biblioteci sau la alte surse, conform prevederilor legale. Aveau posibilitatea de a participa la activitatea cercurilor științifice și literare, a grupurilor și a formațiilor artistice, la activitatea sportivă, întocmai ca orice student român. Erau cazați contra cost, din bursa care le revenea, în căminele studențești, alături de colegii români de an, și aveau posibilitatea de a lua masa, din nou contra cost, la cantinele din complexe studențești. Spre deosebire de studenți, doctoranzilor din aceeași categorie de bursieri ai statului român li se asigura cazare într-o cameră individuală în căminele studențești, dacă, eventual, nu era prevăzut în acordul bilateral dintre România și statul de proveniență al doctorandului o altă modalitate de cazare a acestuia pe perioada studiilor, care era, de multe ori, într-o cameră din Hotelul Astoria, în centrul orașului.

Ca participanți activi la practica productivă, primeau echipament de protecție, dacă erau repartizați în instituții cu risc de toxicitate. Beneficiau, de asemenea, de asistență medicală gratuită și de tratament de recuperare în stațiuni balneo-climaterice. Puteau, împreună cu colegii lor români, să plece în tabere, în condițiile stabilite de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România.

Cei veniți la studii pe cont propriu puteau și ei beneficia de participarea la taberele de vară sau de iarnă, însă contra cost, la tarifele

²² *Ibidem*, f. 8-9.

stabilite pentru studenții români. În aceeași direcție se înscria și dreptul pe care-l aveau studenții străini de a cumpăra la preț redus, pe baza legitimației de student, bilete la spectacole, concerte sau diferite manifestări sportive, întocmai ca și colegii lor români. Pe baza aceleiași legitimații de studii le era permis să închirieze cu plata în lei și la prețuri identice, ca și cetățenii români, camere la hoteluri, campinguri și moteluri, bilete de călătorie prin țară, iar în afara țării aveau dreptul la un singur bilet anual, dus-întors, în vacanța de vară, cu plata în lei, pe liniile TAROM și pe Căile Ferate Române (CFR)²³.

Era reiterat și în acest regulament, fără a lăsa loc de echivoc, că statul român asigura doar cetățenilor străini bursieri condiții de cazare și masă sau facilități de ordin medical, nu și familiilor acestora, care trebuiau să-și rezolve pe cont propriu aceste necesități, și contra cost, acolo unde era cazul, la tarife care se aplicau cetățenilor străini veniți la studii în România. Dacă în unele acorduri bilaterale dintre țara noastră și diferite state existau prevederi de alt tip referitoare la familiile studenților, atunci se aplicau acelea²⁴.

Cetățenii străini aflați la studii în România, bursieri ai statului român, beneficiau de bursă, cazare și masă, pentru încă 15 zile după încheierea perioadei de școlarizare. Cei care studiaseră pe cont propriu puteau și ei beneficia de cele 15 zile de grație, dar contra cost.

Aceștia aveau dreptul inclusiv de a se organiza în asociații. Ele trebuiau însă să fie recunoscute de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România, cu care colaborau, și erau sprijinite în organizarea activităților cultural-sportive.

În ceea ce privește obligațiile străinilor care veneau la studii în România, aceștia trebuiau, în primul rând, să respecte legile țării noastre. Era necesar să-și îndeplinească sarcinile și obligațiile care țineau de statutul de student, să respecte normele de disciplină universitară, precum și pe cele de coabitare cu ceilalți studenți și, de asemenea, să aibă un

²³ *Ibidem*, f. 9-10.

²⁴ *Ibidem*, f. 11.

comportament adecvat cu personalul universității și cu ceilalți cetățeni cu care veneau în contact.

Actele de studii care li se eliberau studenților străini absolvenți ai unei facultăți sau ai studiilor doctorale, respectiv de specializare, după susținerea examenului de diplomă, a lucrării de diplomă sau a proiectului de diplomă, cum se numeau la acea dată, erau certificatul sau diploma, după caz, și titlul, în conformitate cu specialitatea urmată. Diploma sau certificatul erau însoțite de foaia matricolă, ca anexă a lor, în care se indicau cursurile urmate și notele obținute. La solicitarea absolventului, datele de pe diplomă și foaia matricolă se puteau traduce și într-una dintre limbile de circulație internațională: engleză, franceză, spaniolă sau rusă²⁵.

În vederea pregătirii noului set de condiții de acceptare la studii în România a cetățenilor străini, la nivel central, au fost luate o serie de hotărâri. Astfel, prin intermediul unei note²⁶ din mai 1973, Ministerul Educației și Învățământului informa universitățile și institutele de învățământ superior că a fost aprobată de către conducerea PCR creșterea cuantumului taxelor de studii pentru cetățenii străini din țările în curs de dezvoltare, veniți pe cont propriu să studieze în România, indiferent de nivelul de studii (licență, doctorat sau specializare), taxe care fuseseră stabilite în 1968 și nu mai corespundeau cu realitățile economice de la acea dată. Respectivile prevederi se puneau în aplicare pentru cei care veneau la studii începând cu anul universitar 1973/1974, iar cei admiși înainte își finalizau studiile cu taxele în vigoare din 1968.

În vara anului 1973 a fost luată și o Hotărâre a Comitetului Central al Partidului Comunist Român²⁷, care i-a fost adusă la cunoștință lui Paul Niculescu-Mizil, ministrul educației și învățământului de la acea dată și vicepreședintele Consiliului de Miniștri, prin care se aprobase acordarea a trei burse de studii pentru cetățenii din Volta Superioară (din 1984

²⁵ *Ibidem*, f. 12.

²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Notă cu privire la condițiile materiale de primire la studii pe cont propriu în R.S. România a cetățenilor din alte țări*, 7 mai 1973.

²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Hotărârea nr. 4.160, din 15 august 1973*.

denumită Burkina Faso) și mărirea cuantumului burselor studenților din Vietnam și din Mongolia.

De asemenea, în ordinul Ministerului Educației și Învățământului, comunicat instituțiilor de învățământ superior, au fost prevăzute și alte măsuri în vederea începerii anului universitar 1973/1974, menite a îmbunătăți procesul educațional pentru cetățenii străini acceptați la studii în universitățile românești²⁸. Primele dintre acestea au făcut referire la anul pregătitor, care, odată cu începutul aceluși an, se organiza pe centre de învățământ²⁹.

Dispoziția venită din partea Ministerului Educației și Învățământului și a Comitetului Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România³⁰ a adus la cunoștința conducerii universităților și a institutelor de învățământ superior, în vederea îmbunătățirii activității educative în rândul cetățenilor străini aflați la studii în țara noastră, ca, începând cu anul universitar 1973/1974, în unitățile în care învață peste 150 de astfel de studenți să se organizeze colective pentru școlarizarea lor, subordonate prorectorului care se ocupa de problemele acestora³¹.

Respectivele colective erau formate din 5-7 cadre didactice cu experiență în munca cu studenții străini, numite de rector, și din prodecanii facultăților la care studiau acești tineri. Colectivele erau în permanentă colaborare și legătură cu Consiliile Asociațiilor Studenților Comuniști din instituția de învățământ superior sau cu Comitetele Uniunii Tineretului Comunist. Colectivele erau conduse de către un cadru didactic cu experiență în munca cu studenții străini și familiarizat cu problemele acestora, numit de către rector, cu avizul ministerului, dar și al Uniunii

²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimeri la studii în străinătate, nr. 70.755/1973, către instituțiile de învățământ superior din România*.

²⁹ *Ibidem*, f. 2.

³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Dispoziția Ministerului Educației și Învățământului și a Comitetului Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România, Anexa I*.

³¹ Pentru detalii privind organizarea acestui colectiv la nivelul Universității Babeș-Bolyai, vezi subcapitolul *Organizarea și activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”*, al acestei lucrări.

Asociațiilor Studenților Comuniști din România. Se stabilea și statutul acestuia, fiind considerat echivalentul unui director educativ și era remunerat în consecință. I se pune la dispoziție un secretar, care să-l secondeze în atribuții, și un spațiu propriu de desfășurare a activității³².

În instituțiile care aveau sub 150 de studenți străini, tot ce ținea de problemele acestora cădea în sarcina prorectorului cu activitatea educativă, care era ajutat de un secretar și de un colectiv format din 3-5 cadre didactice sau din prodecani și reprezentanți ai Consiliului Asociației Studenților Comuniști din instituția respectivă, colectiv numit de către rector.

Atribuțiile colectivelor pentru pregătirea cetățenilor din alte țări aflați la studii în țara noastră vizau, în primul rând, problemele de educație. În acest sens, ele se ocupau de organizarea anului pregătitor pentru acești studenți străini: plan de învățământ, grupe de studii, spații de studiu, cadre didactice etc. Pe cei care absolviseră anul pregătitor îi încadrau în anul I al facultăților pe care le aleseseră. Colectivele acordau sprijin educativ și științific studenților străini pe durata cât învățau la instituțiile de învățământ superior din România, în acest sens ocupându-se de organizarea și de funcționarea cursurilor facultative la disciplinele specifice zonelor geografice din care proveneau aceștia, de desfășurarea în bune condiții a cursurilor de limbă, cultură și civilizație română, dar și de îndrumarea lor individuală. Se îngrijeau ca practica pe care ei erau obligați să o efectueze să se realizeze în aceleași bune condiții ca în cazul colegilor români. Trebuiau să sintetizeze, periodic, situația la învățătură a studenților străini, pentru a fi înaintată spre analiză Ministerului Educației și Învățământului și autorităților din țările de proveniență³³.

Problemele cultural-educative ale studenților străini veniți în țara noastră la studii au fost un alt sector de care s-au ocupat colectivele amintite. În colaborare cu asociațiile studenților comuniști, ele s-au preocupat pentru a le face cunoscute studenților realizările economice,

³² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Dispoziția Ministerului Educației și Învățământului și a Comitetului Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România, Anexa I*, f. 1-2.

³³ *Ibidem*.

socio-culturale și politice ale României, potențialul turistic și istoria țării noastre, îi încurajau să participe la manifestările culturale și artistice studențești, inclusiv să-și alcătuiască formații artistice proprii. Aduceau la cunoștința acestor studenți prevederile regulamentelor școlare, ale legilor țării noastre, și-i îndemneau la respectarea lor³⁴.

De asemenea, din atribuțiile acestor colective au făcut parte și problemele sociale ale studenților străini. Profesorii îi așteptau pe studenți la aeroport, în momentul venirii lor la Cluj, se interesau să le fie asigurate cazarea și masa în condiții optime, plata burselor să le fie făcută la timp și îi ajutau în procurarea hainelor de iarnă, pentru care li se asigura o sumă distinctă de bani. În același timp, urmăreau să fie achitate la termen taxele de școlarizare de către studenții străini veniți la studii pe cont propriu. Eliberarea legitimațiilor de studii și îndeplinirea formalităților legate de viza de ședere și de părăsirea țării noastre, sprijinirea organizării controlului medical periodic, organizarea vacanțelor pentru cetățenii străini prin acordarea de bilete de odihnă și tratament, gratuite și contra cost, după caz, a excursiilor, a manifestărilor sportive, participarea la acțiuni de muncă voluntară etc. erau supervizate tot de respectivele colective, prin secretariatele facultăților. Mai aveau datoria și de a se îngriji de eliberarea în timp util a actelor de studii (diplomele de absolvire, foi matricole, programe analitice – la cerere), de formalitățile de întoarcere în țara de origine a absolvenților sau a celor care își întrerupeau definitiv studiile, de ținerea unei evidențe stricte a acestor studenți străini, comunicând Ministerului Educației și Învățământului eventualele modificări survenite³⁵.

Pentru anul universitar 1973/1974, în centrele cu caracter universitar care aveau peste 150 de studenți străini, a fost prevăzută și organizarea colectivelor pentru școlarizarea cetățenilor din această categorie. Indemnizațiile care se stabileau pentru acești studenți erau în funcție de cifra de școlarizare. Astfel, pentru centrele universitare care aveau între 150

³⁴ *Ibidem*, f. 2.

³⁵ *Ibidem*, f. 2-3.

și 400 de cetățeni străini la studii, se primea o sumă de 600 de lei, iar pentru centrele care depășeau 400, se primeau 700 de lei³⁶.

În cazul studenților străini, studierea limbii române nu rămânea doar la nivelul anului pregătitor, aceasta reprezentând o disciplină obligatorie și în anii I și II. Prezența la cursuri și promovarea examenului la limba română erau obligatorii, fiind condiționată de aceasta inclusiv promovarea anului de studiu³⁷.

După cum se menționa în condițiile de primire la studii în România a cetățenilor străini, aceștia erau obligați să participe la reuniuni sau la alte evenimente organizate de grupurile etnice, de ambasadele și de autoritățile din țara de proveniență. În acest sens, în toamna anului 1974, venea o invitație³⁸ adresată tuturor studenților din Sudan pentru a merge la București, la o întâlnire cu delegația acestei țări, venită în România pentru a lua parte la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român. În luna martie a anului următor, cetățenii tunisieni care învățau la Cluj erau invitați să participe la un congres al studenților tunisieni din România, care se desfășura la București. Li se asigurau cazarea și masa și li se rambursau cheltuielile de călătorie.³⁹ Tot în luna martie 1975, a ajuns în România o delegație a Frontului de Eliberare a Mozambicului (FRELIMO), care dorea să se întâlnească la Ploiești cu toți studenții din această țară care învățau în România.

Înainte de începerea anului universitar 1975/1976, Ministerul Educației și Învățământului, împreună cu Uniunea Asociațiilor Studenților

³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. *Dispoziția Ministerului Educației și Învățământului și a Comitetului Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România, Anexa II.*

³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimeri la studii în străinătate, nr. 775, din 4 septembrie 1974, către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, f. 8.*

³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. *Notă telefonică din 27 noiembrie 1974 din partea Serviciului Studenți străini din Ministerul Educației și Învățământului.*

³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. *Notă telefonică din 7 martie 1975, dată de reprezentantul diplomatic al Tunisiei la București.*

Comuniști din România, a emis un „Material de instruire”⁴⁰ destinat personalului din învățământul superior, dar și celor care activau în ASC și se ocupau de educația tinerilor veniți la studii în România. Se preconiza ca în noul an universitar totalul cetățenilor străini care urmau să învețe în țara noastră să se ridice la 8.100, dintre care 5.700 să fie bursieri ai statului român, 600 bursieri ai statelor de proveniență, iar 1.800 să vină pe cont propriu în școlile românești. La Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj se vehicula ca în noul an universitar să fie încadrați în jur de 1.050 de studenți proveniți din afara granițelor țării⁴¹.

În aceste condiții, s-a considerat că era necesar să fie stabilite o serie de măsuri în vederea unei integrări cât mai bune a acestor tineri pe perioada studiilor efectuate în România. S-a pornit și de la premisa că există „o slabă preocupare din partea factorilor de răspundere din instituțiile de învățământ față de școlarizarea cetățenilor străini din R.S. România”⁴². Astfel, li se recomanda instituțiilor implicate în educația acestor tineri să aibă în vedere faptul că au de a face, în primul rând, cu o problemă de ordin politic și trebuie să o abordeze din perspectiva politicii externe, a dezvoltării relațiilor de colaborare cu alte state și de sprijin al țărilor în curs de dezvoltare, prin pregătirea de specialiști. În acest sens, centrele universitare București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Ploiești, Bacău, Pitești și Oradea, care organizau an pregătitor, ca preambul al studiilor cetățenilor străini în țara noastră, trebuiau să ia măsuri imediate pentru integrarea cât mai rapidă a acestora și în vederea rezolvării eventualelor dificultăți de studiu sau de viață, pe care le-ar întâmpina aceștia. Pentru ca eficiența să fie maximă, era indicat să se coopteze, în rândul colectivelor ce se ocupau de studenții străini, și studenți români de la facultățile de limbi străine sau de relații economice internaționale, care să dea o mână de ajutor colegilor veniți din străinătate. O altă cerință venită de la nivel central era și aceea de elaborare, de către comitetele în

⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare aflați la studii în țara noastră*.

⁴¹ *Ibidem*, f. 1.

⁴² *Ibidem*, f. 2.

subordinea cărora intra această categorie de studenți, a unor planuri anuale de „activități profesional-științifice și politico-educative”⁴³, cu scopul de a crea condiții de interacțiune între studenții străini și cei români, pentru ca ei să cunoască cât mai bine profilul politic și economic al țării noastre. Acele planuri trebuiau să fie întocmite până la începutul lunii noiembrie 1975, pentru ca, până la data de 15 a respectivei luni, să fie înaintate spre analiză și aprobare Ministerului Educației și Învățământului și Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România⁴⁴. Se recomanda centrelor universitare care pregăteau și această categorie de tineri să organizeze, la nivelul facultăților, pe ani de studiu, dezbateri, „informări politice”, simpozioane, colocvii, întâlniri cu personalități care să le ofere o imagine a culturii și a politicii românești. În același scop, universitățile erau îndemnate să procure și să difuzeze în rândurile studenților străini materiale informative referitoare la istoria României, la legislația în vigoare, la activitatea Partidului Comunist, a președintelui sau a organizațiilor de tineret. De asemenea, acestora din urmă li se sugera să-i sprijine pe colegii lor străini să organizeze, cu ocazia diferitelor evenimente legate de istoria țării lor de proveniență, manifestații și întâlniri, pentru a le marca. Competițiile sportive și manifestările cultural-artistice organizate în mediul universitar trebuiau să-i implice în mod obligatoriu și pe studenții străini.

În ceea ce privește educația studenților străini, ea se făcea în aceleași condiții ca și cea a studenților români, iar instituțiile în care învățau erau întru totul răspunzătoare de situația lor, recomandându-se să fie transmise Ministerului Educației și Învățământului doar cazurile excepționale și propunerile de exmatriculare. Se cerea desemnarea de tutori pentru grupuri de 5-10 studenți străini⁴⁵, care să le urmărească frecvența la cursuri, integrarea lor în comunitate, participarea la diferite activități, și care să raporteze conducerii instituției de învățământ eventualele abateri.

În luna aprilie 1977 a fost emis decretul prin care se stabileau condițiile primirii la studii pe cont propriu a studenților străini, decret care

⁴³ *Ibidem*, f. 4.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 8.

a fost pus în aplicare odată cu începutul anului universitar 1977/1978⁴⁶. Documentul preciza că erau primiți la studii cetățenii altor state, pe baza solicitărilor primite din partea guvernelor acestora, a organizațiilor internaționale, a asociațiilor, a instituțiilor sau a întreprinderilor din străinătate, dar și pe baza unor cereri individuale. Prevederile se aplicau cetățenilor străini, dar și celor români stabiliți în afara granițelor sau cărora li s-a permis căsătoria cu persoane din afara țării și s-au stabilit în străinătate.

La sfârșitul anilor '70, după un deceniu în care numărul cetățenilor străini veniți la studii în România a crescut constant, Ministerul Educației și Învățământului a elaborat un nou set de condiții generale de acceptare a acestora în instituțiile de învățământ superior⁴⁷. În acel moment, în țara noastră funcționau 44 unități de învățământ de tip universitar (universități, institute, academii, conservatoare), cu 89 de specializări cu durata de 4-6 ani și cu 49 de specializări cu durata de 3 ani⁴⁸.

Învățământul postuniversitar presupunea cursuri de specializare cu frecvență, cu durata de 2-3 ani, iar doctoratul se întindea pe o perioadă de 3 ani, dacă era urmat la frecvență, și 4 ani, în condițiile în care se opta pentru fără frecvență. Admiterea la doctorat se făcea pe baza unui colocviiu, iar candidații puteau fi absolvenți de studii superioare, de 4-6 ani, cu aptitudini și preocupări în sfera științifică. În vederea obținerii titlului de doctor, candidatul susținea, pe parcursul celor 3 sau 4 ani, după caz, examene de specialitate și referate științifice, iar la final, teza de doctorat, care presupunea contribuții originale pe tema abordată⁴⁹.

La fel ca în precedentul set de condiții, editat în 1974, cetățenii străini puteau urma în România studii liceale, de învățământ superior,

⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, privind primirea la studii pe cont propriu, în Republica Socialistă România, a cetățenilor străini nr. 80, din 15 aprilie 1977*, f. 53 r-v.

⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Ministerul Educației și Învățământului, Condiții generale de primire la studii și de școlarizare în Republica Socialistă România a cetățenilor din alte țări, București, 1979*.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 36 r.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 36 v.

studii postuniversitare și de doctorat. Erau păstrate condițiile de vârstă pentru admiterea în învățământul superior (universități, institute, academii), astfel că cetățenii străini puteau avea vârsta de maximum 30 de ani, studii liceale încheiate și obținută diploma de bacalaureat sau altă diplomă echivalentă cu aceasta. Se preciza clar că echivalările trebuiau aprobate, în scris, de ministerul de resort din țara de proveniență a candidatului. În cazul celor care doreau să urmeze studii doctorale în țara noastră, aceștia trebuiau să aibă până în 35 de ani, având studii superioare absolvite în domeniul în care voiau să urmeze doctoratul, cel puțin echivalente cu diploma de master din sistemul britanic de învățământ. O prevedere în plus față de condițiile din 1974 a fost aceea că persoanele care se înscriau la doctorat aveau obligativitatea de a prezenta o listă a lucrărilor științifice elaborate și publicate de ei, dovada unui stagiu de cercetare de cel puțin doi ani și una sau două recomandări de la personalități științifice recunoscute din domeniul în care doreau să urmeze doctoratul. Dacă alegeau specializările postuniversitare, cetățenii străini nu puteau candida decât dacă prezentau diploma de absolvire a unei instituții de învățământ superior, cu durata de 4-6 ani⁵⁰.

În general, admiterea studenților străini se făcea fără concurs, doar cei care doreau să urmeze cursurile unei instituții de învățământ superior din domeniile arhitectură, artă, educație fizică și sport susțineau o serie de probe de aptitudini care erau eliminatorii. Selecția candidaților era făcută de către autoritățile din fiecare țară, după criterii proprii, ținând cont și de condițiile impuse de statul român, mai ales de cele legate de diplomele necesare pentru fiecare nivel de studii.

Spre deosebire de condițiile de acceptare la studii, publicate în 1974, în cadrul acestora din 1979 se mai stipula și faptul că cetățenii străini care doreau să urmeze studiile în România trebuiau să aibă rezultate bune la învățătură în ciclurile de studii anterioare și, foarte important, să fie sănătoși. Nu erau acceptați cei care suferiseră sau sufereau de boli din cauza cărora puteau avea contraindicații de a urma studiile în domeniul

⁵⁰ *Ibidem*, f. 37 r.

respectiv, iar, în cazul celor pentru care se stabilea ulterior că suferiseră sau sufereau de astfel de boli, se lua măsura radicală de a fi repatriați⁵¹.

În ceea ce privea categoriile de studenți străini, aceștia au fost împărțiți, în funcție de finanțare, la fel ca și până atunci, în bursieri și în cei cu studii pe cont propriu. Bursele au fost de mai multe tipuri: acordate de țara de origine a studentului (în baza acordurilor semnate de statul român cu respectivul stat), acordate de organizații sau instituții internaționale, precum ONU, UNESCO, OMS (Organizația Mondială a Sănătății), PNUD (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare) etc. – ultimele două fiind nou intrate pe listă și nefigurând în condițiile de acceptare la studii în România, din 1974 –, la care se mai adăugau bursierii statului român. Bursele oferite de statul român, la rândul lor, au fost împărțite în trei categorii: burse convenite între România și statul de proveniență a studentului, în baza unor acorduri bilaterale culturale, științifice și tehnice, burse conferite de statul român în afara programelor de schimburi culturale și burse acordate de România prin intermediul unor organizații internaționale, precum ONU sau UNESCO.

Un alt element nou adus de regulamentul de acceptare la studii în România, din 1979, a fost normarea învățământului fără frecvență. S-a prevăzut ca, în mod excepțional, cetățenii din străinătate să poată fi admiși la studii fără frecvență la nivel licență, în domeniul umanist și economic, doar dacă erau încadrați în activitate în țara de proveniență și cunoșteau limba română. Pentru a urma studii doctorale fără frecvență, candidații din străinătate aveau obligația de a susține examenele, referatele și teza de doctorat în limba română, așadar, și această categorie era condiționată de cunoașterea limbii române.

Precizări în plus față de regulamentul de primire a cetățenilor străini la studii în România, emis în 1974, au fost și cele referitoare la documentele necesare la înscriere. Acestea urmau a fi depuse până la 15 iulie a fiecărui an, în prealabil fiind traduse într-o limbă de circulație internațională și legalizate de departamentele consulare ale ministerelor de

⁵¹ *Ibidem*, f. 37 v.

externe din țările de proveniență a candidaților. Astfel, un dosar de înscriere trebuia să conțină: fotocopie sau copia legalizată a actului de studii, copia legalizată a certificatului de naștere, certificatul medical al stării de sănătate, emis de autoritățile medicale cu maximum două luni înainte (se cereau rezultatele examenului radiologic și analize de sânge), o cerere tip, în care se precizau datele personale și obligațiile pe care și le asuma cel care venea la studii în România, ce putea fi procurată de la oficiile diplomatice ale statului român în respectivele țări, și șapte fotografii standard, de dimensiunea 3x4 cm. Dacă solicitanții doreau să continue în România studiile începute în altă țară, atunci aveau nevoie, pentru echivalarea lor, de planurile de învățământ și de programele analitice ale disciplinelor urmate, toate traduse într-o limbă de circulație internațională și vizate de autoritățile competente din țările respective, iar beneficiarii de burse erau acceptați doar dacă aveau recomandări oficiale din partea Ministerului Educației și Învățământului (sau a Ministerului Afacerilor Externe) din țara de proveniență. Cei care beneficiau de bursă din partea unor organizații internaționale, precum ONU, UNESCO etc., era obligatoriu să aibă, la dosar, recomandări din partea acestora. Candidații cunoscători ai limbii române erau înscriși direct la forma de învățământ solicitată, ceilalți fiind înscriși în anul pregătitor, unde urmau cursurile de învățare a limbii române⁵².

Tinerii din afara granițelor țării noastre deveneau studenți și puteau veni să învețe la universitățile și institutele românești numai după ce primeau informarea oficială de acceptare din partea Ministerul Educației și Învățământului. Față de cei care soseau fără această aprobare, ministerul nu-și asuma nicio răspundere. Pentru a intra în România, aveau nevoie de vize de studii, care puteau fi obținute doar prin ambasadele sau consulatele țării noastre în străinătate, obligatoriu pe baza acceptării la studii dată de Ministerul Educației și Învățământului. Odată ajunși în țara noastră, cetățenii străini acceptați la studii trebuiau să aducă cu ei actele de studii și certificatul de naștere în original, iar cei care nu îndeplineau această

⁵² *Ibidem*, f. 39 r-v.

condiție erau nevoiți să facă cale întoarsă, pe cheltuiala proprie. Ei trebuiau să ajungă în România obligatoriu în luna septembrie; dacă acest lucru nu se întâmpla, li se anula aprobarea primirii la studii. Odată sosiți, aceștia erau primiți și cazați mai întâi în centrul de tranzit de la București, în vederea îndeplinirii formalităților de înscriere (verificarea actelor originale de studii, repartizarea pe domenii de învățământ și centre universitare, efectuarea vizitei medicale etc.), iar apoi porneau spre instituția de învățământ superior unde urmau cursurile anului pregătitor. Bursierilor statului român li se asigura transportul până la universitatea sau institutul la care fuseseră repartizați, celelalte categorii de studenți străini trebuind să-și asigure pe cont propriu transportul⁵³.

Conform noilor instrucțiuni, anul pregătitor și-a păstrat structura și modul de funcționare fixate prin actele anterioare, nefiind aduse modificări față de actul din 1974⁵⁴. În ceea ce privește pregătirea acestor cetățeni străini pe parcursul studiilor urmate în țara noastră, aceasta se făcea după programa, planurile de învățământ și regulamentele aflate în vigoare la acea dată în România. Instituțiile de învățământ superior în care erau încadrați studenți străini erau obligate să le asigure accesul la toată infrastructura educațională de care dispuneau: laboratoare, cabinete, amfiteatre, săli de curs și seminare, ateliere-școală, săli de lectură, biblioteci, baze sportive, case de cultură, cluburi etc. De asemenea, aceștia erau îndemnați și sprijiniți să participe la cercurile științifice și culturale studentești, să ia parte la practica productivă, prevăzută în planurile de învățământ, participarea lor la toate acestea făcându-se în aceleași condiții ca și în cazul colegilor lor români. Se prevedea și faptul că în anii I și II, pentru studenții străini aflați la studii în România, limba română era disciplină obligatorie și reprezenta una dintre condițiile de promovare a anului de studii. Disciplinele sociale (filosofie, economie politică și socialism științific), precum și istoria și geografia României, care pentru colegii lor români făceau parte din categoria celor obligatorii, erau facultative pentru studenții străini, ele fiind studiate de ei doar în cazul în

⁵³ *Ibidem*, f. 39 v.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 40 r.

care făceau parte din planul de învățământ al specializării pe care o urmau. Era reiterată prevederea ca în planurile de învățământ ale acestor studenți să fie incluse, la alegere sau facultativ, discipline specifice zonelor geografice din care ei proveneau, pentru ca, la întoarcerea în țările de proveniență, să se încadreze cât mai ușor și cât mai repede pe piața muncii.

Ceea ce s-a mai reglementat prin actul normativ publicat în 1979 au fost prevederile clare legate de împrejurările în care studenții străini aveau dreptul să repete un an universitar. Astfel, s-a stipulat că, în mod excepțional, studenții străini aveau dreptul să repete doar un singur an din perioada de studii în România, iar acest lucru se aplica doar cazurilor medicale, în care se întâmplase ca, din cauza bolii, să fie nevoiți să apeleze la minimum 60 de zile de concediu medical, din care 20 de zile trebuiau să fie de spitalizare. Din această cauză, li se dădea dreptul la a-și prelungi perioada de școlarizare, care nu se considera repetenție și se acorda doar o singură dată pe perioada studiilor, iar actele medicale pe baza cărora se făcea prelungirea de studii trebuiau să fie eliberate de unități din sistemul sanitar din România⁵⁵.

Pe toată perioada studiilor în România, studenții străini au fost atent monitorizați de către Ministerul Educației și Învățământului, în colaborare cu ambasadele țărilor de origine ale lor, ministerul trimițând periodic rapoarte despre situația la învățătură a acestora sau despre alte evenimente apărute în traiectoria educațională și nu numai, a fiecăruia dintre studenți⁵⁶.

Regulamentul a făcut, de asemenea, referiri precise la doctoranzii și la cetățenii străini veniți la specializare în România. Studiile acestora la universitățile și institutele cu caracter universitar se desfășurau pe baza unui plan individual de studiu propus de candidat și aprobat de Senatul Universității. Instituția de învățământ superior la care studiau trebuia să le asigure accesul la infrastructura de studiu, dar și cele necesare pentru a-și duce la bun sfârșit tezele de doctorat, prin efectuarea lucrărilor experimentale în laboratoare, cercetări de teren, materiale necesare acestora (substanțe chimice, reactivi, coloranți, microfilme, materiale fotografice,

⁵⁵ *Ibidem*, f. 40 v.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 41 r.

animale pentru experiențe, semințe, îngrășăminte minerale etc.). Li se puneau la dispoziție inclusiv materiale necesare redactării lucrărilor, precum hârtie, ilustrație grafică, tipărire etc.⁵⁷

Documentul eliberat la sfârșitul studiilor celor care absolviseră în cadrul unei instituții de învățământ superior și își luaseră examenul de licență era diploma de licență, în anexa căreia se preciza durata studiilor, sistemul de notare, disciplinele studiate și notele obținute, precum și numărul de ore aferent fiecărei discipline. S-a păstrat prevederea din regulamentul emis în 1974 că diploma putea fi scrisă bilingv, la cererea absolventului, în limba română și într-o limbă de circulație internațională. Celor care absolviseră studiile doctorale li se acorda titlul științific de doctor în domeniul științific respectiv și diploma aferentă, iar cetățenilor străini care absolviseră cursuri de specializare li se elibera un certificat care să ateste studiile efectuate la instituția din România⁵⁸.

Un alt element de noutate inserat în acest regulament de primire la studii în România a cetățenilor din afara granițelor a fost acela că statul român putea acorda burse de specialitate cu durata scurtă, 3-6 luni, cetățenilor străini, absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior românești, care au efectuat în țara de origine stagii de producție după absolvire, în baza cererilor personale adresate instituțiilor pe care le-au absolvit⁵⁹.

La finalul condițiilor de primire la studii se precizau obligațiile pe care le avea această categorie de studenți pe perioada în care învățau la universitățile românești. În primul rând, aceștia trebuiau să frecventeze cu regularitate cursurile, seminarele, lucrările practice și de laborator, să-și susțină toate examenele sau alte probe de verificare a cunoștințelor, îndeplinindu-și toate sarcinile potrivit planurilor și programelor de învățământ. De asemenea, studenții străini se obligau la respectarea legilor statului român, a regulamentelor instituțiilor de învățământ pe care le frecventau și să aibă o ținută decentă și respect pentru colegii sau

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 41 v.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 42 r.

personalul didactic și didactic-auxiliar din respectivele instituții. În spațiile de cazare li se cerea să se încadreze în regulamentele de organizare și funcționare și să mențină curățenia în spațiile private și comune. Un alt angajament foarte important pe care trebuiau să-l respecte era acela de a nu periclita prin acțiunile lor relațiile de colaborare dintre țara de proveniență și România. În același timp, studenții străini nu aveau voie să facă trafic de valută, speculă sau comerț cu diferite obiecte pe teritoriul țării noastre, condiție care de multe ori a fost încălcată de către aceștia⁶⁰.

În octombrie 1980, Ministerul Educației și Învățământului a trimis instituțiilor de învățământ superior din țară ordinul Ministrului Turismului și Sportului⁶¹, prin care s-a stabilit că taxa de școlarizare a cetățenilor străini care studiau pe cont propriu în România să poată fi încasată și de către agențiile de turism. Respectivul ordin fusese în prealabil aprobat de către Biroul Permanent al Comitetului Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și trimis Secretariatului General al Consiliului de Miniștri. Documentul fusese avizat și de Banca Națională a României și prevederile sale se puneau în aplicare de la începutul lunii mai a anului 1980, de către agențiile de turism care doreau să se implice. Normele specificau faptul că unitățile de turism primeau de la cetățenii străini sume în valută sau cecuri de călătorie agreeate pentru a fi virate în contul instituției de învățământ la care aceștia studiau. Schimbul valutar se făcea pe baza unui borderou în care se treceau numele și prenumele cetățeanului străin, identic cu cel din pașaport, țara din care provenea, numărul actului de identitate, instituția de învățământ și facultatea la care acesta studia. Contravaloarea în lei a sumelor în valută, reprezentând taxele de studii, se stabilea la cursul de schimb al zilei în care se încasa taxa și se vira cu dispoziție de plată în contul instituției de învățământ. A fost reglementat și comisionul pe care îl puteau percepe agențiile de turism, și anume 1% din suma datorată de plată, procent care se adăuga în plus la ceea ce trebuia să

⁶⁰ *Ibidem*, f. 42 r-v.

⁶¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 54.417/28 oct. 1980 către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”*, f. 49-50.

plătească studentul. Fără echivoc era faptul că instituțiile de învățământ nu puteau restitui aceste taxe în valută, fiindu-le de-a dreptul interzis să facă acest lucru; restituirea în valută se făcea numai în cazuri excepționale și numai cu aprobarea Ministerului Educației și Învățământului⁶².

Anul universitar 1983/1984 a adus cu sine alte modificări în privința cetățenilor străini care doreau să studieze sau deja studiau în țara noastră. Începând cu acel an, ei nu au mai beneficiat de posibilitatea procurării de bilete de călătorie în străinătate cu plata în lei, la tarifele practice pentru cetățenii români, pe liniile companiei aeriene TAROM sau pe calea ferată. Biletele le puteau cumpăra în valută liber convertibilă sau în lei, proveniți dintr-un schimb valutar efectuat în acest scop. Își puteau cumpăra biletele pentru străinătate cu plata în lei, fără dovada schimbului valutar în acest sens, cetățenii străini care proveneau din țările socialiste. Excepție de la caz făceau cei din Iugoslavia. Se preciza faptul că, odată primită această notă de către instituțiile de învățământ superior, ele trebuiau să sisteze eliberarea de adeverințe pentru procurarea de bilete de transport internațional cu plata în lei, în afară de cele destinate studenților din Iugoslavia⁶³.

Noua reglementare trebuia să fie făcută cunoscută cetățenilor străini aflați la studii în România în cadrul unor întâlniri organizate de decanatele facultăților și cu concursul președinților Consiliilor Asociației Studenților Comuniști⁶⁴.

În ianuarie 1983 a fost comunicată universităților o altă decizie a Ministerului Educației și Învățământului în legătură cu durata și cuantumul burselor și taxelor de studii pentru cetățenii străini aflați la studii în țara noastră⁶⁵. Astfel, studenții străini puteau primi burse pe o perioadă mai mare cu cel mult un an față de durata studiilor la specialitatea

⁶² *Ibidem*, f. 50-52.

⁶³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului și Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, 21 noiembrie 1983*, f. 70-71.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 71.

⁶⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 7.515/ianuarie 1983 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 72.*

la care erau înscriși, la care se adăuga anul pregătitor. Dacă cumva studentul nu își finaliza studiile în timpul prevăzut, cei care îi acordaseră bursa trebuiau să decidă dacă îl mai susțineau încă un an la studii, dacă îi asigurau alte modalități de finanțare, dacă i se retrăgea finanțarea și trecea pe cont propriu sau se retrăgea definitiv de la studii și se întorcea în țara de origine.

Nu intrau sub incidența acestei hotărâri bursierii străini ai statului român care repetau anul de studii din cauze medicale și dovedeau prin documente boala ce i-a pus în imposibilitatea de a participa la activitățile școlare cel puțin 60 de zile pe perioada desfășurării cursurilor din anul universitar precedent⁶⁶.

În primăvara anului 1984 a fost trimisă către Universitate o nouă dispoziție⁶⁷ prin care s-a încercat uniformizarea taxei percepută de instituțiile de învățământ superior pentru perioada de 30 de zile pe care o petreceau în țara noastră absolvenții străini, veniți la studii pe cont propriu, în așteptarea întocmirii și a eliberării diplomelor. În urma unor controale, s-a constatat că instituțiile de învățământ superior care pregăteau studenți străini nu percepeau aceeași taxă. Astfel, s-a luat decizia ca aceia care urmaseră studiile din finanțare proprie să plătească pentru perioada respectivă suma care era de obicei percepută pentru plata pe timpul vacanței, indiferent de câte zile rămâneau în țară din totalul celor 30.

O lună mai târziu, același Minister al Educației și Învățământului a venit cu noi reglementări pentru anul universitar 1984/1985⁶⁸. Acestea au fost trimise Universității „Babeș-Bolyai”, împreună cu lista studenților străini repartizați pentru a urma cursurile facultăților din cadrul ei, după absolvirea anului pregătitor 1983/1984. Ministerul atenționa despre faptul că această listă putea fi suplimentată în funcție de numărul cetățenilor

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 35.712/25 mai 1984 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 73.

⁶⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 38.314/iunie 1984 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 74-77.

străini care erau primiți la studii în anul universitar 1984/1985 și care, după promovarea testului de limba română, erau repartizați, în funcție de opțiunile lor, direct în anul I. De asemenea, documentul stipula faptul că în anul I de studii puteau fi înscriși doar studenții străini care promovaseră anul pregătitor. În vederea începerii în cele mai bune condiții a anului universitar, înscrierea la facultățile alese de către cei aflați la studii în România se făcea pe baza listelor și a dosarelor personale transmise de centrele care organizaseră anul pregătitor, până la data de 15 august. Respectivetele dosare de înscriere trebuiau să cuprindă actele de studii în original sau în copie legalizată, certificatul de absolvire a anului pregătitor, documentul care să ateste forma de asigurare materială, situația achitării burselor, respectiv a taxelor de școlarizare la zi. Se stipula clar că nu erau înscriși în anul I studenții străini care nu achitaseră integral taxele de școlarizare în valută pentru anul pregătitor.

În cazul bursierilor statului român, acestora li se plăteau bursele de către Universitatea „Babeș-Bolyai”, începând cu 1 septembrie 1984, în cuantumul stabilit de reglementările în vigoare. Această categorie de studenți beneficia de bilete de transport intern, eliberate de institutele de învățământ superior în care ei absolviseră anul pregătitor⁶⁹.

I s-a cerut conducerii Universității ca în perioada 15-30 august să confirme la Ministerul Educației și Învățământului că fuseseră preluate dosarele cetățenilor străini repartizați la facultățile din cadrul ei, iar în perioada 15-30 septembrie trebuia să informeze același minister despre stadiul prezentării acestora la studii. De asemenea, Universitatea clujeană, împreună cu centrul în care se desfășurase anul pregătitor, răspundea și de exactitatea datelor de stare civilă ale respectivilor studenți, de asigurarea materială a celor care studiau pe cont propriu, cu plata în valută, a bursierilor și a celor care studiau pe cont propriu, cu plata în lei, date care trebuiau să corespundă ordinului de repartizare a Ministerului Educației și Învățământului⁷⁰.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 75.

⁷⁰ *Ibidem*.

S-au adus modificări în cuantumul burselor și al taxelor de școlarizare la universitățile românești a studenților aflați la studii pe cont propriu, cu plata în valută, ca bursieri ai statului român, și pe cont propriu, cu plata în lei. Astfel, taxele de școlarizare la toate nivelurile de studii (licență, doctorat și postuniversitare), inclusiv cuantumul chiriei pentru garsonierele închiriate pe valută, se majorau cu 5% față de cele din anul universitar 1983/1984. Rectificarea aceasta se aplica atât celor aflați deja la studii, cât și celor care erau înmatriculați în primul an, și intra în vigoare la data de 15 septembrie 1984.

În luna iunie a anului 1985 Ministerul Educației și Învățământului, Direcția Personal, Învățământ și Control, Serviciul Acte de Studii, a trimis tuturor instituțiilor de învățământ superior care pregăteau cetățeni străini, printre care și Universității „Babeș-Bolyai”, o serie de norme pentru întocmirea și eliberarea diplomelor de studii acestei categorii de studenți⁷¹. Li s-a cerut universităților și institutelor să facă o planificare clară, din timp, a trimiterii documentelor acestor studenți la minister. S-a impus ca actele să fie transportate la București numai de către personalul însărcinat cu aceste atribuții (secretari-șefi ai instituțiilor de învățământ superior, secretari principali la rectoratele acestor instituții etc.) Atenția sporită asupra corectitudinii datelor personale ale studenților pe aceste acte a fost o altă recomandare, iar, pentru că erau scrise de mână toate diplomele, folosirea unei grafii de cea mai înaltă ținută, fără ștersături, corecturi sau alte mențiuni în plus, era o condiție sine-qua-non. Spațiile libere, care rămâneau eventual pe aceste acte (rubricile anilor de studii, inclusiv rubrica „Observații”), trebuiau marcate cu bară pentru a nu lăsa loc de echivoc. De asemenea, pe borderourile cu numele celor cărora li se eliberau diplomele trebuia să apară mențiunea „are sau nu are debite” în ceea ce privește plata taxelor de studii. Era obligatoriu ca acele borderouri să-i cuprindă pe toți absolvenții, indiferent de numărul lor, iar paginile acestuia trebuiau

⁷¹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Personal, Învățământ, Organizare și Control, Serviciul Acte de Studii, nr. 35.714, din 4.VI.1985, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

semnate de către secretarul-șef și se aplica ștampila. Anexele diplomelor erau semnate tot de către secretarul-șef al instituției și se aplica ștampila rectoratului⁷².

Legat de eliberarea respectivelor acte de studii, a fost strict interzis să fie înmânate absolvenților în altă parte decât la sediul instituției de învățământ, iar pentru a se evita orice situație neplăcută în acest proces, instituțiilor de învățământ superior le era recomandată programarea din timp la minister, pentru vizarea acestor acte⁷³.

În dispoziția din 23 octombrie 1985, nr. 47.070, Ministerul Educației și Învățământului a reglementat și situația cetățenilor străini aflați la studii în țara noastră care au înregistrat a doua repetenție și au fost sancționați pentru abateri grave de la normele universitare sau de la prevederile legilor. Aceștia își mai puteau continua studiile în țara noastră doar în anumite condiții. Astfel, cei care fuseseră bursieri ai statului român treceau la studii pe cont propriu, în valută, la cuantumul la zi al taxelor stabilite; în caz contrar erau nevoiți să părăsească teritoriul României. Celor care studiaseră de la început pe cont propriu li se dădea voie să-și continue studiile în același regim, cu taxele aflate în vigoare la acel moment.

Studenții străini, care se aflau la a treia repetenție și primeau permisiunea instituțiilor la care învățau, puteau să-și continue studiile, dar nu înainte ca facultățile la care erau înscriși să-i atenționeze că această șansă reprezenta „ultimul avertisment” pentru ei, înainte de exmatriculare. Cei care acumulaseră mai mult de trei repetenții, indiferent de avizul favorabil sau nu al instituțiilor în care învățau, își puteau continua studiile numai după reavizarea lor de către autoritățile de stat⁷⁴.

Li se puna în vedere facultăților și institutelor care aveau cazuri de astfel de studenți să convoace întâlniri cu ei, să-i facă conștienți de obligațiile pe care le aveau și, totodată, să le monitorizeze cu atenție evoluția, fiecare unitate de învățământ stabilind măsuri precise pentru urmărirea pregătirii profesionale, pentru sprijinirea lor de către cadrele

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*, f. 79.

⁷⁴ *Ibidem*.

didactice și de către tutorii de an. De asemenea, se recomanda ca, împreună cu consiliile studențești, decanatele facultăților să organizeze întâlniri cu liderii studenților străini, în cadrul cărora să li se prezinte pe larg preocuparea ministerului și a statului în sine față de pregătirea cât mai bună a cetățenilor străini aflați la studii în instituțiile de învățământ superior românești. Totodată, Ministerul Educației și Învățământului cerea ca până în luna decembrie a respectivului an să fie înaintate rapoarte despre soluționarea diferitelor situații ale studenților reînmatriculați⁷⁵.

Prin informarea emisă de Ministerul Educației și Învățământului în toamna anului 1985⁷⁶, s-a adus la cunoștința instituțiilor superioare de învățământ faptul că Ministerul Turismului stabilise tarifele de cazare în hoteluri a cetățenilor străini din țările nesocialiste care ajungeau în țara noastră pentru diferite motive, printre care și la studii. Așadar, inclusiv studenții străini din aceste țări, în special cei veniți pe cont propriu, cu plata în valută a studiilor, cazați în hoteluri sau alte unități de acest fel, trebuiau să plătească suma aferentă în dolari SUA, în cuantumul stabilit de Ministerul Turismului, conform Decretului nr. 78/1971. În situația în care cazarea acestora cădea în sarcina unităților de învățământ, plata se putea face și în lei, la cursul de 12,50 lei/dolar SUA. Acesta era tariful aplicat și pentru cetățenii străini din țările nesocialiste, cu plata în lei, proveniți din schimbul valutar legal. Se preciza clar faptul că Ministerul Turismului nu putea da curs niciunei solicitări de reducere a tarifelor stabilite, nici nu putea aproba alte excepții de la normele în vigoare.

Prin intermediul unor măsuri luate de Ministerul Educației și Învățământului pentru anul universitar 1986/1987⁷⁷, s-a reglementat și situația studenților străini căsătoriți cu cetățeni români și care rămâneau pe

⁷⁵ *Ibidem*, f. 80 v.

⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului de Stat, nr. 9.816/1985 către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, f. 81.

⁷⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, nr. 9.666/9.08.1986, prin care se transmit conducerii Universității „Babeș-Bolyai” Măsurile cu privire la încasarea taxelor de la cetățenii străini care studiază pe cont propriu valutar și la administrarea spațiilor de cazare închiriate pe valută acestora, f. 84-96.

perioada vacanței în țara noastră, cazați la rude apropiate. Aceștia erau scutiți de la plata de taxe pentru perioada vacanțelor. Copiii născuți din astfel de căsătorii puteau fi înscriși la creșe și grădinițe în baza prevederilor Decretului nr. 65/17 februarie 1982⁷⁸.

Studentii străini cazați în cămine erau obligați să ia masa la cantinele studențești, pe baza cartelelor de masă. Excepțiile de la această regulă trebuiau aprobate de conducerea instituției de învățământ superior la care învățau și intrau în această categorie doar cetățenii străini care locuiau în oraș cu familia, cei care sufereau de boli certificate medical, în urma consultației la Policlinica Studențească sau la cea de care aparțineau, și nu li se putea asigura regimul alimentar adecvat la cantinele studențești, celor veniți la doctorat și la studii de specializare în domeniul medical și care serveau masa la spitalele la care se pregăteau. Acestora și celor care locuiau cu chirie li se putea restitui contravaloarea în lei a sumei aferente cartelei de masă. În același timp, conducerea universităților sau a institutelor în care învățau studenți străini, pe cont propriu, cu plata taxei în valută, puteau să le aprobe acestora cererile de a lua masa în cantinele studențești, în limita a 20,83 de lei pe zi, cât era alocația de hrană la acel moment. Se putea stabili ca, în contul meselor de dimineață și al celor de seară, să li se dea acestora hrană rece⁷⁹.

După cum s-a putut vedea, regulamentele de primire la studii în România a cetățenilor străini prevedeau ca aceștia să ajungă în țară până la 1 septembrie, în anul de începere a studiilor, ca din data de 15 a aceleiași luni să poată începe cursurile în anul pregătitor. După cum afirmam și în rândurile anterioare, acest lucru nu s-a întâmplat întotdeauna, fiind o mulțime de studenți „întârziați” din diferite motive, iar de cele mai multe ori universitățile, chiar și ministerul, nu au avut un control total asupra numărului de studenți străini aflați la un moment dat în țara noastră. Pentru a nu se mai confrunta cu astfel de situații, începând cu anul universitar 1987/1988, Ministerul Educației și Învățământului a cerut rectoratelor să întocmească rapoarte lună de lună, cu numărul total al celor

⁷⁸ *Ibidem*, f. 96.

⁷⁹ *Ibidem*.

care urmau anul pregătitor, cu cei care veneau sau plecau, cu cei ce renunțau la studii sau cu cei care se transferau în alte centre. Dovadă stau statisticile întocmite până în 1989, păstrate în Arhiva Universității „Babeș-Bolyai”⁸⁰.

1.2. Burse și taxe

Statul român a oferit în perioada comunistă un număr de burse pentru studenții străini pentru a-i atrage la instituțiile de învățământ din România. Pe de altă parte, în acea perioadă, inclusiv unele state cu care țara noastră încheiasse acorduri au pus la dispoziția tinerilor dornici să studieze peste hotare burse pentru a urma cursurile unei facultăți din România. Acestea trebuiau însă să fie aprobate și de Ministerul Educației și Învățământului.

De-a lungul timpului, bursele oferite studenților străini de autoritățile românești au fost majorate, cel mai probabil în funcție de inflație. Bunăoară, în anul 1974 cuantumul acestor burse a fost majorat de două ori. Astfel, la 7 martie 1974, șeful Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, profesorul universitar Mircea Cristea, a informat Universitatea „Babeș-Bolyai” că, potrivit HCM nr. 87, din 7 februarie 1974, bursele cetățenilor din străinătate, veniți la studii în România ca bursieri ai statului român, se majorau retroactiv, începând cu 1 ianuarie 1974. Potrivit respectivelor norme, elevii urmau să primească nu 765 de lei, ci 800 de lei lunar, studenții, în loc de 1.075, urmau să primească 1.100 lei, iar doctoranzii și cetățenii străini veniți la specializare, în loc de 1.400, primeau 1.500 de lei⁸¹. O categorie aparte o reprezentau cei care veneau din Vietnam, cărora li se acorda o bursă de doar 765 de lei, ceea ce însemna destul de puțin, practic cât îi revenea unui elev ce învăța la noi în

⁸⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987-1988, 1988-1989*, passim.

⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Rectorat nr. 2.117/1974, din 11 martie 1974*.

țară. La fel se întâmpla și în cazul doctoranzilor. Dacă, pentru cei veniți din alte țări, era prevăzută suma de 1.400 de lei ca bursă, vietnamezilor li se dădeau doar 1.100 lei. Sumele burselor acordate de statul român cetățenilor care veneau din Vietnam fuseseră stabilite prin acordurile bilaterale semnate în 1957, '58, '60, '61, '62 și 1969⁸².

Apoi, în toamna aceluiași an, mai precis la 30 octombrie 1974, conducerea Universității clujene a fost informată de la Cabinetul adjunctului ministrului educației și învățământului că prin HCM nr. 1.327, din 19 octombrie 1974, a fost aprobată majorarea burselor studenților străini cu 75 de lei, începând cu data de 15 septembrie. Astfel, de la 1.100 de lei, ei urmau să primească 1.175 de lei. Majorarea burselor avea caracter retroactiv, studenții primind suma mărită cu începere de la 15 septembrie 1974⁸³. De asemenea, toți studenții străini au primit sprijin material și pentru a-și achita drumul de întoarcere, de la București până în capitalele țărilor lor de origine. În România, pe parcursul studiilor, ei au beneficiat de cazare și de masă, dar contract cost. De menționat este faptul că, pentru zilele în care nu serveau masa la cantină, spre exemplu în perioada 31 decembrie - 2 ianuarie, studenții bursieri primeau bani pentru procurarea hranei necesare zilelor respective⁸⁴.

Alături de bursieri, după cum am putut constata, au venit și tineri care au optat să-și facă studiile contra cost, pe cont propriu. Aceștia, odată ce alegeau acea soluție, trebuiau să plătească anumite taxe fixate de autoritățile centrale de la București. Pe parcursul perioadei cercetate, cuantumul acestora a fost modificat de mai multe ori. Bunăoară, la 14

⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. Ministerul Educației și Învățământului, Condițiile generale de primire la studii și drepturile materiale ale cetățenilor străini aflați la studii în R.S. România, manuscris, 13-14 octombrie 1973, f. 5.

⁸³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Adresă Rectorat nr. 11.446/1974, din 14.12.1974; cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini în anul pregătitor pentru învățarea limbii române, în anul universitar 1974/1975, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 10.462/1974 către Institutul de Arte Plastice „I. Andreescu”.

⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini anii I-IV, 1978, doc. Adresă Rectorat nr. 9.208/26.12.1979 către Serviciul contabilității.

decembrie 1974, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost informat de către Ministerul Educației și Învățământului despre noile *Norme privind încasarea taxelor în valută liber convertibilă datorate de cetățenii străini care studiau pe cont propriu în R.S. România, precum și plata în lei a altor servicii*⁸⁵. Asemeni actelor anterioare, și în acest set de reguli se reitiera prevederea potrivit căreia înscrierea cetățenilor străini la orice formă de învățământ din România se putea face numai cu aprobarea Ministerului Educației și Învățământului.

În privința achitării taxelor, s-a stipulat că cetățenii străini, care doreau să facă studii pe cont propriu în România, trebuiau să achite sume diferite, în funcție de profilul de învățământ pe care doreau să-l urmeze. Cuantumul acestora era de 60 \$ SUA pe lună pentru tinerii care doreau să facă studii liceale sau tehnice de specialitate, de 70 \$ SUA pe lună pentru cei care doreau să urmeze cursurile unor școli profesionale, dar și pentru cei care doreau să facă „ucenicie la locul de muncă”, de 75 \$ SUA pe lună pentru cei care doreau să urmeze școlile de specializare liceale, de 125 \$ SUA pentru cei care optau pentru învățământul superior tehnic, economic, universitar și agronomic, de 150 \$ SUA pentru cei care se îndreptau spre învățământul superior medical și de 165 \$ SUA pe lună pentru cei care optau pentru învățământul superior artistic. Pentru a face o comparație cu taxele care se plăteau în perioada anterioară, înainte de 1973, tarifele percepute erau de 90 \$ SUA, pentru învățământul universitar tehnic și economic, 110 \$ SUA, pentru medicină și farmacie, și de 120 \$ SUA, pentru studiile superioare din domeniul artelor⁸⁶.

Un capitol aparte al acelor *Norme* a fost dedicat cetățenilor străini din țările nesocialiste care veneau în România pe cont propriu pentru a-și completa studiile universitare sau pentru a urma studii doctorale și de specializare. Conform deciziei, și ei trebuiau să plătească aceleași taxe. În

⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat nr. 11.446/1974, din 14.12.1974.

⁸⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. Ministerul Educației și Învățământului, *Condițiile generale de primire la studii și drepturile materiale ale cetățenilor străini aflați la studii în R.S. România*, București, 1974, f. 6.

privața lor s-a făcut, însă, o excepție. S-a prevăzut, astfel, ca tinerii din aceste țări, veniți pe cont propriu la studii până la data de 17 mai 1973, să plătească în continuare taxele în valută convertibilă, stabilite în momentul primirii lor la studii. Quantumul acestora a fost ceva mai redus decât al celor stabilite în 1974. Astfel, studenții înscriși la învățământul superior tehnic, economic, universitar și agronomic trebuiau să plătească 90 \$ SUA pe lună, studenții înscriși la învățământul superior medical plăteau 110 \$ SUA pe lună, iar cei înscriși la învățământul superior artistic plăteau 120 \$ SUA pe lună.

Cum era și firesc, în setul de instrucțiuni a fost subliniat și modul în care se făcea încasarea acelor taxe. Deși sumele datorate de studenții străini erau fixate în valută, aceștia trebuiau să achite taxele în moneda națională, adică în lei. Suma finală era cea calculată prin schimbul valutar făcut în acest scop, la cursul oficial.

Ca urmare a acestei decizii a fost trasat și circuitul pe care tinerii veniți la studii în România trebuiau să-l urmeze în vederea achitării taxelor. Conform acestuia, ei trebuiau să se prezinte la unitățile bancare pentru efectuarea schimbului valutar în funcție de zona în care studiau. Cei repartizați la instituțiile de învățământ din raza municipiului București trebuiau să realizeze schimbul valutar la Banca Română de Comerț Exterior, iar cei repartizați la instituțiile de învățământ din alte localități trebuiau să facă schimbul valutar la sucursalele și la filialele Băncii Naționale a Republicii Socialiste România, în raza cărora funcționau unitățile de învățământ.

În tot acest circuit interveneau și instituțiile de învățământ superior, cu rol de a elibera cetățenilor străini adeverințe anuale din care să rezulte calitatea lor de studenți, doctoranzi sau persoane venite la specializare în România, precum și quantumul obligațiilor lunare în valută liber convertibilă.

Cu scopul de a acoperi întreaga problematică a taxelor, în normativul din 1974 au fost prevăzute și soluții în cazurile în care instituțiile trebuiau să înapoieze bani studenților străini. Astfel, restituirile de valută pentru persoanele care renunțau la a studia pe cont propriu se puteau efectua de către unitățile băncii, numai la cererea scrisă a

instituțiilor de învățământ, cu specificarea sumei de restituit, în valută, și pe baza borderoului de schimb valutar, în original.

În *Anexa* decretului emis în aprilie 1977⁸⁷ au fost prevăzute noi modificări ale cuantumului taxelor percepute studenților veniți la studii în România, pe cheltuiala lor. Plata taxelor de studii se făcea prin devize libere, transfer bancar sau cecuri, contravaloarea în lei a taxelor plătite în valută transferându-se direct, după caz, în contul Ministerului Educației și Învățământului, în cel al instituțiilor de învățământ sau al unităților de cercetare. Acestea difereau, cum am mai putut vedea, de la un domeniu de studiu la altul. Așa se face că, pentru domeniul tehnic, economic, universitar și agronomic, se percepea pe o lună suma de 200 \$ SUA, pentru cel medical și farmaceutic, 220 \$ SUA, pentru a studia muzică și arte plastice se plăteau 250 \$ SUA pe lună, iar pentru studii în domeniul artei dramatice, regiei de teatru și film se plătea cea mai mare sumă, adică 360 \$ SUA. În cazul studiilor de doctorat sau al celor de specializare, se achita aceeași sumă ca pentru domeniul universitar, adică 120 \$ pe lună. Respectivele taxe se plăteau pe toată durata anului universitar, inclusiv pe intervalul de timp cât se desfășura practica, care erau prinse în planurile de studii, iar dacă studenții rămâneau în România și pe perioada vacanței de vară, plăteau doar cheltuielile pentru întreținere, masă, cazare și asistență medicală, o sumă care se ridica undeva la 90 de dolari⁸⁸.

Neplata menționatei taxe atrăgea după sine atât încetarea obligațiilor părții române față de acești studenți, cât și pierderea de către ei a calității de student sau doctorand. De asemenea, se prevedea că, în cazuri excepționale, cum ar fi război sau calamități naturale, se putea acorda, de către instituția la care studia cetățeanul străin în cauză, amânarea plății acestor taxe pe o perioadă de două luni, iar, cu aprobarea Ministerului Educației și Învățământului, pe o perioadă de șase luni⁸⁹.

⁸⁷ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, privind primirea la studii pe cont propriu, în Republica Socialistă România, a cetățenilor străini, nr. 80, din 15 aprilie 1977, Anexă*, f. 54-55.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 54 r.

⁸⁹ *Ibidem*, f. 54 v.

Taxele pentru examenele finale de absolvire erau și acestea stabilite. Susținerea examenului de licență în domeniile tehnic, economic, agronomic și universitar, precum și susținerea tezei de doctorat în aceste domenii costau 500 \$ SUA. În același timp, pentru susținerea tezelor de licență și de doctorat în domeniul medicină și farmacie, se percepea o taxă de 600 \$ SUA, iar, pentru cei care așteptau în domeniul artistic, examenele finale ajungeau la nu mai puțin de 700 \$ SUA⁹⁰.

Cuantumul burselor și al taxelor s-a păstrat până în anul universitar 1979/1980, când acesta a fost modificat, prin ordin de ministru. În privința burselor, elevii urmau să primească câte 600 de lei, lunar, studenții 750 de lei, lunar, din care 485 pentru alocația de hrană, 75 lei pentru plata cheltuielilor de regie, la cămin și la cantină, și 190 lei pentru cărți, rechizite și alte cheltuieli. În schimb, doctoranzii și cei veniți la specializare primeau 800 de lei, lunar, din care 485 reprezentau alocația pentru hrană, 75 lei plata cheltuielilor de regie și 240 pentru cărți, rechizite etc. Cei care veneau ca bursieri ai statului român s-au bucurat în continuare de celelalte drepturi de care beneficiaseră până în acel moment, respectiv gratuitatea învățământului, a asistenței medicale, asigurarea contra cost a cazării și a mesei etc.⁹¹

Au existat însă și excepții de la această regulă. Printr-o adresă a Ministerului Educației și Învățământului din 1979, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost avertizat că studenții străini veniți în anii anteriori, ca bursieri ai statului român, beneficiau în continuare, până la absolvire, de bursele primite până la acel moment, și anume: 800 lei/lună pentru elevi, 1.175 lei/lună pentru studenți și 1.500 lei/lună pentru doctoranzi și pentru cei veniți la specializare⁹².

Totodată, prin același ordin de ministru, a fost eliminată o facilitate stabilită prin actele anterioare. S-a decis ca studenților să nu li se mai plătească biletul de întoarcere acasă, astfel încât instituțiile de învățământ

⁹⁰ *Ibidem*, f. 54 v-55 r.

⁹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului, nr. 49.890/28 august 1979 către Universitatea Cluj-Napoca*.

⁹² *Ibidem*.

superior din România să nu mai fie nevoite să suporte cheltuielile pentru transportul internațional al acestora. Ulterior, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost avertizat că tinerii străini veniți în România la studii ca bursieri ai statului român trebuiau să-și achite transportul internațional atât la venirea la studii, cât și la încheierea sau la întreruperea definitivă a acestora⁹³. Și în acel caz, a fost prevăzută o excepție de la măsura respectivă. Se puteau bucura încă de acel beneficiu doar cei care urmau să vină pe baza acordurilor bilaterale existente, în care erau explicit înscrise asemenea precizări⁹⁴.

Pe agenda ministrului educației și învățământului, în 1979, a revenit, totodată, și problema taxelor. În acel context, a fost prevăzută, astfel, o augmentare a taxelor de școlarizare plătite de studenții străini. Majorarea era de 20% pentru cetățenii străini primiți la studii în România până în anul școlar 1976/1977, inclusiv. Pentru calcularea noilor taxe s-a pornit de la sumele achitate în anul școlar 1978/1979. Astfel, taxa de 60 \$ creștea la 72 \$, cea de 125 \$, la 150 \$, cea de 165 \$, la 198 \$, cea de 180 \$, la 216 \$, iar cea de 200 \$, la 220 \$.

Cu aceeași ocazie, a fost stipulată și majorarea taxelor cu un procent de 20% pentru studenții străini care beneficiaseră anterior de reduceri. A existat și în acest caz o excepție de la regulă. Cei veniți la studii în anii 1977/1978 și 1978/1979 trebuiau să plătească sumele cu o majorare de doar 10%⁹⁵.

Taxele percepute pentru diversele specializări ale învățământului superior au fost diferite de-a lungul timpului. Diferența s-a păstrat și prin noul act ministerial. Pentru învățământul superior tehnic, economic, agronomic, universitar și de educație fizică și sport, taxa de 200 \$ a fost majorată la 220 \$, lunar, deci cu 10%. Cei care optaseră pentru învățământul superior medical și farmaceutic din România trebuiau să plătească până în 1978 o taxă de 220 \$. Odată cu noul ordin de ministru, taxa a crescut la 242

⁹³ *Ibidem*.

⁹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Varia. Ad acta. Studenți străini*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului*, nr. 7.895, din 01.12.1979.

⁹⁵ *Ibidem*.

\$, lunar. Dacă cei care doreau să se specializeze în muzică și arte plastice plătiseră până în acel moment 250 \$, odată cu creșterea taxei, ei au trebuit să plătească 275 \$, lunar. Cel mai mult plăteau studenții străini care veniseră în România pentru a studia artă dramatică, regie de teatru și film. Ei plătiseră 360 \$ lunar, iar, odată cu noul decret, trebuiau să achite 396 \$ pe lună⁹⁶.

Prin același ordin a fost prevăzută și creșterea taxelor pentru susținerea examenelor de către studenții străini care studiau pe cont propriu valutar în învățământul fără frecvență sau pentru completări de studii. Susținerea examenului de bacalaureat costa 220 \$. În schimb, pentru susținerea examenului de licență sau a tezei de doctorat în învățământul superior tehnic, economic și agronomic, studentul trebuia să plătească 550 \$. Cei care terminau medicina sau farmacia trebuiau să achite pentru examenul de licență sau pentru teza de doctorat 660 \$. Pe de altă parte, o taxă de 770 de \$ plăteau cei care doreau să-și susțină examenul de licență sau teza de doctorat în domeniul artistic. Cu aceeași ocazie, au fost majorate și taxele pentru perioadele de vacanță, pentru cei veniți pe cont propriu. În cazul în care aceștia decideau să rămână în România, pe timpul vacanței, trebuiau să plătească 83 \$ pe lună, elevii, și 99 \$ pe lună, studenții, doctoranzii și cei veniți la specializare.

Pentru fiecare sesiune de examene la învățământul de tip fără frecvență, tinerii trebuiau să plătească taxele prevăzute pentru o lună la cursurile de zi ale specializărilor respective. De asemenea, se preciza și faptul că, dacă durata sesiunii depășea 30 de zile, studenții trebuiau să plătească taxele integral pentru încă o lună, indiferent de numărul zilelor de examen din a doua lună⁹⁷.

În cazul în care anumite țări nu achitau taxele trimestrial, cum a fost Grecia, spre exemplu, instituțiile puteau accepta ca plata taxelor să se facă lunar sau la două luni. De asemenea, amânările de plată a taxelor de școlarizare se puteau face doar în condițiile prevăzute în Decretul nr. 80/1977. Cei care nu reușeau să-și plătească taxele își pierdeau calitatea de

⁹⁶ *Ibidem.*

⁹⁷ *Ibidem.*

elev, student, doctorand, urmând să se repatrieze, conform aceluiași act. Dacă nu erau la zi cu achitarea taxelor, studenții nu puteau intra în examene.

Responsabilitatea pentru îndeplinirea acestor prevederi o purtau rectorii, decanii și directorii liceelor. Ei trebuiau să verifice lunar situația încasării taxelor. Trimestrial, odată cu depunerea bilanțului, trebuia să se înainteze Direcției Economice din Ministerul Educației și Învățământului situația încasării taxelor în valută de la cetățenii străini care studiau pe cont propriu⁹⁸.

Ca urmare a solicitărilor partenerilor străini de a se respecta prevederile actelor bilaterale în privința numărului și a cuantumului burselor pentru studii complete, doctorat, specializare și documentare, s-a propus și a fost acceptat ca aceste prevederi să se aplice până la expirarea valabilității documentelor respective. Totodată, cetățenii primiți la studii înainte de 1977, pe cont propriu valutar, cărora nu li se majoraseră taxele prin decretul 80/1977, aveau să plătească pentru anul 1979/1980 taxe mărite cu 20% față de cele plătite până în acel moment⁹⁹.

În conformitate cu decizia ministerială, noile tarife urmau să fie plătite de toți cetățenii străini care studiau în România pe cont propriu valutar, indiferent de anul de studii¹⁰⁰. Se estima că suma rezultată în urma colectării taxelor de la acești tineri se ridica la valoarea de 20 milioane dolari SUA¹⁰¹. În același context, s-a decis ca taxele să fie revizuite anual, în funcție de cotația dolarului pe piața internațională¹⁰². Prin aceleași hotărâri, 3.580 și 3.454/28.08.1979, ale Consiliului de Miniștri, s-a decis ca bursele să se acorde pe o perioadă mai mare cu cel mult un an decât durata studiilor la specialitatea aleasă, la care se adăuga anul pregătitor. În cazul în care studenții nu-și terminau studiile în perioada stabilită, autoritățile statului din care proveneau trebuiau să decidă ce se întâmplă cu ei. Soluțiile erau mai multe. Aceștia puteau primi o nouă bursă (însă luată din numărul total

⁹⁸ *Ibidem.*

⁹⁹ *Ibidem.*

¹⁰⁰ *Ibidem.*

¹⁰¹ *Ibidem.*

¹⁰² *Ibidem.*

de burse puse la dispoziție de statul român pentru anul următor de învățământ), puteau fi finanțați prin alte modalități, puteau trece la învățământ pe cont propriu sau puteau fi rețrași de la studii¹⁰³.

Sarcina de a informa partenerii externi asupra numărului de burse și de locuri pentru studii acordate de România revenea Ministerului Afacerilor Externe și Ministerului Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale. Cele două instituții trebuiau, de fapt, să informeze statele care trimiteau studenți în România despre orice modificare legislativă în acest domeniu¹⁰⁴.

Termenul fixat, prin circulara ministerială, la care tinerii aveau termen limită să ajungă în România, pentru a putea începe, la timp, cursurile anului pregătitor a fost 15 septembrie-30 octombrie. În eventualitatea în care, până la acea dată, rămâneau burse și locuri la studii pe cont propriu, acestea erau redistribuite de Ministerul Afacerilor Externe și de Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale altor țări, în funcție de solicitări și de interesele României. Noii candidații aveau obligația de a se prezenta la studii până cel târziu la 30 noiembrie. Fixarea acestei perioade se datora problemelor generate de întârzierile din perioada anterioară. Se considera că experiența de până la acel moment a demonstrat „că întârzierile peste această dată duc la însușirea necorespunzătoare a limbii române și terminologiei de specialitate cu consecințe negative asupra pregătirii ulterioare a tinerilor respectivi”¹⁰⁵.

O ultimă prevedere a circularei ministeriale a vizat posibilitatea ca, pe timpul vacanțelor, studenții străini să se angajeze, la cerere, în instituții potrivite profilului lor de pregătire, în aceleași condiții ca și colegii lor români¹⁰⁶. Decizia a fost semnată de viceprim-ministrul Cornel Burtică, care ocupa și postul de ministru al comerțului exterior și al cooperării economice internaționale, de ministrul afacerilor externe, Ștefan Andrei, și

¹⁰³ *Ibidem.*

¹⁰⁴ *Ibidem.*

¹⁰⁵ *Ibidem.*

¹⁰⁶ *Ibidem.*

de ministrul educației și învățământului, Suzana Gâdea, și a fost avizată favorabil de viceprim-ministrul și ministrul finanțelor, Paul Niculescu-Mizil.

La mijlocul lunii septembrie 1980, Ministerul Educației și Învățământului¹⁰⁷ comunica instituțiilor de învățământ superior că au fost luate noi decizii referitoare la cuantumul bursei și al taxelor de studii pentru cetățenii străini care veneau la studii în România, în anul universitar 1980/1981.

Bursele rămăneau aceleași, adică cele hotărâte pentru anul academic 1979/1980, și anume 750 lei pentru studenți și 800 lei pentru doctoranzi și pentru cei care urmau diferite specializări postuniversitare.

O mențiune importantă și totodată o decizie nouă luată de minister a fost aceea că partea română nu mai plătea transportul internațional la întreruperea sau la terminarea studiilor, decât dacă prevederea exista în acordul bilateral și doar pe perioada valabilității acestora.

Totodată, s-au mărit taxele pentru cei acceptați la studii în anul universitar 1980/1981, astfel că, în cazul studiilor din domeniul tehnic, economic și agronomic, dar și de educație fizică și sport, taxa se ridica la 231 \$ SUA, lunar, în cazul medicinei și farmaciei, 254 \$ SUA, lunar, studiile la instituțiile cu profil artistic și muzical din învățământul superior se ridicau la 289 \$ SUA, iar la artă dramatică, regie, teatru și film se percepeau 416 \$ SUA pe lună. Aceleași taxe se plăteau și pentru învățământul fără frecvență, unde sesiunea de examene nu depășea o lună¹⁰⁸.

În ceea ce privește susținerile examenelor de la sfârșitul anilor de studiu, taxele au fost reglementate pentru fiecare dintre domeniile de studiu din învățământul superior, în mod diferențiat. Astfel, în cazul susținerii tezei de licență sau de doctorat în domeniile tehnic, economic, agronomic și educație fizică și sport, un absolvent, cetățean străin, trebuia să achite suma de 578 \$ SUA. Susținerea examenelor de licență sau de

¹⁰⁷ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Adjunctului Ministrului, nr. 55.168, din 15 septembrie 1980, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 56-57.

doctorat în învățământul superior de medicină și farmacie costa 693 \$ SUA, iar, în domeniul artelor, 809 \$ SUA¹⁰⁹.

A fost reglementată și situația când studenții și doctoranzii rămâneau în vacanță în România, aceștia având de plătit suma de 104 \$ SUA. Pentru cetățenii străini veniți la studii în țara noastră pe cont propriu, se preciza că taxele rămâneau aceleași, în cuantumul care fusese stabilit pentru anul precedent de studii¹¹⁰.

În luna septembrie 1982, Ministerul Educației și Învățământului a revenit cu noi precizări referitoare la studenții străini care urmau să vină în România și la cei care deja urmau cursurile instituțiilor de învățământ superior în marile centre universitare românești¹¹¹. Se pot sesiza, aici, modificări destul de importante în cazul burselor și al taxelor de studii pentru studenții care veneau în țara noastră să studieze pe cont propriu. În ceea ce privește sumele aferente burselor și taxelor percepute studenților aflați deja la studii în anii I-IV, ministerul preciza că ele se mențineau la nivelul stabilit la data de 2 martie 1982, pe baza Decretului nr. 46/1982, privind majorarea prețurilor la produsele alimentare.

Sumele fixate pentru bursa celor care începeau studiile în anul academic 1982/1983 erau mai mici decât cele hotărâte în anul universitar 1980/1981. Un student primea din partea statului român o bursă de 655 lei, lunar, iar doctoranzii și cei care urmau studii postuniversitare beneficiau de 705 lei. Se prevedea faptul că bursierii primeau cazare gratuită în cămine și nu plăteau cheltuieli de regie la cantină.

În comparație cu precedenta reglementare a taxelor de studii din 1980, se poate constata o creștere destul de semnificativă a acestora. Astfel, tarifele lunare în valută convertibilă pentru cei care urmau pe cont propriu studii universitare și postuniversitare în România, înmatriculați în anul universitar 1982/1983, au fost stabilite astfel: doctoranzii și cei care urmau cursuri de specializare postuniversitară trebuiau să plătească 185 de dolari

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 57.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 46.100/4.IX.1982 către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, f. 66-68.

americani pe lună, studenții din domeniul tehnic, economic, agronomic și de educație fizică și sport, 295 \$ SUA, ei plătind cu 64 de dolari în plus față de colegii lor care începuseră studiile cu doi ani în urmă, iar cei de la medicină și farmacie achitau cu 71 de dolari mai mult, adică 325 \$ SUA. Cele mai semnificative creșteri ale taxelor se înregistrau în domeniul artelor și în teatru și televiziune. După noile reglementări, studenții de la arte plastice și muzică plăteau 435 \$ SUA, adică cu 146 de dolari mai mult, iar cei care urmau cursurile de teatru, cinematografie și televiziune trebuiau să plătească suma de 710 \$ SUA, ceea ce însemna o creștere de aproape 300 de dolari¹¹².

Așadar, se poate constata o relativă scădere a sumelor prevăzute în cazul burselor susținute de statul român, concomitent cu o augmentare considerabilă a costurilor percepute pentru a urma pe cont propriu o facultate în România. Trebuie să ne amintim faptul că, în acel moment, Ceaușescu demarase programul de achitare a datoriilor externe pe care țara le avea atunci, ceea ce a marcat profund calitatea vieții cetățenilor români.

La fel ca și până atunci, aceste taxe se plăteau pe toată durata anului universitar, inclusiv pe perioada în care se desfășura practica de specialitate sau cea de producție, prevăzute în planul de studii al acestora. În cazul învățământului fără frecvență, studenții plăteau taxa pe luna de sesiune, în care își susțineau examenele, pe profiluri de învățământ, exact același cuantum ca și colegii lor ce urmau cursurile cu frecvență¹¹³.

Pe perioada vacanței de vară, cetățenii străini aflați la studii în România, fie ei studenți, doctoranzi sau persoane aflate la studii postuniversitare, în cazul în care nu plecau din țară, datorau 120 \$ SUA per total.

S-a mai stabilit și faptul că, începând cu anul universitar 1982/1983, străinii aflați la studii în România și care locuiau în spații închiriate pe sume în valută achitau, în plus față de taxele stabilite, 85 \$ SUA, de

¹¹² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Adjunctului Ministrului*, nr. 55.168, din 15 septembrie 1980, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 67.

¹¹³ *Ibidem*.

persoană, pe lună, pentru un pat, și nu 75 \$ SUA, cât se percepute până în acel moment.

Se modificau semnificativ inclusiv taxele de susținere a licențelor și a tezelor de doctorat pentru străinii care studiau pe cont propriu, în învățământul superior fără frecvență din țara noastră. Astfel, studenților și doctoranzilor din domeniul tehnic, economic, agronomic și de la educație fizică și sport li s-a impus o taxă de 550 \$ SUA, celor de la medicină și farmacie, 660 \$ SUA, cei care susțineau un examen de diplomă în arte plastice și muzică plăteau 910 \$ SUA, iar cei de la teatru, cinematografie și televiziune, 1.050 de dolari SUA¹¹⁴.

Două luni mai târziu, în noiembrie 1982, Ministerul Educației și Învățământului revenea cu noi reglementări în privința studenților străini¹¹⁵, prima dintre ele referindu-se la faptul că taxele se percepeau, pentru toate vacanțele, de la cetățenii străini care își începeau studiile în anul universitar 1982/1983, nu numai pentru vacanța de vară, cum era prevăzut până atunci. De asemenea, studenții străini care veneau în România să-și înceapă studiile în anul academic 1982/1983, chiar dacă soseau după începerea anului universitar, plăteau taxele așa cum era prevăzut în toate acordurile, începând cu data de 15 septembrie. Pe perioada în care nu erau în România, li se restituia, din aceste taxe, doar contravaloarea în lei a hranei și a regiei de cămin și de cantină¹¹⁶.

Taxele celor aflați la studii pe cont propriu în valută, precum și a celor reînmatriculați în anul universitar 1984/1985¹¹⁷ se majorau din nou, devenind, pentru o lună de studiu la o facultate cu profil tehnic, economic, agronomic și la educație fizică și sport, 310 \$ SUA, la profilul medical și farmaceutic costurile se ridicau la 342 \$ SUA, la arte plastice și muzică, 457

¹¹⁴ *Ibidem*, f. 68.

¹¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 53.310/noiembrie 1982 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 69.

¹¹⁶ *Ibidem*.

¹¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 38.314/iunie 1984 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 74-77.

\$ SUA, iar la artă teatrală și cinematografică ele deveneau 746 \$ SUA. Aceste taxe se plăteau lunar, de către toți studenții din anii I-IV, dar și de către cei din anul pregătitor, pe toată durata anului universitar, inclusiv pe perioada practicii prevăzute în planul de învățământ¹¹⁸.

Pentru cei aflați la studii în sistem fără frecvență, pe cont propriu, cu plata în valută, se prevedea să se plătească pentru fiecare sesiune cuantumul unei taxe pe o lună de zile din învățământul cu frecvență. Dacă sesiunea dura mai mult de 30 de zile, se percepea o taxă integrală încă pe o lună, iar dacă toate examenele din an se susțineau într-o sesiune, atunci taxa percepută era echivalentă cu cea pe trei luni, plătită de un student străin care urma cursurile cu frecvență.

Tot aici, erau stabilite și taxele pentru cetățenii străini aflați la studii în țara noastră pe perioada vacanței. În condițiile în care aceștia rămâneau în România, suma ce o aveau de plătit era de 149 de dolari americani.

Existau noi dispoziții și în ceea ce privește susținerea examenelor de licență și a tezelor de doctorat de către studenții străini aflați la studii în țara noastră, pe cont propriu, cu plata în valută, și care urmau forma de învățământ fără frecvență. Taxele sufereau modificări și în cazul acestora. În urma majorărilor aplicate, costurile pentru examenele de final, în cazul studenților (nivel licență) și al doctoranzilor din învățământul superior tehnic, economic, agronomic și de educație fizică și sport, se ridicau la suma de 578 \$, cele pentru absolvenții din învățământul superior medical și farmaceutic, la 693 \$, cei care finalizau studiile în domeniul artelor plastice și muzicii trebuiau să plătească 965 \$, iar cei de la teatru, cinematografie și televiziune, 1.103 \$¹¹⁹.

Din câte putem constata din cele prezentate mai sus, în deceniul opt al secolului XX, în fiecare an universitar se înregistra o nouă creștere a tarifelor, ceea ce s-a întâmplat și pentru anul universitar 1985/1986. În acest sens, Ministerul Educației și Învățământului informa instituțiile de învățământ superior că se percepeau noi taxe pentru studenții străini care

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 76.

¹¹⁹ *Ibidem*, f. 76-77.

studiau în țara noastră pe cont propriu, în valută, la fără frecvență¹²⁰. De data aceasta era vorba de susținerea examenelor finale, în cazul acestor cetățeni străini, fie că susțineau examenul de licență, fie teza de doctorat. Astfel, dacă aceștia urmaseră cursuri în domeniile de studiu tehnic, economic, agronomic și universitar plăteau 755 \$, în domeniul medical și farmaceutic, 900 \$, în domeniul artelor și al muzicii, 1.235 \$, iar, dacă se specializaseră în teatru și cinematografie, trebuiau să achite suma de 1.425 \$ pentru a obține diploma.

În ceea ce privește sesiunile de examene, se mențineau aceleași prevederi de dinainte. Pentru ele, studenții înmatriculați la fără frecvență erau nevoiți să plătească taxele prevăzute pentru cei de la învățământul la zi, în domeniile respective, pe o lună de studii. Și prevederea referitoare la depășirea duratei sesiunii, adică mai mult de 30 de zile, rămânea aceeași, ca în anul precedent. Taxele, în acest caz, se plăteau pe încă o lună, indiferent de numărul zilelor care le depășeau pe cele 30 inițiale. Pentru situația în care toate examenele dintr-un an erau susținute într-o singură sesiune, se plătea o taxă echivalentă cu trei luni de studiu.

În luna aprilie a aceluiași an, în vederea soluționării în condiții optime a anumitor aspecte legate de plata taxelor de studii percepute cetățenilor străini aflați la studii în unitățile de învățământ superior din România, se aproba o nouă serie de măsuri¹²¹. Erau vizate îndeosebi plata taxelor de studii și solicitările privind servirea mesei în cantinele studențești. Prima dintre măsurile luate în acest sens era aceea prin care rectorii puteau aproba studenților străini care întâmpinau dificultăți la plata taxelor (din motive precum războaie aflate în desfășurare în țara de proveniență sau anumite calamități naturale) o amânare pentru două luni, pe baza unei cereri și a unui angajament, înaintate de către studenții aflați în aceste situații. Dacă acestea nu erau onorate în cele două luni, studenții puteau fi exmatriculați. Orice amânare de la achitarea taxei pentru mai

¹²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Secretarului de Stat, nr. 29.166/ 17 martie 1986 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, f. 82.

¹²¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului, nr. 9.274/5.IV.1986.

mult de două luni putea fi aprobată numai de către conducerea Ministerului Educației și Învățământului, la propunerea conducerii instituției de învățământ superior din care provenea studentul sau la solicitarea ambasadei țării de origine a acestuia. De asemenea, se prevedea și situația în care, dacă taxele restante nu erau plătite până la debutul sesiunii de examene, studenții datornici nu erau primiți în examene. Pentru rezolvarea acestora, se puteau face inclusiv transferuri din contul celor care își plătiseră aceste taxe în avans, pentru întregul an de studii, în contul celor care înregistrau datorii. Din nou, acest lucru se putea întâmpla doar cu aprobarea conducerii instituției de învățământ superior.

În ceea ce privea servirea mesei în cantinele studențești, de către categoria de studenți aflați la studii pe cont propriu, în valută, Ministerul Educației și Învățământului dispunea ca universitățile sau institutele să poată aproba ca aceștia să servească una sau două mese pe zi, în limita aceluiași cuantum stabilit la 20,83 lei¹²².

Pentru anul universitar 1986/1987, Ministerul Educației și Învățământului, încadrându-se în direcția obișnuită, a adoptat o nouă serie de măsuri în privința încasării taxelor de la cetățenii străini aflați la studii în țara noastră, de data aceasta, de la cei care studiau pe cont propriu, cu plata în valută¹²³. Se dispunea ca instituțiile de învățământ superior să înscrie în anul universitar ce urma să înceapă doar pe aceia dintre cetățenii străini care făceau dovada plății taxelor de studii cu anticipație, pe o perioadă de trei luni. Taxele de școlarizare, la fel ca în anii anteriori, trebuiau plătite de către aceștia pentru întregul an universitar, inclusiv pe perioadele de practică prevăzute în planurile de învățământ, dar și pe durata pregătirii pentru examenul de diplomă, fie ea de licență sau de doctorat, chiar dacă acești studenți ajungeau în țară după debutul anului universitar. În ceea ce privește vacanța studenților, a doctoranzilor și a celor veniți la specializare

¹²² *Ibidem*, f. 83 v.

¹²³ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 9.666/9.08.1986, prin care se transmit conducerii Universității „Babeș-Bolyai” Măsurile cu privire la încasarea taxelor de la cetățenii străini care studiază pe cont propriu valutar și la administrarea spațiilor de cazare închiriate pe valută acestora*, f. 84-96.

în universitățile și în institutele românești, această perioadă urma să fie plătită de către ei, dacă nu plecau din țară, conform prevederilor legale aflate în vigoare în acel moment¹²⁴.

Dacă respectivii studenți aveau restanțe ce urmau a fi susținute în sesiunea din toamnă, plăteau taxele școlare aferente duratei acelei sesiuni.

Taxele pentru anul de studiu se plăteau, în continuare, cu anticipație pe trei luni, iar acest lucru trebuia să se facă ciclic, astfel încât la finalul anului universitar studenții să nu aibă nicio restanță financiară. Celor care aveau probleme, din diferite motive, la plata taxelor cu anticipație pe trei luni, li se permitea să vireze banii și pe câte o lună, astfel încât, la termenele trimestriale, taxele să le fie achitate. În caz contrar, înceta calitatea de student sau de doctorand în următoarea zi după expirarea perioadei pentru care fuseseră achitate taxele de școlarizare.

Depunerea sumelor se putea face doar la Banca Română de Comerț Exterior, la filialele Băncii Naționale sau la Agenția de Prestații Turistice Internaționale București, de unde se vira, în contul instituției, contravaloarea acestora în lei. Taxele se puteau plăti prin transferuri bancare și cecuri, iar plătitorul era cel care suporta comisionul schimbului valutar, ce nu se scădea din quantumul sumei datorate instituției de învățământ superior în care era încadrat respectivul student. Se interzicea plata în lei la casieriile acestor instituții, chiar dacă aceasta se făcea în urma unui schimb valutar la unul dintre organele abilitate¹²⁵.

Se permitea universităților și institutelor să aprobe transferul de sume, din contul celor care aveau plătit întregul an de studii, în contul celor care rămâneau în urmă cu plata acestora. Se interziceau transferurile de valută de la cei care plăteau taxele în *cliring*¹²⁶, în contul celor care le plăteau în dolari. O prevedere specială se referea la înapoierea taxelor în plus, depuse de către cetățenii din Iran și din Grecia. Acelea se puteau restitui

¹²⁴ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului*, nr. 9.274/5.IV.1986, f. 85.

¹²⁵ *Ibidem*, f. 86.

¹²⁶ Sistem de plată prin compensarea reciprocă a creanțelor și obligațiilor. Sistem interstatal sau interbancar de decontări fără numerar.

numai în lei, potrivit acordurilor de *cliring* româno-iranian și româno-grec¹²⁷.

Între respectivele măsuri se regăsea și una referitoare la elementele ce trebuiau precizate la depunerea de sume din străinătate sau la depunerea cecului sau a valutei. Astfel, elementele înscrise erau numele și prenumele cetățeanului străin (identic cu cel din pașaport), țara din care provenea, precum și facultatea în care studia și contul bancar al acesteia, scopul remiterii sau al depunerii (taxe școlarizare, întreținere, susținerea examenelor etc.). Dovada plății trebuia depusă de către studenți la secretariatele respectivelor facultăți – persoana din secretariat care o prelua trebuia să-și pună semnătura pe ea –, urmând ca acestea să confirme primirea printr-un document-tip. De la secretariate, chitanța ajungea apoi la Serviciul contabilitate, pentru ca acesta să urmărească încasarea contravalorii în lei a plății efectuate în valută¹²⁸.

Cetățenii străini aflați la studii în țara noastră pe cont propriu, cu plata taxelor în valută, erau obligați să-și plătească taxele de școlarizare în avans, cel puțin pe trei luni, dacă nu pe întregul an. Altfel, ei erau repatriați, partea română nemaiavând nicio obligație față de ei. Pierderea calității de student, doctorand sau trimis la specializare se făcea prin hotărârea conducerii instituțiilor de învățământ superior în care erau încadrați și prin informarea Ministerului Educației și Învățământului.

Studenții străini care nu erau la zi cu plata taxelor nu erau primiți în examene. Amânarea plății respectivelor taxe se putea face doar de către minister, la propunerea conducerii instituției de învățământ superior, și numai în baza unor temeuri extrem de bine argumentate.

În cazul cetățenilor străini aflați la studii în țara noastră, ținerea evidenței plății taxelor de școlarizare intra în atribuțiile secretariatelor facultăților, care trebuiau să urmărească și să asigure încasarea la timp a

¹²⁷ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 9.666/9.08.1986*, prin care se transmit conducerii Universității „Babeș-Bolyai” *Măsurile cu privire la încasarea taxelor de la cetățenii străini care studiază pe cont propriu valutar și la administrarea spațiilor de cazare închiriate pe valută acestora*, f. 86.

¹²⁸ *Ibidem*, f. 87.

acestora și să țină permanent legătura cu aceștia. Secretariatele erau obligate să țină o evidență operativă a acestor plăți, în care să treacă toate datele de identificare a studentului și desfășurarea pe luni a taxelor achitate, contravaloarea acestora în lei, numărul și data documentului de depunere a valutei și, eventual, suma restituită pentru cazare și masă. De asemenea, secretariatele facultăților aveau obligația de a verifica documentele de schimb valutar emise de Agenția de Prestații Turistice Internaționale, urmărind ca acestea să fie întocmite conform Ordinului ministrului turismului nr. 256, din 28 aprilie 1980, prin care se aprobau normele privind încasarea taxelor de școlarizare de la cetățenii străini care studiau pe cont propriu valutar în țara noastră¹²⁹.

Prevederile referitoare la taxele percepute în învățământul cu frecvență, practic cheltuielile de școlarizare, întreținere și asistență medicală, impuneau să fie plătite în avans, pe trei luni, prima tranșă încasându-se în 15 septembrie a respectivului an, ca apoi să continue trimestrial, în datele de 15 decembrie, 15 martie, 15 iunie etc.

Taxele aferente cheltuielilor de școlarizare, întreținere și asistență medicală pentru studenții străini care învățau la fără frecvență și taxele de susținere a examenelor de licență și a tezei de doctorat, inclusiv completările de studii (specializarea în anumite domenii) se cerea să fie plătite până la debutul sesiunilor de examene¹³⁰.

Secretariatele facultăților și serviciile de contabilitate ale instituțiilor de învățământ superior erau obligate să-și confrunte lunar încasările, iar contabilul-șef trebuia să informeze conducerea instituției o dată pe lună sau de câte ori constata în evidențele contabile restanțe la plata taxelor. În ultima zi lucrătoare a fiecărei luni, același contabil-șef avea îndatorirea de a informa telefonic și în scris Direcția Plan-Finanțe și Asigurarea Bazei Materiale din minister despre quantumul taxelor și al chiriilor încasate în valută și contravaloarea acestora în lei (modelul pentru raportare venea în anexa acestor norme), precum și despre numărul cetățenilor străini (studenți, doctoranzi sau cei veniți la specializare) pe care îi avea

¹²⁹ *Ibidem*, f. 88.

¹³⁰ *Ibidem*, f. 89.

înmatriculați instituția raportoare, în mod diferențiat cei care învățau la zi, de cei care învățau la fără frecvență (și aici normele aveau un model de raportare în anexă). Comunicatul în scris se transmitea doar după aprobarea lui de către rector, prin semnătura acestuia, dar și a contabilului-șef și a secretarului-șef, cu viza sucursalei Băncii Naționale din localitate¹³¹.

De asemenea, urmărirea plății taxelor de școlarizare intra și în atribuțiile decanilor, care, la rândul lor, trebuiau să informeze conducerea instituției în fiecare lună, sau ori de câte ori era nevoie, despre ritmul și situația acesteia, fiind îndemnați să vină și cu soluții ca aceste taxe să fie la zi.

Inclusiv în privința cazării acestor cetățeni străini, aflați la studii în țara noastră, se dădeau norme precise. Ministerul se adresa în primul rând centrelor universitare Cluj, Timișoara, Iași și București, care dispuneau de blocuri de garsoniere ce puteau fi închiriate cu plata în valută, destinate cazării acestor studenți. Era recomandat ca aceste spații să fie redistribuite, cu aprobarea comitetelor și a asociațiilor studențești, înainte de începerea anului universitar, în funcție de numărul de cetățeni străini care studiau în fiecare dintre centrele universitare enumerate mai sus. Aceste spații erau administrate de fiecare universitate în parte, pentru studenți, pentru doctoranzi și pentru cei aflați la studii de specializare. Administratorul acestora era numit prin hotărâre de Senat universitar și avizat de către Ministerul Învățământului și Educației. Închirierea acestor spații de cazare, cu plata în valută, se făcea cu aprobarea Senatului și a Consiliului profesoral al fiecărei facultăți, încheindu-se individual sau pe familie, acolo unde era cazul, o serie de contracte de închiriere, în care se stipula cuantumul chiriei, obligațiile fiecăreia dintre părți și termenul de închiriere. Exista și un model de astfel de contract, care se găsea în anexele ce însoțeau respectivele norme¹³².

Aceleași măsuri mai prevedeau că respectivele spații de cazare se puteau preda doar pe bază de proces-verbal, care constata starea și inventarul camerei la predare. Evidența închirierii acestor garsoniere se

¹³¹ *Ibidem*, f. 89-90.

¹³² *Ibidem*, f. 90.

ținea de către Serviciul social al universității sau al institutului, împreună cu fiecare administrator al blocului de locuințe, iar evidența plății chiriei era ținută de către Serviciul de contabilitate al instituției de învățământ superior. Toate aceste compartimente aveau obligația de a cunoaște în orice moment situația fiecărei garsoniere închiriate¹³³.

Chiriile se încasau, ca de altfel și taxele de studii, în avans pe trei luni, iar dovada plății acestora trebuia depusă de către studenți la Serviciul social, care confirma primirea pe baza unei adeverințe asemănătoare cu cea eliberată de secretariatele facultăților pentru plata taxelor de școlarizare în valută. De acolo, borderoul de plată se îndrepta spre Contabilitate pentru urmărirea încasării în conturile instituției a contravalorii în lei. Dacă se înregistrau restanțe, contabilul-șef raporta acest aspect conducerii instituției la fiecare sfârșit de lună sau în fiecare moment în care i se cerea.

Se preciza în norme că era interzisă subînchirierea acelor garsoniere de către cetățenii străini sau cazarea altor persoane în respectivele spații. Bursierii sau cei care studiau pe cont propriu, cu plata în valută, dacă nu închiriau astfel de garsoniere, erau cazați în condiții similare cu studenții români. În căminele de familiști se puteau caza numai familiile în care ambii soți erau studenți. În cazuri excepționale, la cererea unor cetățeni străini sau a autorităților competente din țara de origine a acestora, se putea aproba primirea acestora la studii însoțiți de membrii familiei, doar dacă închiriau garsoniere cu plata chiriei în valută¹³⁴.

Ministerul Educației și Învățământului recomanda ca Senatul sau Consiliile profesoriale să numească un prorector sau pe decanii facultăților să se ocupe de toate aspectele legate de studenții străini înmatriculați la universitate. Senatul sau, după caz, Consiliul profesoral analizau trimestrial sau ori de câte ori era nevoie situația încasării taxelor și a chiriilor de la cetățenii străini aflați la studii în instituția respectivă. Direcția de Organizare și Control și Oficiul de Relații Externe de la nivel central controlau riguros și permanent instituțiile de învățământ în vederea încasării în condițiile normate a taxelor și chiriilor în valută. În același timp,

¹³³ *Ibidem*, f. 91.

¹³⁴ *Ibidem*.

se prevedea că organele de control intern din Ministerul Educației și Învățământului, cu ocazia verificărilor ce trebuiau să le facă, erau somate să acorde atenție sporită problemelor legate de taxele de școlarizare și de tarifele de închiriere a spațiilor de cazare, plătite în valută, iar, acolo unde constatau inadvertențe, trebuiau să propună măsuri de sancționare a persoanelor care se făceau responsabile de acele disfuncționalități.

Deoarece era vorba de încasarea unor sume în valută și de implicarea unor cetățeni străini, totul era atent supravegheat de către instituțiile statului. Erau implicate Direcția de Organizare și Control și Oficiul de Relații Externe și Studenți Străini, cele două verificând permanent cum se foloseau spațiile de cazare în căminele și în garsonierele cu plata în valută și raportau situația, trimestrial, conducerii Ministerului Educației și Învățământului. De asemenea, tot trimestrial, Direcția Plan-Finanțe și Asigurarea Gestionării Bazei Materiale era obligată să înainteze ministerului de resort o analiză, pe bază de bilanț, a situației încasării taxelor în valută și a stadiului realizării planului valutar, iar Oficiul de Relații Externe și Studenți Străini supunea Biroului Executiv și Ministerului Educației, spre aprobare, propunerile consiliilor rectorilor de repartizare a spațiilor destinate închirierii, cu plata în valută¹³⁵.

Odată cu normele privind închirierea spațiilor de cazare pentru cetățenii de peste hotare care urmau cursurile facultăților din centrele universitare românești, s-au stabilit și taxele de studiu pentru anul universitar 1986/1987, pentru cei veniți pe cont propriu să studieze în România. Sumele erau fixate în funcție de tipul de învățământ, cu frecvență sau fără frecvență, și de domeniul ales de aceștia pentru specializare. Studenții la zi de la profilurile tehnic, economic, agronomic și educație fizică plăteau o taxă lunară de 310 \$ SUA. Cei care studiau medicină și farmacie aveau de plată 350 \$ SUA, cei de la arte plastice și muzică, 460 \$ SUA, iar cei de la teatru și cinematografie, 750 \$ SUA¹³⁶.

Studenții străini care urmau cursuri pe cont propriu, cu plata în valută, la fără frecvență, plăteau pentru fiecare sesiune de examene taxele

¹³⁵ *Ibidem*, f. 92.

¹³⁶ *Ibidem*, f. 93.

prevăzute pentru o lună la învățământul la zi. Se păstrau, în continuare, regulile potrivit cărora, în cazul în care sesiunea depășea 30 de zile, se plăteau integral taxele pentru încă o lună, indiferent de numărul zilelor de examene din noua lună, iar, dacă studenții din această categorie susțineau toate examenele aferente unui an de studiu odată, trebuiau să plătească taxe pe trei luni.

Cetățenii străini care studiau la fără frecvență erau înmatriculați de către instituțiile de învățământ superior pe baza ordinului Ministerului Educației numai după ce plăteau taxa pe o lună de vacanță. Dacă aceste condiții erau îndeplinite, erau demarate formalitățile de înscriere, iar instituțiile de învățământ le întocmeau planul de studii, se stabileau datele examenelor, stagiile de pregătire și de consultații, pe întreaga perioadă a studiilor, precum și bibliografia pe care trebuiau să o parcurgă. Aceștia se puteau prezenta la instituțiile unde erau înmatriculați cu cel mult o lună înainte de începerea sesiunii. Pe perioada respectivă, ei plăteau taxa de școlarizare și li se programau consultații și stagii de pregătire în vederea susținerii examenelor. De asemenea, acestor studenți, instituția trebuia să le asigure asistență didactică, masă la cantina universității, cazare și obținerea vizei de ședere în țară pe perioada pentru care aceștia achitaseră taxele¹³⁷.

Pentru susținerea examenelor finale de către studenții și doctoranzii de la învățământul fără frecvență și pentru cei aflați în țara noastră la specializare, noile măsuri adoptate de către Ministerul Educației și Învățământului stabileau că acestea rămâneau la sumele prevăzute în anul universitar precedent¹³⁸.

Dacă, între acești studenți, doctoranzi și cei aflați la specializare, erau cazuri de întrerupere temporară a studiilor, din motive întemeiate și cu aprobarea autorităților competente, în momentul în care își reluau studiile, taxele pe care le plăteau după reînmatriculare erau cele stabilite la momentul întreruperii lor. Aceia dintre ei care fuseseră bursieri ai statului

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*, f. 94.

român, la reluarea studiilor, nu mai primeau bursa pe numărul de luni cât avuseseră întreruperea¹³⁹.

Studiile sistate definitiv puteau fi reluate doar cu aprobarea Ministerului Educației, iar taxele care se plăteau erau cele stabilite pentru anul universitar în curs. Studenții străini puteau beneficia și de prelungirea studiilor. Pe perioada respectivă, se prevedea ca studenții bursieri ai statului român să primească în continuare bursa, iar cei care urmau studii pe cont propriu plăteau taxele stabilite pentru anul de studii anterior¹⁴⁰.

Cetățenii străini, care nu puteau susține examenul de licență sau de doctorat în anul terminal de studii, puteau reveni pentru ele în următorii doi ani de la finalizarea studiilor. La întoarcerea în România, pentru susținerea examenului de licență, acești studenți aveau o serie de obligații. Astfel, cei care fuseseră bursieri ai statului român trebuiau să se susțină personal pe perioada șederii în țară și să facă dovada schimbului valutar. Studenții străini care au urmat cursurile unei facultăți pe cont propriu, cu plata în valută, trebuiau să achite taxele de școlarizare din anul absolvirii, dacă examenul de diplomă se susținea imediat, și taxa existentă în anul susținerii examenului, dacă acesta era amânat. Pentru perioada stabilită să se desfășoare examenul de licență, ei achitau taxa de școlarizare pe o lună.

Absolvenții care rămâneau în țara noastră până la perioada legală de susținere a examenului de licență, în cazul în care aceștia fuseseră bursieri ai statului român, își plăteau masa și cazarea în lei și făceau dovada schimbului valutar. Pentru perioadele de vacanță, cei care studiaseră pe cont propriu, cu plata taxelor în valută, erau nevoiți să plătească tarifele stabilite de către instituția la care învățaseră, pentru cazare, masă și asigurare medicală. Pe perioada cât se susțineau examenele, achitau taxa aferentă unei luni de studii. Acești studenți puteau rămâne în instituția în care învățaseră maximum 30 de zile, după care înceta orice obligație a instituției față de ei. Pe durata celor 30 de zile, studenții plăteau costurile prevăzute pentru perioada de vacanță¹⁴¹.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ *Ibidem*, f. 95.

¹⁴¹ *Ibidem*.

1.3. Concluzii

Primirea la studii în țara noastră a cetățenilor străini a necesitat o serie de norme și de reguli, pe baza cărora să fie reglementată condiția acestei categorii de studenți pe tot parcursul șederii lor în România. Dacă, la începutul perioadei supuse cercetării noastre, avem doar niște prevederi după care se ghida toată procedura de acceptare la studii a tinerilor din afara granițelor, ulterior, odată cu creșterea numărului acestora și implicit a complexității situațiilor și a ipostazelor în care se puteau regăsi ei pe parcursul derulării studiilor, a fost nevoie de regulamente temeinice după care să fie normată toată această problemă a prezenței lor în instituțiile de învățământ superior românești. În acest sens, în 1974, avem primul regulament de acest fel, care a fost tipărit sub forma unei broșuri și a fost distribuit universităților și institutelor de rang universitar din România. Nu a fost întâmplătoare elaborarea sa în acel an, momentul fiind corelat cu modificările care se întâmplau în politica externă a României, proiectate de noul președinte Nicolae Ceaușescu. Convențiile încheiate în urma vizitelor de stat efectuate de acesta în țările din Europa, Africa, Orientul Mijlociu, America de Sud și Statele Unite ale Americii au generat o creștere semnificativă a numărului de studenți care au venit ulterior la studii în centrele universitare românești. Condițiile de primire la studii a acestor tineri au fost concepute în strânsă legătură cu prevederile acordurilor culturale și științifice semnate cu această ocazie, fiind completate sau modificate mai apoi și în funcție de evoluția relațiilor dintre România și statele care-i trimiteau la studii pe acești studenți.

După cum s-a putut observa, regulamentele cuprindeau prevederi legate de acceptarea cetățenilor la studii, documentele de care aveau nevoie pentru a se înscrie, transportul lor din și spre țările de origine, cazarea și masa, organizarea planurilor de învățământ, drepturile și obligațiile pe care ei le aveau de-a lungul perioadei de studii și, nu în ultimul rând, bursele pe care le primeau și taxele pe care le datorau în schimbul accesului la sistemul de învățământ superior din țara noastră. În ceea ce le privește pe

ultimele, după cum reiese din documentele cercetate, se remarcă modificarea lor constantă în deceniul opt al secolului trecut, acest fapt fiind strâns legat de schimbările de ordin politic ce aveau loc în țara noastră la acea dată. Pe măsură ce cuantumul burselor scădea, taxele percepute celor care veneau să studieze pe cont propriu creșteau, de la un an universitar la altul, până în preajma Revoluției din decembrie 1989 și a căderii regimului comunist. Cu toate acestea, prezența studenților străini în instituțiile de învățământ superior din România și, implicit, la Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost permanentă, oferta de studii și calitatea actului educațional atrăgându-i mereu, atunci, în perioada comunistă, ca de altfel și acum.

Capitolul 2.

ANUL PREGĂTITOR

În a doua jumătate a secolului XX, studenții străini care s-au îndreptat spre marile universități ale Europei Occidentale au avut posibilitatea de a studia într-una din limbile cu care erau deja familiari: engleza sau franceza. În țările din Europa Răsăriteană situația a fost însă cu totul alta. URSS-ul a promovat o politică pe care a impus-o și sateliților săi, potrivit căreia tinerii care doreau să studieze în universitățile din țările aflate în spatele Cortinei de Fier nu aveau opțiuni în privința limbii de predare. Singura acceptată și utilizată era limba oficială a statului respectiv. Pentru a veni însă în întâmpinarea studenților străini, autoritățile din țările socialiste au decis să le ofere posibilitatea de a învăța limba țării pe care o alegeau pentru studii. S-a impus, astfel, ca practică, în statele din blocul comunist, organizarea unor cursuri intensive de limbă, special concepute pentru tinerii străini¹.

Urmând această linie de principiu, autoritățile României comuniste au pus problema organizării unor astfel de cursuri, dedicate studenților veniți de peste hotare. Proveniți de pe toate continentele, acești tineri aveau de trecut un prim obstacol, care nu de puține ori a părut insurmontabil, și anume limba română, care era singura limbă de predare în învățământul superior românesc, indiferent dacă cei care audiau cursurile erau studenți români sau străini. Tocmai de aceea s-a inițiat organizarea unor cursuri de limba română, adresate cetățenilor de peste hotare veniți la studii în România. Dovedindu-se insuficiente cele câteva luni câte fuseseră

¹ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 303.

prevăzute inițial pentru învățarea limbii române, în cele din urmă a fost proiectat un an întreg, adresat tinerilor străini care nu aveau cunoștințe de limba română. Pe parcursul a două semestre, ei puteau acumula suficiente noțiuni, astfel încât, în momentul începerii studiilor universitare sau postuniversitare, să stăpânească limba de predare din amfiteatrele instituțiilor de învățământ superior românești.

De altfel, pe parcursul aceluși an, ei participau la cursuri intensive de limba română, susținute de cadre didactice de la facultățile de filologie din centrele universitare. Apoi, de regulă, în semestrul al doilea, tinerii participau la cursuri de specialitate susținute de cadre didactice provenite inclusiv de la facultățile pe care doreau să le urmeze. La finalul anului, studenții trebuiau să susțină examene la materiile pe care le parcurseseră. În eventualitatea în care nu reușeau să treacă examenele, în niciuna dintre cele două sesiuni, de vară și de toamnă, riscau să fie exmatriculați.

Oficial, într-o primă etapă, așa cum fusese conceput, anul pregătitor trebuia să fie organizat doar la Universitatea din București, iar apoi la Universitatea din Craiova, care trebuia să-l gestioneze pentru doi ani. Ulterior, începând cu anul 1974, conform regulamentelor adoptate, și alte instituții de învățământ superior din România, inclusiv Universitatea „Babeș-Bolyai”, au primit acest drept. Măsurile autorităților centrale nu s-au regăsit însă la nivel local, unde realitățile au fost altele, așa cum vom vedea pe parcursul acestui capitol.

Organizarea anului pregătitor a fost de o importanță capitală. Fără însușirea limbii române, tinerii veniți la studii în România nu ar fi putut să studieze și să se perfecționeze în specializările pe care le aleseseră.

În marile universități românești și astăzi sunt organizate astfel de cursuri, care au însă un alt scop, acela de a-i sprijini pe studenții străini să se acomodeze mai ușor cu specificul societății românești.

2.1. Regulamente și instrucțiuni

Pentru o bună funcționare a anului pregătitor, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat, de-a lungul timpului, mai multe măsuri. Până în anul 1967, pentru tinerii veniți la studii în România din alte state au fost

organizate cursuri pregătitoare de scurtă durată, între 3-6 luni, în cadrul cărora s-a predat, în special, limba română².

În data de 3 iulie 1967 a fost emis de către ministrul învățământului Ordinul nr. 3.674³, care a intrat în vigoare începând cu anul universitar 1967/1968 și a trasat, în linii generale, cadrul de funcționare pentru anul pregătitor. Astfel, din acel moment, cursurile pregătitoare pentru cetățenii străini care primeau aprobarea de a studia în instituțiile de învățământ superior din România trebuiau să se întindă pe durata unui an universitar, respectiv între 1 octombrie și 20 iulie. Obiectivul principal urmărit prin această hotărâre a fost ca acei tineri să-și însușească limba română și să-și completeze cunoștințele pentru admiterea în învățământul superior. Într-o primă etapă, s-a estimat că toate instituțiile de învățământ superior în care studiau anual minimum 10 studenți străini puteau și trebuiau să organizeze astfel de cursuri pregătitoare. Ulterior, s-a revenit asupra măsurii și s-a decis ca doar în anumite instituții universitare să se constituie programe pentru anul pregătitor. După toate probabilitățile, această măsură a fost luată ca urmare a dificultăților prin care au trecut unele universități și institute în procesul de organizare a acestor cursuri.

Pentru o cât mai eficientă activitate, s-a decis ca grupele din anul pregătitor să fie formate din 10-15 studenți străini. Aceștia aveau obligația de a frecventa atât cursurile, cât și lucrările practice stabilite prin program. La finalul anului, în luna septembrie, era organizată o sesiune, compusă din probe scrise și orale la fiecare disciplină frecventată. Cei care promovau examenul primeau un certificat cu care se puteau înscrie în anul I, la facultatea pe care doreau să o urmeze. Pe de altă parte, nepromovarea anului atrăgea și pierderea dreptului de a intra în învățământul superior. În condițiile în care se constata că tinerii străini nu aveau nivelul de cunoștințe

² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Notă cu privire la organizarea anului pregătitor pentru cetățenii din alte țări care studiază în R.S. România.*

³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Ordin al Ministrului Învățământului din anul 1967 nr. 3.674.*

corespunzător învățământului superior, ei puteau fi îndrumați către diverse programe de studiu tehnic postliceal. Alte detalii privind organizarea cursurilor pregătitoare urmau să fie trimise instituțiilor de învățământ superior care școlarizau cetățeni străini până cel târziu la 15 iulie 1967.

În același an, 1967, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat o decizie prin care a furnizat detalii referitoare la organizarea curriculei pentru studenții străini veniți la studiu în România⁴. Hotărârea nr. 70.668 nu făcea altceva decât să reia o parte a prevederilor Ordinului ministerial nr. 3.674 și să-l completeze, detaliind unele puncte, formulate anterior în termeni generali. Prin prevederile sale s-a urmărit, de fapt, eliminarea unor eventuale deficiențe organizatorice.

În acest sens, spre deosebire de actul ministerial anterior, au fost oferite detalii privind organizarea anului pregătitor. Acesta urma să fie structurat în două etape. Prima se estima că ar dura 4 luni, în perioada 1 octombrie - 31 ianuarie, când se prevedea predarea limbii române după un program intensiv de 24 de ore pe săptămână. Această etapă se încheia cu un colocviu la limba română. În caz de nepromovare, colocviul era repetat la finalul semestrului al doilea. A doua etapă dura 5 luni și jumătate și se desfășura în perioada 15 februarie - 30 iunie, continuând, pentru câteva zile, și în luna septembrie. Limba română se predă câte 12 ore pe săptămână, alături de disciplinele din specializarea aleasă de studenți spre a fi urmată ulterior (matematică, fizică, chimie, anatomie, biologie etc.). În fiecare săptămână, programul cuprindea obligatoriu 30 de ore. Disciplinele speciale și ponderea lor se stabileau de către conducerea fiecărei instituții în parte. Programele analitice ale acestor discipline urmau să fie adaptate de membrii catedrelor pe baza programelor stabilite pentru admiterea în învățământul superior și trebuiau aprobate de rectorat. La finalul semestrului al II-lea, evaluarea studenților străini atât la limba română, cât și la disciplinele de specialitate, se făcea prin teme (numite astăzi referate,

⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Ministerul Învățământului. Dir. Gen. a Activit. Educ. și Soc. Stud. nr. 70.668*.

proiecte, lucrări de seminar), lucrări de control (azi teste) și examene. În general, rata de promovabilitate a fost destul de mare în perioada studiată⁵.

Instrucțiunile din 1967 au introdus o completare și în privința obligativității frecventării cursurilor din anul pregătitor. S-a prevăzut, în noul act, o excepție. Atunci când se aprecia că studenții străini care veneau la studii aveau suficiente cunoștințe de cultură generală și de limba română, ei puteau fi înscriși, la cerere, în anul I de studii, fără a frecventa cursurile pregătitoare. Examinarea se făcea de către o comisie desemnată de rectorul instituției de învățământ superior. În aceste situații, însă, studenții erau obligați să frecventeze în anii I, II și III și cursurile de limba română. Ca disciplină, în acest caz, limba română înlocuia limbile moderne care se predau studenților români. Astfel, în fiecare an, numărul de ore de limba română corespundea numărului de ore prevăzut în planurile de învățământ pentru limbile moderne.

De asemenea, hotărârea menționată prevedea pentru instituțiile care organizau anul pregătitor obligativitatea de a-și procura manualele și cursurile necesare predării și de a pune la dispoziție cadre didactice cu experiență. Aceleași instituții trebuiau să facă anual propuneri pentru aprobarea numărului de posturi, în raport cu cifra studenților străini școlarizați.

O altă completare viza desemnarea, la nivelul fiecărei instituții, a unui prorector care să se ocupe de organizarea cursurilor din anul pregătitor.

Câțiva ani mai târziu, la 12 ianuarie 1973, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat Decizia nr. 26.362 privind îmbunătățirea activității cetățenilor străini care studiau în România⁶. Conform acesteia, conducerile instituțiilor de învățământ superior trebuiau să ia măsuri pentru ameliorarea „procesului instructiv-educativ” și a activității

⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Informare cu privire la funcționarea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975- ianuarie 1976*, f. 4.

⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Notă în vederea îmbunătățirii activității cetățenilor care studiază în R.S. România*.

studenților străini din anul pregătitor, precum și pentru asigurarea bazei materiale necesare – cursuri, manuale, laboratoare fonice etc. Noile măsuri urmăreau să soluționeze problemele apărute pe parcursul anilor în activitățile cu studenții străini.

În primul rând, s-a prevăzut ca în planurile de învățământ să fie introduse cursuri facultative pentru studenții străini, adecvate specificului profesiei lor viitoare, dar și particularităților zonelor geografice din care proveneau.

După câteva luni, la 26 iulie 1973, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a trimis Universității clujene o listă cu propuneri privind organizarea anului pregătitor, care fusese întocmită la 20 iulie. Pe marginea acesteia, conducerea instituției de învățământ superior era invitată să facă recomandări⁷. Schița realizată de oficialii respectivului serviciu din cadrul Ministerului Educației și Învățământului avea să se transforme, la scurtă vreme și cu puține adăugiri, într-un ordin de ministru. Practic, toate propunerile s-au regăsit în actul semnat de ministrul învățământului.

Astfel, la 4 septembrie 1973 avea să fie promulgat Ordinul ministerial nr. 4.430⁸. Prin intermediul acestuia a fost fixat cadrul de organizare a anului pregătitor, pe care tinerii străini veniți la studii în România trebuiau să-l urmeze. În redactarea acestui set de reguli s-a ținut cont atât de actele anterioare, cât mai ales de experiența acumulată în cei câțiva ani în care instituțiile românești de învățământ superior și-au deschis porțile pentru studenții străini.

⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Notă cu privire la organizarea anului pregătitor pentru cetățenii din alte țări care studiază în R.S. România.

⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat nr. 8.706/1973, 8 septembrie 1973; cutia Studenți străini 1973-1977, dosar *Studenți străini*, 3, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, nr. 70.755/1973 către instituțiile de învățământ superior din România.

Actul normativ a fost structurat pe două secțiuni, fiecare având mai multe puncte. Prima secțiune, *Cu privire la organizarea și desfășurarea anului pregătitor*, prevedea ca, începând cu anul școlar 1973/1974, anul pregătitor pentru cetățenii străini să fie organizat pe centre și profiluri de învățământ. Conform ordinului ministerial, tinerii străini care doreau să studieze la o instituție de profil tehnic, trebuiau să urmeze cursurile anului pregătitor la Institutul Politehnic din Iași și la Institutul Politehnic din Timișoara; cei care doreau să studieze la o instituție de profil medical trebuiau să urmeze cursurile anului pregătitor la Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj; cei care doreau, în schimb, să îmbrățișeze o carieră în unul dintre domeniile economic, agronomic sau universitar trebuiau să se îndrepte spre Universitatea din Craiova. În același timp, Universitatea din București a fost aleasă în vederea organizării anului pregătitor pentru doctoranzii și cetățenii străini care veneau la specializare în România, iar Liceul Industrial de Chimie din Ploiești, pentru a organiza anul pregătitor adresat tinerilor veniți la studii de nivel liceal, tehnic și profesional.

După distribuția clară, pe profiluri, a tinerilor, actul normativ a stabilit și obiectivele care trebuiau atinse pe parcursul anului respectiv: „asimilarea cunoștințelor de limba română și a unui lexic minimal de specialitate; completarea cunoștințelor la disciplinele fundamentale, specifice fiecărui profil (matematică, fizică, biologie etc.), până la nivelul necesar studiilor universitare liceale; cunoașterea vieții economice, social-politice, a culturii și spiritualității poporului” român.

Totodată, s-a stabilit ca fiecare instituție care școlariza studenți străini să aibă un Oficiu care să se ocupe de toate problemele acestora, inclusiv de cele legate de anul pregătitor. Ulterior, acesta a fost denumit Colectivul pentru școlarizarea cetățenilor străini.

Desigur, prin ordinul de ministru, a fost fixată și structura anului pregătitor. Activitățile subsumate acestuia trebuiau să se desfășoare în perioada 15 septembrie - 20 iulie. O primă verificare a cunoștințelor de limba română, însușite de participanții la acele cursuri, trebuia să se realizeze în perioada 16-22 decembrie, printr-o probă orală și una scrisă. Rezultatele nu erau eliminatorii, dar trebuiau consemnate în certificatul

final de absolvire. Apoi, la sfârșitul anului pregătitor, cursanții trebuiau să susțină probe scrise la toate disciplinele din planul de învățământ. În cele din urmă, cadrele didactice care formau comisia dădeau o notă finală, luând în considerare, per ansamblu, cunoștințele acumulate de tineri de-a lungul întregului an pregătitor. În cazul fericit, când studenții promovau, aceștia primeau un certificat de absolvire, în care erau trecute notele de la examene. În privința traseului lor ulterior, a fost introdusă o prevedere în documentul ministerial. Astfel, absolvenții anului pregătitor erau repartizați la diverse instituții de învățământ, potrivit pregătirii lor, pe baza indicațiilor Ministerului Educației și Învățământului.

Situația celor care nu promovau anul pregătitor a fost reglementată, de asemenea, prin prevederile ordinului de ministru. Dacă tinerii nu erau integraliști nici la finalul unei prime sesiuni de restanțe, trebuiau să urmeze cursuri intensive în perioada 1-15 iulie, după care puteau să susțină din nou examenele. În eventualitatea în care ei nu promovau nici în sesiunea organizată între 16 și 20 iulie, erau exmatriculați, fiind obligați ca în termen de 15 zile să se înapoieze în patrie.

Actul normativ făcea referire atât la planul de învățământ pentru anul pregătitor, care trebuia, de altfel, avizat de Serviciul Studenți Străini și Trimeri la Studii în Străinătate din cadrul Ministerului Educației și Învățământului, cât și la cadrele didactice care trebuiau să susțină cursurile. Instituțiile care organizau acest an trebuiau să prevadă în plan și includerea a 4-6 excursii de studii și de documentare pe semestru.

În privința cursurilor, s-a decis ca, în continuare, alături de cele de limba română, să fie predate și cursuri ale disciplinelor de profil, în funcție de specialitatea aleasă de studenți. În acest context, s-a subliniat necesitatea ca personalul didactic să fie calificat, cu experiență, să aibă continuitate și stabilitate în această activitate. În vederea unei cât mai eficiente organizări, s-a mai decis, prin același act normativ, ca grupele de studenți din anul pregătitor, la cursul de Limba română, să fie formate din 8-10 persoane, iar la disciplinele de specialitate, din 15-20 de persoane.

Un punct distinct al primei secțiuni a ordinului de ministru a vizat *perfecționarea cadrelor implicate în activitatea de predare la anul pregătitor.*

Activitatea științifică a acestora trebuia orientată spre aspecte specifice privind metodică de predare a limbii române și a disciplinelor de specialitate pentru studenții străini. Lucrările de lingvistică și de metodică, rezultate în urma acelor cercetări, trebuiau să fie publicate, cu ajutorul conducerii instituțiilor, în revistele universitare și de specialitate. Pentru o pregătire continuă, dascălii erau încurajați să participe și la sesiunile de comunicări pe aceste subiecte. În același scop, al susținerii dialogului dintre specialiști, s-a mai prevăzut ca, în centrele universitare în care se organizau cursuri pregătitoare pentru studenții străini, să fie create lectorate „care să faciliteze schimbul de opinii și de experiență în domeniul predării diferitelor discipline din anul pregătitor și să stimuleze activitatea de cercetare științifică”.

Obiectivul de a soluționa, prin intermediul actului normativ, problemele apărute până în acel moment în activitatea cu studenții străini, a fost vizibil și prin prevederile punctului 11 din prima secțiune, referitoare la *metodica* organizării cursurilor. Astfel, prelegerile trebuiau să fie adaptate specificului cursurilor și al direcțiilor urmărite. În activitatea de predare a disciplinelor din anul pregătitor, cadrele didactice trebuiau să folosească manualele unice, elaborate sub egida Ministerului Educației și Învățământului, și „să valorifice materialele didactice și audio-vizuale existente la instituțiile de învățământ superior și inspectoratele școlare”.

Cu același scop de îmbunătățire a activității cadrelor didactice implicate în activitatea cu studenții străini, s-a hotărât, prin actul normativ menționat, ca la Universitatea din București să se creeze o „grupă de îndrumare metodico-științifică”, subordonată departamentului de specialitate din Ministerul Educației și Învățământului. Printre atribuțiile ce reveneau echipei prevăzute a se constitui se numărau: „promovarea cercetărilor de specialitate privind pregătirea studenților străini și aplicarea în practica pedagogică a rezultatelor acestor cercetări; elaborarea de studii și recomandări privind îmbunătățirea procesului instructiv-educativ; asigurarea elaborării manualelor și a altor materiale didactice (filme, diapozitive, dicționare, culegeri etc.), folosite în anul pregătitor și îmbunătățirea continuă a acestora; organizarea, îndrumarea și coordonarea

activității lectoratelor, a schimburilor de experiență și a sesiunilor științifice; efectuarea unor studii sociopedagogice referitoare la studenții străini”. În același context, a fost stabilit și statutul membrilor comisiei, care rămâneau cu o jumătate de normă de predare, iar pentru cealaltă jumătate le erau repartizate atribuții în cadrul comisiei⁹.

Ultimul punct al primei secțiuni din cuprinsul ordinului de ministru a vizat *dotarea* sălilor în care se țineau cursurile pentru anul pregătitor. Conform acestuia, instituțiile de învățământ care organizau cursuri pregătitoare pentru studenții străini trebuiau să amenajeze spații speciale, cabinete fonice, „înzestrate cu materiale audio-vizuale și încadrate cu personal tehnic corespunzător”.

Secțiunea a doua a ordinului ministerial din 4 septembrie 1973 a fost dedicată *Cursului de limbă, cultură și civilizație română pentru cetățenii străini, aflați la studii în R.S. România*. În acest context s-a decis ca, începând cu anul universitar 1973-1974, să se includă în planul de învățământ al anilor I, II și III de studii, pentru studenții străini de la toate instituțiile de învățământ superior, „ca disciplină obligatorie cursul de limbă și civilizație română”. Acesta trebuia ținut săptămânal, pe durata a patru ore, „indiferent de numărul cetățenilor străini din anul de studii, fără însă a se depăși numărul de 20 studenți într-o grupă”. Frecventarea și promovarea cursului erau obligatorii, mai ales că notele trebuiau să reflecte cunoștințele acumulate de student de-a lungul anului. Acest curs urma să fie predat de cadre didactice care aveau ca specialitate principală sau secundară limba română. Profesorii erau încurajați să utilizeze un bogat material ilustrativ și audio-vizual, care să fie „reprezentativ pentru tematica cursului”. În demersul lor, conform prevederilor actului normativ, trebuiau să beneficieze de concursul conducerilor instituțiilor de învățământ¹⁰.

Ordinul a fost însoțit de trei anexe. Prima a cuprins, practic, calendarul desfășurării activităților din anul pregătitor. Întins pe durata 15

⁹ *Ibidem*, f. 5.

¹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat nr. 8.706/1973, 8 septembrie 1973.

septembrie - 30 iulie, acesta a fost structurat pe două semestre, întocmai ca un an universitar. Semestrul I urma să se deruleze între 15 septembrie și 15 decembrie și trebuia să cuprindă câte 40 de ore pe săptămână doar de limba română. Apoi, în intervalul 16-22 decembrie urma sesiunea de examene, pe parcursul căreia erau verificate cunoștințele de limba română ale candidaților. În final, vacanța de iarnă a fost fixată pentru perioada 23 decembrie-6 ianuarie.

Semestrul al doilea era preconizat a se desfășura între 7 ianuarie - 23 aprilie, având câte 28-32 de ore. În acea etapă se diversificau cursurile în funcție de profilul ales de către studenți. Vacanța de primăvară din perioada 24 aprilie - 2 mai segmenta acest semestru, oferind posibilitatea tinerilor studenți de a se destinde și de a lua contact mai mult cu viața urbei și a împrejurimilor acesteia. Apoi, între 3 mai și 20 iunie continuau activitățile didactice, cu câte 28-32 de ore pe săptămână de limba română și de diverse discipline de profil. Examenul de absolvire a anului pregătitor a fost fixat pentru perioada 21-30 iunie. Celor care nu reușeau să promoveze examenele din sesiune, li se mai acorda o a doua șansă, prin stabilirea unei perioade de reexaminare între 16 și 20 iulie¹¹.

În cea de a doua anexă a ordinului ministerial a fost conturată structura semestrului al doilea al anului pregătitor, pe specializări¹². Mai întâi s-a decis ca aceia dintre ei care optau pentru o specializare în domeniul tehnic să aibă 34 de ore pe săptămână, configurate astfel:

„Limba română	10 ore săptămânal
Matematică	12 ore săptămânal
Fizică	6 ore săptămânal
Chimie	4 ore săptămânal
Pentru candidații la învățământul cu profil chimic, numărul de ore de chimie poate fi majorat la sau poate lipsi pentru alte profile – construcții, arhitectură, pentru care se introduce desenul.	6 ore săptămânal
Educație fizică	2 ore săptămânal
<i>Total: 34 ore săptămânal</i>	

¹¹ *Ibidem, Anexa 1.*

¹² *Ibidem, Anexa 2.*

Pentru tinerii care doreau să urmeze o carieră în domeniul medical, configurația semestrului al II-lea al anului pregătitor era următoarea:

„Limba română	12 ore săptămânal
Anatomie (botanică – pentru facultățile de farmacie)	10 ore săptămânal
Fizică	4 ore săptămânal
Chimie	4 ore săptămânal
Educație fizică	2 ore săptămânal
<i>Total: 32 ore săptămânal”</i>	

Tinerii care veniseră în România pentru a studia o specializare la institutele de agronomie urmau un program educațional de 32 de ore pe săptămână, împărțite astfel:

„Limba română	12 ore săptămânal
Matematică (se exceptează facultățile de medicină veterinară)	6 ore săptămânal
Fizică	4 ore săptămânal
Chimie	4 ore săptămânal
Botanică (anatomie animală, economie politică – pentru facultățile de medicină veterinară sau economie agrară)	4 ore săptămânal
Educație fizică	2 ore săptămânal
<i>Total: 32 ore săptămânal”</i>	

Cei care au optat pentru a se specializa în domeniul economic aveau în program 34 de ore pe săptămână, divizate astfel:

„Limba română	12 ore săptămânal
Matematică	8 ore săptămânal
Economie politică	6 ore săptămânal
Geografie	6 ore săptămânal
Educație fizică	2 ore săptămânal
<i>Total: 34 ore săptămânal”</i>	

În schimb, tinerii care veniseră pentru a studia o specializare în domeniul universitar sau artistic trebuiau să parcurgă un calup de materii în 30 de ore pe săptămână, împărțite astfel:

„Limba română	12 ore săptămânal
Matematică	8 ore săptămânal
Fizică	4 ore săptămânal
Chimie	4 ore săptămânal

(Matematica, fizica, chimia vor fi predate pentru studenții care vor urma facultățile de Istorie, Psihologie, Pedagogie, Sociologie, Drept, Filologie sau Institute de Artă, cu o repartizare de 4-6 ore săptămânal, pentru fiecare disciplină, în raport de profilul facultății.)

Educație fizică	2 ore săptămânal
-----------------	------------------

Total: 30 ore săptămânal”

În plus față de aceste ore repartizate fiecărui profil, tinerii veniți la studii în România mai trebuiau să urmeze și cursul de Științe sociale, care cuprindea socialismul științific, filozofia, psihologia, pedagogia etc. Acesta avea alocate, în aria curriculară, circa 14-18 ore pe săptămână.

Din anexa ordinului ministerial nu lipsea nici calendarul orelor prevăzute pentru *învățământul profesional, liceal și postliceal*. Cele 28 de ore pe săptămână erau împărțite astfel:

„Limba română	12 ore săptămânal
Matematică (anatomie, botanică – în funcție de direcția de studiu aleasă de studenți)	6 ore săptămânal
Fizică	4 ore săptămânal
Chimie	4 ore săptămânal
Educație fizică	2 ore săptămânal

Total: 28 ore săptămânal”¹³

În același act normativ, la anexa 3, au fost făcute câteva precizări referitoare la cursul de Limba română, predat celor din anul pregătitor. Cadrele didactice trebuiau să utilizeze în activitățile de predare, potrivit ordinului de ministru, „manualul propriu-zis, dicționarul poliglot și anexele de profil”. Tematica prelegerilor a fost, de asemenea, menționată, în vederea uniformizării acesteia la toate institutele care școlarizau studenți străini. Informațiile care trebuiau prezentate în primul semestru au vizat următoarea tematică:

¹³ *Ibidem.*

- „1. Republica Socialistă România;
2. Învățământul în R.S. România;
3. Orașe românești;
4. Să cunoaștem România;
5. București, capitala R.S. România;
6. Recapitulare;
7. Ritmuri industriale;
8. Litoralul românesc;
9. Harta de lumină a țării;
10. Învățământ, cercetare, producție, laborator;
11. Recapitulare;
12. Harta verde;
13. Dezvoltarea agriculturii;
14. Muzeul satului;
15. Delta Dunării;
16. Recapitulare;
17. În slujba sănătății;
18. Tinerețe;
19. Profesiunea aleasă;
20. Coloana infinită;
21. Recapitulare;
22. Pagini de istorie;
23. Tradiții revoluționare ale poporului român;
24. România în lumea contemporană”¹⁴.

Pentru a veni în sprijinul acestor cetățeni străini veniți la studii în România, a fost impusă și utilizarea în anul pregătitor a unui dicționar poliglot. Acesta trebuia să cuprindă vocabularul limbii române, prevăzut a fi atașat manualului. Pentru ca studenții vizați să aibă acces la acesta, a fost redactat în limbile engleză, franceză, spaniolă și rusă¹⁵.

Un material important în procesul instructiv-educativ, conform actului emis de ministrul educației și învățământului, au fost așa numitele „anexe de profil”, care se utilizau în semestrul al doilea al anului pregătitor. Acestea cuprindeau, practic, lecții și texte reprezentative pentru domeniile de învățământ spre care se îndreptau tinerii veniți la studii în România.

¹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Anexa 3. *Tematica manualului de Limba română pentru anul pregătitor.*

¹⁵ *Ibidem.*

Textele trebuiau să fie însoțite de note explicative în care se regăseau termeni, expresii și structuri specifice acelor domenii. Fiecare „anexă de profil” trebuia tradusă în engleză, franceză, spaniolă și rusă¹⁶.

Ordinul Ministerului Educației și Învățământului nr. 4.430, din 4 septembrie 1973, cuprindea informații referitoare la conținutul cursului de *Cultură și civilizație română pentru studenții străini*, din anii I, II și III de studii. Inițial au fost stabilite 67 de subiecte care trebuiau predate¹⁷. Ulterior, au mai fost adăugate câteva. Astfel, la 25 septembrie 1973, când Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a trimis Universității din Cluj programa cursului, în document figurau 71 de subiecte. Completările s-au făcut pe baza propunerilor trimise de instituțiile de învățământ superior, care școlarizaseră studenți străini. Astfel, față de *Anexa 4* a actului ministerial, tematica era mai extinsă și mai bine structurată. Programa avea un caracter orientativ și viza îmbunătățirea predării limbii, culturii și civilizației române studenților străini. Se estima că aceasta putea fi îmbunătățită în continuare de către cadrele didactice care predau acele discipline¹⁸.

Prin temele propuse se urmărea realizarea unei incursiuni în întreaga cultură românească. Informațiile erau din varii domenii: istorie, geografie, literatură, muzică, artă, științe. La finalul cursurilor, odată parcurse toate subiectele propuse, studentul străin trebuia să aibă o cultură bogată în zona tematică a culturii și civilizației românești. Conform normativului, tematica acestui curs era următoarea:

1. „Unitatea geografică a teritoriului României;
2. Înaintașii poporului român: geto-dacii;
3. Formarea poporului român și a limbii române;
4. Arta populară românească;

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Anexa 4. Tematica cursului de Cultură și civilizație română pentru studenții străini*.

¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 70.755/25.09.1973 către Universitatea Cluj*.

5. Muzica populară românească;
6. Folclorul literar românesc;
7. Țările Române între secolele XIV-XVI (Dezvoltarea economică și socială);
8. Istoria politică a Țărilor Române în secolele XIV-XVI;
9. Contribuția originală a poporului român la civilizația europeană medievală prin opere de artă;
10. Pictura exterioară din secolul al XVI-lea;
11. Țările Române între secolele XVII-XVIII (evoluția social-economică);
12. Istoria politică a Țărilor Române în secolele XVII-XVIII;
13. Arta epocii lui Brâncoveanu;
14. Marii cronicari;
15. Cultura muzicală în Țările Române de la origine până la apariția școlii muzicale naționale (secolele VIII-XIX);
16. Umaniști români (Cantemir, Olahus, Neagoe);
17. Școala Ardeleană;
18. Mișcări revoluționare în Țările Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea;
19. Făurirea statului național unitar român. Lupta poporului român pentru independență;
20. Renașterea tehnicii în secolul al XIX-lea;
21. Școala românească de agricultură;
22. Chimia și petrolul;
23. Școala românească de medicină;
24. Romantismul românesc;
25. Arta românească din secolul al XIX-lea;
26. Școala muzicală românească din epoca modernă (1859-1918);
27. Arta dramatică românească de la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea;
28. Interdependența dezvoltării economico-materiale și spirituale a poporului român;
29. Mihai Eminescu – poet național;
30. I. L. Caragiale – dramaturg și prozator;
31. Mari povestitori – Ion Creangă;
32. România în perioada 1918-1944;
33. Modernismul românesc;
34. Romancieri români;
35. Teatrul românesc modern;
36. Dezvoltarea cinematografiei naționale;
37. Arta românească în lume;
38. Insurecția națională armată în 1944;
39. România contemporană, 1945-1973;

40. Orânduirea de stat în R.S. România;
41. Sistemul organelor statului socialist român;
42. Principiile dezvoltării economiei socialiste;
43. Industrializarea socialistă a României;
44. Populația și așezările omenești;
45. Structura unitară a statului român;
46. Difuzarea cunoștințelor științifice;
47. Literatura actuală;
48. Muzica românească contemporană;
49. Școlile matematice românești;
50. Fizica în R.S. România;
51. Teatrul românesc contemporan;
52. Cinematografia românească contemporană;
53. Arta contemporană în România socialistă;
54. Dezvoltarea criticii, esteticii, istoriografiei și lexicografiei românești;
55. Făurirea unei economii moderne;
56. Resursele naturale și valorificarea lor economică;
57. Resursele agricole și valorificarea lor economică;
58. Industrializarea socialistă a României;
59. Construirea societății socialiste multilateral dezvoltate;
60. Industria constructoare de mașini;
61. Industria chimică românească în plin avânt;
62. Industria mijloacelor de transport;
63. Dezvoltarea intensivă și multilaterală, atribut al unei agriculturi moderne;
64. Relații economice în România;
65. Dezvoltarea turismului în România;
66. Învățământul, principal factor de cultură și civilizație în România socialistă;
67. Programul de ridicare a nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor;
68. Direcțiile principale ale perfecționării conducerii economico-sociale și ale dezvoltării democrației socialiste;
69. Ridicarea nivelului de trai al maselor – țel suprem al noii orânduiri;
70. Relațiile economice internaționale ale României;
71. România în lumea contemporană”¹⁹.

¹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Curs de limba, cultura și civilizația română (Anii I, II, III)*, aprobat de Ministerul Educației și Învățământului cu nr. 70.755/1973.

La exact un an după adoptarea ordinului ministrului educației și învățământului, la 4 septembrie 1974, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a adus în atenția Universității „Babeș-Bolyai” noi precizări privind organizarea anului pregătitor²⁰. Detaliile prezentate au avut menirea de a justifica măsurile luate până la momentul respectiv, mai ales în privința organizării pe profiluri de învățământ, la nivelul anului pregătitor. Mai întâi, a fost subliniat criteriul care a stat la baza desemnării doar a anumitor centre universitare care să propună astfel de cursuri, începând cu anul 1973/1974. În primul rând, s-a avut în vedere existența și folosirea adecvată a infrastructurii materiale. Au fost apoi reliefate obiectivele urmărite prin aplicarea deciziilor: conturarea unui sistem unitar de învățământ pentru anul pregătitor, care să ofere condițiile necesare însușirii într-un mod cât mai eficient a limbii române și a celorlalte discipline de către cetățenii străini, creșterea stabilității cadrelor didactice de la anul pregătitor și a specializării lor în predarea limbii române pentru studenții străini, dotarea treptată a instituțiilor care organizau astfel de cursuri cu materiale didactice și audio-vizuale, în mod corespunzător acelei activități.

Pe de altă parte, conducerii Universității clujene, ca de altfel și a celorlalte instituții care organizau anul pregătitor, le-a fost atrasă atenția asupra câtorva puncte de care trebuiau să țină seama. Printre acestea se numărau: ameliorarea bazei materiale destinate școlarizării cetățenilor străini aflați în anul pregătitor (spații de învățătură și cazare adecvate, dotarea cu manuale și alte materiale didactice utile în procesul de învățământ care-i viza pe studenții străini); permanentizarea și perfecționarea cadrelor didactice; implicarea mai accentuată a profesorilor în activitatea cu studenții străini din anul pregătitor²¹.

După un an de la normativul care reglementa organizarea anului pregătitor în mai multe instituții, a fost promulgat Ordinul de ministru nr.

²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimiteri la studii în străinătate, nr. 775, din 4 septembrie 1974, către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”*.

²¹ *Ibidem*.

775, din 27 august 1974, prin care s-a urmărit o îmbunătățire a activităților susținute în cadrul anului pregătitor²². În acest sens, chiar din capitolul I, *Organizarea și desfășurarea anului pregătitor*, au fost reiterate instituțiile care puteau organiza astfel de cursuri. Totodată, în același context, au fost precizate cadrele generale de desfășurare a acestui an. Astfel, pentru învățământul tehnic, anul pregătitor trebuia organizat la Universitatea din Iași și la Universitatea din Timișoara; pentru învățământul medical, la Universitatea din Craiova, pentru învățământul universitar artistic, economic și agronomic, la Universitatea din Cluj-Napoca, iar cursurile pregătitoare de însușire a limbii române și a terminologiei de specialitate pentru doctoranzii și cetățenii străini veniți la specializare trebuiau organizate la Universitatea din București. Pentru cetățenii străini interesați de învățământul liceal, tehnic și profesional, cursurile pregătitoare de însușire a limbii române și a unor noțiuni de specialitate urmau să se țină la Grupul Școlar de Chimie din Ploiești. În conformitate cu actele normative în vigoare, anul pregătitor era perceput ca având un caracter permanent. În cadrul acestuia trebuia să se asigure desfășurarea unei activități instructiv-educative eficiente prin conținut, prin aplicarea unor metode adecvate și prin folosirea mai judicioasă a mijloacelor audio-vizuale.

Activitatea didactică desfășurată la acel nivel urmărea atingerea unor obiective precise, precum: asimilarea unor bune cunoștințe de limbă română și a unui lexic de specialitate de către cursanții străini; completarea cunoștințelor lor la disciplinele fundamentale, specifice fiecărui profil (matematică, fizică, chimie, biologie etc.) și la nivelul corespunzător studiilor liceale sau universitare; o cât mai bună cunoaștere a vieții economice, sociopolitice, a culturii și a spiritualității poporului român.

Din punct de vedere organizatoric, cursurile din anul pregătitor urmau să fie coordonate și supervizate de *Colectivul pentru școlarizarea cetățenilor străini*, care trebuia să se constituie în toate instituțiile de învățământ care școlarizau studenți străini la acel nivel. Arcul de timp în care se desfășura anul pregătitor a rămas același, 15 septembrie-15 iulie.

²² *Ibidem*.

Conform noilor norme, planurile de învățământ trebuiau avizate de serviciul de specialitate și de Direcția Învățământului Superior și a Cercetării Științifice din Ministerul Educației și Învățământului.

În acest document a fost reiterată o prevedere mai veche: obligativitatea susținerii unei probe orale și scrise la Limba română, la sfârșitul primului semestru. Rezultatele obținute nu erau eliminatorii, dar se consemnau în certificatul de absolvire a anului pregătitor. La finalul acestuia, viitorii studenți trebuiau să susțină probe scrise și orale la toate disciplinele din planul de învățământ. Cei care nu promovau anul erau obligați să urmeze cursuri intensive la disciplinele restante, în perioada 25 iunie - 10 iulie. După această perioadă, susțineau o probă finală de verificare. În cazul în care nu promovau anul pregătitor nici în sesiunea din 10-15 iulie, erau exmatriculați, urmând ca în 15 zile să se înapoieze în țara de proveniență. În acel context, se reamintea că promovarea anului pregătitor era o condiție obligatorie pentru continuarea studiilor, inclusiv pentru cetățenii străini veniți la studii de doctorat și de specializare în România. Cursanții care promovau anul pregătitor primeau un certificat de absolvire în care se consemnau rezultatele obținute la verificarea cunoștințelor. Absolvenții anului pregătitor au fost repartizați, potrivit pregătirii realizate, la instituțiile de învățământ, pe baza indicațiilor Ministerului Educației și Învățământului, în perioada 25 iunie - 1 iulie. Transferul propriu-zis al acestora la instituțiile la care fuseseră repartizați se făcea în perioada 1-15 septembrie, instituția organizatoare a anului pregătitor asigurând mijloacele de transport.

Un punct aparte al documentului i-a vizat pe străinii sosiți la studii pentru perioade mai scurte, de până la un an. Aceștia au fost, în general, cei veniți pentru stagii de documentare. Pentru ei, Universitatea din București organiza grupe distincte, de studiu intensiv al limbii române, cu o durată de până la 3 luni, cu câte 5 ore pe zi. De altfel, Colectivul de școlarizare a cetățenilor străini de la aceeași universitate avea obligația de a-i sprijini pe cetățenii străini din anul pregătitor veniți la studii de doctorat, pentru ca în perioada mai - iulie să inițieze contacte cu instituțiile de învățământ superior sau de cercetare științifică la care urmau să fie repartizați după

absolvirea anului pregătitor, în vederea începerii activității de cercetare științifică în noul an universitar.

Capitolul al doilea al *Instrucțiunilor* conținea precizări privind *încadrarea și normarea personalului didactic*. Astfel, atât la Limba română, cât și la celelalte discipline prevăzute pentru anul pregătitor urmau să fie încadrate cadre didactice calificate și cu experiență, care să aibă continuitate și stabilitate în acea activitate. În cazul în care instituțiile de învățământ care organizau cursuri pregătitoare nu aveau personal suficient, trebuiau să colaboreze cu celelalte institute din oraș, dacă existau, în vederea completării necesarului de cadre didactice.

Prin același act normativ a fost clarificat statutul profesorilor de limba română de la anul pregătitor. Aceștia se constituiau în colective distincte în cadrul catedrelor de limba română de la facultățile de filologie, fiind subordonate din punct de vedere metodic-științific șefului de catedră, iar din punct de vedere organizatoric, șefului Colectivului pentru școlarizarea cetățenilor străini din instituția respectivă de învățământ. Coordonatorul unei asemenea echipe era numit din rândul cadrelor didactice cu experiență și pregătire profesională adecvată pentru activitatea avută în vedere.

Au fost aduse clarificări și în privința normării posturilor didactice de la anul pregătitor. Aceasta se făcea într-o poziție distinctă, în statele de funcții ale catedrelor respective, și trebuia avizată de Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate.

Punându-se accent pe importanța activității individuale, s-a mai decis ca grupele de studiu la cursul de Limba română din anul pregătitor să fie formate din 8-15 persoane. La disciplinele de specialitate, grupele puteau să fi chiar mai mari, de 25-30 de persoane.

Instrucțiunile au vizat, de asemenea, componenta de cercetare a cadrelor didactice. Astfel, profesorii care făceau parte din colectivele de limba română trebuiau să-și focalizeze activitatea de cercetare pe probleme specifice, legate de metodică predării limbii române cetățenilor străini. În același scop, profesorii trebuiau să analizeze periodic aspectele legate de perfecționarea continuă a activității de predare a limbii române cetățenilor străini.

Pentru a uniformiza acest segment al învățământului superior, dedicat studenților străini, s-a hotărât, prin același act normativ, ca predarea disciplinelor să se desfășoare pe baza unor manuale unice, elaborate sub egida Ministerului Educației și Învățământului.

Referitor la doctoranzi și la cei veniți la specializare, documentul conținea enunțuri distincte. Astfel, pentru a eficientiza procesul de însușire a limbii române, s-a preconizat ca aceștia să fie împărțiți pe grupe, în funcție de profilul activității lor științifice. În acest sens, în semestrul al II-lea, pentru cei care se specializau în domeniile tehnic, agricol, economic și medical trebuiau să fie folosite cursurile de Limba română pentru anul pregătitor, iar în cazul celorlalte specializări, manualele de Limba română pentru studenții străini din anii I-II²³.

În *Instrucțiunile* din care cităm s-a mai prevăzut constituirea unei comisii formate din specialiști, cadre didactice cu experiență și „pregătire profesională și politică corespunzătoare”, din cadrul Serviciului Studenți Străini din Ministerul Educației și Învățământului. Atribuțiile acestui organism erau următoarele: promovarea cercetărilor de specialitate privind pregătirea studenților străini și aplicarea în practica pedagogică a rezultatelor acestor cercetări, elaborarea de studii și recomandări privind îmbunătățirea procesului instructiv-educativ, asigurarea elaborării manualelor și a altor materiale didactice – filme, diapozitive, dicționare, culegeri etc. – folosite în anul pregătitor și îmbunătățirea continuă a acestora, organizarea, îndrumarea și coordonarea activității colectivelor de Limba română, a schimburilor de experiență și a sesiunilor științifice, efectuarea unor studii socio-pedagogice referitoare la studenții străini. S-a prevăzut, de asemenea, ca membrii acestor colective să publice în revistele universitare și de specialitate și să participe la conferințe științifice organizate pe tema predării limbii române și a celorlalte discipline prezente în orarul anului pregătitor.

²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini*, 3, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimeri la studii în străinătate*, nr. 775, din 4 septembrie 1974, către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, f. 6-7.

În același scop, de a veni în sprijinul studenților străini, a fost subliniată necesitatea ca sălile în care se țineau cursurile de limba română să fie dotate cu mijloace audiovizuale adecvate predării intensive a limbii române. De altfel, în activitățile didactice cu studenții străini, corpul profesoral a fost îndemnat să utilizeze cât mai frecvent materiale de factură audiovizuală.

Prin noul act normativ a fost reiterată prevederea ca limba română pentru studenții străini din anul I și II, de la toate instituțiile de învățământ superior, să fie inclusă în planul de învățământ ca materie obligatorie. Studenților din anul I le-au fost alocate 4 ore pe săptămână, iar celor din anul II, câte 2 ore. Grupele de studiu nu trebuiau să depășească 25 de persoane. Frecventarea și promovarea disciplinei erau obligatorii și constituiau condiții de promovare a anului de studii.

Predarea cursului de Limba română pentru acești studenți intra în responsabilitatea personalului didactic care avea limba română ca specialitate principală sau secundară. Manualele recomandate spre a fi folosite au fost cele elaborate de Ministerul Educației și Învățământului. În acest context, în noiembrie 1974, Universității „Babeș-Bolyai” i-au fost acordate 100 de exemplare din *Cursul de limba română pentru studenții străini*. În același timp, 250 de exemplare au fost trimise Institutului de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, 100, Institutului Politehnic și 50, Institutului Agronomic din urbea de pe Someș²⁴.

Documentul ministerial impunea instituțiilor de învățământ superior care școlarizau studenți străini să organizeze și excursii didactice, de informare. Scopul urmărit era ca tinerii studioși să-și completeze informațiile și să asimileze cât mai repede limba și cultura română, și, deopotrivă, să se realizeze un cadru propice pentru promovarea schimburilor interculturale. În număr de cinci sau șase, excursiile trebuiau să se desfășoare la obiective economice, industriale, socioculturale, reprezentative pentru România și pentru mesajul pe care doreau să-l transmită autoritățile politice centrale.

²⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. Nota telefonică nr. 3.055, din 8.11.1974.

Personalului didactic implicat în activitățile cu studenții străini i se cerea, în conformitate cu acele *Instrucțiuni*, să fie exigent și vigilent cu aceștia. În același context, profesorii au fost atenționați asupra modului în care trebuiau să prezinte, pe parcursul cursurilor, viața socioeconomică și cultural-științifică din România.

În finalul normativului a fost subliniată importanța rectorului în acest proces, cu atât mai mult cu cât acestuia îi revenea rolul de coordonator al tuturor activităților dedicate studenților străini într-o instituție de învățământ superior.

Documentul ministerial a fost însoțit de două anexe. În prima, a fost schițată structura anului pregătitor. Conform acesteia, semestrul I se desfășura în perioada 15 septembrie - 8 decembrie, cu 30 de ore de limba română săptămânal. La finalul semestrului, se desfășura sesiunea sau verificarea cunoștințelor, în perioada 9-22 decembrie. Vacanța de iarnă, care separa cele două semestre, începea la 23 decembrie și se termina în 6 ianuarie. Semestrul al doilea se desfășura în perioada 7 ianuarie - 22 aprilie, cu 28-32 de ore pe săptămână de limba română și de discipline de profil. Vacanța de primăvară segmenta semestrul – aceasta începea în 23 aprilie și se finaliza la 2 mai. Cursurile continuau apoi în perioada 3 mai - 18 iunie. În intervalul 19-25 iunie se desfășura examenul de absolvire a anului pregătitor. Cei care nu reușeau să treacă examenul aveau posibilitatea ca, între 25 iunie și 10 iulie, să urmeze cursurile intensive de Limba română, precum și cele de discipline de specialitate. Pentru acestea din urmă, verificarea cunoștințelor urma să aibă loc în perioada 10-15 iulie²⁵.

În cea de-a doua anexă, a fost schițat planul de învățământ pentru anul pregătitor. Astfel, în semestrul I erau prevăzute 30 de ore pe săptămână de limba română pentru toate profilurile de învățământ: elevi, studenți, doctorat sau specializare. Se adăugau 2 ore pe săptămână de educație fizică și sport.

²⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresa Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate. Ordin ministerial nr. 775, din 4 septembrie 1974*.

Semestrul al doilea cuprindea, în egală măsură, materiile de specialitate și, astfel, structura acestuia varia în funcție de specializare. În raport cu ordinul din 1973, orele alocate diferitelor materii au fost puțin modificate. Schema impusă de normativul din 1974 pentru *învățământul liceal și tehnic profesional* a fost următoarea: limba română (12 ore), matematică sau anatomie, sau botanică (6 ore), fizică (4 ore), chimie (4 ore), educație fizică (2 ore). În total, cei care veniseră în România pentru a studia la acest nivel aveau pe săptămână 28 de ore.

În cazul *învățământului superior tehnic*, documentul normativ din 1974 a permis anumite modificări comparativ cu dispoziția ministerială din 1973. Structura materiilor a rămas, în general, aceeași în cele două normative. Disciplinele predate în fiecare săptămână erau: limba română (10 ore), matematică sau anatomie, sau botanică (10 ore), fizică (6 ore), chimie (4 ore), informare tehnică generală (2 ore) și educație fizică (2 ore). În fiecare săptămână, studenții străini trebuiau să participe la 34 de ore în total.

După cum s-a putut observa, spre deosebire de actul din 1973, în *Instrucțiunile* din 1974, la unele facultăți cu profil tehnic, numărul orelor de chimie putea fi majorat la 6 pe săptămână, iar la altele, precum construcțiile, arhitectura etc., putea fi înlăturată ora de chimie, întrucât se introduceau alte materii noi.

De asemenea, cei care doreau să urmeze o astfel de direcție la nivel universitar trebuiau să frecventeze și cursul de *Informare tehnică generală*. În cadrul acestuia, urmau să acumuleze cunoștințe generale de mecanică, electrotehnică, rezistența materialelor etc., după o programă analitică elaborată de instituțiile care organizau anul pregătitor și avizată de Direcția Învățământului Superior și Cercetării Științifice din Ministerul Educației și Învățământului.

În ceea ce privește *învățământului superior agronomic*, distribuirea numărului de ore pe materii a rămas la fel în cele două documente, din 1973 și 1974. La această specializare figura un număr total de 32 de ore pe săptămână, iar materiile obligatorii de parcurs erau următoarele: limba română (12 ore), matematică sau anatomie, sau botanică (6 ore), fizică (4

ore), chimie (4 ore), botanică sau anatomie animală, sau economie politică (4 ore) și educație fizică (2 ore).

În documentul emis în 1974 au fost admise, însă, și câteva excepții de la structura stabilită. Candidații pentru facultățile de medicină veterinară nu erau obligați să urmeze cursul de matematică, în schimb aceștia trebuiau să participe la cursurile de botanică, anatomie animală și economie politică, introduse special pentru ei.

Și pentru *învățământul superior medical*, structura semestrului al II-doilea al anului pregătitor a rămas identică în cele două documente emise în 1973 și 1974. În *Instrucțiunile* din 1974 a fost introdusă, de asemenea, precizarea referitoare la cursul de botanică, adresat în special celor care doreau să urmeze Facultatea de Farmacie.

Materiile predate celor care își propuneau să studieze la una dintre facultățile de medicină din România au fost aceleași: limba română (12 ore), anatomie sau botanică (10 ore), fizică (4 ore), chimie (4 ore) și educație fizică (2 ore). În total, pe săptămână, tinerii care se specializau în acest domeniu aveau prevăzute în planul de învățământ 32 de ore.

În privința *învățământului superior economic*, acesta și-a păstrat structura în întregime în cele două documente din 1973 și 1974. Astfel, în semestrul al doilea, tinerii care doreau să se specializeze în economie trebuiau să facă 34 de ore pe săptămână, organizate astfel: limba română (12 ore), matematică (8 ore), economie politică (6 ore), geografie (6 ore), educație fizică (2 ore).

În *Instrucțiunile* din 1974 apare o modificare în structura cursurilor celor care voiau să se specializeze în domeniul *învățământului universitar*. Astfel, tinerii care optau pentru acest domeniu frecventau cursuri însumând, în total, 32 de ore pe săptămână. În schimb, potrivit actului ministerial din 1973, ei trebuiau să aibă doar 30 de ore pe săptămână. Repartizarea pe materii a fost următoarea: limba română (12 ore), matematică (8 ore), fizică (4 ore), chimie (4 ore), educație fizică (2 ore), științe sociale (socialism științific, filozofie, psihologie, pedagogie etc. (14-18 ore).

Anumite materii au fost însă repartizate doar pentru tinerii care doreau să urmeze anumite facultăți. Spre exemplu, matematica, fizica și chimia au fost predate numai studenților care se îndreptau spre facultățile respective. În schimb, științele sociale, psihologia, pedagogia și alte materii din sfera socioumanistică au fost predate studenților care alegeau facultățile de istorie, psihologie, pedagogie, sociologie, drept, filozofie sau institutele de artă. Materiile respective aveau alocate câte 4-6 ore pe săptămână pentru fiecare disciplină, în raport cu profilul facultății.

O altă noutate care poate fi remarcată în actul din 1974 a fost precizarea structurii anului pregătitor pentru *doctoranzii și cetățenii veniți la specializare*. În semestrul I, aceștia trebuiau să participe la 30 de ore pe săptămână, câte 5 ore pe zi. Același număr de ore îl aveau și în semestrul al II-lea, cu diferența că, din cele 5 ore pe zi, 3 ore erau alocate însușirii terminologiei de specialitate și 2 ore pentru însușirea unor cunoștințe despre România²⁶.

Câțiva ani mai târziu, în 1979, Ministerul Educației și Învățământului a reiterat, printr-un nou act, prevederile celui din 1974. În *Condițiile generale de primire la studii și de școlarizare în Republica Socialistă România a cetățenilor din alte țări*, s-a prevăzut obligația urmăririi anului pregătitor pentru studenții străini care nu aveau cunoștințe de limba română și trebuia să-și însușească terminologia de specialitate în limba română și, deopotrivă, să-și consolideze cunoștințele în domeniul/specializarea pe care le urmau în universitățile și în institutele din România. Durata anului pregătitor a rămas cea a unui an universitar, adică nouă luni și jumătate. Cei veniți pe perioade mai scurte, la cursuri de specializare sau la doctorat, trebuiau să urmeze un curs intensiv de limba română, pe durata a trei luni. Anul pregătitor se încheia cu susținerea unor examene scrise și orale la disciplinele prevăzute în planul de învățământ. Studenții străini care nu promovau aceste examene în sesiunea programată în luna iunie aveau posibilitatea să urmeze o serie de cursuri intensive de pregătire, la disciplina restantă, după care susțineau un nou examen în sesiunea de

²⁶ *Ibidem*.

restanțe, desfășurată în luna iulie. Dacă se întâmpla ca aceștia să nu promoveze examenele nici în acea sesiune, pierdeau dreptul de a-și continua studiile și erau obligați să se întoarcă în țara din care proveneau, în termen de 10 zile. Absolvenții anului pregătitor primeau un certificat și erau repartizați de către Ministerul Educației și Învățământului la instituții de învățământ de profil, pentru a urma specializările alese la venirea în România, în limita numărului locurilor disponibile și în funcție de specialitatea solicitată²⁷.

Un alt normativ pentru structurarea anului pregătitor a fost promulgat în anul următor, 1980. Spre deosebire de cele din anii trecuți, *Planul de învățământ pentru anul pregătitor* a suferit câteva modificări²⁸. Semestrul I a rămas la fel, cu 30 de ore de limba română pe săptămână. În semestrul al doilea, s-a decis fixarea unui program de 30 de ore pentru toate profilurile, așadar mai puțin, în comparație cu regulamentele anterioare. De asemenea, s-a stabilit un număr fix de ore de limba română, respectiv 12, indiferent de nivel sau de profil, și a fost scoasă din programă educația fizică, pentru toate profilurile. La învățământul liceal și tehnic-profesional, au fost reduse orele de matematică la 6 pe săptămână, iar educația fizică a fost înlocuită cu „alte discipline”, care subsumau 4 ore, săptămânal. La același nivel de învățământ, dar cu alt profil, au fost alocate 12 ore de limba română și 18 ore de profil, fie biologie, anatomie, chimie, fizică, fie, pentru profilul umanist, istorie, științe politice, filozofie și psihologie, fie, pentru profilul filologie, literatura română, limba română și o limbă străină. La nivelul învățământului superior tehnic, a scăzut numărul orelor de matematică la 6, și cel al orelor de fizică, la 4. De asemenea, a fost introdus desenul tehnic, în locul orelor de educație fizică. La învățământul superior economic, a fost redus numărul orelor de geografie economică la 4, iar la nivelul învățământului universitar, a scăzut

²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, Ministerul Educației și Învățământului, *Condiții generale de primire la studii și de școlarizare în Republica Socialistă România a cetățenilor din alte țări*, București, 1979, f. 40 r.

²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Planul de învățământ pentru anul pregătitor*.

numărul orelor de matematică și a crescut cel al orelor de fizică și de chimie, toate având alocate câte 6 ore, săptămânal.

Programul s-a modificat și pentru doctoranzii și cetățenii veniți la specializare. Astfel, aceștia aveau 12 ore de limba română și 18 ore din disciplina de profil, dar și activități pe lângă catedrele de profil. Față de cele 7 categorii prevăzute anterior, în acest plan au mai fost adăugate două. Cei care doreau să urmeze cursurile la instituțiile de învățământ artistic aveau 12 ore de limba română și 18 ore de desen, culoare și modelaj, pentru profilul de arte plastice, sau de regie, actorie, operatorie, pentru profilul de teatru și cinematografie. Cei care doreau, în schimb, să urmeze cursurile învățământului sportiv trebuiau să facă, pe săptămână, 12 ore de limba română, 6 ore de anatomie, 8 ore de handbal, gimnastică, atletism etc. și 4 ore de fiziologie și de biologie.

Câțiva ani mai târziu, în 1982, Ministerul Educației a adoptat noi reguli pentru anul pregătitor. La 18 mai 1982, Rectoratul Universității clujene era informat, astfel, despre calendarul activităților legate de încheierea anului universitar pentru studenții care finalizau anul pregătitor²⁹. Conform programului anunțat, sesiunea acestor studenți se desfășura în perioada 14-23 iunie. Primul examen era cel la Limba română, iar celelalte erau la disciplinele de specialitate, în funcție de grupele constituite. Examenele se desfășurau atât oral, cât și scris. În ideea elaborării unui regulament cât mai explicit, au fost prezentate detalii privind modul de organizare a examenelor. Se preciza, astfel, că, în situațiile în care fuseseră studiate mai multe materii subsumate aceleiași discipline (de exemplu, la disciplina biologie au fost urmate și cursuri de anatomie, zoologie și genetică), se dădea un singur examen care putea avea subiecte și din acele cursuri. Totodată, pentru a veni în sprijinul studenților străini care nu reușeau să-și treacă examenele, se notifica faptul că, la sfârșitul sesiunii, în perioada 25 iunie - 6 iulie, se recomanda organizarea de cursuri intensive de pregătire. De asemenea, era amintită o primă perioadă de susținere a restanțelor, fixată între 7 și 14 iulie. O mențiune specială îi

²⁹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1981-1983*, dosar *An pregătitor 1981/1982*, doc. *Adresă Rectorat nr. 2.964/18 mai 1982, Decanate*.

privea pe studenții străini care fuseseră sancționați pe parcursul anului universitar pentru abateri disciplinare. Aceștia nu puteau fi primiți nici la cursurile intensive, și nici în sesiunea de restanțe.

În iunie 1986, Ministerul Educației și Învățământului, Direcția Învățământului Superior, Cercetării Științifice, Studenți Străini și Relații Externe a trimis către instituțiile de învățământ superior care pregăteau cetățeni din afara granițelor României concluziile comisiei de îndrumare și control din minister, care a analizat centrele în care se organiza anul pregătitor pentru această categorie de studenți și viza îmbunătățirea condițiilor de studiu pentru ei. Clujul urma să școlarizeze, în anul universitar 1986/1987, 100 de studenți de peste hotare, dintre care, în domeniul medical, 80, iar la specializări de tip economic, agronomic și universitar, un număr de 20. De remarcat că, în anul respectiv, nu a fost repartizat la Cluj niciun student străin care să urmeze cursuri din domeniul tehnic, arte sau educație fizică și sport³⁰.

În același timp, putem constata că această comisie a făcut modificări inclusiv în structura anului pregătitor, atât în ce privește perioada de desfășurare a activităților didactice și a sesiunilor de examene, cât și în ceea ce privește numărul de ore de limba română. În semestrul I, desfășurarea cursurilor se preconiza că urma să aibă loc între 15 septembrie și 31 ianuarie, urmând ca, din ultima zi a lunii ianuarie și până pe data de 8 februarie, să se programeze susținerea testului de verificare a cunoștințelor de limba română. Semestrul al doilea începea pe 9 februarie și ținea până la 15 iunie (10 iulie pentru cazurile speciale). Între 15 și 25 iunie aveau loc examenele de absolvire a anului pregătitor, iar în perioada 10-15 iulie se desfășurau examenele pentru tinerii care sosiseră cu întârziere la studii. Din 25 august și până în 6 septembrie era prevăzută sesiunea de restanțe pentru cei care nu promovaseră examenele³¹. Două erau vacanțele de care

³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *An pregătitor (inclusiv repartizarea) 1986-1987*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Învățământului Superior, Cercetării Științifice, Studenți Străini și Relații Externe, nr. 37.647, din 26 iunie 1986, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

³¹ *Ibidem*.

se puteau bucura acești studenți: cea de iarnă (din 22 decembrie până în 4 ianuarie) și cea de vară (15 iulie - 14 septembrie).

Dacă, până atunci, în anul pregătitor erau prevăzute 30 de ore de studiu al limbii române, numărul acestora creștea la 34, și se adăugau altele două, de „activitate educativă”³². Modificări au intervenit și în structura curriculară a semestrului al doilea. Anterior, erau prevăzute 28-32 de ore de limba română, plus discipline de specialitate. În noile prevederi se stipula clar că limba română trebuia studiată într-un format de 16 ore pe săptămână, în timp ce alte 18 ore erau dedicate disciplinelor de profil, la care se adăugau, la fel ca în primul semestru, două ore de activitate educativă³³. Așadar, încărcătura orară totală a cursurilor a crescut la 36, față de cele prevăzute în regulamentele celorlalți ani. De asemenea, crescând numărul studenților străini care studiau la universitățile și la institutele românești, s-a mărit și numărul celor care puteau forma o grupă de studiu la cursurile de limba română. Dacă în regulamentul din 1973 se prevedea constituirea grupelor din 8-10 studenți, în 1986 recomandarea era ca 10-12 studenți să formeze o grupă. Se prevedea, de asemenea, desființarea vacanței intersemestriale, care avea loc în luna februarie; așadar, după examenul de Limba română din primul semestru, studenții străini înscriși în anul pregătitor continuau cursurile și activitățile didactice pentru a se încadra în numărul de ore prevăzute în noul plan de învățământ. Acesta urma să intre în vigoare de la 15 septembrie 1986 și era structurat după cum urmează³⁴:

A. *„Limba română*

Semestrul I – 34 ore săptămânal

Semestrul II – 16 ore săptămânal

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

³⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor 1986-1989*, dosar *An pregătitor (inclusiv repartizarea) 1986-1987*, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Învățământului Superior, Cercetării Științifice, *Studenți Străini și Relații Externe*, nr. 37.647, din 26 iunie 1986, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, Anexa, f. 1-3.

B. Discipline de specialitate (semestrul al II-lea) – 18 ore săptămânal

1. Învățământ tehnic (în afară de arhitectură, construcții și chimie)

- Matematică – 10 ore săptămânal
- Fizică – 5 ore săptămânal
- Chimie sau Desen tehnic – 3 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

2. Învățământ de chimie

- Chimie – 10 ore săptămânal
- Matematică – 4 ore săptămânal
- Fizică – 4 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

3. Construcții

- Matematică – 10 ore săptămânal
- Fizică – 5 ore săptămânal
- Desen tehnic – 3 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

4. Arhitectură

- Matematică – 6 ore săptămânal
- Fizică – 4 ore săptămânal
- Desen tehnic – 8 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

5. Învățământ medical

- Anatomie (Botanică la Farmacie) – 10 ore săptămânal
- Chimie – 6 ore săptămânal
- Fizică – 2 ore săptămânal

Total 18 ore săptămânal

6. Învățământ agronomic (Agricultură, Horticultură)

- Biologie – 10 ore săptămânal
- Matematică – 4 ore săptămânal
- Chimie – 4 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

7. Învățământ agronomic (Zootehnie și Medicină veterinară)

- Biologie – 12 ore săptămânal
- Chimie – 4 ore săptămânal
- Fizică – 2 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

8. *Învățământ economic*

- Matematică – 8 ore săptămânal
- Economie politică – 8 ore săptămânal
- Geografie economică – 2 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

9. *Învățământ universitar de matematică*

- Matematică – 12 ore săptămânal
- Fizică – 6 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

10. *Învățământ universitar de fizică*

- Fizică – 12 ore săptămânal
- Matematică – 6 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

11. *Învățământ universitar de chimie*

- Chimie – 12 ore săptămânal
- Matematică – 4 ore săptămânal
- Fizică – 2 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

12. *Învățământ universitar de biologie*

- Biologie – 12 ore săptămânal
- Chimie – 4 ore săptămânal
- Fizică – 2 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

13. *Învățământ universitar de filozofie, drept și istorie*

- Istoria filozofiei, respectiv istoria dreptului, istoria universală (în funcție de profil) – 12 ore săptămânal
- Economie politică – 4 ore săptămânal
- Doctrină politice contemporane – 2 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

14. *Învățământ universitar de geologie*

- Geologie – 10 ore săptămânal
- Matematică – 4 ore săptămânal
- Chimie – 4 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

15. Învățământ artistic

- Istoria artei (în funcție de profil) – 4 ore săptămânal
- Regie, actorie, operatorie, desen, modelaj, pian, vioară (în funcție de profil) – 14 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal

16. Învățământ superior de educație fizică și sport

- Anatomie și fiziologie – 5 ore săptămânal
- Atletism, gimnastică, handbal etc. (în funcție de profil) – 12 ore săptămânal

Total: 18 ore săptămânal”

Regulamentele privind organizarea anului pregătitor întocmite în perioada 1967-1982, care au fost, de altfel, valabile pentru întregul arc temporar cercetat, au avut menirea de a optimiza pregătirea cetățenilor străini veniți la studii în România. Reînnoirea periodică a acestora denotă atenția acordată de mediul academic românesc studenților străini. Pe măsura trecerii timpului și a experienței acumulate, s-a urmărit o îmbunătățire constantă și o adaptare a programei aferente anului pregătitor la necesitățile beneficiarilor.

2.2. Organizarea și activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”

În contextul creșterii numărului de studenți străini și din dorința de a eficientiza activitatea cu aceștia, la nivelul Ministerului Educației și Învățământului s-a hotărât ca în fiecare centru universitar să se organizeze un Colectiv de școlarizare a cetățenilor străini. Dând curs acestei decizii, la Cluj, a fost însărcinat profesorul Ioan Baciș, de la Institutul de Medicină și Farmacie, să formeze și să coordoneze un astfel de grup. Acesta a informat, la 22 decembrie 1973, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” despre constituirea Colectivului. Potrivit deciziei ministeriale, în componența lui intrau prorectorii cu activitatea de școlarizare a cetățenilor străini din centrul universitar Cluj, vicepreședintele și șeful comisiei pentru studenții străini, din același centru, și conducătorii colectivelor pentru școlarizarea

cetățenilor străini din instituțiile clujene de învățământ. O primă întâlnire a acestei echipe urma să aibă loc în 8 ianuarie 1974, la Institutul de Medicină și Farmacie³⁵. În vederea întrunirii, colectivele de la celelalte instituții de învățământ superior din Cluj trebuiau să pregătească materiale referitoare la rezultatele pregătirii profesionale ale studenților străini, de la finalul anului universitar 1972/1973, la primirea la studii a cetățenilor străini pentru anul universitar 1973/1974 și la organizarea colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din fiecare instituție universitară în parte.

La nivelul Universității „Babeș-Bolyai”, însă, un asemenea grup a fost constituit abia în septembrie 1974. Decizia venea ca urmare a creșterii numărului de tineri din alte țări care doreau să studieze în România, dar și din nevoia de a reorganiza cursurile anului pregătitor, în funcție de specialitate, pe centre universitare. Astfel, după ce mai întâi fusese organizat la Universitatea din București, apoi și la cea din Craiova, în 1974, s-a decis, la nivel ministerial, ca anul pregătitor pentru învățământul universitar, economic, agronomic, de artă și de sport să se desfășoare la Cluj, la Universitatea „Babeș-Bolyai”, „considerându-se că, pe lângă spațiu didactic și de cazare corespunzător, aici exista un potențial didactic care putea face față în condițiile cele mai bune complexelor sarcini de pregătire a studenților, pentru cele peste patruzeci de specialități” propuse. În acel context, a fost subliniată și importanța atragerii unui număr cât mai mare de studenți străini. Dacă în anul universitar 1972/1973, la Universitatea din Craiova au studiat, în anul pregătitor, 57 de studenți, în anul următor, numărul lor a fost de 178. Ulterior, la Universitatea clujeană găsim înscriși, în anul pregătitor 1974/1975, 405 studenți. Dintre aceștia, 101 doreau să urmeze medicina, ceea ce sugerează că în cadrul instituției clujene au fost organizate, la nivelul anului pregătitor, și grupe pentru tinerii care doreau să urmeze Institutul de Medicină și Farmacie. Or, în decizia ministerială, Universității clujene nu i-a fost atribuită această posibilitate. Situația de la Cluj se întâlnea, probabil, și în alte centre universitare, demonstrând că

³⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Situații studenți străini 1972/73, 1974/75*, doc. *Adresă Institutul de Medicină și Farmacie Cluj nr. 13.657 – 22 decembrie 1973 către Universitatea „Babeș-Bolyai”, Rectorat.*

organizarea anului pregătitor suferea modificări atât la nivel central, cât și la nivel local, în funcție de cifra studenților, de numărul și de pregătirea cadrelor didactice, dar și de capacitatea instituțiilor de a-i școlariza. Pe de altă parte, an de an numărul studenților străini înscriși în anul pregătitor a crescut, la nivel național. Această evoluție s-a remarcat și în instituția clujeană, astfel că în anul 1975/1976 au finalizat anul pregătitor 450 de cetățeni străini³⁶, deși la prima sesiune fuseseră înscriși 378³⁷. Pentru următorul an universitar, au fost alocate 500 de locuri și se preconiza ca numărul să crească în același ritm³⁸.

La nivelul structurii universitare, colectivul a fost, în acel moment, în subordinea prorectorului Vladimir Hanga, desemnat conform dispozițiilor regulamentului din 1967. Conducerea acestui grup i-a revenit, într-o primă fază, lectorului Cornel Căpușan, de la Facultatea de Filologie. La 13 martie 1976, acesta a primit confirmarea din partea Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, din cadrul Ministerului Educației și Învățământului. În aceeași adresă trimisă de la București, Rectoratul Universității clujene a fost informat că fuseseră acceptate propunerile de modificare a planului de învățământ al studenților din anul pregătitor. Totodată, conducerea Universității din Cluj a fost anunțată că retribuirea cadrelor didactice care țineau cursuri la anul pregătitor urma a se face în conformitate cu unele indicații și precizări punctuale³⁹.

Din echipă mai făceau parte, în anul universitar 1975/1976, profesorul Mircea Zdrenghea, șeful Catedrei de Limba română, profesorul Vladimir Diculescu, de la Facultatea de Științe Economice, conferențiarul

³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1976, dosar Studenți străini. Evidență 1975/1976, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976.*

³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți Străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978, doc. *Statistica privind rezultatele la examenul de limba română din sesiunea decembrie 1975 la studenții străini din anul pregătitor.*

³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1976, dosar Studenți străini. Evidență 1975/1976, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976.*

³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. *Adresă Serv. Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 28.433 - 13 martie 1976 către Universitatea din Cluj-Napoca.*

Marcel Rădulescu, de la Facultatea de Matematică, conferențiarul Alexe Ban, prodecanul Facultății de Filologie, asistentul Nicolae Tomescu, de la Facultatea de Biologie-Geografie, și asistentul Corneliu Nicolescu. Corpul didactic implicat în această activitate trebuia să-i coordoneze nu doar pe studenții din anul pregătitor, ci și pe cei care și-au continuat studiile la diferitele facultăți și secții ale Universității. În acel context, s-a luat decizia ca, la nivelul fiecărui decanat, să fie desemnat un responsabil pentru studenții străini, care trebuia să țină în permanență legătura cu colectivul. Pentru o activitate cât mai eficientă, inclusiv la nivelul Rectoratului, a fost desemnată o persoană care să coordoneze activitatea de secretariat referitoare la studenții străini. Cea care a preluat sarcina, de la început, a fost Ema Moisescu⁴⁰.

Activitatea colectivului s-a desfășurat pe baza normelor prevăzute în Ordinul Ministerului Educației și Învățământului nr. 775/1974, care a trasat, între altele, structura anului pregătitor. La nivelul Universității clujene, încă din primul an de funcționare, în urma consultărilor cu cadrele didactice de la toate facultățile, precum și cu aprobarea Serviciului pentru Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate de la nivelul Ministerului Educației și Învățământului, planurile de învățământ au fost îmbunătățite și diversificate. Au fost create, ca urmare a acestei activități, grupe speciale pentru: învățământul filologic, arte plastice, teatru și cinematografie, sport. Alături de profesorii de la Facultatea de Filologie, care trebuiau să predea orele de limba română, mai activau profesorii de la facultățile și catedrele de profil, care se ocupau de orele de specialitate. Dacă în anul 1974/1975 s-a recurs la profesori de limba română din afara Universității, în anul academic 1975/1976 doar un număr mic de cadre didactice, sub 5%, au mai fost cooptați din afara instituției⁴¹. Treptat s-a

⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*; cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, *Correspondență MEI*, doc. *Informare cu privire la funcționarea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*, f. 2.

⁴¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

ajuns, la 15 ianuarie 1976, la un număr de 90 de cadre didactice implicate în activitățile cu studenții străini, potrivit unui raport semnat de Cornel Căpușan. Majoritatea a fost reprezentată, desigur, de cei care au predat limba română, urmând cei care au predat materii de specialitate. Îndatoririle lor au rămas însă la fel de multe ca în primii ani. Astfel, trebuiau să-i aștepte pe studenți la Rectorat și să-i conducă la Serviciu Social și la căminul unde urmau să fie cazați. Aveau apoi obligația de a face vizite periodice la locul de cazare al acestor studenți străini, iar cei care dețineau calitatea de îndrumători de grupă aveau responsabilitatea de a urmări frecvența la cursuri a studenților străini, de a înregistra absențele acestora într-un centralizator, dar și de a ține permanent legătura cu profesorii de specialitate care predau la grupa respectivă, urmărind, astfel, îndeaproape pregătirea lor în Universitatea clujeană⁴².

Angrenarea unui număr mare de specialiști din interiorului instituției în activitățile didactice cu studenții străini a avut efecte benefice pentru pregătirea lor de ansamblu. Aceasta s-a putut observa, ulterior, în rezultatele la învățătură obținute de absolvenții anului pregătitor, în cadrul facultăților pe care le-au frecventat⁴³.

Este important de menționat faptul că, în aceeași perioadă, la Facultatea de Filologie a funcționat, ca parte integrantă a acestei structuri, Colectivul de limba română, coordonat inițial de către asistenta Livia Both. Cu un număr de 25 de cadre didactice, acesta a fost cel mai numeros grup, iar situația se explica prin cifra de școlarizare ridicată, din anul pregătitor.

La scurt timp după preluarea funcției de coordonator al Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cornel Căpușan a redactat un raport referitor la situația anului universitar 1974/1975, când au fost organizate pentru prima dată cursurile anului pregătitor pentru studenții străini care doreau să se specializeze în „învățământul universitar, economic și artistic”. În opinia

⁴² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Notă informativă*, 15 ianuarie 1976, f. 2.

⁴³ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

raportorului, prin temele propuse în cadrul cursului intensiv de limba română din primul semestru s-a urmărit „asigurarea unui nivel corespunzător de înțelegere a limbii române și de corectitudine în scrierea ei, nivel necesar pentru urmărirea cursurilor de specialitate din semestrul al II-lea și luării de notițe, însușirea gramaticii românești cu regulile ei esențiale și realizarea unui fond esențial de cuvinte uzuale necesare pentru conversația curentă”⁴⁴.

În conținutul raportului elaborat, Cornel Căpușan nu a ezitat să reliefeze munca susținută a cadrelor didactice implicate în desfășurarea anului pregătitor. În acest sens, a accentuat episodul prelungirii cursurilor, cauzat de sosirea cu mare întârziere la Cluj-Napoca a studenților străini. În acele condiții, cadrele didactice, fără a mai fi retribuite, au fost nevoite să predea tot materialul cursului și studenților veniți mai târziu în România, ca urmare a deciziei Ministerului Educației și Învățământului de a prelungi semestrul⁴⁵.

Față de studenții străini care veniseră să studieze în anul universitar 1974/1975 la Cluj-Napoca, raportorul a avut însă numai cuvinte de laudă. Majoritatea studenților obținuseră rezultate bune la finalul primului semestru, în pofida nivelului ridicat de exigență. Cele mai multe note au fost de 8, 9 și 10. Doar cinci studenți și-au amânat examenul din motive de sănătate, iar trei nu au obținut notă de trecere. Căpușan nu a omis să-i amintească și pe cei care sosiseră cu întârziere, după 1 decembrie, un număr de circa 83 de studenți. Aceștia și-au continuat cursurile intensive de limba română, pe care le-au finalizat printr-un examen susținut în data de 8 martie⁴⁶.

În redactarea *dării de seamă*, Cornel Căpușan a subliniat o realitate perceptibilă în toți acei ani. Studenții care reușeau să asimileze cel mai bine informația și să învețe cel mai ușor limba română proveneau din țări francofone și din America Latină, aceștia obținând rezultate foarte bune la

⁴⁴ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Dare de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini*.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*.

examene. În schimb, ceilalți, care proveneau din țări în care se vorbea limba engleză sau din Orientul Mijlociu și de pe continentul african, s-au confruntat cu mari dificultăți, fiind nevoiți să depună un efort susținut pentru a învăța limba română⁴⁷. În această situație s-au aflat studenții coreeni și vietnamezi, prezenți în anul 1974/1975 în amfiteatrele Universității. În opinia raportorului, dificultățile întâmpinate de acești studenți au fost cauzate și de faptul că ei nu cunoșteau nicio limbă de circulație internațională de la acea dată, iar pe parcursul studiilor, dificultățile de înțelegere s-au accentuat⁴⁸. Pentru a veni în sprijinul lor, profesorii au considerat necesar ca acei studenți să repete cursurile intensive de limba română cu grupele nou create. În schimb, cei care obținuseră note mai mici au participat la câteva ore suplimentare, pe care profesorii le-au ținut în regim de consultații⁴⁹. Situația surprinsă la începutul anului 1976 este sugestivă în acest sens. Astfel, la 15 ianuarie 1976, în urma centralizării informațiilor primite, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a făcut o statistică privind rezultatele la examenul de limba română, susținut de studenții străini din anul pregătitor, în sesiunea din decembrie 1975. Din numărul total de 378 de studenți străini înscriși la acea dată, 271 s-au prezent la examen, iar 269 l-au promovat. Așadar, doi nu și-au luat examenul, iar 107 nu au intrat în examene. Explicația rezidă în faptul că o parte a studenților sosise la studii prea târziu pentru a putea parcurge întreaga materie și astfel examinarea le-a fost stabilită la o altă dată⁵⁰. Situația s-a schimbat însă la finalul anului universitar, în sesiunea din iunie 1976. Deși numărul studenților a crescut, fiind înregistrați 430 în statistica realizată la 19 iulie 1976 de către Colectivul de limba română, la sfârșitul anului universitar 1975/1976, în sesiunea din iunie, s-au prezentat 426, din care 419 au reușit să promoveze. Un număr de șapte studenți au fost propuși spre exmatriculare, din cauza faptului că nu parcurseseră

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977; 1977-1978*, doc. *Statistica privind rezultatele la examenul de limba română din sesiunea decembrie 1975 la studenții străini din anul pregătitor.*

unele materii, iar unul dintre ei, pentru că nu își plătitise taxele⁵¹. În același context, Colectivul a trimis Ministerului Educației și Învățământului o adresă prin care a solicitat aprobarea organizării unei sesiuni, în luna septembrie, pentru studenții care, din motive medicale, n-au reușit să se prezinte la examene, patru studenți fiind în această situație⁵².

După cum s-a putut observa, odată cu preluarea sarcinii de organizare a anului pregătitor, colectivul de profesori angrenat în această activitate a trebuit să întocmească rapoarte periodice pe care le-a trimis forurilor superioare de la București, conform deciziei adoptate la 15 martie 1976 de Ministerul Educației și Învățământului. Astfel, la finalul fiecărei sesiuni, dar și la încheierea anului universitar, responsabili cu studenții străini din fiecare instituție trebuiau să realizeze situații statistice cu rezultatele profesionale ale studenților, dar și să întocmească rapoarte cu situația școlară a fiecărui student, doctorand sau persoană venită la specializare. În acest caz, informările trebuiau redactate și în limba engleză, pentru a putea fi trimise către autoritățile statelor din care proveneau studenții. În plus, profesorii care coordonau doctoranzi aveau obligația de a redacta scurte caracterizări ale acestora. În final, fiecare instituție trebuia să mai trimită la București listele cu absolvenții, grupați pe țări, în termen de 10 zile de la încheierea studiilor acestora. Realizarea acestor statistici trebuia să fie coordonată de persoana însărcinată cu conducerea Colectivului pentru școlarizarea cetățenilor străini, înscriși la instituția respectivă⁵³.

Ca urmare a acestor decizii, la nivelul Universității „Babeș-Bolyai”, lectorul Cornel Căpușan, în calitate de șef al Colectivului, și-a asumat această sarcină. Pe baza situațiilor primite, el a redactat actele solicitate. O

⁵¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Situația statistică privind rezultatele profesionale ale studenților străini din anul pregătitor, din sesiunea iunie 1976*.

⁵² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresa nr. 373/1976*.

⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

astfel de *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini* a întocmit și pentru perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976. Ideea centrală în jurul căreia și-a structurat raportul a fost că „pregătirea studenților străini trebuie înțeleasă din perspectiva afirmării României în contextul internațional”.

La data redactării acestui material, în Universitatea clujeană au funcționat 18 grupe de specialitate, împărțite, la rândul lor, în 32 de subgrupe de limba română, la care s-au adăugat ulterior alte 7 grupe de cursuri intensive de limba română, organizate pentru studenții care s-au înmatriculat mai târziu⁵⁴.

Pornind de la aceste date, raportorul a ridicat problema insuficienței cadrelor didactice. Până în anul 1990, în condițiile în care au fost încheiate acorduri bilaterale cu un număr mare de state, crescând numărul studenților străini, au trebuit căutate soluții pentru suplimentarea profesorilor, în special a celor de limbă română. Obiectivul permanent a fost, potrivit coordonatorului programului, „crearea unui colectiv apt să desfășoare o muncă didactică și științifică la un înalt nivel”. În vederea realizării acestui deziderat, au fost create posturi noi, an de an. S-a avut în vedere ca, în anul universitar 1976/1977, în componența grupului să intre 60 de îndrumători⁵⁵. Pentru realizarea acestui obiectiv, în anul 1975 au fost scoase la concurs 12 posturi, destinate cadrelor didactice pregătite să desfășoare activități de predare și cercetare la nivelul urmărit⁵⁶.

La 7 ianuarie 1974, într-o situație întocmită de Facultatea de Filologie și trimisă Rectoratului, au fost trecuți în revistă profesorii implicați în activitatea cu studenții străini din anul pregătitor. Astfel, cursurile de Limba română au fost susținute, în acel an, de conferențiarii Cornel Săteanu, Ladislau Balázs și Nicolae Goga, de lectorii Elena Pervain, Kiss Emese, Carmen Vlad, Constantin Milaș, Alexandru Cristureanu, Viorel Hodiș, Ștefan Hazy, de asistenții Mircea Borcilă, Gligor Gruiță, Anton

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Informare cu privire la funcționarea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

Goția, Dumitru Bejan. Literatura română a fost predată, la același an pregătitor, de conferențiarul Vasile Fanache, de lectorii Nicolae Both, Sergiu Dan, Livia Grămadă, Ion Pop, Ion Șeulean și de asistenții Sara Iercoșan, Ieronim Precup, Maria Curticăpeanu, Mircea Muthu, Ioana M. Petrescu, Cornel Robu. Literatură universală și filologie romanică au predat conferențiarul Ilie Racoveanu, lectorii Teodor Boșca, Cornel Căpușan, Vasile Voia și asistenții Liviu Petrescu, Ion Vartic, Victoria Vintiloiu. O altă materie inserată în curricula anului pregătitor a fost Filologia slavă, predată de lectorii Stela Zdrengea, Maria Radu, Gheorghe Ciplea și de asistenții Ecaterina Duma și Letiția Becherescu⁵⁷.

Alături de aceste cursuri, în semestrul al doilea al anului pregătitor au fost ținute ore speciale, în funcție de direcția urmată ulterior de tinerii veniți la studii în România. Astfel, pentru cei interesați de studiul chimiei și de matematică, au predat lectorii Cornel Căpușan și Teodor Boșca, pentru cei care au ales să urmeze studii de filozofie, istorie sau psihologie, a predat conferențiarul Nicolae Goga, la cei care au ales educația fizică, a predat lectorul Ștefan Hazy, pentru cei care s-au orientat spre domeniul economiei, au predat lectorii Silvia Goga și Livia Grămadă, pentru cei interesați de biologie, a predat lectorul Silvia Tomuș, iar pentru cei care au optat să se specializeze în domeniul dreptului, a predat lectorul Ioan Pulbere⁵⁸.

În paralel cu activitatea didactică, personalul colectivului a trebuit să desfășoare activități științifice menite a completa lacunele existente la nivelul instrumentelor didactice, ceea ce a dus la suprasolicitarea acestora. În pofida tuturor dificultăților, în această perioadă au fost redactate și litografiate mai multe lucrări, câteva caiete cu exerciții structurate pe probleme de gramatică, un dicționar de termeni de specialitate, un

⁵⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Situații studenți străini 1972/73, 1974/75*, doc. *Adresă Facultatea de Filologie nr. 32/1974 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

⁵⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Anul I studenți străini – sp. chimie, matematică*; doc. *Anul I studenți străini – sp. filosofie-istorie-psih.*, doc. *Anul I studenți străini – sp. educație fizică*, doc. *Anul I studenți străini – sp. înv. economic*, doc. *Anul I studenți străini – sp. psihologie biologie*, doc. *Anul I studenți străini – sp. drept*.

dicționar de frecvență a cuvintelor în limba română și un caiet de verbe⁵⁹. Toate aceste lucrări au fost redactate cu scopul de a sprijini studenții străini în procesul de însușire a limbii române.

Într-o primă etapă, în activitatea didactică, manualul de limba română utilizat pentru primii studenți, veniți din Vietnam și repartizați la Cluj în anul pregătitor, a fost cel aprobat de Ministerul Învățământului prin Decizia nr. 105.445/1967 care, de altfel, a fost folosit o perioadă în activitatea cu toți studenții străini. În vederea unei mai eficiente interacțiuni, profesorii implicați în actul educațional din anul pregătitor au fost încurajați să folosească și dicționarul manuscris româno-vietnamez, întocmit pentru studenții din anii I și II de la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie⁶⁰.

Ulterior, la 6 decembrie 1973, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a expediat Universității „Babeș-Bolyai” 10 exemplare din manualul *Limba română pentru anul pregătitor, semestrul I*, realizat de un colectiv de cadre didactice. Manualul urma să fie folosit experimental în acel an universitar, 1973/1974, în toate instituțiile care organizau anul pregătitor⁶¹.

Convinși că acesta putea fi îmbunătățit, oficialii din cadrul ministerului au solicitat opinia specialiștilor, inclusiv a celor din Universitatea „Babeș-Bolyai”. Cadrele didactice de limba română pentru studenții străini au fost chemate să formuleze observații și propuneri pe marginea manualului. Sugestiile și completările acestora trebuiau trimise până la 1 ianuarie 1974. Răspunzând acestei cereri, profesorii clujeni au

⁵⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1976, dosar Studenți străini. Evidență 1975/1976, doc. Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976.

⁶⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Evidență, doc. Note fugare, scrise direct la mașină, fără o anumită ordine, cu valoare de recomandări în cadrul unui schimb de experiență.

⁶¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, nr. 70.755/6.12.1973, către Universitatea din Cluj.

întocmit un raport cu *Observații pe marginea manualului „Limba română pentru anul pregătitor, semestrul I”*⁶².

Potrivit considerațiilor cuprinse în raport, manualul conținea, în esență, texte potrivite și foarte bune, oferind o viziune unitară în procesul de predare a limbii române. Evaluatorii manualului au opinat că acesta a fost bine „sistematizat, mai ales în privința părții de gramatică, respectându-se principiul acumulării logic-progresive a faptelor de limbă”. Cu toate acestea, profesorii clujeni au făcut unele propuneri și observații în vederea îmbunătățirii lucrării. Printre acestea s-au numărat câteva de ordin tehnic, precum numerotarea paginilor, tipărirea cu caractere mai mari, alături de unele aspecte de natură didactico-științifică, precum: prezentarea unor texte mai ușoare și mai variate sub aspect tematic, pentru ca studenții să-și poată însuși vocabularul uzual al limbii române, introducerea unor fragmente din acel manual în cursul de civilizație pe care studenții trebuiau să-l audieze ulterior, în desfășurarea studiilor, utilizarea unor dicționare bilingve, atașate la finalul manualului, oferirea unor explicații pe marginea textelor în limbi de circulație, realizarea unei mai bune sincronizări între texte și explicațiile gramaticale⁶³.

Au fost, de asemenea, formulate observații și sugestii în legătură cu unele aspecte de natură gramaticală. În opinia profesorilor clujeni, manualul „era prea încărcat, materialul pe care-l cuprinde ajungând pentru un an întreg, chiar dacă s-ar elimina unele chestiuni de importanță practică..., ar trebui să cuprindă exerciții structurale”. În același timp, s-a propus excluderea unor detalii și s-a cerut ca timpurile verbale să nu fie prezentate toate, ci numai indicativul, conjunctivul prezent, optativul prezent și imperativul. Universitarii clujeni au opinat că restul timpurilor puteau fi excluse sau prezentate mai târziu, și nu la primele întâlniri. În final, s-a mai propus ca explicațiile de natură gramaticală să fie traduse și în limba franceză sau engleză⁶⁴.

⁶² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Observații pe marginea manualului Limba română pentru anul pregătitor. Semestrul I*.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*.

Implicat în multe activități, Colectivul pentru studenți străini din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” a mai urmărit un obiectiv, respectiv adaptarea studenților străini la mediul și la societatea românească. A fost vizată, cu deosebire, potrivit directivelor formulate de autoritățile comuniste, prezentarea în termeni laudativi a realizărilor României socialiste. În acest scop, au fost organizate proiecții de diapozitive și conferințe care au pus în lumină „mărețele” înfăptuiri. Subiectele abordate la acele întâlniri au avut un conținut variat, de la istorie, la economie, noțiuni juridice, folclor etc. Într-o primă fază, studenților străini le-a fost prezentată, în cadrul a trei prelegeri susținute de profesorul Vladimir Hanga, legislația în domeniul educației, alături de regulamentele universitare. În familiarizarea studenților străini cu obiceiurile românești au fost implicați și studenții români. Cu sprijinul acestora, au fost organizate spectacole la Casa de Cultură, la Clubul Universității, dar și la Facultatea de Filologie, dedicate, în special, colegilor lor de peste hotare. Pe de altă parte, în vederea prezentării cât mai eficiente a realizărilor statului comunist, au fost organizate excursii, mai ales în centrele industriale⁶⁵.

În finalul raportului, coordonatorul Colectivului a punctat dificultățile întâmpinate de cadrele didactice implicate în activitatea cu studenții străini. În opinia acestuia, „multe din problemele disciplinare s-au datorat înainte de toate deosebirilor de mentalitate ale studenților care provin din 60 de țări. Cu tact și cu înțelegere, dar și cu fermitate, dacă a fost nevoie, cadrele didactice au reușit să evite conflictele ce riscau să degenereze și să asigure o atmosferă colegială și de lucru la cursuri și în cămin”. În același context, și cu același obiectiv de a remedia cât mai eficient și mai rapid posibilele probleme, a fost creată o comisie de disciplină, condusă de decanul Facultății de Filologie. În fața acesteia ajungeau, în special, studenții care aveau multe absențe⁶⁶.

⁶⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

⁶⁶ *Ibidem*.

2.3. Studenții străini din anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” – evoluție numerică, dinamici cantitative

În perioada 1968-1989, Universității „Babeș-Bolyai” i-au fost repartizați mii de studenți pentru anul pregătitor. Deși, în teorie, instituția de învățământ superior din Cluj nu a putut organiza anul pregătitor înainte de 1974, conform deciziilor luate de forurile centrale de la București, situația pe teren a fost cu totul alta.

Astfel, la 17 septembrie 1968, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost informat de către Ministerul Educației și Învățământului că i-au fost atribuiți, pentru anul pregătitor, 46 de studenți vietnamezi, din care 12 erau fete⁶⁷. Conform statisticilor întocmite la nivel de Rectorat, în semestrul al doilea al anului universitar 1968/1969 au frecventat anul pregătitor, la instituția clujeană, 47 de studenți proveniți din Vietnam, deci cu unul în plus față de ceea ce preconizaseră forurile de la București⁶⁸. În acel semestru ei au participat la cursuri speciale, în funcție de facultatea pe care urmau să o frecventeze. La aceste întâlniri au avut posibilitatea de a aprofunda, pe lângă limba română, și noțiuni de specialitate. Deși majoritatea profesorilor au apreciat că trebuia să se lucreze intensiv la cursurile de limba română cu tinerii veniți la studii din Vietnam, s-a ajuns în cele din urmă la concluzia că, dacă se muncea cu atenție și perseverență, aceștia puteau fi în măsură să stăpânească limba română astfel încât să reușească să facă „analize complete de fraze, a 12-14 propoziții, cu toate nuanțele de morfologie și sintaxă”⁶⁹.

Ulterior, în anul universitar 1972/1973, un alt grup important de studenți, 14 la număr, a fost repartizat de Ministerul Educației și Învățământului, pentru anul pregătitor, la Universitatea „Babeș-Bolyai”.

⁶⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Gen. a Activ. Educ. și Problemelor Sociale Studențești, Serviciul Studenți Străini*, nr. 96.143/1968, către Universitatea Cluj.

⁶⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Lista studenților vietnamezi care învață limba română la Universitatea din Cluj*.

⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Note fugare, scrise direct la mașină, fără o anumită ordine, cu valoare de recomandări în cadrul unui schimb de experiență*.

Acei tineri veneau din Congo, patru dintre ei ca bursieri, iar ceilalți, pe cont propriu. Încă de la venirea lor la Cluj, aceștia s-au confruntat cu câteva obstacole, cauzate, într-o primă etapă, de condițiile de climă. Ca în multe alte situații, conducerea instituției clujene n-a ezitat să-i susțină pe studenți. Pentru că aceștia nu erau obișnuiți cu anotimpurile reci, conducerea Universității a discutat despre posibilitatea acordării sumei de 2.000 de lei pentru echipamentul de iarnă tuturor studenților congolezi, deși, potrivit prevederilor legale, aceasta se oferea doar bursierilor. În cele din urmă, din cauza faptului că în primele zile ale lunii octombrie 1972 ninsese la Cluj, iar „studenții congolezi veniseră cu o îmbrăcăminte foarte sumară, de vară, și riscau să se îmbolnăvească din cauza frigului”, s-a decis ca și celorlalți studenți să li se dea suma respectivă, însă din fondurile Universității, împreună cu „creditele pentru cazare și masă”. Se preconiza ca banii să fie recuperați în momentul în care studenții primeau fonduri de acasă⁷⁰.

În pofida faptului că a fost trasat, prin instrucțiuni clare, un cadru general de funcționare a anului pregătitor, au existat destul de multe abateri de la norme. Instituțiile de învățământ superior s-au văzut nevoite să-și ajusteze programul în funcție de momentul prezentării și al înmatriculării tinerilor străini. Și, cum au fost multe cazuri în care aceștia nu au putut ajunge la începutul anului universitar, structura anului pregătitor a suferit modificări. Un astfel de episod s-a consumat în 1970. Deși se stabilise anterior, prin regulamente, ca anul pregătitor să se finalizeze în septembrie, prin colocvii, în anul respectiv Ministerul Învățământului a decis ca acesta să se finalizeze în perioada 1-20 iulie. Hotărârea fusese luată ca urmare a constatării că studenții străini întâmpinau dificultăți, în condițiile în care își finalizau studiile în septembrie⁷¹. Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost informată despre această decizie printr-o notă, în mai 1970.

⁷⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Rectorat nr. 11.807 – 24 ian. 1974 către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini*.

⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Gen. a Activ. Educ. și Sociale Studențești, Serv. Studenți Străini, nr. 59.905/1970 către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

Confruntându-se cu aceeași problemă, câțiva ani mai târziu, mai precis în iulie 1973, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a adoptat alte măsuri, menite a ajusta cadrul legislativ, pentru a-i putea sprijini pe cei veniți la studii în România. Contextul a fost oferit de unii studenți străini care s-au prezentat cu mari întârzieri la instituțiile la care au fost repartizați în anul universitar 1972/1973. În unele cazuri, aceștia au ajuns la universități abia în 30 martie 1973. În acest caz, dând dovadă de înțelegere, autoritățile au intervenit în favoarea studenților străini. S-a decis astfel pentru cei care se prezentaseră până la 15 noiembrie 1972, dar și pentru cei care, indiferent de data sosirii, considerau că își însușiseră cunoștințele necesare promovării anului pregătitor, că puteau participa la sesiunea organizată în perioada 1-20 iulie. Totodată, s-a hotărât ca, pentru cei care ajunseseră la Cluj după 15 noiembrie, cursurile să fie susținute și în perioada 1-30 iulie, respectiv 1-15 septembrie, iar pentru aceștia sesiunea să se desfășoare între 15 și 20 septembrie⁷².

Aplicarea acestor reguli a fost cu atât mai importantă cu cât numărul studenților străini încadrați în anul pregătitor, în iulie 1973, a fost unul ridicat. În 29 de instituții de învățământ superior din România studiau 847 de cursanți, proveniți din 51 de țări. Cei mai mulți veniseră pentru a se pregăti în domeniul tehnic și în cel medical, iar o parte optaseră pentru învățământul universitar și pentru cel economic⁷³. Până în acel moment, dar și în perioada următoare, tinerii au fost distribuiți în anul pregătitor pe baza indicațiilor Ministerului Educației și Învățământului și a opțiunilor „părților trimițătoare și ale candidaților”.

Ca urmare a înregistrării acestor sincope și pe fondul creșterii numărului de tineri care veneau în România la studii, Serviciul Studenți

⁷² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 59.489/1973 către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

⁷³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Notă cu privire la organizarea anului pregătitor pentru cetățenii din alte țări care studiază în R.S. România*.

Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a solicitat Rectoratului Universității clujene, printr-o notă din 26 iulie 1973, opinia cu privire la organizarea anului pregătitor. În acel context a fost încurajată formularea unor eventuale observații și propuneri, pornindu-se de la minusurile observate până la acel moment⁷⁴. În urma analizei rapoartelor instituțiilor de învățământ superior care școlarizaseră studenți străini, au fost subliniate atât aspectele pozitive, cât și cele negative. Acuzând probleme inerente oricărui început, forul superior de la București a urmărit să îmbunătățească procesul instructiv-educativ dedicat acestui segment de studenți. Deși s-a constatat că, în general, a fost tratată cu seriozitate organizarea și desfășurarea anului pregătitor, prin constituirea grupelor în mod judicios, prin asigurarea de cadre didactice bine pregătite și a materialelor didactice necesare, precum și prin manifestarea constantă a preocupării pentru ridicarea nivelului cunoștințelor de specialitate ale cursanților, s-au remarcat și unele sincope. În primul rând au fost constatate diferențe în modul de desfășurare a activității cu studenții străini în diferitele centre universitare. Numărul studenților dintr-o grupă diferea mult de la o instituție la alta, în unele fiind 6, în altele 20, distribuția făcându-se în funcție de sosirea candidaților, de numărul cadrelor didactice și de specialitățile alese. O altă diferență a constituit-o orarul pe semestrul al doilea al anului pregătitor. În primul rând, numărul de ore alocat limbii române și disciplinelor de profil era inegal de la un institut la altul. Apoi, s-a constatat că lecțiile erau fie de „tip universitar”, prelegeri, seminare, laboratoare, fie de „tip liceal”, predare-ascultare. Nici programele analitice de predare a limbii române și a celorlalte discipline nu au fost unitare, dar nici verificarea cunoștințelor nu s-a făcut pe baza acelorași criterii. Un alt minus sesizat a fost lipsa unei uniformizări în organizarea anului pregătitor, mai ales că atât condițiile materiale, cât și dotarea tehnică pentru desfășurarea în bune condiții a acestuia au fost insuficiente. De asemenea, neconcordanțe au fost înregistrate și în privința normării activității didactice a profesorilor care au predat limba română. La unele instituții au

⁷⁴ *Ibidem*.

fost pontati pentru 12 ore/săptămână, iar la altele, pentru 18 ore/săptămână. Pe de altă parte, în unele universități, activitatea de la disciplinele de specialitate a fost inclusă în completarea normelor unor cadre didactice sau la plata cu ora.

În aceeași *Notă* au fost subliniate carențele de ordin general, care se puteau răsfrânge negativ asupra bunei organizări și desfășurări a activității anului pregătitor. Printre acestea, cea mai stringentă a fost considerată lipsa unor manuale, special concepute pentru anul pregătitor. Se adăuga apoi lipsa unor materiale audiovizuale destinate studenților străini, precum și lipsa unor reguli pe baza cărora să se facă selecția și normarea cadrelor didactice implicate în activitățile anului pregătitor. În același timp, a fost subliniată insuficiența colaborare dintre profesorii de la diverse instituții de învățământ superior, observată în anii anteriori.

Analizând aceste deficiențe, din dorința de a îmbunătăți activitatea specifică anului pregătitor, Ministerul Educației și Învățământului a punctat câteva obiective, pe marginea cărora universitățile au fost chemate să se pronunțe și să schițeze propuneri. Prin noile măsuri se urmărea ca studenții străini să asimileze cunoștințe de limba română și un minim lexic de specialitate, să-și completeze pregătirea la disciplinele fundamentale, specifice fiecărui profil, până la nivelul necesar studiilor universitare, dar și să ia act de activitatea economică și sociopolitică și să asimileze cunoștințe privind cultura și spiritualitatea poporului român.

Pe lângă propunerile așteptate din partea instituțiilor de învățământ superior, au fost fixate, pe „baza indicațiilor conducerii superioare de partid și de stat privitoare la îmbunătățirea activității instructiv-educative” a studenților străini, câteva măsuri care urmau să se aplice începând cu anul universitar 1973/1974. Astfel, cursurile anului pregătitor au fost subordonate, din acel moment, decanatelor. S-a sperat că, odată cu această prevedere, activitatea instructiv-educativă urma să fie mai eficientă, atât prin aplicarea unor metode adecvate, cât și prin folosirea mai judicioasă a mijloacelor audiovizuale și a spațiilor de studiu. În același timp, s-a încercat o implicare mai activă a cadrelor didactice, prin elaborarea unor materiale destinate pregătirii străinilor veniți la studii în România. Prin noile măsuri

s-a vizat o aliniere, pe acest segment, a învățământului românesc la cel european. În contextul dat, pentru a stimula factorii decidenți din cadrul universităților, au fost oferite câteva exemple de succes în organizarea cursurilor pregătitoare pentru studenți străini. Între țările enumerate au fost Republica Democrată Germană, care avea patru centre universitare cu astfel de cursuri, Republica Federală Germană, care avea, și ea, patru centre, Ungaria, tot cu patru centre, Franța, cu cinci centre, Olanda, cu un centru, și URSS, cu șase centre. Bulgaria și Cehoslovacia au fost și ele amintite, în condițiile în care acestea aveau, în plus, institute speciale pentru pregătirea preuniversitară a tinerilor străini care doreau să studieze în aceste țări.

Pe de altă parte, în România, în aceeași perioadă, s-a mai putut observa un fenomen. Au fost și tineri care au venit în țara noastră, în centrele universitare, cu un an înainte de începerea anului pregătitor, anume pentru a urma cursuri de limba română, astfel încât să ajungă la un stadiu avansat de cunoștințe în momentul în care începeau studiile efective. În 1974, întâlnim la Universitatea „Babeș-Bolyai” două astfel de cazuri, o studentă din Grecia și un student din Irak. Pentru acele cursuri ei au plătit, o dată la trei luni, 375 de dolari, întregul an de studiu costând 1.250 dolari⁷⁵. Deși a fost destul de costisitor, demersul lor a fost comprehensibil, în condițiile în care, pentru mulți dintre cetățenii străini veniți la studii în România, învățarea limbii române se dovedise a fi o adevărată provocare. Unii dintre aceștia au fost nevoiți chiar să renunțe definitiv la studii, din cauza faptului că nu și-au promovat examenele, o condiție sine-qua-non pentru a se putea înscrie în anul I la oricare dintre facultățile pentru care optaseră.

În anul 1974/1975, ca urmare a deciziei oficiale de a organiza anul pregătitor, Universității „Babeș-Bolyai” i-au fost distribuiți, printre alții, și 10 tineri proveniți din Bulgaria, toți prezentându-se la studii pe cont

⁷⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini în anul pregătitor pentru învățarea limbii române, în anul universitar 1974/1975*, doc. Adresele nr. 11.045 și 430 din 4.XII.1974, trimise de Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” Băncii Greciei și Ministerului Educației din Irak.

propriu. Aceștia doreau să se formeze în domeniul economic, în comerț exterior, dar și în domeniul filologic, mai precis în limba și literatura română, limba chineză, și în arte plastice⁷⁶. În același an, tot la nivel de an pregătitor, au studiat doi tineri din Cehoslovacia, veniți, de asemenea, pe cont propriu⁷⁷, precum și patru tineri din Africa Centrală, sosiți la studii în România cu burse. Ulterior, unul dintre aceștia a cerut transferul la Iași, invocând dorința de a se specializa în silvicultură⁷⁸. A venit și un grup de studenți din Chile, având toți statut de emigranți politici. Inițial, au fost repartizați la Cluj-Napoca 17 dintre ei. În acea conjunctură, Rectoratul Universității clujene a înaintat Serviciului Control Străini și Pașapoarte cererile pentru prelungirea șederii în România a acestor cetățeni chileni, emigranți politici, studenți în anul pregătitor⁷⁹. De altfel, în ianuarie 1975, patru dintre ei au solicitat transferul la Universitatea din București⁸⁰. În acest ultim caz, instituției clujene i-a revenit obligația de a le achiziționa studenților biletele de tren, pe ruta Cluj-Napoca – București⁸¹.

Alături de cei mai sus menționați, în anul școlar 1974/1975 au mai fost repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai”, pentru anul pregătitor, studenți din: Albania, Algeria, Angola, Bolivia, Columbia, Cipru, Congo, Coreea, Costa Rica, Republica Centrafricană, Dahomey (astăzi Benin), Ecuador, Egipt, Etiopia, Franța, Gabon, Republica Federală Germană, Ghana, Grecia, Guineea, Iordania, Iran, Irak, Islanda, Kuweit, Liban, Liberia, Mali, Madagascar, Maroc, Mauritania, Mexic, Mozambic, Mongolia, Niger,

⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Anul pregătitor 1974-1975. *Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat nr. 8.315/1974, 18 septembrie 1974.

⁷⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Anul pregătitor 1974-1975. *Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat nr. 8.730/1974, 30 septembrie 1974.

⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Anul pregătitor 1974-1975. *Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat către Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, 16 ian. 1975.

⁷⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse*, 1972-1975, doc. Adresă Rectorat, 17 oct. 1974, către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte.

⁸⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Anul pregătitor 1974-1975. *Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat, 16 ian. 1975, către Universitatea București.

⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Anul pregătitor 1974-1975. *Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat, 16 ian. 1975, către E. Moisescu.

Nigeria, Pakistan, Palestina, Panama, Peru, Sao Tomé, Senegal, Siria, Rwanda, Somalia, Sudan, Tanzania, Tunisia, URSS, Venezuela, Republica Democrată Vietnam și Republica Vietnamului de Sud, Volta Superioară (Burkina Faso), Zambia, Zair, Yemen⁸².

Veniți la studii în România din toate colțurile lumii, pentru cel puțin cinci ani, după cum se poate observa la o simplă trecere în revistă a țărilor enumerate mai sus, ne putem întreba ce aduceau cu ei în bagaje acești studenți. Am putut afla câteva detalii, în contextul unor episoade mai puțin plăcute cu care aceștia s-au confruntat. Unora li s-au răstăcit bagajele pe diferite aeroporturi și li s-a cerut să dea liste cu conținutul lor. Astfel, la unul dintre studenți, venit tocmai din Mexic, pe lângă actele personale, haine și cele de trebuință pentru igiena personală, alături de fotografii cu familia sa, găsim, pe lista obiectelor aduse cu el, cărți (de geometrie și de fizică) și o riglă de calcul, ceea ce sugerează că acest student a venit să urmeze o facultate cu profil real⁸³.

Cei mai mulți tinerii înscriși în anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în anul universitar menționat, au venit în România pentru a urma studii medicale. Celelalte secții căutate au fost: Fizica, Limba și literatura română, Comerțul exterior, Artele plastice, Chimia, Planificarea industriei, Economia generală, Economia agrară, Actoria, Agronomia etc. O parte dintre ei au venit pe cont propriu, mai ales cei de pe continentul european, pentru a studia medicina, dar și economia și arhitectura. Au existat diferențe în legătură cu taxele de studiu pe care trebuiau să le plătească acești studenți. Pentru învățământul medical, spre exemplu, cuantumul taxei a fost de 150 dolari SUA pe lună, iar pentru învățământul economic, 125 de dolari SUA pe lună⁸⁴. Pentru studii pe cont propriu, unii

⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975*. *Studenți străini pe țări M-Y*, passim.

⁸³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini în anul pregătitor pentru învățarea limbii române, în anul universitar 1974/1975*, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 1.227, din 12.03.1975, către Compania TAROM*.

⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii*. *Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Rectorat nr. 11.446/1974, 17.12.1974, către E. Moisescu*.

studenți au fost nevoiți să plătească anticipat aceste taxe, pentru o perioadă de trei luni.

Nu toți studenții repartizați la Cluj au rămas pe parcursul anului la Universitatea „Babeș-Bolyai”, o parte dintre ei solicitând, din diferite motive, transferul în alte centre universitare.

Migrația s-a petrecut în ambele sensuri, cu plecări de la Universitatea clujeană, dar și cu venituri înspre aceasta. De cele mai multe ori, cei interesați au dorit să se mute ca urmare a modificării opțiunilor inițiale. Deși veniseră în România pentru o anumită specializare, ulterior, ei s-au îndreptat spre alte facultăți sau spre alte secții. Pe de altă parte, la sosirea în țară, unii și-au exprimat dorința de a urma cursurile unei instituții de învățământ superior dintr-un anumit centru universitar. Nu întotdeauna a fost însă posibilă respectarea dorinței lor, deoarece unele specializări au funcționat numai într-un centru universitar. De aceea, opțiunile lor nu au putut fi întotdeauna susținute.

Astfel, o parte a studenților ajunși la Cluj-Napoca au solicitat, după câteva luni de cursuri, transferul spre alte centre. Bunăoară, în decembrie 1974, un tânăr din Columbia a solicitat permisiunea de a pleca la Universitatea din Timișoara, pentru a se înscrie în grupa petrol-gaze⁸⁵. Apoi, în ianuarie 1975, un alt student, de această dată din Costa Rica, a cerut transferul la Institutul Politehnic din Timișoara, pentru a-și continua anul pregătitor la grupa de arhitectură⁸⁶. La aceeași instituție s-a transferat și un tânăr din Dahomey (azi Benin), întrucât dorea să studieze petrochimia⁸⁷. În septembrie 1975, un student sudanez a dorit să se transfere de la Cluj la Timișoara, invocând starea de sănătate, considerând

⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 70.367, 2 noiembrie 1974, către Universitatea din Cluj.

⁸⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat, 9 ian. 1975, către Institutul Politehnic Timișoara.

⁸⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Rectorat, 21 ian. 1975, către Institutul Politehnic Timișoara.

că astmului bronșic de care suferea îi era contraindicată clima din orașul de pe Someș⁸⁸.

Așa cum am arătat mai sus, însă, de-a lungul perioadei avute în vedere s-au înregistrat cazuri de tineri repartizați în alte centre universitare care, ulterior, au cerut să fie transferați la Cluj. Spre exemplu, în februarie 1975, Rectoratul instituției clujene a fost informat că un student angolez avea să se transfere de la Universitatea din Iași, pentru a putea studia comerțul exterior⁸⁹. După aceea, un tânăr venit din Maroc, care și-a început anul pregătitor tot la Iași, și-a manifestat dorința de a-și continua studiile la Cluj. Motivul a fost că în orașul de pe Someș fuseseră repartizați mai mulți conaționali⁹⁰.

De regulă, pentru a se putea transfera de la o instituție la alta, studenții se adresau mai întâi rectoratului. Au fost însă și cazuri în care unii tineri s-au adresat direct Ministerului Educației, astfel încât rectoratele universităților au fost informate după adoptarea deciziilor de la centru în legătură cu această problemă. Într-o asemenea ipostază a fost pusă conducerea Universității clujene la 23 ianuarie 1975, când a fost anunțată că fusese aprobată solicitarea unui student din anul pregătitor, venit din Liberia, de a se transfera la Timișoara. Pretextul a fost că „nu suporta clima din orașul” Cluj-Napoca. Mai mult, oficialii ministeriali sugerau Rectoratului să ia măsurile necesare pentru ca transferul să se realizeze cu celeritate⁹¹.

Nu toți studenții au reușit însă să-și modifice specializarea. În acest caz s-au aflat doi tineri din Guineea, care solicitaseră schimbarea

⁸⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar *Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978*, doc. Adresă Rectorat 8.105/29.09.1975 către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini.

⁸⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 89.479, 4 februarie 1975, către Universitatea din Cluj.

⁹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări M-Y*, doc. Adresă Rectorat nr. 4.116, din 10 mai 1975, către E. Moisescu.

⁹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. Adresă Serv. Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 74.016 – 23 ianuarie 1975 către Universitatea din Cluj-Napoca.

specializării încă din anul pregătitor, însă ambasada acestui stat le-a refuzat cererea. Rectoratul Universității clujene a fost informat, astfel, că studenții trebuiau să urmeze specializările stabilite la venirea în România⁹². Un alt caz similar le-a avut ca protagoniste pe două tinere, venite la studii din Zair. Acestea și-au exprimat dorința de a-și modifica opțiunea inițială. Urmarea a fost că, la 24 decembrie 1974, conducerea instituției clujene a fost informată de oficialii ambasadei că doar Ministerul Educației din Zair putea confirma sau infirma schimbarea specializării studenților⁹³.

Pe de altă parte, s-a putut observa că solicitările acestor studenți de a-și schimba specializarea încă din timpul anului pregătitor au avut șanse mai mari să fie aprobate decât ulterior. De asemenea, probabilitatea ca oficialii din țările de proveniență sau cei din România să aprobe modificările a fost mai mare dacă specializările se subscriau aceluiași domeniu. Bunăoară, dacă unii dintre aceștia veneau pentru studii de agronomie și ulterior doreau să urmeze medicina veterinară, dorința lor devenea mai ușor realitate, întrucât cele două specializări erau integrate în domeniul mare al învățământului agronomic.

Numărul de transferuri înregistrate chiar și într-o singură zi a generat o perturbare a activității la nivelul secretariatelor instituțiilor, ceea ce s-a văzut în statisticile întocmite. Nu de puține ori am constatat că, în același an, cifra studenților din anul pregătitor s-a modificat de la o lună la alta. Explicația rezida în faptul că pe tot parcursul anului școlar studenții au venit sau au plecat din Cluj, ceea ce a dus la o fluctuație a numărului lor în situațiile întocmite la nivelul Rectoratului. Astfel de episoade clarifică, într-o oarecare măsură, datele imprecise deținute de Rectorat cu privire la numărul studenților străini. Tocmai de aceea, de la București a fost reiterată

⁹² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 37.231, 17 aprilie 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

⁹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări M-Y*, doc. *Ambasade de la Republique du Zaire in Roumanie, 05.856/03/RA/0054/74-R, 24 dec. 1974, către Monsieur le Chef du Collectif des Etudiants Etrangers Université „Babeș-Bolyai”*.

adesea obligativitatea responsabililor din instituțiile de învățământ superior de a comunica către Serviciul Studenți Străini orice schimbare.

O altă problemă generată de mobilitatea studenților străini a fost legată de cazarea acestora. În ianuarie 1975, spre exemplu, conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, prin rectorul de atunci, profesorul Ștefan Pascu, a informat Ministerul Educației și Învățământului că se afla în imposibilitatea de a mai putea primi studenți străini, deoarece numărul lor a crescut cu 50 în anul pregătitor 1974/1975, iar locurile de cazare erau insuficiente pentru cei care ar mai fi fost repartizați, la fel ca și infrastructura facultăților, care nu ar mai fi putut face față unui aflax sporit de studenți din categoria menționată⁹⁴.

În acele condiții, a devenit imperios necesară găsirea unor soluții eficiente pentru a se putea face față valului de studenți străini, tot mai numeroși, ca urmare a schimbării strategiei de politică externă promovată de regimul Ceaușescu. Acordurile semnate cu țările în curs de dezvoltare au presupus și latura aceasta a schimburilor academice, iar numărul burselor fiind în creștere, după cum s-a putut observa, a fost depășită infrastructura de care dispuneau în acel moment spațiile universitare. În același context, s-a impus și augmentarea numărului de cadre didactice care să se ocupe de studenții străini. O primă soluție a fost, așa cum am arătat mai sus, crearea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini⁹⁵.

Necesitatea acestei structuri a fost evidențiată, de altfel, la scurt timp după înființare. Într-o statistică întocmită la 15 mai 1975, 391 de studenți străini terminaseră cursurile anului pregătitor la Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca⁹⁶, deși la începutul anului respectiv fuseseră

⁹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini în anul pregătitor pentru învățarea limbii române, în anul universitar 1974/1975, doc. Adresa nr. 1.103, din 3 februarie 1975.

⁹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Informare cu privire la funcționarea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976.

⁹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978, doc. Situația studenților străini din anul pregătitor, pe țări și specialități, în vederea repartizării lor pe centre universitare, f. 1-22.

înscriși doar 265⁹⁷. Așadar, ceilalți tineri au venit pe parcursul anului. Totodată, observând informațiile din tabelul de mai jos, putem avea o imagine de ansamblu a opțiunilor de studii în România ale acestora.

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Centrul universitar de repartitie
1.	Albania	6	Academia de Studii Economice, București
2.	Angola	5	Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Iași
3.	Bulgaria	10	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Academia de Studii Economice, București; Universitatea București; Arte Plastice, București
4.	Cehoslovacia	2	Universitatea București
5.	Republica Centrafricană	7	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Institutul Agronomic, București; Universitatea București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca
6.	Chile	12	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Institutul Agronomic, București; Academia de Studii Economice, București; Universitatea București; Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București
7.	Cipru	2	Universitatea București; Academia de Studii Economice, București
8.	Columbia	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București, Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
9.	R.P. Congo	17	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul de Educație Fizică și Sport, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
10.	R.D.P. Coreea	4	Universitatea București
11.	Costa Rica	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București, Institutul Agronomic, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Academia de Studii Economice, București
12.	Ecuador	14	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București, Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Arte Plastice, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, București; Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București; Institutul Politehnic, București
13.	Egipt	1	Institutul Agronomic, Timișoara

⁹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Studenți străini în centrul universitar Cluj-Napoca în anul universitar 1974/1975*.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” (1959-1989)

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Centrul universitar de repartitie
14.	Etiopia	6	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Institutul de Medicină și Farmacie, Timișoara; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Academia de Studii Economice, București
15.	Franța	1	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
16.	Gabon	1	Institutul de Arte Plastice, București
17.	Ghana	1	Institutul Agronomic, București
18.	Grecia	8	Institutul Politehnic, București; Institutul de Medicină și Farmacie, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Universitatea București
19.	Guineea	34	Institutul de Medicină și Farmacie, București; Universitatea București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Academia de Studii Economice, București; Universitatea din Iași; Institutul de Arte Plastice, București
20.	Iordania	19	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, Iași; Institutul de Medicină și Farmacie, Timișoara; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca
21.	Irak	7	Institutul de Medicină și Farmacie, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, Timișoara; Academia de Studii Economice, București; Institutul de Educație Fizică și Sport, București; Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca
22.	Iran	2	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
23.	Kuweit	1	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
24.	Liban	8	Institutul de Medicină și Farmacie, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Universitatea București
25.	Liberia	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
26.	Republica Malgașă (Madagascar)	4	Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Universitatea, București; Academia de Studii Economice, București
27.	Republica Mali	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Politehnic Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, București
28.	Maroc	3	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București; Academia de Studii Economice, București
29.	Mauritania	1	Universitatea București
30.	Mexic	5	Universitatea București; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic
31.	R.P. Mongolă	2	Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Politehnic, București

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Centrul universitar de repartizare
32.	Mozambic	1	Academia de Studii Economice, București
33.	Nigeria	4	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Timișoara
34.	Pakistan	1	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
35.	Palestina	7	Institutul de Medicină și Farmacie, București; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
36.	Panama	1	Institutul de Educație Fizică și Sport, București
37.	Peru	13	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Academia de Studii Economice, București; Universitatea București; Institutul de Educație Fizică și Sport, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, București
38.	Rwanda	2	Academia de Studii Economice, București; Universitatea București
39.	Sao Tomé	1	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca
40.	Senegal	4	Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, București
41.	Siria	15	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, București; Institutul Politehnic, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, Iași; Institutul de Medicină și Farmacie, Craiova
42.	Somalia	5	Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Universitatea București
43.	Sudan	22	Institutul de Medicină și Farmacie, Timișoara; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, București; Institutul Agronomic, Timișoara, Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca
44.	Tanzania	4	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Academia de Studii Economice, București; Institutul Agronomic, București
45.	Tunisia	26	Universitatea „Babeș-Bolyai” (22 la Educație Fizică și Sport); Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București; Academia de Studii Economice, București; Institutul Politehnic, București
46.	URSS	4	Universitatea București (Limba spaniolă)
47.	Venezuela	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București; Institutul Politehnic, București
48.	R.D. Vietnam (Vietnamul de Nord)	28	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București (toți la specializarea Limba și literatura franceză)
49.	Republica Vietnamului de Sud	8	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Centrul universitar de repartizare
50.	Volta Superioară (Burkina Faso)	3	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Institutul Agronomic, București
51.	Zair	17	Institutul Agronomic București; Academia de Studii Economice, București; Conservatorul din București; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca; Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Timișoara
52.	Zambia	1	Academia de Studii Economice, București
53.	Yemen	4	Universitatea „Babeș-Bolyai”; Universitatea București; Academia de Studii Economice, Cluj-Napoca; Institutul Agronomic, Cluj-Napoca
54.	R.F. Germană	1	Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca

Într-o altă situație întocmită la nivelul Universității clujene, se preciza că anul pregătitor a fost frecventat, în 1974/1975, de 405 tineri străini. Dintre aceștia, o treime au optat pentru specializare în diverse ramuri ale medicinei⁹⁸, după cum se poate observa cu ușurință și din situația de mai sus. Pentru același an universitar, un alt document, redactat la 18 iulie 1975 de Rectoratul instituției clujene, a evidențiat un număr de 411 studenți străini. Dintre aceștia, 30 nu s-au putut înscrie în anul I la o facultate, deoarece nu promovaseră examenele de la finalul anului pregătitor. În acest ultim caz s-a solicitat excluderea lor din evidența cetățenilor străini aflați la studii în România. Au mai fost apoi alți opt tineri care n-au reușit să se adapteze cerințelor și condițiilor de studii de la Universitatea clujeană și, în consecință, s-a solicitat exmatricularea lor pe motiv că nu puteau fi încadrați în nicio instituție de învățământ superior. În același timp, au fost consemnați alți 12 tineri care nu s-au prezentat la examene din motive medicale. În cazul lor, s-a propus acordarea permisiunii de a le susține în sesiunea din toamnă. Din documentul trimis Ministerului Educației și Învățământului mai reiese faptul că promovabilitatea cea mai mică s-a înregistrat în rândul studenților din Irak,

⁹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Informare cu privire la funcționarea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*, f. 1.

doar 3 din 10 luându-și examenele. Au urmai apoi, în acest clasament negativ, studenții originari din Siria, doar 7 din 16 reușind să promoveze, și cei din Sudan, cu 11 absolvenți din 28⁹⁹.

În toamna aceluiași an, la 15 septembrie 1975, fiind întocmită situația cu studenții din anul pregătitor care solicitaseră schimbarea repartizării și a specializării pentru noul anul universitar, se poate constata că numărul acestora a fost unul ridicat. Nu mai puțin de 53 de studenți străini și-au manifestat dorința de a se muta în alt centru universitar sau de a-și schimba specializarea pentru care optaseră la venirea în România¹⁰⁰.

Creșterea numărului de studenți străini a generat diverse probleme care trebuiau soluționate într-un orizont de timp scurt. Una dintre cele mai stringente a fost cea referitoare la numărul insuficient de cadre didactice, care, de altfel, a tot revenit pe agenda rectoratelor. Facultatea de Filologie, de pildă, nu a avut personal pentru a acoperi întreaga arie curriculară, astfel că au fost cooptați, în regim de plata cu ora, profesori care au activat anterior la alte facultăți clujene. În anul universitar 1975/1976, Colectivul de limba română avea un număr de 25 de cadre didactice, dintre care doi erau lectori, doi asistenți titulari, unul era asistent stagiar și 20 erau asistenți suplinitori¹⁰¹. Gama largă de obligații ce a revenit acestor cadre didactice explică, într-o oarecare măsură, numărul redus al celor implicați în alte activități. Astfel, pe lângă atribuțiile didactice, aceștia trebuiau să-i întâmpine pe studenți la gară, să-i ajute la cazare, să îndrume grupele, odată constituite, să asigure legătura cu profesorii de la diferitele specialități, să asigure disciplina la ore și în afara acestora, să organizeze activități culturale, vizite etc.

⁹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini în anul pregătitor pentru învățarea limbii române, în anul universitar 1974/1975*, doc. *Adresa Colectivului de școlarizare a studenților străini din Universitatea „Babeș-Bolyai” nr. 6.649/18.VII.1975 către Ministerul Educației și Învățământului*.

¹⁰⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978*, doc. *Tabel nominal cu studenții străini din anul pregătitor, care au solicitat schimbarea repartizării și specialității pentru anul universitar 1975/1976*, f. 1-4.

¹⁰¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

De-a lungul timpului, o parte a studenților, care au parcurs anul pregătitor într-o universitate, și-au continuat studiile la aceeași instituție. Astfel, cei care și-au însușit limba română la Universitatea din Cluj și au dorit să se specializeze în psihologie, educație fizică, economia industriei, finanțe-contabilitate, economia agricolă, matematică, drept, informatică, filozofie, biologie, chimie, fizică etc., au rămas la instituția clujeană. Au fost și cazuri în care, deși au fost repartizați în alte centre universitare, tinerii au ales să rămână în același oraș în care au urmat cursurile anului pregătitor. Spre exemplu, un student din Egipt, repartizat la Institutul Agronomic din Timișoara, a preferat să rămână la Cluj-Napoca și să-și continue studiile la Institutul Agronomic de aici¹⁰². Situația acestuia a fost lămurită numai pe parcursul anului universitar, deoarece a generat unele probleme. Rectoratul instituției la care trebuia să se prezinte s-a autosesizat că studentul nu a ajuns și a trimis o înștiințare la universitatea frecventată de acesta. Abia în acel moment s-a încercat soluționarea cazului.

Complexitatea acestor transferuri oferă încă o explicație pentru situația inexactă a studenților străini dintr-o anumită instituție universitară, pe care o găsim în rapoarte și statistici.

Pe de altă parte, și la finalul anului universitar 1975/1976 au fost destul de mulți tineri, mai precis 87, care au solicitat să fie transferați în alte centre față de cele în care fuseseră repartizați. Ei au luat respectiva decizie fie din dorința de a-și schimba specializarea, fie doar pentru a se muta în alt centru universitar, păstrându-și însă direcția inițială de studiu. În general, însă, profilurile alese erau apropiate între ele. N-au lipsit nici cazurile în care profesorii, pe baza evaluărilor, au făcut propuneri pentru schimbarea specializării studenților¹⁰³. Așa cum am subliniat mai sus, însă, solicitările acestor studenți trebuiau să parcurgă anumite etape pentru a ajunge să fie puse în practică. Mai întâi, se impunea obținerea aprobării forurilor

¹⁰² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978*, doc. *Adresă Rectorat 1.101/1976 – 24.04.1976 către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini*.

¹⁰³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Tabel nominal cu studenții străini absolvenți ai anului pregătitor – 1975/1976 – care au schimbat, cu aprobarea MEI locul de repartizare (centrul universitar și specialitatea)*.

competente din țările de proveniență și abia apoi autoritățile de la București puteau soluționa modificările cerute. Ulterior, Colectivul de școlarizare a cetățenilor străini aviza schimbările și le anunța instituțiilor de învățământ superior unde studenții fuseseră repartizați inițial, dar și instituțiilor la care fuseseră aceștia redistribuiți. În cazul studenților care aveau datorii la instituția unde urmaseră cursurile anului pregătitor, ei nu se puteau înscrie la o altă universitate decât după achitarea sumelor restante.

În condițiile creșterii numărului studenților străini de la an la an, pe data de 31 octombrie 1975 Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate din Ministerul Educației și Învățământului a informat conducerea Universității clujene că s-a aprobat înscrierea în anul pregătitor a 45 cetățeni din Guineea, la specializările Biochimie, Farmacie, Matematică, Matematică Fizică, Agronomie. Toți erau bursieri ai statului român, bursa fiind oferită de Ministerul Educației și Învățământului. Cuantumul bursei era de 1.175 lei pe lună și, în cazul celor menționați în lista trimisă de Ministerul Educației și Învățământului, li se plătea începând cu 1 decembrie 1975. Cazare și masă primeau, însă erau contra cost. De asemenea, aceștia mai beneficiau, la începutul studiilor, și de un echipament de iarnă, în valoare de 2.000 de lei. După absolvirea anului pregătitor, ei urmau a fi repartizați la specializările indicate, în diferite centre universitare¹⁰⁴.

Într-adevăr, după finalizarea cu succes a sesiunii de la finalul anului pregătitor, studenții străini au fost repartizați la diferite instituții de învățământ superior de pe teritoriul României. Spre exemplu, la sfârșitul anului universitar 1975/1976, tinerii care terminaseră anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” au fost repartizați la Institutele de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, Iași, București, la Institutul Agronomic din Timișoara, la Universitatea din Timișoara, Universitatea din București, la Academia de Studii Economice din București, la Institutul de Educație Fizică și Sport din București, la Institutul Agronomic din București, la

¹⁰⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la studii în Străinătate nr. 60.524, din 31 octombrie 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

Institutul Agronomic din Cluj-Napoca, la Universitatea din Iași, la Institutul Politehnic din București, Conservatorul „Gh. Dima” din Cluj-Napoca, Universitatea Brașov, Institutul Politehnic din Cluj-Napoca, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică București, Institutul de Arhitectură din București, Institutul de Arte Plastice din București, Universitatea din Craiova, Institutul de Petrol din Ploiești, Universitatea din Galați¹⁰⁵.

Situația acelor studenți a reprezentat subiectul unei adrese a Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, din iunie 1976, prin care Rectoratul Universității clujene a fost informat că transferul lor spre instituțiile la care fuseseră repartizați trebuia să se facă în perioada 1-15 septembrie. Transportul acestora spre localitățile în care se găseau instituțiile de învățământ la care fuseseră repartizați trebuia asigurat de Universitatea clujeană. Tot aceasta urma să plătească bursele până la data de 15 septembrie¹⁰⁶. În același document ministerial a fost reiterată informația potrivit căreia cei care nu promovaseră examenele din anul pregătitor nu puteau fi înscriși în anul I de studiu. Studenții trebuiau îndrumați să se întoarcă în țările de origine¹⁰⁷. De asemenea, a mai fost menționat cazul tinerilor străini cu situația școlară neîncheiată, cărora Universitatea clujeană trebuia să le plătească bursele în continuare, până

¹⁰⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, documentele *Tabele nominale cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor în Centrul Universitar Clu-Napoca, repartizați pentru anul școlar 1975/1976 în anul I de studii la Universitatea Cluj-Napoca, IMF Iași, IMF Cluj-Napoca, IMF București, Institutul Agronomic Timișoara, Universitatea Timișoara, Universitatea București, ASE București, Institutul de Educație Fizică și Sport din București, Institutul Agronomic din București, Institutul Agronomic Cluj-Napoca, Universitatea Iași, Institutul Politehnic București, Conservatorul „Gh. Dima” Cluj-Napoca, Universitatea Brașov, Institutul Politehnic Cluj-Napoca, IATC București, Institutul de Arhitectură București, Arte Plastice București, Universitatea Craiova, Institutul de Petrol din Ploiești, Universitatea Galați, veniți ca bursieri ai statului român sau pe cont propriu valutar sau nevalutar.*

¹⁰⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, *Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimiteri la studii în străinătate, nr. 45.314/22. VI. 1976 către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”.*

¹⁰⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, *Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini, nr. 61.736/13 decembrie 1978.*

când Ministerul Educației și Învățământului transmitea oficial documentele privind exmatricularea acestora¹⁰⁸.

Trendul ascendent al numărului de studenți din anul pregătitor se reconfirmă în 1976. Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a trimis Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” o adresă, la 26 martie 1976, prin care informa că Ministerul Educației și Învățământului a aprobat, pentru anul universitar 1976/1977, ca un număr de 620 de studenți străini să fie distribuiți Universității clujene. Dintre aceștia, 500 au fost repartizați pentru a urma cursurile anului pregătitor, iar 120, pentru anul I de studii. În privința specializărilor alese de acești studenți, Rectoratul urma a fi informat în timp util, până la 15 iunie 1976, pentru a putea asigura condițiile de cazare și de școlarizare a cetățenilor străini repartizați¹⁰⁹.

În acel context, la 6 octombrie 1976, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” a fost anunțată că Ministerul Educației și Învățământului a aprobat înscrierea în anul pregătitor a 35 de tineri, originari din Guineea, veniți toți cu burse oferite de statul român, prin Ministerul Educației. După absolvirea anului pregătitor, studenții urmau a fi repartizați pentru specializările menționate atât în decretul președintelui Guineei¹¹⁰, cât și în decizia Ministerului Educației și Învățământului, respectiv biochimie, biologie, agricultură, matematică. Bursierii, nominalizați prin decret prezidențial, urmau să beneficieze de aceleași drepturi de care se bucuraseră conaționalii lor veniți la Cluj-Napoca în anul anterior.

¹⁰⁸ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Nota telefonică a inspectorului din cadrul Ministerului Educației și Învățământului, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini*.

¹⁰⁹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 33.917, din 26 martie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

¹¹⁰ Tinerii care veneau la studii în România din Guineea erau nominalizați prin decret prezidențial. Un astfel de exemplu a fost grupul venit în anul 1975. Studenții fuseseră desemnați de către președintele Ahmed Sékou Touré (1958-1984). AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *République de Guinée. Decret*.

Câteva luni mai târziu, la 30 decembrie 1976, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate s-a adresat din nou Rectoratului Universității clujene pentru a-l informa că un alt grup de 13 tineri, veniți de data aceasta din Siria, pe baza acordului cultural, urma să fie trimis la Cluj-Napoca¹¹¹. Instituția clujeană a fost avertizată să solicite tinerilor, imediat ce aceștia se prezentau pentru înmatriculare, actele de studii, certificatul de naștere și certificatul medical. În același context, a fost menționat faptul că studenții doreau să urmeze cursurile unei facultăți de sport. Aceștia beneficiau de burse în cuantum de 1.175 pe lună și de indemnizația de 2.000 lei pentru îmbrăcăminte de iarnă. În contextul venirii în România a contingentului de tineri sirieni, un conațional al acestora, aflat deja la studii la Institutul de Educație Fizică și Sport din București, a solicitat transferul la secția de Educație Fizică și Sport din Cluj-Napoca, pentru a se putea alătura compatrioților săi¹¹². Obținând aprobarea, el a devenit student al Universității „Babeș-Bolyai” din septembrie 1977.

Diversitatea țărilor de proveniență a celor veniți la Universitatea clujeană s-a menținut și în următorii ani. În sesiunea din vara anului 1977, și-au finalizat cu succes anul pregătitor studenți veniți din: Afganistan, Africa Centrală, Anglia, Angola, Argentina, Bangladesh, Benin, Bolivia, Bulgaria, Burundi, Canada, Cipru, Coasta de Fildeș, Congo, Columbia, Costa Rica, Ecuador, Egipt, Etiopia, Franța, Gabon, Republica Federală Germană, Ghana, Grecia, Guatemala, Guineea, Insula Capului Verde, Iordania, Irak, Iran, Italia, Israel, Kenya, Kuweit, Liban, Liberia, Libia, Madagascar, Mali, Maroc, Mauritania, Mongolia, Nigeria, Norvegia, Panama, Peru, Portugalia, Rwanda, Sao Tomé și Principe, Senegal, Sierra Leone, Siria, Somalia, Sudan, Statele Unite ale Americii, Tanzania, Togo, Venezuela, Vietnam, Zair, Volta Superioară (Burkina Faso), Zambia,

¹¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Siria*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 66.290, din 30.12.1976, către Universitatea din Cluj-Napoca.*

¹¹² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Siria*, doc. *Adresă Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 92.992, din 29.09.1977, către Universitatea din Cluj-Napoca.*

Yemenul de Sud¹¹³. Grupurile cele mai numeroase au fost cele din: Congo (23 de studenți), Republica Federală Germană (25 de studenți), Grecia (130 de studenți), Guineea (36 de studenți), Siria (23 de studenți), Sudan (28 de studenți). În sesiunea din septembrie 1977 au terminat alți 38 de tineri din Grecia, Franța, Africa Centrală, Coasta de Fildeș, Zair, Ghana, Liberia, Mauritania, Sudan, Costa Rica, Panama, Afghanistan, Iordania, Kuweit, Siria, Turcia și Yemen¹¹⁴. Interesant este că, spre deosebire de alte promoții, tinerii greci, absolvenți ai anului pregătitor, nu au ales să studieze în marea lor majoritate educația fizică și sportul, ci s-au îndreptat spre arhitectură, medicină generală, medicină veterinară, electronică, psihologie, istorie sau chiar silvicultură¹¹⁵. În schimb, studenții din Guineea au ales să se specializeze în biologie, biochimie și horticultură¹¹⁶, ceea ce a demonstrat că acestea au fost domeniile în care era nevoie de specialiști în țara lor.

Au mai absolvit anul pregătitor inclusiv studenți din Canada și Statele Unite, patru la număr, trei dintre ei, bursieri ai Asociației „România” și unul venit pe cont propriu valutar. Specializările pentru care au ajuns tocmai în România au fost medicină generală și stomatologie (cei din SUA) și română-franceză și comerț exterior (cei din Canada). Unul dintre studenții canadieni s-a retras după anul pregătitor. Motivul principal a fost că, pentru a se pregăti în vederea unei specializări în economie, în România era nevoie de doi ani, pe când în Canada, de numai un an¹¹⁷.

La sfârșitul anului pregătitor 1976/1977 s-a făcut, ca de obicei, repartizarea studenților străini în diferite centre universitare, la specializările

¹¹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor 1979-1981*, dosar *Studenți Străini 1976/77*, doc. *Listele privind repartizarea la studii a studenților din anul pregătitor*.

¹¹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Situația studenților din anul pregătitor – anul univ. 1976/1977 – care și-au încheiat situația școlară în luna septembrie 1977*.

¹¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor A-Z 1976*, dosar *Repartizări studenți străini 1976/1977*, doc. *Lista privind repartizarea la studii a studenților din anul pregătitor – Grecia*.

¹¹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor A-Z 1976*, dosar *Repartizări studenți străini 1976/1977*, doc. *Lista privind repartizarea la studii a studenților din anul pregătitor – Guineea*.

¹¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor A-Z 1976*, dosar *An pregătitor 1976/1977 A-H*, doc. *Declarația studentului din Canada*.

pentru care au optat. Acestea au fost, de regulă, în legătură strânsă cu necesitățile din anumite domenii economice ale țărilor de proveniență. Bunăoară, avem exemplul studenților din Africa Centrală, care au ales cu precădere domeniile economic și agronomic, optând pentru Academia de Studii Economice de la București și pentru Institutele Agronomice din Cluj-Napoca și București¹¹⁸. În acest trend s-au încadrat majoritatea studenților care proveneau din țările în curs de dezvoltare, de pe continentul african.

Alături de studenți, au absolvit anul pregătitor și 10 doctoranzi veniți din țări precum Irak (șapte dintre ei), Iordania, Pakistan și Siria. Aceștia au fost împărțiți între centrele universitare București și Cluj-Napoca, aproape toți fiind bursieri veniți prin Ministerul Educației și Învățământului, doar unul aflându-se la studii pe cont propriu valutar. Domeniile de doctorat spre care s-au îndreptat au fost variate, de la comerț exterior, contabilitate, horticultură, drept, statistică, economie politică, medicină veterinară, la biologie marină sau aparataj electric. Cazul doctoranzilor irakieni a fost unul aparte, toți fiind ori cadre didactice, ori persoane cu experiență, aflate în funcții importante din viața economică a țării lor. Pentru aceștia, Rectoratul a trimis o adresă către Facultatea de Științe Economice prin care a solicitat îndrumarea lor de către profesori specialiști. Prin aceasta s-a urmărit ca acei tineri să-și poată definitiva planurile de studiu și să-și poată însuși la un nivel superior terminologia de specialitate¹¹⁹.

Alături de acești doctoranzi a fost și un cetățean finlandez, venit la specializare în domeniul teatrului de păpuși, care a fost repartizat la IATC București¹²⁰.

Ca urmare a creșterii numărul de studenți în anul pregătitor, în primăvara anului 1977, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” a înaintat

¹¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutie Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar Repartizări studenți străini 1976/1977, doc. Lista privind repartizarea la studii a studenților din anul pregătitor – Africa Centrală.

¹¹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 I-R, doc. Adresele nr. 11.041-42, 11.009, 11.175/1976, din 25 martie 1977.

¹²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar Repartizări studenți străini 1976/1977, doc. Lista privind repartizarea cetățenilor străini veniți la specializare.

Ministerului Educației și Învățământului un memoriu în care a expus dificultățile cu care s-a confruntat din 1974/1975, de când a gestionat anul pregătitor pentru învățământul universitar, economic, agronomic și de artă¹²¹. În opinia Rectoratului, cifra tot mai mare de tineri veniți la studii a depășit capacitățile instituției de a asigura, în condiții optime, procesul educațional al celor în cauză. Pentru a conferi greutate afirmațiilor inserate în text, a fost subliniat numărul de studenți din anul pregătitor, prezenți în instituția clujeană la acel moment, care nu a fost deloc mic (adică 550), la care se adăugau și cei înscriși în anii I-IV de studii.

În pofida faptului că Rectoratul a solicitat repartizarea unui număr mai redus de studenți în anul pregătitor, ca urmare a inconvenientelor legate de infrastructura insuficientă¹²², tendința de creștere a populației studențești venite din afara României s-a păstrat și în anii următori la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Dovadă a fost și anul universitar 1977/1978. La 19 februarie 1978, când a fost realizată statistica, în anul pregătitor au fost consemnați 605 studenți. Cei mai mulți veneau din Grecia (225), Guineea (29), Burundi (25), Africa Centrală (21), Etiopia (17), Senegal (17), Madagascar (15), Siria (14), Irak (13), Mali (13), Benin (11), Costa Rica (11), Iordania (11), Ghana (10), Somalia (10). O parte însemnată a acestora beneficia de burse oferite de statul român. De remarcat este însă că grupul cel mai mare de studenți, veniți din Grecia, se aflau cu toții la studii pe cont propriu¹²³. Studenții înscriși în anul pregătitor au trebuit să frecventeze cursurile și seminarele, prezența lor la aceste activități fiind obligatorie.

Astfel, un număr considerabil de studenți străini proveneau, în acel an, din state în curs de dezvoltare și din țările socialiste, cu care România încheiase acorduri în acest sens. Cei care au venit la studii în țara noastră din Africa sau din diferite regiuni ale Orientului au fost în marea lor

¹²¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. *Memoriul Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” adresat Ministerul Educației și Învățământului*, 22 aprilie 1977.

¹²² *Ibidem*, f. 2.

¹²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Tabel nominal cu studenții străini aflați la studii în RSR la Universitatea Cluj-Napoca, an univ. 77/78*.

majoritate bursieri ai statului român. În cazul lor, s-a putut cu ușurință observa, din specializările pe care au intenționat să le urmeze după absolvirea anului pregătitor, care au fost sectoarele din economia țării de origine, în care se manifesta o penurie de specialiști. Așa, bunăoară, în cazul Algeriei, toți cei patru studenți înscriși în anul pregătitor la Universitatea clujeană s-au îndreptat, ulterior, spre învățământul superior agronomic, în special spre sectorul zootehnic și spre creșterea animalelor. Studenții din Republica Benin, 11 la număr, au dorit să se specializeze, în cea mai mare parte, în economie și planificare economică, iar cei din Burundi au fost împărțiți între medicină veterinară și zootehnie. Ulterior, trei dintre ultimii menționați au fost nevoiți să se îndrepte spre inginerie minieră, arhitectură și geodezie, ca urmare a solicitării ambasadei țării lor. Nu trebuie să uităm însă faptul că scopul acordării burselor de către statul român respectivei categorii de studenți a fost ca ei să se specializeze în domenii de care țara lor avea nevoie, pentru ca, odată întorși acasă, să poată contribui la dezvoltarea acesteia.

Din păcate, au fost înregistrate și câteva cazuri de decese printre studenții străini prezenți în România, unul dintre aceștia fiind, de origine, din Burundi. Costurile de repatriere au fost acoperite, potrivit reglementărilor, de Universitatea „Babeș-Bolyai”¹²⁴.

Și în anul universitar 1977-1978, au fost înregistrate mai multe cereri de transfer la altă specializare, încă din timpul anului pregătitor. Un caz aparte a fost cel al unui student etiopian, care a cerut, cu titlu personal, să-și schimbe opțiunea inițială: de la științe economice să treacă la medicină¹²⁵. Modificarea se putea face doar cu aprobarea Ministerului Comerțului

¹²⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor 1976-1978*, dosar *An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea*, doc. *Notă telefonică, din 28 aprilie 1978*. În nota respectivă, Ministerul Educației, prin Serviciul Studenți Străini, solicita Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” să transfere suma restantă de 470 lei Întreprinderii de Prestări Servicii din București, cu care aceasta a creditat-o pentru trimiterea în Burundi a sicriului cu studentul decedat.

¹²⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor 1976-1978*, dosar *An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea*, doc. *Adresele Ambasadei României de la Addis Abeba (Etiopia) nr. 157, din 8 februarie 1978, și nr. 532, din 14 aprilie 1978, trimise Ministerului Comerțului Exterior și Cooperării Economice*.

Exterior și al Cooperării Economice, care îi acordase bursa. Argumentele invocate în favoarea transferului au fost, însă, mai deosebite. Inițial, s-a subliniat faptul că Etiopia avea nevoie, în acel moment, de cadre medicale specializate. Apoi a fost evidențiată dorința familiei sale, care era una extrem de influentă și care făcea, la acea dată, afaceri cu România, fiind etichetată drept un mare partener comercial. Printre mărfurile pe care le importa din România, se numărau săpunurile de haine (în valoare de 5 milioane lei, anual), precum și hârtia liniată, textile și confecții, articole de uz casnic, ce reprezentau produse noi pe piața etiopiană¹²⁶.

Alături de acești tineri, în anul universitar 1977/1978 au ajuns la Cluj și 12 studenți din Republica Federală Germania. Cea mai mare parte a lor veniseră pe cont propriu, cu plata în valută, pentru a studia medicina, în special stomatologia. Unul dintre ei, chiar la începutul anului pregătitor, după ce își achitase inclusiv taxa pentru trei luni de școală, a anunțat conducerea Universității clujene că se retrage de la studii, deoarece primise o bursă în țara sa. El a solicitat restituirea taxei plătite în avans și dosarul cu actele în original¹²⁷.

Dacă majoritatea tinerilor au venit, după cum am putut observa, cu burse oferite de statul român, au fost și cazuri în care aceștia au primit burse de studiu din partea unor asociații. În anul universitar 1977/1978, la Universitatea clujeană a fost repartizată, pentru a urma cursurile anului pregătitor, o tânără din Statele Unite ale Americii. Aceasta a venit la studii cu o bursă oferită de Asociația „România”. După anul de acomodare și de învățare a limbii române, ea și-a manifestat dorința de a se specializa în arte plastice. La fel ca ceilalți studenți, a primit o bursă de 1.175 lei, dar nu a beneficiat de suma de 2.000 de lei, alocată pentru procurarea hainelor de

¹²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Adresa Ambasadei României de la Addis Abeba (Etiopia) nr. 157, din 8 februarie 1978.

¹²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Cererea studentului german, datată 16.09.1977, adresată Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”.

iarnă. De asemenea, la fel ca ceilalți studenți străini, a avut cazare și masă contra cost, iar asistența medicală i-a fost oferită gratuit¹²⁸.

În noiembrie 1977, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat o dispoziție pe care a făcut-o cunoscută tuturor instituțiilor de învățământ superior ce școlarizau studenți străini¹²⁹. Conform acestei hotărâri, colectivele care lucrau cu studenții străini trebuiau să întocmească planuri de activități pentru aceștia în toate domeniile: profesional, cultural-artistic, educativ și, deopotrivă, administrativ. Ca urmare a cerințelor venite din partea forului ministerial, decanul Facultății de Biologie, Geografie și Geologie a înaintat Rectoratului, în 1978, un astfel de plan de măsuri pentru studenții străini din anul pregătitor, care aleseseră un domeniu al acelei facultăți¹³⁰. Printre activitățile propuse s-a numărat un tur al bibliotecilor, al Grădinii Botanice și al Muzeului Zoologic. S-a urmărit, de fapt, prin această activitate, o îmbinare a cunoștințelor teoretice cu cele practice. De asemenea, s-a prevăzut ca verificarea cunoștințelor dobândite la cursuri să fie efectuată atât prin intermediul testelor în scris, cât și prin frecvente lucrări de laborator. Pentru a veni în sprijinul studenților străini din anul pregătitor, au fost organizate consultații suplimentare la toate disciplinele pe care aceștia le aveau în planul de învățământ. Urmărind același obiectiv, s-a decis, totodată, ca, în cadrul cursurilor de zoologie și de botanică, să se insiste asupra familiilor de animale și de plante din regiunile geografice din care proveneau acei studenți. A fost adăugată, de altfel, prevederea ca, în cazul în care din partea tinerilor străini veneau solicitări pentru unele cursuri facultative, conducerea facultății să ia în discuție posibilitatea asigurării de cadre didactice care le-ar putea predă și răspunde la astfel de solicitări.

¹²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. SUA*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 54.252, din 26 septembrie 1976, către Universitatea din Cluj-Napoca*.

¹²⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul adjunctului Ministrului, nr. 63.730, din 17 noiembrie 1977, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

¹³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Plan de măsuri pentru studenții străini din anul pregătitor*.

Pentru a avea o imagine cât mai completă a ceea ce a însemnat situația studenților proveniți din afara granițelor țării noastre, la finele unui an, prezentăm bilanțul de studii de pe 1978, după sesiunea din iunie-iulie. Anul universitar 1977/1978 a fost unul cu foarte mulți studenți străini înscriși în anul pregătitor: 685. Dintre aceștia, numărul celor prezentați la examene a fost de 671. Totalul studenților integraliști a fost de 585, dintre care, 52 cu medii cuprinse între 5-5.99, 90 cu medii cuprinse între 6 și 6.99, 354 cu medii între 7 și 8.99, iar 89 de studenți au obținut note cuprinse între 9 și 10. Au fost însă și 86 de studenți care n-au reușit să promoveze. Majoritatea, reprezentată de 53 de studenți, a avut o singura restanță. 24 dintre ei au avut câte două examene restante, în timp ce numai trei studenți au avut câte trei examene restante. În acel an nu s-a înregistrat niciun caz propus pentru exmatriculare, dar au fost șase studenți neprezentați la examene și opt care s-au retras¹³¹.

Provocările întâmpinate de conducerea Universității clujene au fost proporționale cu numărul mare de studenți străini și, implicit, cu problemele variate cu care se confruntau aceștia pe parcursul anilor de studii. Situațiile excepționale în care s-au regăsit unii studenți străini nu au fost deloc puține. În acele cazuri, au trebuit identificate și propuse soluții de către Rectoratul universității. De regulă, în fiecare an au fost studenți care s-au aflat în ipostaza de a nu-și putea susține examenele, din motive foarte diverse. În astfel de situații, conducerea Universității a solicitat Ministerului Educației aprobarea organizării unor sesiuni speciale. Un caz de această factură s-a înregistrat, de exemplu, în toamna anului 1978, când, pentru a veni în sprijinul a 37 de tineri care studiau pe cont propriu și se aflau la finalul anului pregătitor, Rectoratul a propus o nouă sesiune, în perioada 5-15 septembrie. Majoritatea greci, aceștia n-au reușit să se prezinte la examene întrucât au fost nevoiți să plece din țară din diferite motive (cazuri de deces în familie, boală, rezolvarea situației militare etc.). În solicitarea lor, reprezentanții Universității „Babeș-Bolyai” au adus ca principal

¹³¹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEL*, *Correspondență MEL*, doc. *Statistica cu rezultatele studenților din anul pregătitor – sesiunea iunie-iulie 1978*.

argument situația bună la învățătură a acelor studenți, care aveau șanse mari de promovabilitate dacă li se permitea să-și susțină examenele¹³².

Numărul total al celor care au absolvit anul pregătitor 1977/1978 la Universitatea clujeană și care au fost repartizați în anul I, 1978/1979, la alte instituții de învățământ superior din țară s-a ridicat la 680. Peste o treime dintre ei (229) erau greci¹³³. Alături de acești studenți, au absolvit anul pregătitor 11 doctoranzi din țări precum Egipt, Grecia, Sudan, Irak, Pakistan, Vietnam și chiar Japonia¹³⁴, plus alți 11 tineri veniți la specializare, provenind din Norvegia, Suedia, Egipt, Sudan, SUA, Palestina și Grecia¹³⁵.

În următorul an universitar, 1978/1979, s-a prevăzut ca Universitatea „Babeș-Bolyai” să primească în anul pregătitor nu mai puțin de 750 de cetățeni străini. Ministerul a insistat în sensul adoptării tuturor măsurilor necesare pentru ca acești studenți să beneficieze de cele mai bune condiții în privința cazării, a mesei, a sălilor de cursuri și de seminare, a materialelor didactice și a profesorilor care urmau să predea Limba română sau disciplinele de profil¹³⁶. Din cei 750 anunțați, până în luna decembrie 1978 au ajuns la Cluj-Napoca 560, iar, dintre aceștia, 70 au ajuns chiar după data de 1 decembrie 1978¹³⁷.

După cum am putut constata din documentele studiate, chiar și numărul absolvenților anului pregătitor a fost diferit în rapoartele întocmite la nivelul rectoratelor, deoarece statisticile trimise de facultăți

¹³² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, nr. 5.182/4.07.1978 către Ministerul Educației și Învățământului.

¹³³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Repartizare Anul pregătitor 1977-1978 Studenți, f. 1-18.

¹³⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Repartizare Anul pregătitor 1977-1978 Doctoranzi, f. 1.

¹³⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Repartizare Anul pregătitor 1977-1978 Specializare, f. 1.

¹³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa MEI, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 57.453/2 oct. 1978 către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

¹³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Informare înaintată de conducerea Universității „Babeș-Bolyai” Ministerului Educației și Învățământului, în legătură cu probleme legate de studenții străini.

proveneau din luni diferite. Or, nu puține au fost cazurile în care unii studenți și-au încheiat anul în iulie, alții în septembrie, iar cifra absolvenților putea să difere, inclusiv din acest considerent, în rapoartele întocmite ulterior. Un exemplu concludent în acest sens poate fi regăsit în anul universitar 1978/1979. Mai întâi, a fost înregistrată o situație mai puțin obișnuită: în perioada octombrie - noiembrie 1978 mai mulți studenți greci, abia veniți la studii în România, înscriși în anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”, au solicitat aprobarea de a se retrage de la studii pentru a se reîntoarce în patrie¹³⁸. Unii dintre ei au stat în România doar șapte zile. Printre cei care au cerut să se retragă s-au numărat și bursieri ai statului român. Cu toate acestea, la nivel general, la finalul primului semestru și la începutul celui de al doilea s-a putut observa o creștere lunară a numărului tinerilor înscriși în anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Într-o primă situație pe care Rectoratul a trimis-o la București, Oficiului pentru Relații Externe și Studenți Străini, în data de 25 ianuarie 1979, au fost consemnați în anul pregătitor, la Universitatea clujeană, 550 de tineri, dintre care unul era elev, 514 veniseră pentru a urma cursurile unei facultăți în România, 11 veniseră pentru specializare și 24 veniseră pentru stagii de doctorat¹³⁹. În rapoartele trimise în lunile următoare, situațiile au fost însă sensibil diferite. În cel din 25 februarie 1979, spre exemplu, au fost înregistrați 609 studenți în anul pregătitor, iar, în raportul din 31 martie 1979, au figurat 618 (3 elevi, 572 studenți, 24 doctoranzi și 19 veniți la specializare)¹⁴⁰.

Toți acești studenți înscriși în anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” trebuiau, conform regulamentelor în vigoare, să participe la o intensă activitate cultural-politică, după un program bine stabilit, sub

¹³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *An Pregătitor (St. Greci) H-P*, 1978, dosar *An Pregătitor. Studenți Greci 1978/1979 R-Z*, doc. *Adresă Rectorat nr. 7777/19.10.78 către Serviciul contabilității*; doc. *Adresă Rectorat nr. 7.178/21.10.78 către Serviciul contabilității*; doc. *Adresă Rectorat nr. 7.628/24.10.78 către Serviciul contabilității*; doc. *Adresă Rectorat nr. 7.485/19.10.78 către Serviciul contabilității*; doc. *Adeverință 7.548, 9.10.78*.

¹³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii la data de 25 ianuarie 1979*.

¹⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii la data de 31.03.1979*.

coordonarea cadrelor didactice care formau Colectivul de limba română pentru studenții străini. Pentru anul universitar 1978/1979 au fost prevăzute, spre exemplu, o serie de conferințe care au vizat: prezentarea României, expunerea unui segment al legislației românești, reliefarea continuității populației românești pe teritoriul Daciei, dar și prezentarea literaturii române contemporane. De asemenea, tinerii străini trebuiau să participe și la întâlnirile lunare care aveau ca obiectiv informările politice, pe subiecte precum politica externă a României, construcția socialismului și problemele dezvoltării, România și lumea a treia, problema națională în România. Se organizau și alte activități culturale ce au vizat, în general, același obiectiv. Proiectarea celor mai noi producții cinematografice românești, precum și conferințele cu tema *Contribuții ale unor personalități române la știința și cultura mondială* veneau în completarea celorlalte acțiuni gândite cu scopul de a prezenta într-o lumină favorabilă România¹⁴¹. Fiecare dintre aceste activități a avut un responsabil. De pildă, de conferințele cu tema *Să cunoaștem România prin intermediul diaporizivelor color* s-a ocupat cercetătorul Iosif Viehmann. Prelegerile din cadrul acestui ciclu au fost susținute lunar, pe parcursul semestrului al doilea al anului universitar 1978/1979, așadar din luna martie până în luna iunie 1979. Expunerea legilor românești i-a revenit profesorului de la Facultatea de Drept, Vladimir Hanga. Secvențele despre istoria Daciei au fost trecute în revistă de profesorul Dumitru Protase, iar prezentarea literaturii contemporane românești a făcut-o profesorul Mircea Zăciu. Informările politice au fost prezentate de asistentul universitar Ovidiu Șincai. Demn de remarcat este și faptul că personalitățile românești reprezentative, creionate în acel an, 1979, au fost Emil Racoviță și George Enescu.

De asemenea, pe parcursul anului universitar, studenții străini s-au putut familiariza, în cadrul cursurilor, și cu subiecte precum învățământul din România, problemele tineretului în viziunea Partidului Comunist Român, relațiile internaționale ale României. Toate acestea au fost dublate de vizite la diferite instituții, excursii la Cheile Turzii, Brașov și în nordul

¹⁴¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Activitatea cultural-politică. An pregătitor studenți străini*.

Moldovei, precum și de organizarea unui spectacol de muzică și poezie, ideea de bază fiind aceea de a-i apropia pe studenții străini de cultura română¹⁴².

La finalul anului 1978, așa cum s-a instituit regula, după absolvirea cursurilor de Limba română la Universitatea „Babeș-Bolyai” studenții greci veniți la studii pe cont propriu au fost repartizați de Ministerul Educației și Învățământului în diferite centre universitare. La Cluj-Napoca au rămas mai puțini, distribuiți astfel: 8 la Universitatea „Babeș-Bolyai”, la specializările biologie, geologie, economie agricolă și la sport, 4 la Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, la secția de farmacie și la cea de stomatologie, și 2 la Institutul Politehnic din Cluj-Napoca, la secția de construcții civile. Alți 25 au fost repartizați la Institutul de Medicină și Farmacie din Iași, la secțiile de medicină generală, stomatologie, pediatrie, 2 au fost trimiși la Institutul de Medicină și Farmacie din București, la secția de stomatologie, 4 au fost repartizați la Institutul Politehnic din Iași, la secția inginerie chimică și la cea de construcții; de asemenea, 1 a fost trimis la Institutul Politehnic din Timișoara, la secția de chimie organică, 1, la Institutul de Medicină și Farmacie din Craiova, la secția de medicină generală, 1, la Institutul de Petrol și Gaze din Ploiești, la secția de petrochimie, 1, la Institutul de Arhitectură din București, la secția de arhitectură și sistematizare¹⁴³.

În anul universitar 1979/1980 au fost înmatriculați în anul pregătitor, la Universitatea din Cluj-Napoca, 269 de cetățeni străini. Dintre aceștia, 254 erau studenți, 8 au venit pentru stagii de specializare, iar alți 7, pentru studii doctorale¹⁴⁴.

La începutul deceniului al IX-lea al secolului al XX-lea s-a putut remarca o creștere a numărului tinerilor veniți din Irak pentru a studia la Cluj-Napoca. Astfel, în februarie 1980 au fost înscriși la cursurile anului

¹⁴² *Ibidem*.

¹⁴³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Numărul studenților 1977/1978*, doc. *Adresă Colectivul de limba română nr. 773/1978 către Serviciul contabilității*.

¹⁴⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Situații 1979-1980*, dosar *1979-1980 Situații statistice – Studenți străini*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii la data de 25 octombrie 1979*.

pregătitor, organizat de Universitatea clujeană, 31 de doctoranzi irakieni. Specializările lor au acoperit o largă varietate de domenii: economie agricolă, inginerie agricolă, psihologie, zootehnie, medicină veterinară, geologie, fizică, drept, management, matematică¹⁴⁵.

Pentru anul universitar 1980/1981, Universității clujene i-au fost repartizați, în vederea frecventării anului pregătitor, studenți și doctoranzi din 34 de țări. Cei mai mulți proveneau din Grecia (83), Liban (52), Irak (18), Sudan (17), Congo (15), Cipru (13), Iordania (13), Israel (12). Ceilalți, așa cum se poate observa din tabelul de mai jos, au venit din Africa Centrală, Burundi, Benin, Costa Rica, Coasta de Fildeș, Egipt, Elveția, Ghana, Liberia, Madagascar, Mauricius, Mongolia, Nigeria, Peru, Panama, Somalia, Siria, SUA, Sri Lanka, Togo, Yemen, Zambia, Zair, Republica Federală Germană. Numărul studenților străini din amfiteatrele Universității clujene a variat de-a lungul aceluși an universitar. Conform unui raport întocmit de Rectorat la 17 ianuarie 1981, la acea dată frecventau anul pregătitor 306 studenți străini¹⁴⁶.

Demn de remarcat este, în continuare, faptul că în anul universitar 1980/1981 o parte a tinerilor greci care au venit să studieze în România au beneficiat de burse oferite de Ministerul Afacerilor Externe, ca urmare a propunerilor făcute de Casa de Cultură a Prieteniei Româno-Elene. Bursa acordată a fost în cuantum de 750 de lei¹⁴⁷. Spre deosebire de anii precedenți, specializările alese de aceștia au fost biologia, biochimia, medicina generală, stomatologia, punându-se capăt astfel întâietății deținute de educația fizică și de sport în cazul celor veniți din Republica Elenă la studii în România¹⁴⁸.

¹⁴⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Lista doctoranzilor irakieni. An pregătitor*.

¹⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. *Lista cuprinzând propunerile de specializare a studenților străini din anul pregătitor în curs de școlarizare – anul universitar 1980/1981*.

¹⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 59.097, 67.256 – 24 decembrie 1980 către Universitatea din Cluj-Napoca*.

¹⁴⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1979-1981*, dosar *Grecia, Cipru. Anul pregătitor 1980-1981*, doc. *Fișele personale ale studenților greci*.

Domeniile de interes pentru studenții străini care și-au terminat anul pregătitor la Cluj-Napoca în 1981 s-au remarcat printr-o anume varietate, cu mențiunea că au prevalat medicina, agronomia și economia. Desigur, au fost și tineri care au optat pentru specializări precum: biologie, istorie, filozofie, biochimie, geologie, educație fizică, fizică, drept, muzică, limbi străini.

Situația studenților străini din anul pregătitor la data de 17 ianuarie 1981¹⁴⁹

Nr. crt.	Țară	Nr. studenți	Specializare	Centru universitar solicitat de student
1.	Africa Centrală	1	Comerț	București
2.	Burundi	3	Medicină veterinară	Cluj-Napoca
3.	Benin	1	Medicină veterinară	Cluj-Napoca
4.	Cipru	13	Stomatologie, educație fizică, farmacie, medicină generală, engleză-franceză, geologie	Cluj-Napoca, Iași
5.	Congo	15	Biologie, comerț, economie agrară, agricultură, comerț, planificare, drept, contabilitate	București, Cluj-Napoca, Timișoara
6.	Costa Rica	3	Agricultură, economie	Cluj-Napoca
7.	Coasta de Fildeș	2	Comerț, cibernetică	București
8.	Egipt	3	Farmacie, chimie	Cluj-Napoca, București
9.	Elveția	1	Conservator	București
10.	Ghana	7	Medicină veterinară, farmacie, finanțe-contabilitate, biologie, agricultură, zootehnie, economie	Cluj-Napoca, București, Iași
11.	Grecia	83	Istorie-filozofie, biochimie, farmacie, medicină generală, agronomie, horticultură, medicină veterinară, biologie, geologie, educație fizică, agricultură, stomatologie, fizică	Cluj-Napoca, București și Iași, unde a fost repartizat un singur student
12.	Israel	12	Medicină, farmacie, medicină veterinară	Cluj-Napoca, București, Iași
13.	Irak	18	Medicină, drept, agronomie, muzică	Cluj-Napoca, Iași, București, Timișoara

¹⁴⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. Lista cuprinzând propunerile de specializare a studenților străini din anul pregătitor în curs de școlarizare – anul universitar 1980/1981.

Nr. crt.	Țară	Nr. studenți	Specializare	Centru universitar solicitat de student
14.	Iordania	13	Medicină generală, farmacie, stomatologie, automatizări, agronomie, comerț, economie industrială, drept, agricultură	Cluj-Napoca, București
15.	Liban	52	Medicină generală, stomatologie, farmacie, medicină veterinară	Cluj-Napoca, Timișoara, București, Iași
16.	Liberia	1	Economie	București
17.	Madagascar	5	Medicină veterinară, economie, zootehnie, drept economic administrativ	București
18.	Mauricius	1	Stomatologie	București
19.	Mongolia	1	Economie	București
20.	Mali	1	Silvicultură	Brașov
21.	Nigeria	7	Economie, agronomie	București, Timișoara
22.	Peru	1	Economie	Cluj-Napoca
23.	Panama	1	Economie agrară	Cluj-Napoca
24.	Somalia	6	Economie, agricultură, zootehnie, comerț	București, Cluj-Napoca, Timișoara
25.	Siria	7	Agronomie, construcții, medicină, mecanică, stomatologie	Timișoara, Cluj-Napoca, București
26.	SUA	3	Agronomie, filozofie, economie	Cluj-Napoca
27.	Sri Lanka	1	Economia industriei	București
28.	Senegal	3	Agronomie	Timișoara, București
29.	Sudan	17	Medicină generală, agronomie	Cluj-Napoca, Timișoara, București
30.	Togo	1	Economie	Galați
31.	Yemen	3	Economia agriculturii, finanțe-contabilitate, comerț	Timișoara, București
32.	Zambia	7	Biologie, economie, contabilitate, medicină veterinară	Cluj-Napoca, București
33.	Zair	5	Agronomie, economie	București, Galați, Iași
34.	R.F. Germană	5	Stomatologie, medicină generală	Cluj-Napoca
	TOTAL	306		

La finalul anului universitar, situația avea să se modifice ușor. În sesiunea din 10-15 iulie 1981 au fost înscriși 294 studenți, care și-au finalizat anul pregătitor la Universitatea clujeană. S-au prezentat la examene 293, au

promovat 291, iar un număr de 3 studenți au fost propuși în vederea exmatriculării¹⁵⁰.

Dintre studenții străini absolvenți ai anului pregătitor în iulie 1981, în afara celor rămași la Universitatea „Babeș-Bolyai” (35)¹⁵¹, ceilalți au fost repartizați la: Institutul de Medicină și Farmacie din București (33), Academia de Studii Economice din București (29), Institutul Politehnic din București (3), Institutul de Educație Fizică și Sport din București (13), Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu” din București (22), Universitatea București (26), Institutul Politehnic din Cluj-Napoca (5), Institutul Agronomic din Cluj-Napoca (17), Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (61), Universitatea din Timișoara (4), Institutul Agronomic din Timișoara (9), Institutul de Medicină din Timișoara (17), Institutul Agronomic din Iași (3), Institutul de Medicină și Farmacie din Iași (2), Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași, (2), Universitatea Brașov (1), Universitatea din Craiova (1) și la Universitatea din Galați (3)¹⁵².

În același an universitar, 1980/1981, au fost sesizate câteva schimbări în organizarea anului pregătitor. Astfel, la nivel central s-a decis ca studenții străini să nu mai poată repeta anul pregătitor, indiferent de numărul examenelor nepromovate¹⁵³. În pofida hotărârii, au fost înregistrate și excepții. La 26 martie 1981, spre exemplu, Ministerul

¹⁵⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. *Statistica privind rezultatele obținute de studenții străini din anul pregătitor în urma sesiunii 10-15 iulie 1981*.

¹⁵¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. *Tabel nominal cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

¹⁵² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, documentele *Tabele nominale cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor repartizați în anul I la Conservatorul „Ciprian Porumbescu, București; la IMF, București; la ASE, București; la Institutul Politehnic, București; la IEFS, București; la Inst. Agronomic „Nicolae Bălcescu”, București; la Universitatea București; la Institutul Politehnic, Cluj-Napoca; la IMF, Cluj-Napoca; la Universitatea Timișoara; la Institutul Agronomic, Timișoara; la Inst. de Medicină, Timișoara; la Inst. Agronomic, Iași; la IMF, Iași; la Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iași; la Universitatea Brașov; la Universitatea Craiova; Universitatea Galați*.

¹⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Repartizări An Pregătitor – 1980-1981*, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 64.283 – 4 decembrie 1980 către Universitatea din Cluj-Napoca*.

Educației și Învățământului a informat Rectoratul Universității clujene că a aprobat reînmatricularea în anul pregătitor a doi tineri din Zimbabwe, ambii bursieri ai Partidului Comunist Român¹⁵⁴. Apoi, deși transferurile au fost interzise, invocându-se reglementările în vigoare, unor studenți le-au fost totuși aprobate. Un astfel de caz a fost înregistrat la 18 octombrie 1980, când Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini a informat conducerea instituției clujene că a fost aprobat transferul unei studente din Kenya, care a urmat cursurile anului pregătitor la Cluj-Napoca, „așa cum a fost solicitat de către autoritățile kenyene”, de la Facultatea de Îmbunătățiri Funciare din cadrul Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu” din București, la Institutul Agronomic din Cluj-Napoca, Facultatea de Agricultură, specialitatea agricultură¹⁵⁵.

În următorul an universitar, 1981/1982, Universității „Babeș-Bolyai” i-au fost repartizați pentru anul pregătitor un număr sensibil mai mare de tineri față de cel anterior. Inițial, la 27 iunie 1981, Rectoratul a fost informat de Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini că a aprobat „provizoriu și orientativ” ca un număr de 450 de tineri să urmeze cursurile de limba română la instituția clujeană¹⁵⁶. În cele din urmă, au ajuns 350 de studenți. Aceștia proveneau din următoarele țări: Africa Centrală, Anglia, Benin, Burundi, Cipru, Coasta de Fildeș, Congo, Columbia, Danemarca, Egipt, Republica Federală Germană, Ghana, Grecia, Iordania, Irak, Liban, Liberia, Republica Malgașă (Madagascar), Maroc, Mali, Nigeria, Peru, Siria, Somalia, Sri Lanka, SUA, Togo, Venezuela, Yemen, Zambia, Israel¹⁵⁷.

¹⁵⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Repartizări An Pregătitor – 1980-1981, doc. Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 6.681 – 26 martie 1981 către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

¹⁵⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Repartizări An Pregătitor – 1980-1981, doc. Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 50.987 – 18 oct. 1980 către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

¹⁵⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Repartizări An Pregătitor – 1980-1981, doc. Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 41.226 – 27 iunie 1980 către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

¹⁵⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1981-1983, dosar An pregătitor 1981/1982, doc. Tabel nominal cuprinzând cetățenii străini înscriși în anul pregătitor – 1981/1982 și opțiunile lor privind specialitatea și centrul universitar de repartizare.

Majoritatea covârșitoare venise în România pentru a studia medicina și stomatologia.

Un grup consistent de tineri studioși a venit, în acel an, 1981/1982, din Irak. O cuantificare exactă a studenților sosiți din această țară nu se poate realiza, deoarece statisticile de care dispunem sunt foarte diferite. Cifra acestora cunoaște, la nivelul documentelor, o variație cuprinsă între 8 și 80¹⁵⁸. Una dintre explicațiile acestei situații neclare ar fi venirea lor în tranșe succesive, pe tot parcursul anului școlar. Studenții din Irak au ajuns, de altfel, mai târziu, ca urmare a unui acord semnat între cele două state. Conform acestui document, 350 de cetățeni irakieni urmau să fie primiți la studii universitare sau postuniversitare în România, începând cu ianuarie-februarie 1982. Pentru aceștia, se aprobase ca anul pregătitor să fie organizat în regim intensiv, în perioada februarie - septembrie, și fără vacanțe. În această perioadă, studenții irakieni urmau să-și însușească programa analitică pentru două semestre, iar sesiunea a fost fixată în perioada 10-15 septembrie 1982. Autoritățile au decis, așadar, ca programul să fie adaptat astfel încât noul grup să poată începe cursurile anului I odată cu ceilalți studenți. În același timp, Rectoratul Universității clujene a fost informat, la 8 februarie 1982, că taxele pentru primele trei luni de studii urmau să fie achitate de către Ambasada Irakului la București¹⁵⁹.

La începutul anului universitar 1985/1986, au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în anul pregătitor, 109 studenți străini, din care 8 au fost bursieri și 97 au venit pe cont propriu valutar, iar 4, pe cont propriu nevalutar (din Coreea și Ungaria). Cei mai mulți dintre ei veneau din Grecia (61) și Iordania (13), restul având ca țări de origine: China, Congo, Israel, Iran, Liban, R.F. Germană, Siria, Sudan, Somalia și Zair¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Într-o notă din 2 februarie 1982, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost informat că i-au fost repartizați pentru anul pregătitor 80 de tineri irakieni. AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini*. An pregătitor 1981-1983, dosar *An pregătitor 1981/1982*, doc. *Adresă Ministerul Educației și Învățământului, Cabinetul Adjunctului Ministrului*, 26.789, 2 februarie 1982, către rectorul Universității „Babeș-Bolyai”.

¹⁵⁹ *Ibidem*.

¹⁶⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini* An pregătitor 1977-1989, dosar *An pregătitor 1985/1986*, doc. *Situația țărilor de proveniență a cetățenilor străini din anul pregătitor în anul universitar 1985/1986*.

Majoritatea studenților greci au dorit să se specializeze în educație fizică și sport. Câțiva au venită însă și pentru a studia medicina, agronomia sau chiar istoria, dar un număr de patru dintre aceștia au făcut cerere de schimbare a specializării, optând pentru profilul sportiv.

Ulterior, în luna aprilie 1986, a fost înregistrat un număr mai mare de tineri pentru anul pregătitor, respectiv 125¹⁶¹. O explicație în acest sens este dată de transferul unor studenți din alte centre universitare. Spre exemplu, patru dintre aceștia s-au transferat de la Universitatea din București, unde învățaseră în primul semestru, pentru că au dorit să-și schimbe specializarea inițială cu care veniseră la studii în România. Toți erau greci și au optat să studieze la Cluj educație fizică și sport, în detrimentul a ceea ce au ales inițial: stomatologie, medicină generală, chimie alimentară și domeniul tehnic¹⁶².

La sfârșitul anului universitar, după ambele sesiuni, desfășurate între 15-25 iunie și 10-15 iulie 1986, un număr de 17 studenți n-au promovat anul pregătitor 1985/1986. Majoritatea aveau câte un examen nepromovat, unii aveau situațiile încheiate la examenele din materiile de specialitate, iar unul dintre aceștia nu s-a prezentat din motive medicale. Țările de origine ale acestor studenți erau: Iordania, Grecia, Israel, Siria și Coreea, iar domeniile de specializare pe care și le-au ales: economie, drept, agronomie, medicină și educație fizică¹⁶³. Înainte de sesiune, au fost înscriși 119 studenți, mai puțini decât cei înregistrați în aprilie, iar la examinările din iunie-iulie s-au prezentat 118 studenți, promovând numai 102. Dintre aceștia, 31 au obținut medii între 5 și 6,99 și 71, medii cuprinse între 7 și 10¹⁶⁴.

¹⁶¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1983-1986, dosar An pregătitor 1983/1984, vol. I, A-L, doc. Tabel nominal cuprinzând studenții străini înscriși în anul pregătitor – anul universitar 1985/1986, 10 aprilie 1986.

¹⁶² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1983-1986, dosar An pregătitor 1983/1984, vol. I, A-L, doc. Adresa Universității din București nr. 3.549, din 1 aprilie 1986, către Rectoratul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca; Tabel nominal.

¹⁶³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini – An pregătitor 1983-1986, dosar An pregătitor 1983/84, vol. I, A-L, Grecia, Cipru, doc. Lista nominală a cetățenilor străini care nu au promovat anul pregătitor în urma sesiunii din 15-25 iunie și 10-15 iulie 1986.

¹⁶⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini – An pregătitor 1983-1986, dosar An pregătitor 1983/84, vol. I, A-L, Grecia, Cipru, doc. Statistica privind rezultatele la examene în urma sesiunii iunie - iulie 1986 pentru studenții din anul pregătitor.

Pentru a oferi acestei categorii de studenți condiții optime de studiu, în ședința din 28 aprilie 1986, Biroul Executiv al Senatului Universității clujene a analizat posibilitățile de școlarizare și capacitatea de cazare pentru studenții străini care ar fi urmat să intre în anul pregătitor 1986/1987. Datele au fost transmise apoi Ministerului Educației și Învățământului, Direcției Învățământului Superior, Cercetării Științifice, Relații Externe și Studenți Străini. Din conținutul lor rezulta că puteau fi primiți aproximativ 225 de cetățeni din afara granițelor țării, pentru pofilele: universitar, medical, tehnic, economic și agronomic¹⁶⁵.

În anul pregătitor 1986/1987, la sfârșitul lunii ianuarie, 13 studenți străini din anul pregătitor au dorit să-și schimbe specializarea. Cei din Israel și Iordania, trei la număr, au dorit să treacă de la Drept și Medicină Generală, la Stomatologie și Farmacie. Ceilalți studenți străini, toți din Grecia, au trecut de la Educație Fizică și Sport la Medicină Generală, Stomatologie, Istorie și chiar Electrotehnică¹⁶⁶.

În luna martie, după încheierea primului semestru, au mai fost nouă solicitări din partea studenților străini, doi din Iordania și șapte din Grecia, de schimbare a specializării pe care o aleseseră inițial. În cazul celor din Iordania, în loc de Mecanică și Medicină Generală, aceștia au dorit să meargă Electrotehnică și Farmacie, iar cinci dintre studenții greci n-au mai dorit să studieze Educație Fizică și Sport, ci Medicină Veterinară, Stomatologie și Farmacie, iar ceilalți doi, care au optat inițial pentru Istorie și Filologie, s-au îndreptat spre cursuri la specializările Filologie Clasică și Medicină Veterinară¹⁶⁷.

Au fost înscriși la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în același an pregătitor 1986/1987, un student din R.F. Germană, unul din Mauritius, 1 din Coreea, 1 din Zair, 11 din Iran, toți veniți pe cont propriu la studii, 3 din

¹⁶⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1983-1986, dosar An pregătitor 1983/1984, Vol. I, A-L, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” către Ministerul Educației și Învățământului Superior, Cercetării Științifice, Relații Externe și Studenți Străini.

¹⁶⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989, dosar An pregătitor (inclusiv repartizarea) 1986-1987, doc. Tabel nominal cuprinzând studenții străini din anul pregătitor care solicită schimbarea specialității, 23 ianuarie 1987.

¹⁶⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989, dosar An pregătitor (inclusiv repartizarea) 1986-1987, doc. Tabel nominal cuprinzând studenții străini din anul pregătitor care solicită schimbarea specialității, 2 martie 1987.

Liban, 55 din Grecia, 17 din Israel, 1 din Burundi, bursieri ai CC al PCR, și 2 din Congo, bursieri ai Ministerului Afacerilor Externe¹⁶⁸.

Anul universitar 1987/1988 începea cu 63 de cetățeni străini înmatriculați în vederea frecventării anului pregătitor organizat de Universitatea „Babeș-Bolyai”¹⁶⁹. Dintre aceștia, 55 erau studenți, iar 8 veniseră pentru studii doctorale. O lună mai târziu, au mai venit încă 5¹⁷⁰, iar, pe parcurs, s-au tot adăugat, ajungând în luna decembrie la un număr de 105 studenți¹⁷¹. În luna ianuarie 1988, 130 de cetățeni străini studiau la Universitatea clujeană, dar, după primul semestru și organizarea examenului de limba română, șase dintre ei au abandonat¹⁷². Au ajuns în sesiunea din iunie tot 130 de studenți, numărul completându-se cu alții, care au sosit la Cluj-Napoca de-a lungul semestrului al II-lea¹⁷³.

Aceeași traiectorie se poate observa, la studenții străini care au urmat cursurile aferente anului pregătitor, și în anul universitar 1988/1989. La 25 septembrie 1988, au fost înscriși în anul pregătitor un număr de 64 de tineri, în noiembrie, 108, în luna ianuarie 1989 s-au înregistrat 136, pentru ca, la sfârșitul lunii iunie, să se ajungă la un total 155 de studenți¹⁷⁴.

¹⁶⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *An pregătitor (inclusiv repartizarea) 1986-1987*, doc. *Tabelele nominale pe țări cu studenții străini din anul pregătitor 1986/1987*.

¹⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 septembrie 1987*.

¹⁷⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 octombrie 1987*.

¹⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 decembrie 1987*.

¹⁷² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 ianuarie 1988*.

¹⁷³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 iunie 1988*.

¹⁷⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor 1986-1989*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1987/1988, 1988/1989*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 septembrie 1988, 25 noiembrie 1988, 25 ianuarie 1989, 25 iunie 1989*.

2.4. Concluzii

Anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost organizat încă din anul 1968, așa cum rezultă din documentele de arhivă pe care se sprijină cercetarea de față. În pofida acestei realități, în actele emise de autoritățile centrale de la București, instituția clujeană a fost desemnată să organizeze astfel de cursuri abia din anul universitar 1974/1975.

O altă realitate care a contrazis actele ministeriale a fost cea referitoare la organizarea de către Universitatea clujeană a cursurilor pregătitoare pentru tinerii care doreau să urmeze o carieră medicală. Or, Ministerului Educației și Învățământului nu a acordat acest drept instituției clujene decât târziu. Nu ne îndoim că aceste situații au fost cunoscute la nivelul forurilor centrale de la București, însă ele nu s-au regăsit în conținutul enunțurilor legislative promulgate în acest interval.

În perioada cercetată, s-a păstrat, datorită regimului politic, același tipar de primire la studii a tinerilor din afara granițelor României, bazat pe acordurile încheiate cu diverse state. La nivel internațional, însă, configurația mobilității studențești s-a schimbat de-a lungul timpului datorită dinamicii relațiilor politice și economice mondiale¹⁷⁵, imposibil de aplicat în statele comuniste.

Așa cum s-a putut observa în capitolul de față, în arcu temporal cercetat, la Universitatea „Babeș-Bolyai” au studiat, în anul pregătitor, tineri proveniți din țări afro-asiatice, dar și de pe cele două continente americane și din Europa. De altfel, aria geografică de proveniență a studenților veniți la studii în România a corespuns ideologiei staliniste, conform căreia politica culturală trebuia să reflecte realitățile politice¹⁷⁶.

Într-o primă etapă, mai precis între 1959-1980, numărul studenților străini repartizați de forurile competente de la București la Universitatea

¹⁷⁵ Barnett, George A., and Reggie Yingli Wu. „The International Student Exchange Network: 1970 & 1989”, *Higher Education* 30, no. 4 (1995), p. 354, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/3447602>, accesat la 21 iulie 2022.

¹⁷⁶ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 198.

clujeană, pentru a studia limba română, a cunoscut un trend ascendent. Dacă în anul 1969/1970, spre exemplu, la instituția clujeană au fost înmatriculați, la nivelul anului pregătitor, circa 20 de studenți¹⁷⁷, în anul 1978/1979 au fost 618¹⁷⁸. În anii '80, situația s-a schimbat însă în privința cifrei de școlarizare a studenților din anul pregătitor. Treptat, până la finalul deceniului, numărul acestora a scăzut. Printre cauzele care au generat acea scădere s-au aflat: politica regimului comunist de subfinanțare a învățământului, dar și creșterea inflației la nivel mondial, pe fundalul creșterii prețului petrolului.

Una dintre explicațiile evoluției din prima perioadă menționată, 1959-1980, a fost numărul tot mai mare al tinerilor care au venit pentru studii în România pe baza unor acorduri culturale. De altfel, la nivel național s-a remarcat, mai ales în perioada anilor '60 și '70, o multiplicare a tratatelor de diverse tipuri, mai ales cu țările în curs de dezvoltare. Acestea au fost încheiate, în general, în urma vizitelor unor delegații oficiale din și în respectivele state. În timpul discuțiilor pe care partea română le-a avut cu autoritățile acelor state, au fost reiterate posibilitățile de intensificare a relațiilor reciproce¹⁷⁹. Imediat după venirea în România, tinerii au fost distribuiți spre diverse centre universitare, care primiseră dreptul de a organiza anul pregătitor. Acest sistem de repartizare a cetățenilor străini veniți la studii a evidențiat caracterul pronunțat centralist al statului comunist și al modului de funcționare a instituțiilor acestuia. În procesul de distribuire a studenților străini, factorii decidenți au optat pentru Universitatea clujeană din mai multe motive. Mai întâi, s-a considerat că infrastructura deținută de instituție putea susține un număr considerabil de studenți. Un alt argument în favoarea respectivei alegeri a fost numărul și pregătirea cadrelor didactice care predau cursurile de limbă română.

¹⁷⁷ Mai precis, în evidența întocmită la nivelul Rectoratului Universității au fost trecuți 14 studenți în anul pregătitor. AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenți străini*.

¹⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Rectorat, nr. 1.321/1979, Anexa 1, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 31.03.1979*.

¹⁷⁹ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 162.

Pe de altă parte, o explicație subiectivă pentru acest fenomen a oferit-o conducerea Universității „Babeș-Bolyai”. În opinia rectorului Ion Vlad, instituția a devenit atractivă pentru cetățenii străini prin „înalta ținută a pregătirii și activităților desfășurate de studențime”¹⁸⁰.

După cum s-a putut observa din acest capitol, numărul tinerilor străini care au urmat cursurile anului pregătitor la Universitatea din Cluj a fluctuat. Mai mult, în documentele întocmite la nivel de Rectorat, cifra celor școlarizați se schimba uneori și de la o lună la alta. Nu a fost o situație singulară, întrucât toate instituțiile de învățământ superior din România, care au ținut astfel de cursuri, s-au confruntat cu această problemă în perioada respectivă. Studenții străini se prezentau la universități pe tot parcursul anului, nu doar la începutul acestuia. Apoi, chiar dacă se înscriau din timp, unii dintre ei, după o scurtă perioadă, migrau dintr-un centru universitar în altul, invocând diverse motive. Or, această realitate a produs destul de multe neajunsuri în procesul instructiv-educativ. Tocmai de aceea, Ministerul Educației și Învățământului a încercat să remedieze situația prin adoptarea unui set de reguli clare, pentru a stopa acele sincope. În pofida tentativelor, nu s-a reușit nici eliminarea transferurilor și nici respectarea punctualității prezentării la cursuri a studenților. *Punctajul* adoptat în decembrie 1978 a prevăzut clar că eventualele transferuri de la o specializare la alta, ale studenților străini aflați în anul pregătitor, sau de la o instituție la alta, se putea face numai în perioada 1-10 februarie, înaintea începerii celui de-al doilea semestru¹⁸¹. Situația pe teren a fost însă una complet diferită. Confruntându-se cu toate dezavantajele provocate de dinamica impusă de schimbările frecvente ale specializării și ale centrelor universitare, membrii Colectivului de limba română din Universitatea clujeană au propus o soluție. În opinia lor, acele fluctuații puteau fi reduse prin discuții punctuale cu studenții în cauză și prin sprijinirea acestora mai ales în situațiile în care se confruntau cu dificultăți legate de asimilarea

¹⁸⁰ Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, 1976-1977, Cluj-Napoca, 1977, p. 38-39.

¹⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Varia. Ad acta. Studenți străini*, doc. *Punctaj cu privire la evidența cetățenilor străini aflați la studii în țara noastră*, punct 4.

cunoștințelor la disciplinele de specialitate¹⁸². Deși a fost aplicată în linii generale, nici această măsură nu a avut însă rezultatele scontate.

În general, leadershipul Universității „Babeș-Bolyai” a urmărit să ofere studenților străini, încă din perioada anului pregătitor, un mediu academic cu caracter integrativ. În acest sens, au fost organizate evenimente culturale cu scopul de a-i familiariza pe tinerii veniți din alte țări la studii, în orașul de pe Someș, cu tradițiile românești și cu societatea românească în ansamblu. Nu în ultimul rând, a fost promovată și încurajată interacțiunea culturală dintre studenții români și colegii lor veniți din alte părți de lume. Dovadă au fost, în acest sens, excursiile organizate anual de profesorii clujeni, la care au participat atât studenții străini, cât și români.

Pe de altă parte, forurile de la București și-au manifestat permanent interesul pentru cursurile anului pregătitor, dovadă fiind regulamentele date. Acestea au fost revizuite periodic, în ideea îmbunătățirii lor, pe măsura acumulării experienței în activitatea cu tinerii străini, dar și ca urmare a confruntării cu diverse obstacole în această privință.

Chiar dacă în amfiteatrele Universității clujene a studiat un număr considerabil de tineri, în formatul anului pregătitor, doar o parte destul de redusă și-a continuat studiile aici. Celor din urmă li s-au alăturat însă alții, veniți aici după ce își finalizaseră anul pregătitor la alte instituții de învățământ superior din România.

¹⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*.

Capitolul 3.

EXPERIENȚE ACADEMICE ÎN ANII COMUNISMULUI: STUDENȚI STRĂINI LA UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” (1959-1989)

După unificarea instituțională din 1959, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” s-a focalizat pe consolidarea instituției la toate nivelurile. Una dintre direcțiile urmărite a fost reconectarea la fluxul științific internațional, inclusiv prin încheierea de acorduri cu diverse instituții de învățământ superior din străinătate. Deși timid, în acea perioadă au fost redeschise porțile instituției studenților de peste hotare. Astfel, prin amfiteatrele Universității „Babeș-Bolyai” au trecut tineri veniți de pe șase continente: Europa, America de Sud, America de Nord, Africa, Asia și Australia. În marea lor majoritate au ajuns să urmeze cursurile Universității clujene în cadrul acordurilor de colaborare încheiate de România cu diferite țări. Acești tineri au venit la studii cu burse oferite fie de statul român, fie de statul din care proveneau, dar au venit și pe cont propriu valutar și nevalutar. În acest ultim caz s-au aflat studenții din țările comuniste.

Numărul celor care au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” a variat în cele trei decenii analizate. Dacă la început au fost mai puțini, ulterior, la mijlocul anilor '70, numărul lor a crescut, pentru ca la finalul anilor '80 să se diminueze din nou.

Preferințele studenților străini pentru facultățile urmate în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” au cunoscut o anumită dinamică și o

apreciabilă varietate a opțiunilor, în timp. Pentru a le face mai atractive, dar și pentru a atrage mai mulți tineri, atât români, cât și străini, la nivelul Universității clujene s-a decis introducerea de noi specializări în aria curriculară. Printre acestea, pot fi menționate: analiza matematică și mașini de calcul, astronomie și mecanică teoretică, calcul numeric și statistică, fizică atomică și nucleară, electronică, tehnologie chimică, defectologie (psihopedagogie specială), dreptul muncii, finanțe și credit, evidență contabilă și statistică etc.¹

Primul grup mai consistent de cetățeni străini care au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” a venit din Vietnam. La începutul perioadei cercetate, majoritatea lor au optat pentru secția de Biologie a Facultății de Biologie-Geografie, dar și pentru secția de Limbă franceză din cadrul Facultății de Filologie. Ulterior, atât ei, cât și ceilalți studenți veniți de pe alte meridiane au frecventat diferite secții ale Facultății de Matematică-Mecanică, precum și ale facultăților de Istorie-Filozofie și de Științe Economice, după crearea acesteia, ale Facultății de Chimie sau ale celei de Fizică.

De pe continentul european, grupul cel mai însemnat de tineri care a studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” provenea din Grecia. Faptul se explică prin lipsa de oportunități și numărul mic de locuri în instituțiile de învățământ superior din această țară², în perioada 1960-1990, precum și prin deficitul de personal din anumite domenii. Pe de altă parte, creșterea notabilă a veniturilor a permis multor grupuri sociale, inclusiv agricultorilor, să-și trimită copiii la studii în străinătate³. Astfel, tinerii greci au căutat oportunități de studii peste graniță, iar una din soluțiile care au funcționat a fost să vină la Universitatea din Cluj.

Marea majoritate a studenților străini au venit cu burse oferite de statul român, prin diverse organisme: Ministerul Educației și

¹ Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, p. 269.

² Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 79.

³ Panagiotis G. Kimourtzis, Pantelis Kyprianos, „University and the Formation of Greek Elites: Past and Present”, *Espacio, Tiempo y Educación*, v. 6, n. 2, p. 147, <http://dx.doi.org/10.14516/ete.244>, accesat la 2 mai 2022.

Învățământului (MEI), Ministerul Afacerilor Externe (MAE), Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale (MCECEI), Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România (UASCR), Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție (UNCAP), Uniunea Tineretului Comunist (UTC), Partidul Comunist Român (PCR), Consiliul Național de Educație Fizică și Sport (CNEFS), Uniunea Generală a Sindicatelor din România (UGSR), precum și cu burse oferite de către UNESCO. În acest din urmă caz, bursele au fost destul de puține. În general, în a doua jumătate a secolului XX, agențiile internaționale au jucat un rol minor în privința mobilității studenților. Liga Națiunilor, deși a încurajat mobilitatea la nivel academic, nu a avut puterea financiară să o susțină. În același timp, UNESCO a sprijinit această mișcare, însă cu mijloace limitate, și s-a focalizat, în special, pe susținerea studenților din țările în curs de dezvoltare⁴.

Odată ajunși în România, studenții străini veniți cu burse au fost repartizați de Comisia de Partid și de Stat pentru Atribuirea Burselor de Studii și Biroul Executiv al Ministerului Educației și Învățământului la diverse instituții de învățământ superior⁵. Cetățenii străini care au beneficiat de burse din partea statului român s-au bucurat de aceleași drepturi ca și studenții români, sub raportul ofertei educaționale, dar și în privința cazării în căminele studențești, a asigurării mesei la cantine și a asistenței medicale.

Prin acordarea acestor burse, regimul politic din România a urmărit, de fapt, să-și consolideze poziția pe plan internațional. Din perspectivă diplomatică, autoritățile centrale de la București au intuit importanța răspândirii culturii românești și a creării unei imagini favorabile a țării, inclusiv prin intermediul studenților străini, valorificând, astfel, această oportunitate⁶. Inițiativele de natură culturală și științifică au fost, în general, subordonate politicii externe⁷.

⁴ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 8.

⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresă Rectorat nr. 5.135/1974 – 10 iunie 1974 către E. Moisescu*.

⁶ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 31.

⁷ *Ibidem*, p. 32.

Un rol important în viața tinerilor veniți la studii în România, în arcul de timp studiat, l-au avut Uniunea Tineretului Comunist (UTC) și Asociația Studenților Comuniști (ASC), organizații prezente în toate instituțiile de învățământ superior. Cele două structuri au fost implicate în activitățile studenților străini, acordându-le sprijin cu diferite ocazii și prin diverse mijloace, luând în discuție problemele lor și intermediind relațiile acestora cu instituțiile universitare la care studiau⁸.

3.1. Studenții străini – o provocare pentru conducerea Universității „Babeș-Bolyai”?

În primii ani ai perioadei comuniste, când instituția de învățământ superior din urbea de pe Someș și-a deschis porțile studenților străini, cazarea acestora a însemnat o reală provocare pentru administrația academică. Situațiile dificile au fost create de faptul că unii tineri veniseră cu familia, iar alții ceruseră camere de una sau două persoane. În acei ani de început, însă, Universitatea clujeană nu dispunea de infrastructura necesară astfel încât să răspundă pozitiv la toate solicitările primite.

În pofida dificultăților, s-a urmărit adoptarea de măsuri menite a-i ajuta pe studenții străini să se acomodeze cât mai repede. O soluție pusă rapid în practică a constat în cazarea lor în aceleași cămine cu colegii români, pentru a se putea realiza o apropiere atât sub aspect cultural, cât și profesional⁹. Acest aspect s-a regăsit inclusiv în regulamentele oficiale, care prevedeau că tinerii veniți din alte țări la studii de nivel licență trebuiau cazați împreună cu colegii lor români, în camere de două până la șase persoane. Aplicarea acestei măsuri nu a adus însă rezultatele scontate.

În acest sens, au fost o dovadă, cel puțin într-o primă etapă, disensiunile apărute între studenți. De pildă, în mai 1969, a fost înregistrat

⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI*, *Correspondență MEI*, doc. *Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră*, f. 12.

⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*, f. 1-6.

un conflict între un student vietnamez și un coleg român, degenerat într-un unui episod de violență fizică. La intervenția promptă a celor autorizați să ia atitudine – directorul educativ al căminului, membrii comitetului de cămin, conducerea grupului studenților vietnamezi –, cei doi studenți și-au recunoscut partea de vină și s-au împăcat. Cu toate acestea, însă, studentul român a fost mutat în altă cameră, fiind muștrat verbal de către decanul Facultății de Istorie, unde studia tânărul respectiv¹⁰. N-a fost singurul caz de acest tip și tocmai de aceea au fost adoptate câteva măsuri menite a evita comportamentele deviante¹¹.

Conflictele dintre studenții de diferite naționalități au determinat autoritatea academică să caute un alt mod de rezolvare a problemei. S-a încercat, astfel, pe cât a fost posibil, ca studenții proveniți din aceeași țară să fie distribuiți în aceleași camere.

Totodată, s-a prevăzut ca tinerii căsătoriți, străini sau români, să fie cazați în cămine de familisti. În acest scop, Rectoratul Universității clujene a alocat căminele 14 și 17¹². Condiția impusă a fost însă ca ambii parteneri să fie studenți și să prezinte actele doveditoare ale căsătoriei¹³. De acest avantaj s-au bucurat, bunăoară, cupluri din Israel¹⁴, dar și din Congo¹⁵ sau Republica Centrafricană¹⁶.

¹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini* 1966-1969, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Facultatea de Istorie-Filozofie nr. 376/1969 – 13 mai 1969 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini* 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenții străini*.

¹² „Viața Studențească”, în *Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca*, 1979, Cluj-Napoca, 1979, p. 116.

¹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini* 1973-1977, dosar *Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră*, f. 10.

¹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini* 1969-1979, dosar *Studenți străini anii I-V. Guatemala, Guineea, Guineea Bissau...*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 31.669, din 18 septembrie 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini* 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Rectorat 430/1974 către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Pașapoarte*.

¹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini* 1974-1976, dosar *Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia...*, 1975, doc. *Adresă Rectorat 430/31 mai 1977 către Serviciul Social*.

Nu de puține ori liderii universității au fost nevoiți să avertizeze factorii decidenți de la București asupra importanței repartizării în timp util a cetățenilor străini „pentru a li se putea rezerva spațiul necesar în cămine, spre a nu perturba, ulterior, ordinea stabilită la începutul anului universitar”. A fost avansată, în același timp, propunerea de a nu mai fi trimiși studenți familiști, „decât dacă ambii erau încadrați într-o formă de învățământ, pentru a nu li se crea dificultăți materiale și, astfel, nemulțumiri”¹⁷.

O recomandare importantă a conducerii Universității clujene a fost conturată pornindu-se tocmai de la câteva cazuri concrete, pe care aceasta a trebuit să le gestioneze. Unii cetățeni străini veniți la studii în România și-au adus și familia cu ei, ceea ce a determinat numeroase dificultăți legate de cazare, dar și de insuficiența fondurilor materiale, astfel încât ei și-au manifestat nemulțumirea în diferite forme. Un astfel de caz a fost cel al unui student congolez, repartizat la Cluj pentru studii în domeniul economiei, deși în cererea sa pentru acordarea bursei a optat pentru cursurile unui institut de medicină din România. Acesta a venit la Cluj, împreună cu soția și un copil, ceilalți doi rămânând în țara de origine. Având un loc de muncă important în cadrul Instituției Comisarului Poporului din capitala Republicii Congo, tânărul s-a prezentat la studii cu unele așteptări, care n-au fost însă confirmate, ceea ce i-a cauzat frustrare și nemulțumire¹⁸. O primă insatisfacție a fost determinată de condițiile de cazare. Deși în toate regulamentele de primire la studii a cetățenilor străini se preciza că persoanelor însoțitoare nu li se asigură cazare și nici alte ajutoare sau venituri, acest student a solicitat un spațiu corespunzător pentru familia sa. Fără a fi obligată, conducerea Universității clujene le-a asigurat o locuință, formată din două încăperi, un antreu-bucătărie și o

¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Adresă Rectorat 11.617 – 10.12.1971 către Ministerul Învățământului, Dir. Gen. pentru Munca Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini*.

¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 12.354/70, din 5 ianuarie 1971, către Ministerul Educației și Învățământului, Direcția Generală a Activității Educative și Sociale studențești, Serviciul pentru Studenți Străini*.

baie. În pofida acestui sprijin, studentul și-a manifestat în continuare nemulțumirea, inclusiv față de condițiile de trai. Considera că bursa lunară de 1.075 lei era prea mică pentru a putea acoperi cheltuielile unei familii formate din trei persoane, așa cum era familia sa. De altfel, nu o dată a subliniat faptul că se simțea înșelat, deoarece în momentul în care aplicase pentru bursă i s-ar fi promis o sumă mult mai mare și un supliment de 5.000 de franci belgieni, pe care urma să-i primească prin intermediul Ambasadei Republicii Congo la București. În fața acestor nemulțumiri, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” s-a adresat Ministerului Educației pentru soluționarea cazului¹⁹.

Răspunsul oficialilor de la București a fost prompt și previzibil. Studentului i se reamintea că fusese primit la studii în aceleași condiții care se aplicau tuturor studenților străini, proveniți din țările în curs de dezvoltare. Conform acestora, statul român nu avea nicio obligație în privința cazării și a întreținerii familiei tinerilor veniți la studii în România²⁰. Mai mult, în adresa ministerului se evidenția faptul că acele informații îi fuseseră prezentate atât de autoritățile congoleze și de Ambasada României din Kinshasa, cât și de reprezentanții Ministerului Educației și Învățământului, imediat ce a ajuns la București. În același context, tânărului i s-a amintit favoarea excepțională de care a beneficiat din partea Universității clujene prin asigurarea unui spațiu de cazare suplimentar pentru familia sa, fără ca instituția în sine să aibă vreo obligație în acest sens. Autoritățile de la București și-au declinat competența în privința sprijinului material suplimentar promis din partea Ambasadei Republicii Democrate Congo, susținând că acea problemă trebuia soluționată de student. Tonul primei adrese ministeriale nu a lăsat loc de interpretare. Documentul sublinia în final că, în condițiile în care studentul nu reușea să-și întrețină familia, alternativa era să renunțe la studii și să se reîntoarcă în țara natală. Ulterior, reprezentanții ministerului au revenit

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 26.249/1971 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

asupra deciziei și, la începutul anului 1972, i-au aprobat studentului o indemnizație lunară de 700 lei pentru susținerea financiară a familiei sale, sumă care urma să fie plătită retroactiv, începând cu mijlocul lunii martie 1972²¹.

Pe de altă parte, în final, nici tânărul nu a renunțat la ideea de a-și face studiile la Cluj și a preluat inițiativa. Pentru a-și asigura un venit suplimentar a decis, în 1973, să se angajeze la Fabrica de Bere din oraș. După o prealabilă consultare cu îndrumătorii de an și de practică de specialitate, de la care a primit un răspuns pozitiv, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” i-a oferit întregul concurs. Obstacolul limbii, pe care încă nu o stăpânea suficient pentru a-și lua toate notițele la cursuri, a fost considerat unul surmontabil. De asemenea, evaluările pozitive ale celor doi responsabili chestionați, rezultatele relativ bune la învățătură (examelele fiind promovate cu note între 7 și 9), dar și preocuparea sa permanentă de „a cunoaște și rezolva problemele ivite în activitatea operațională contabilă”, a explicat poziția Rectoratului²². Bazându-se pe aceste argumente, conducerea Universității clujene l-a recomandat pe studentul congolez, aflat în anul II la Facultatea de Științe Economice, pentru a fi angajat, în limita posibilităților, în cursul vacanței de vară, pe un post corespunzător pregătirii²³.

În demersul său, studentul congolez nu a întâmpinat dificultăți, mai ales că dreptul de a munci în România a fost legiferat prin decizia guvernamentală nr. 25/1969. Prin această hotărâre, toți studenții bursieri ai statului român, veniți pe baza acordurilor de colaborare culturală și

²¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Studenți străini, 216, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Generală pentru Munca Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini, nr. 7.229/1972, din 5 aprilie 1972, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

²² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Studenți străini, 216, doc. Recomandarea îndrumătorului de an din 25 septembrie 1972; Referința șefului Serviciului contabilitate a Universității „Babeș-Bolyai” din 4 octombrie 1972.

²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Studenți străini, 216, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 7.594/25.07.1973 către Fabrica de Bere din Cluj.

științifică, au primit dreptul de muncă în țara în care au ajuns să studieze²⁴. În același timp, în conformitate cu art. 8, aliniat d., din Circulara Ministerului Educației și Învățământului, nr. 0262.362/1973, cetățenii străini veniți la studii în țara noastră se puteau angaja, în vacanța de vară, la instituții care aveau tangență cu profilul pregătirii lor profesionale. În demersul lor, aceștia puteau recurge la sprijinul instituțiilor centrale de la care primeau bursele, dar și la cel al unităților de învățământ și al asociațiilor studențești, cu respectarea prevederilor Legii nr. 25/1969 și ale Legii nr. 23/1971²⁵.

În pofida acestui caz cu deznodământ fericit, pe fondul înmulțirii unor astfel de episoade, autoritățile ministeriale au reamintit instituțiilor de învățământ superior, în aprilie 1977, că trebuia respectat întru totul regulamentul de primire la studii în România a cetățenilor străini. Încă o dată se recomanda să nu se facă concesii în cazurile celor care doreau să vină cu familia. Doritorii trebuiau preveniți că nu puteau veni la studii împreună cu alți membri ai familiilor lor, deoarece nu existau posibilități de cazare pentru toți. Singura opțiune rămânea hotelul, ceea ce presupunea însă costuri ridicate de întreținere, care depășeau cuantumul bursei, fapt ce genera nemulțumiri și, în final, dispute cu liderii instituțiilor de învățământ. Pentru evitarea unor astfel de situații, a intervenit în acel moment ministerul²⁶.

În aceeași problemă a cazării, au fost adoptate mai multe măsuri de-a lungul timpului. Într-o primă etapă, s-a permis cazarea în afara spațiului universitar doar celor care studiau în București²⁷. Ulterior, au fost acceptate mai multe excepții de la regulă, semn că se produsese o

²⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar 216, *Studenți străini*, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 7.594/25.07.1973 către Fabrica de Bere din Cluj*.

²⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Recomandarea îndrumătorului de an din 25 septembrie 1972; Referința șefului Serviciului contabilitate a Universității „Babeș-Bolyai” din 4 octombrie 1972*.

²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instructaj de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București-20 aprilie 1977, f. 9*.

²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Adresă Rectorat 10.635 – 27.12.77 către ADAS, Sucursala Județeană Cluj - Serviciul Daune*.

deschidere în această direcție, explicabilă, printre altele, prin numărul redus de locuri în campusurile universitare. Spre exemplu, la 19 decembrie 1974, Rectoratul Universității clujene a trimis Inspectoratului Județean al Miliției lista cetățenilor străini veniți la studii și cazați în oraș. Dintre cei trei studenți prezenți pe listă, unul locuia în gazdă, în cartierul Mănăștur, având statutul de refugiat politic din Angola, un altul, venit din Zair, locuia în gazdă în cartierul Gheorgheni, iar o studentă venită din Franța, pe cont propriu, cu plata taxelor școlare în valută, stătea la o familie²⁸.

A fost apoi o categorie aparte de studenți, proveniți din familii importante în țara lor, implicate în activități politice, administrative sau economice. Aceștia au beneficiat de un tratament preferențial în privința cazării. Un exemplu concludent în acest sens a fost cel al unui student iranian, venit la Cluj-Napoca pentru a urma cursurile anului pregătitor. Pentru acesta, la 10 mai 1977, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a solicitat dispeceratul hotelurilor un loc într-una din unitățile pe care acesta le avea în subordine. Motivul invocat în acel caz, considerat excepțional, a fost că tatăl tânărului lucra în administrația centrală a statului iranian²⁹.

O altă problemă care a revenit, deseori, în atenția Rectoratului Universității clujene a fost starea de sănătate a studenților străini. Un exemplu în acest sens a fost episodul desfășurat în primăvara anului 1976, când s-a constatat că tot mai mulți studenți străini din anul pregătitor sufereau de diverse parazitoze, specifice țărilor din care proveneau. Aceste boli prezentau un real pericol pentru studenții români și chiar pentru populația clujeană cu care cei veniți la studii intrau în contact. În acest context, la 3 martie 1976, conducerea Universității a solicitat Serviciului Studenți Străini din Ministerul Educației și Învățământului concursul pentru a se adopta unele măsuri în acea privință. Soluția propusă

²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresa Rectoratului 430 – 19.12.(19)74 către Inspectoratul Județean al Miliției.

²⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Honduras, Iraq, Iran, Iordania, Israel... 1978*, doc. Adresă Rectorat 2.637, 10 mai 1977, către Dispeceratul Hotelurilor.

autorităților române a fost aceea de a le cere studenților străini ca, la venirea în România, să prezinte un certificat medical din care să reiasă că nu sufereau de astfel de boli. Mai mult, s-a prevăzut ca înscrierea în anul pregătitor și la facultatea pe care doreau să o urmeze la Cluj să fie condiționată de starea lor de sănătate³⁰. În opinia Rectoratului, doar astfel puteau fi evitate situațiile grave precum declanșarea unor epidemii, reapariția unor boli care fuseseră eradicate în România, precum malaria, dar și aducerea unor boli exotice, care ar fi semănat panică în rândul populației și probleme pentru sistemul medical românesc.

Un aspect sensibil în perioada cercetată a fost reprezentat, după cum am putut constata, de componenta financiară. Dificultățile generate de situația pecuniară a studenților au ajuns subiect de discuție în cadrul întâlnirilor de la Rectorat. Atât conducerea Universității, cât și celelalte departamente ale acesteia, care au avut tangență cu studenții străini, au încercat să-i sprijine în momentele delicate, determinate de situația lor financiară. Un astfel de caz a fost consemnat în 1977, când a fost adoptată o decizie³¹ prin care s-a acordat ajutor material unei studente din Grecia, de origine aromână. Venită la Cluj pe cont propriu, cu plata taxelor în valută, ea nu a mai putut să-și plătească studiile, deoarece familia nu a mai reușit să-i acopere cheltuielile. Între altele, i-a fost acordată o cartelă-supliment, menită a-i asigura hrana zilnică, până la încheierea anului universitar³².

Confruntându-se cu aceeași problemă a lipsei banilor, unii studenți, mai ales cei aflați în anii terminali, au fost nevoiți să solicite inclusiv aprobarea de a-și susține examenele înainte de sesiuni, pentru a-și finaliza mai repede studiile și a se întoarce în țările lor sau ca să poată pleca în alte țări să muncească. Rectorul Ștefan Pascu, demonstrându-se sensibil la

³⁰ AUBB, fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI*, *Correspondență MEI*, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 1.918, din 3.03.1976, către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini*.

³¹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini – Greci, 1976-1977*, dosar *Studenți greci 1976-1977 A-M*, doc. *Decizia Prefecturii din Trikala, Direcția Asigurărilor Sociale*.

³² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini – Greci, 1976-1977*, dosar *Studenți greci 1976-1977 A-M*, doc. *Adresa Colectivului de școlarizare nr. 534/1977 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

problemele întâmpinate de studenți, s-a adresat, la 16 februarie 1976, Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, în vederea soluționării cererii unui tânăr tunisian aflat în ultimul an de studii (anul III), la secția de la Educație fizică și sport. Venit pe cont propriu valutar, acesta a solicitat mai întâi conducerii Facultății de Istorie-Filozofie, de care aparținea la acel moment respectiva secție, permisiunea de a-și susține, mai repede decât erau prevăzute oficial, examenele de diplomă. Motivul invocat de student a fost situația sa financiară precară și necesitatea de a pleca la finalul lunii mai din România, pentru a lucra o perioadă în Suedia. În demersul său, tânărul a primit sprijinul conducerii facultății și a universității. Cererea i-a fost avizată inclusiv de către Biroul Senatului Universității³³. În vederea obținerii unui răspuns favorabil, rectorul Ștefan Pascu a subliniat, în adresa sa, calitățile studentului tunisian, care se dovedise serios pe parcursul anilor de studii, obținând rezultate bune la învățătură. Totodată, a fost reliefată și dorința acestuia de a reveni în România pentru a-și continua studiile la nivel postuniversitar. Poziția autorităților de la București nu s-a lăsat așteptată. La 8 martie 1976, șeful Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, Mircea Cristea, a răspuns sec că acea cerere a studentului tunisian a fost refuzată, accentuând faptul că sesiunile pentru susținerea examenelor de diplomă au fost stabilite prin lege. În același context, oficialilor Universității „Babeș-Bolyai” le-a fost atrasă atenția asupra propunerilor înaintate, care, din perspectiva autorităților de la București, puteau destabiliza procesul educațional prin crearea de precedente³⁴.

Atitudinea intransigentă a forurilor superioare de la București, în acest caz, nu a fost una constantă în perioada studiată. S-au înregistrat nenumărate cazuri în care acestea au intervenit în favoarea studenților, mai ales atunci când a fost vorba despre grupuri de tineri veniți cu burse oferite

³³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. Adresă Rectorat 1.384, 16 febr. 1976, către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate.

³⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 29.603, 8 martie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

de guvernele țărilor lor. Au fost, însă, și cazuri individuale, finalizate cu soluționare favorabilă. Au găsit înțelegere în special cei care s-au confruntat cu probleme de sănătate. Un astfel de caz a fost cel al unui student venezuelean, venit cu bursă în România, care a terminat Facultatea de Biologie. Acesta n-a putut să-și susțină licența la timp din cauza problemelor de sănătate, fiind internat la Spitalul Studențesc, cu diagnostic de ulcer duodenal. Neputându-se prezenta în sesiunea din iunie 1978, a solicitat Rectoratului aprobarea de a-și susține licența în sesiunea din februarie 1979. Cererea i-a fost aprobată atât de conducerea Universității clujene, mai ales că se remarcase prin rezultate bune la învățătură, cât și de Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini (ORESS)³⁵.

Conducerea Universității clujene a venit în sprijinul studenților străini și atunci când aceștia s-au confruntat cu dificultăți legate de bunurile personale. O problemă destul de des întâlnită a fost cea referitoare la automobilele acestor studenți. Pentru a putea circula pe teritoriul țării, tinerii au trebuit să-și înregistreze autovehiculele, după obținerea în prealabil a unei adeverințe de la Rectorat. De asemenea, erau obligați să dea o declarație prin care se angajau să nu vândă mașina în România și, la finalul studiilor, să o trimită în țara de origine. În pofida îndeplinirii acestor formalități, unii tineri s-au confruntat, totuși, cu probleme. Deși reușise să-și înregistreze autoturismul, în 1971, la Inspectoratul de Miliție³⁶, un tânăr yemenit a fost nevoit să recurgă la sprijinul conducerii universității, întrucât mașina îi fusese confiscată de autorități. În ianuarie 1973, automobilul a intrat în posesia statului român deoarece nu fusese expedit în Yemen, la data fixată de autoritățile românești. Considerând-o drept o măsură injustă, Rectoratul a luat atitudine și a intervenit în sprijinul studentului străin, contestând decizia. La 25 ianuarie 1973, printr-o adresă către Vama București din cadrul Ministerului Comerțului Exterior,

³⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan..., doc. Adresă Rectorat 430 – 04.07.1978 către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini.

³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan..., doc. Rectorat, 9.203 – 29.07.1971, Adeverință.

conducerea instituției clujene a cerut sistarea operațiunii de valorificare a mașinii și anularea hotărârii de confiscare a acesteia. De altfel, oficialii Universității clujene au reamintit că autoritățile competente fuseseră informate la timp despre transportarea la București a autoturismului, în vederea „reexportării”. Conducerea Universității „Babeș-Bolyai” considera că studentul a fost prejudiciat pe nedrept, iar măsura a fost etichetată ca fiind „contrară oficiilor de bune relații pe care suntem datori să le promovăm față de studenții străini care se pregătesc în țara noastră”. În adresă a fost subliniat motivul de forță majoră care l-a împiedicat pe student să dea curs invitației de a-și prezenta autoturismul la vamă, în București. Astfel, pe lângă defecțiunea de la cutia de viteze, care nu a putut fi remediată în service-urile auto din zonă, din cauza lipsei pieselor, s-au mai adăugat îndatoririle școlare ale studentului, care l-au împiedicat să rezolve situația în termenul impus de autorități. A fost subliniată, de asemenea, atitudinea cooperantă a tânărului, care i-a fost, în cele din urmă, favorabilă, potrivit autorităților academice. El însuși își depusese permisul de circulație la Serviciul de Miliție, după ce sesizase problemele tehnice ale mașinii. În final, reprezentanții Universității clujene au dat asigurări că, la finalul sesiunii de examene, studentul își va rezolva problema³⁷.

Câțiva ani mai târziu, în 1976, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” a intervenit în favoarea unui student german. Venind la studii în România, acesta își adusese în bagaj un aparat de radio, un pick-up și un amplificator. La frontieră, acestea i-au fost însă reținute. Episodul a generat o bogată corespondență între Rectoratul de la Cluj, care a pledat pentru restituirea aparaturii confiscate proprietarului de drept, și Direcția Generală a Vămilei. Neînțelegerile au pornit de la prevederile legale, conform cărora studenții străini beneficiau de scutire de taxe vamale pentru coletele a căror valoare nu depășea 2.000 de lei, pe durata unui an calendaristic. Aparatele confiscate valorau însă mult mai mult și de aceea proprietarul lor a fost obligat la plata taxelor vamale. Astfel, studentul

³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Príncipe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. Rectoratul 410/1973, 25.01.1973, către Ministerul Comerțului Exterior, Direcția Vămilei, Vama București Antrepozite.

putea reîntra în posesia aparatelor cu condiția ca taxele vamale datorate să fie garantate de instituția de învățământ superior la care studia³⁸. Venind în sprijinul studentului, Rectoratul a recurs la clauză³⁹, după ce în prealabil obținuse de la acesta o declarație prin care se angaja că nu înstrăina bunurile pe timpul studiilor și că, la finalul acestora, le ducea în Germania⁴⁰.

Astfel, administrația Universității clujene a intervenit în favoarea studenților străini nu doar la forurile superioare din Ministerul Educației și Învățământului, ci și la alte direcții din cadrul diverselor ministere, după cum s-a putut observa din situațiile prezentate mai sus. Un alt exemplu în acest sens a fost solicitarea trimisă de Rectoratul Universității clujene, la 16 decembrie 1972, către Vama Poștală din București. În principiu, s-a cerut adoptarea unor dispoziții pentru ca specialiștii, studenții și cadrele didactice străine să fie scutiți de taxele vamale pentru coletele primite din țările lor. E adevărat, însă, că această cerere s-a bazat pe articolul 47, aliniatul 4, din Legea vămilor, potrivit căruia specialiștii străini care lucrau „în țara noastră pe baza contractelor cu diverse întreprinderi” erau „scutiți de plata taxelor vamale pentru coletele externe pe care le primesc în timpul sederii în țară și care conțin bunuri în cantități uzuale”⁴¹.

Universitatea „Babeș-Bolyai” a intervenit nu numai pentru cazuri de primire, ci și de trimitere a bagajelor unor studenți străini care-i frecventau amfiteatrele. În contextul în care, în anul 1972, au fost pe punctul de a-și încheia studiile universitare mai mulți tineri veniți din Vietnam, Direcția Generală pentru Muncă Politico-Educativă și Studenți Străini a adoptat un

³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 A-H, doc. Adresa Direcției Generale a Vămilor din Republica Socialistă România nr. 1.354, din 19.I.1977, către Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 A-H, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 698, din 25 ianuarie 1977, către Direcția Generală a Vămilor din Republica Socialistă România.

⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 A-H, doc. Declarația studentului german.

⁴¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Adresa Rectorat 14.281, 16 dec. 1972, către Vama Poștei București.

set de măsuri care i-a vizat în mod explicit pe acești studenți. În data de 5 mai 1972, aceste măsuri au fost trimise Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”. Deciziile ofereau studenților vietnamezi câteva beneficii. Astfel, le era prelungită perioada de plată a bursei cu încă 15 zile după data susținerii ultimului examen pentru studenți, a tezei pentru doctoranzi sau după discuția finală asupra rezultatelor cercetării, pentru cei veniți la specializare. De asemenea, le era achitat inclusiv transportul bagajului. Acesta din urmă trebuia să se încadreze în limita de 100-150 kg. Mai primeau o indemnizație de 40 de lei (care reprezenta aproximativ 50 de ruble și 50 de yeni) pe zi de călătorie, pentru asigurarea cheltuielilor de masă pe durata deplasării din România spre Vietnam, însă doar după încetarea dreptului de a primi bursă. Se estima că aveau nevoie de acea sumă pentru o perioadă de 18 zile⁴². Ulterior, li s-a permis să schimbe suma de 1.050 de lei în ruble, yeni și dongi. Valuta le era necesară pentru cheltuielile de întreținere și de cazare și pentru alte cheltuieli personale pe teritoriul URSS-ului, al Chinei și al Vietnamului, în timpul călătoriei de întoarcere în țară, după finalizarea studiilor⁴³. Dispoziția adoptată în anul 1972, cu privire la studenții vietnamezi, a rămas în vigoare și în anii următori, dovadă fiind, în acest sens, adresa Serviciului Studenți Străini din 29 iunie 1973, trimisă Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, prin care au fost reamintite prevederile actului respectiv⁴⁴.

Bazându-se pe aceste documente, conducerea Universității clujene a solicitat aprobarea unor vagoane pentru transportul bagajelor studenților. În 1973, spre exemplu, Stației CFR Cluj i s-a cerut să pună la dispoziție un vagon cu patru osii sau altul de aceeași capacitate, care să transporte bagajele a 45 de tineri, 11 fete și 34 de băieți, care își terminaseră studiile la

⁴² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Generală Muncă Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini*, nr. 49.285/1972, 5 mai 1972, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

⁴³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Direcția Generală pentru Muncă Politică și Educativă, Serviciul Studenți Străini*, 8.291/1972, 11 iulie 1972, către Ministerul Finanțelor, Direcția Valutară.

⁴⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini* nr. 46.919, 29 iunie 1973, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Universitatea „Babeș-Bolyai”, precum și ale celor cinci absolvenți ai Institutului Politehnic din Cluj-Napoca, care se întorceau în Vietnam, în luna august⁴⁵.

Cantitatea mare de bunuri achiziționate pe durata sejurului în România explică dificultățile cu care s-au confruntat studenții străini, proveniți în special din Vietnam, în momentul în care au dorit să își trimită bagajele acasă. Ca să le faciliteze transportul acestor bunuri, Rectoratul a intervenit pe lângă Ministerul Comerțului Exterior și la Direcția Generală a Vămirilor, pentru a determina Vama din Cluj să ia în considerare aprobările obținute în momentul efectuării controlului vamal al bagajelor⁴⁶.

În efortul de a-și trimite bagajele, studenții au trebuit să respecte câteva reguli. Înainte de a se prezenta la Serviciul Vamal, ei aveau de întocmit, potrivit prevederilor legale, o listă cu toate bunurile pe care urmau să le expedieze, ce trebuia avizată de conducerea instituțiilor de învățământ superior unde erau înmatriculați. Decizia a fost adoptată ca urmare a faptului că, între bunurile lor, figurau obiecte foarte diverse, de la articole vestimentare, la cărți, ustensile, aparate electrice, motoare, chiar și autoturisme. Spre exemplu, un student care terminase Filologia și-a pus într-o ladă, special realizată, următoarele: o mașină de cusut, o bicicletă și două anvelope de bicicletă, un costum, un palton și o căciulă, o pereche de pantofi, 10 discuri de limba franceză și de limba engleză⁴⁷; un altul și-a trimis 78 de cărți și alte câteva obiecte: o mașină de cusut, o plapumă, un palton, un fâș, „o punguță de scrisori”⁴⁸; un altul și-a trimis 177 de cărți, în cea mai mare parte dicționare, antologii, cursuri de limbi străine, dar și beletristică, și două reviste în limba franceză⁴⁹.

⁴⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat 7.746, 28.07.1973, către Stația CFR Cluj*.

⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Rectoratul, 430 – 12.05.1979, către Ministerul Comerțului Exterior, Direcția Generală a Vămirilor, Vama București Antrepozite*.

⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Listă de lucruri în ladă ... (Filologie)*.

⁴⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Lucrurile puse în cutie, Lista cărților*.

⁴⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Lista cărților (Liste des livres)*.

Documentația studiată ne relevă, de asemenea, cazuri de studenți cu o stare materială mai bună, care și-au cumpărat, pe durata sejurului în România, obiecte de valoare pe care și le-au trimis acasă, în țările de origine. Un astfel de exemplu a fost cel al unui absolvent de Filologie, care și-a trimis, pe lângă articolele vestimentare, și cele 55 de cărți și motoreta *Carpați*, împreună cu piese pentru aceasta, jante și anvelope de bicicletă, camere de aer pentru motoretă, plasă de fier, precum și 30 de discuri în limbile rusă, franceză și engleză⁵⁰. În general, cei care terminaseră o secție la Facultatea de Filologie și-au trimis cele mai multe cărți. Printre acestea se găseau: dicționare, lucrări de beletristică, ghiduri de conversație, lucrări de specialitate, alături de colecții de reviste sau cursuri. S-au mai trimis și caiete de desen, discuri de muzică, albume, cutii de poze, dosare. Piesele vestimentare cel mai frecvent întâlnite printre lucrurile trimise acasă de studenții străini erau: paltoane, geci de fâș, costume, căciuli, cămăși, bluze, pantaloni, pulovere, rochii. La fel de variate și de diversificate erau și obiectele trimise spre casă de absolvenții vietnamezi: lenjerii de pat, plăpumi, pături, mașini de cusut, mese pentru mașinile de cusut, radiouri, lighene, anvelope, cauciucuri, castroane, vase, plase de tenis, jucării, păpuși, lămpi de masă, tablouri, rafturi, umerase, cutii, serviete, porțelanuri, oglinzi, inclusiv alimente (mai ales zahăr)⁵¹. Interesant este că, printre obiectele cel mai des întâlnite, a fost mașina de cusut *Ileana*. Atenția studenților străini pentru asemenea obiecte, multe dintre ele articole de strictă necesitate, este relevant pentru precaritatea bazei materiale a vieții cotidiene, specifică țărilor comuniste din epocă, sau, în orice caz, celor mai multe dintre acestea. Dorința acestor studenți de a se repatria împreună cu asemenea bunuri, achiziționate tocmai din România, care era departe de a funcționa ca un stat al bunăstării, este semnificativă pentru ceea ce erau, la

⁵⁰ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Lista cărților (Liste des livres)*, doc. *Lista obiectelor*.

⁵¹ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Lista obiectelor (studenților vietnamezi)*.

urma urmei, țările comuniste, de pe continentul european sau din afara acestuia – niște „societăți ale penuriei”⁵².

Instrucțiunile din 1970 și 1972 au rămas valabile în continuare, câțiva ani mai târziu. Pe baza lor, în 1975, Rectoratul a solicitat Direcției Administrative a universității să le acorde drepturile legale celor șapte absolvenți (patru dintre aceștia terminaseră Facultatea de Biologie, iar trei, Matematica), cetățeni vietnamezi, care se întorceau acasă. În plus, la solicitarea Rectoratului au fost confecționate pentru aceștia opt lăzi de diferite dimensiuni, costurile fiind suportate, însă, de beneficiari⁵³. Deși prin reglementările ministeriale s-a prevăzut de mai multe ori că absolvenților vietnamezi le era acoperit numai transportul pe calea ferată, au fost și excepții de la această regulă. În 1974, spre exemplu, Universitatea „Babeș-Bolyai” a achitat unui absolvent al Facultății de Filologie biletul de avion pentru întoarcerea în țară, pe ruta București – Moscova – Hanoi, în valoare de 2.833 lei⁵⁴. Pe de altă parte, în aceeași perioadă alături de acest absolvent, au mai plecat alți 25, tot în Vietnam. Pentru aceștia n-au fost suportate însă costurile călătoriei cu avionul, fiind nevoiți să călătorească pe calea ferată, pe aceeași rută București – Moscova – Hanoi. Pentru toți aceștia, Universitatea clujeană a plătit 24.875 lei, câte 995 lei de persoană⁵⁵.

În pofida unei bune organizări la nivel de instituție, transportul bagajelor studenților a întâmpinat unele probleme, pe care Rectoratul a încercat să le rezolve. Conducerea Universității clujene a luat poziție, la 6 noiembrie 1974, când a aflat că, deși fuseseră parcurși toți pașii necesari, bagajele studenților vietnamezi plecați în iulie 1974 nu părăsiseră încăperea sigilată din Regionala CFR Cluj unde fuseseră depozitate, în condițiile în care tinerii ajunseseră în Vietnam de câteva luni. Astfel, a fost sesizat

⁵² Vlad Onaciu, *Societatea penuriei. Carențele din construcția regimului comunist în România. Studiu de caz: Clujul în anii '60 și '70*, Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2020.

⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. Adresă Rectorat nr. 5.511, din 18.06.1975, către Direcțiunea Administrativă.

⁵⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. Adresă Rectorat nr. 5.353/1 iulie 1974 către Agenția TAROM Externe București.

⁵⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. Adresă Rectorat nr. 5.353/29.06.1974 către Serviciul contabilității.

Ministerul Educației și Învățământului. Rectoratul a reamintit de solicitarea trimisă, înainte de plecarea studenților, către Regionala de Căi Ferate, prin care a cerut un vagon pentru transportarea în Vietnam a celor 31 de lăzi cu obiectele personale ale absolvenților Universității „Babeș-Bolyai” și ai Institutului Politehnic din Cluj. Oficialii instituției clujene au condamnat atitudinea Agenției CFR, care, în pofida repetatelor adrese și apeluri telefonice, a răspuns abia în 21 octombrie, iar poziția nu a fost nici pe departe cea așteptată, angajații declinându-și competența. Conform Agenției, administrația universitară trebuia să se adreseze Ministerului Educației și Învățământului, pentru ca acesta să facă demersuri mai departe la Ministerul Transporturilor. În această situație, Rectoratul a cerut forurilor superioare să intervină pentru a rezolva problema, mai ales că legile de custodie vamală nu admiteau păstrarea nelimitată a bunurilor cetățenilor plecați din țară⁵⁶.

Câteva zile mai târziu, la 15 noiembrie 1974, a venit răspunsul șefului Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, Mircea Cristea. Acesta afirma răspicat că, pe baza HCM nr. 425/04.1974, transportul bagajelor cetățenilor străini care au absolvit studiile în România se făcea doar cu vaporul. În acel context, Universitatea trebuia să trimită bagajele prin ROMTRANS, înainte de plecarea studenților, și să acopere costurile de transport aferente, de la Cluj-Napoca la Hanoi. Dar, întrucât nu se ținuse cont de normative, Rectoratul a fost invitat să rezolve problema fără sprijinul ministerului⁵⁷.

Pe lângă aceste probleme, administrația Universității clujene a trebuit să facă față an de an unor noi provocări, care apăreau pe neașteptate și care necesitau rezolvare urgentă.

⁵⁶ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat*, 6.11.1974, 7.049, 29.07.1974, către Ministerul Educației și Învățământului, *Serviciul Studenți Străini*.

⁵⁷ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 94.081*, 15 noiembrie 1974, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

3.2. În căutarea specializării dorite: mobilitatea între facultăți și între centre universitare

În desfășurarea anilor de studii, mulți tineri veniți în România din diverse colțuri ale lumii, după repartizarea inițială la o instituție de învățământ superior, au solicitat transferul în alte centre universitare. Unii au optat chiar pentru retragerea de la studii. Motivația a fost diferită. Printre argumentele invocate s-au numărat: clima, boala, lipsa specializării dorite din anumite universități, reîntregirea familiei etc.

Pornind de la realitățile cu care se confruntau instituțiile de învățământ superior din România, la nivel central au fost luate în discuție mai multe soluții posibile în vederea reglementării migrației dintr-un centru universitar în altul. La 20 aprilie 1977, spre exemplu, în cadrul unei ședințe de instructaj organizată la Ministerul Educației și Învățământului cu secretarii responsabili de situația studenților străini din instituțiile de învățământ superior, au fost prezentate mai multe hotărâri oficiale. Acestea aveau un caracter obligatoriu și trebuiau aplicate în toate instituțiile. Astfel, o prevedere s-a referit la specializarea pentru care acești studenți optaseră inițial. Conform hotărârilor autorităților centrale, aceasta se putea modifica după anul pregătitor, prin intermediul transferurilor. Tinerilor le era permis să treacă de la o specialitate la alta, de la o facultate la alta, în cadrul aceleiași universități sau al aceluiași institut, sau de la o instituție de învățământ superior la alta. Aceste schimbări și permutări erau rezolvate, însă, în regim diferit. Inițial, plecările de la o specializare la alta, în cadrul aceleiași facultăți, se aprobau la nivelul universității și nu mai era implicat Ministerul Educației și Învățământului⁵⁸. Când transferul se făcea de la o facultate la alta, intervenea o distincție între studenții bursieri și cei veniți pe cont propriu la studii în România. Aceștia din urmă, indiferent de modul în care își plăteau școlarizarea, fie în valută, fie în lei (așa cum era cazul studenților veniți din țările socialiste), puteau obține transferul prin

⁵⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instructaj de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București – 20 aprilie 1977*, f. 3.

aprobarea rectoratului, dar numai dacă erau la zi cu plata taxelor. Modificarea trebuia însă adusă la cunoștința Oficiului pentru Studenții Străini din cadrul Ministerului. În schimb, pentru studenții bursieri era suficient acordul Ministerului Educației și Învățământului⁵⁹.

Pentru studenții care optau pentru o specializare de la o altă instituție de învățământ superior, transferul se putea face exclusiv prin intermediul Ministerului Educației și Învățământului. În condițiile în care un student pleca din universitate sau, după caz, din institut, dosarul personal nu îi era înmănat, ci se trimitea prin poștă la instituția spre care se îndrepta, studentul fiind doar informat despre expedierea acestuia. Acesta primea numai o fișă de lichidare și de transfer, cu care se prezenta la noua instituție în care urma să învețe⁶⁰.

Măsurile nu au fost însă respectate în întregime. Un tablou sugestiv al situației, la nivelul centrului universitar Cluj, a fost creionat de lectorul Cornel Căpușan, cel care coordona, în acel moment, activitatea studenților străini din Universitatea „Babeș-Bolyai”, în calitate de lider al Colectivului de școlarizare a tinerilor veniți de peste hotare la studii în Cluj. Într-o informare privind anul universitar 1975/1976, trimisă Rectoratului, acesta a punctat principalele dificultăți întâmpinate de cadrele didactice implicate în activitățile cu tinerii străini. Printre acestea s-au numărat: sosirea studenților pe tot parcursul anului universitar și prezentarea lor într-un număr mai mare decât cel planificat, cauzând mari probleme atât la cazarea în cămine, cât și în privința găsirii spațiilor didactice. De asemenea, o altă cauză a numeroaselor perturbații ale activității didactice și, deopotrivă, ale celei administrative, a fost trecerea frecventă a unor studenți de la o specializare la alta. În vederea stopării deselor schimbări, coordonatorul a propus ca studenții să fie sprijiniți mai mult la cursurile de specialitate. În acest context, o altă soluție propusă a fost îmbunătățirea procesului educațional printr-o implicare mai activă a cadrelor didactice care susțineau prelegeri la anul pregătitor, dar și prin redactarea și litografierea

⁵⁹ *Ibidem*, f. 4.

⁶⁰ *Ibidem*.

de cursuri și prin organizarea unui simpozion privind problemele predării limbii române la studenții străini.

În pofida eforturilor depuse, nemulțumiți fie de specializare, fie de centrul universitar în care fuseseră repartizați, mulți studenți străini au dorit să-și schimbe situația inițială. În cadrul acestui flux de mobilități, o categorie aparte a fost cea tinerilor absolvenți ai anului pregătitor. Pe tot parcursul perioadei cercetate, am putut observa că, la încheierea anului pregătitor, mulți studenți au optat pentru schimbarea specializării alese inițial, la venirea în România. Foarte probabil că, luând contact cu învățământul românesc și cu exigențele cadrelor didactice de la anumite specializări, aceștia și-au modificat planul de carieră cu care veniseră de acasă. Cifra celor aflați în această situație a fost mare în fiecare an. Acest fapt explică, o dată în plus, fluctuația numărului de studenți din diverse statistici. Reținem spre exemplificare câteva cazuri de acest gen: un student columbian a ales Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, în detrimentul instituției de același profil din Iași, unde fusese inițial repartizat; un alt student, din Congo, a optat pentru Institutul Agronomic din Timișoara, în detrimentul celui de la Cluj-Napoca; un student din Costa Rica a ales să urmeze Silvicultura la Brașov, în detrimentul Agriculturii pe care trebuia să o facă la București; un conațional al acestuia din urmă a optat să se specializeze în Biologie, la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în detrimentul Pisciculturii de la Galați, pe care o alege inițial; un student din Ecuador s-a îndreptat spre Conservatorul din Cluj-Napoca, în locul celui din București; un alt student din Egipt, care a ales să studieze Arhitectura, a optat pentru București, și nu pentru Cluj; un student din Grecia a dorit să se specializeze în Stomatologie la Cluj-Napoca, și nu în Filozofie, la București, cum fusese repartizat.

În pofida măsurilor adoptate la nivel local de instituțiile de învățământ superior, am remarcat că nu de puține ori forurile superioare de la București i-au repartizat pe studenții străini într-un centru universitar în care nu existau specializările pentru care optaseră când au ales să vină la studii în România. În acest context, trebuie să menționăm că unele specializări puteau fi urmate numai în anumite centre universitare. De

aceea, tinerii care doreau să se pregătească în acele domenii nu aveau prea multe alternative, fiind obligați să se îndrepte spre instituțiile universitare care aveau în aria loc curriculară specializările respective. Spre exemplu, Piscicultura exista numai la Galați, specializarea Îmbunătățiri Funciare se putea urma numai la Institutele de Agronomie din București, Cluj-Napoca și Timișoara, Planificarea Cibernetică, la Academia de Științe Economice din București, Economia Industriei, la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Arhitectura, la Institutul de Arhitectură din București, dar și la Institutul Politehnic din Cluj-Napoca, Petrochimia, la Universitatea din Brașov, Silvicultura, tot la Brașov, Conservatorul, la București și la Cluj-Napoca, Artele Plastice, la Institutele de Arte Plastice din București și din Cluj-Napoca, iar Cinematografia și Regia, la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică din București.

În cazul în care erau repartizați la un alt profil decât cel pentru care optaseră, tinerii întâmpinau anumite dificultăți în a obține avizul pentru a se muta. Schimbarea nu se putea face cu prea mare ușurință. Potrivit normelor, de cele mai multe ori transferurile trebuiau aprobate de serviciul care se ocupa de studenții străini, din cadrul Ministerului Educației și Învățământului. De regulă, însă, studenții au fost susținuți de administrațiile universitare în demersurile lor, în cazul în care invocau o motivație serioasă. Tocmai de aceea, pentru a veni în sprijinul solicitanților, au fost adoptate unele măsuri care să le faciliteze schimbarea centrului universitar.

Într-o asemenea situație s-a aflat un grup de studenți tunisieni, veniți în România în anul 1975, cu o bursă oferită de Comitetul Național pentru Sport al Algeriei⁶¹. 11 dintre aceștia au fost repartizați inițial la Educație Fizică și Sport, în cadrul Universității „Babeș-Bolyai”⁶². Dorind să urmeze specializări precum tenisul de câmp, handbalul, alături de alte

⁶¹ Ulterior, unii dintre ei au primit chiar burse din partea statului român, fiind scoși de pe listele studenților veniți la studii în România pe cont propriu. AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Adresă Rectorat*, 6.242 – 1978, către Institutul de Educație Fizică și Sport, București.

⁶² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Adresă Rectorat nr. 939/1 febr. 1975 către E. Moisescu*.

sporturi care nu se regăseau în planul de învățământ al facultății clujene, aceștia au solicitat transferul la Institutul de Educație Fizică și Sport din București. În cele din urmă, ajutați de conducerea Universității clujene, au primit aprobarea transferului din partea Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate⁶³. Printr-o situație oarecum similară a trecut un student venit din Venezuela, cu o bursă oferită de statul român, prin Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale. După absolvirea anului pregătitor, acesta urma să fie repartizat la Facultatea de Istorie și Filozofie, specializarea Educație fizică, începând cu 1 noiembrie 1975⁶⁴. În favoarea sa a intervenit Ambasada Republicii Venezuela, care a solicitat ca studentul să fie repartizat la Institutul de Educație Fizică și Sport din București, pe motiv că doar acolo se predă disciplina de care era interesat acel student, adică Kung Fu⁶⁵. Această mobilitate a fost explicabilă și prin reforma învățământului sportiv începută în anul universitar 1974/1975. Pe fondul reorganizării impuse de autoritățile politice centrale, facultățile de sport au fost transformate în secții și încadrate la diferite facultăți. În Cluj, Educația Fizică și Sportul a trecut în structura Facultății de Istorie-Filozofie⁶⁶. Aceași traiectorie a urmat-o și cea de la Iași, care a fost transferată în 1977 de la Institutul

⁶³ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Notă telefonică*, 13 sept. 1976.

⁶⁴ La Cluj, Facultatea de Educație Fizică și Sport a fost creată în anul 1960, în cadrul Institutului Pedagogic de 3 ani. Ulterior, în anul 1971, facultatea a fost integrată în Universitatea „Babeș-Bolyai”, iar din anul universitar 1974/1975 a fost transformată în secție, fiind transferată în cadrul Facultății de Istorie-Filozofie, unde a funcționat până în anul 1983, când a fost desființată. Pentru detalii, vezi Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „Învățământul superior de educație fizică și sport în România (1948-1989)”, în *Danubius*, Galați, XXXII, 2014, p. 352-356, https://www.academia.edu/34516382/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul_superior_de_educa%C8%9Bie_fizic%C4%83_%C8%99i_sport_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia_1948_1989_, accesat la 15 februarie 2021.

⁶⁵ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia...*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 32.440, 18 martie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai” – Rectorat*.

⁶⁶ Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „Învățământul superior de educație fizică și sport în România (1948-1989)”, p. 356.

Pedagogic la Facultatea de Istorie-Filozofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza”⁶⁷. Un an mai târziu, în 1978, ca urmare a desființării celorlalte, au rămas numai departamentele de sport de la universitățile din Iași și Cluj-Napoca și institutul de la București. Reforma acestei specializări s-a finalizat însă în 1983, cu eliminarea acestui profil acolo unde exista sub forma unei secții, la Iași și Cluj-Napoca, rămânând în această zonă a pregătirii academice numai Institutul de Educație Fizică și Sport din capitală⁶⁸.

În acel context a devenit explicabilă creșterea mobilității dintr-un centru universitar în altul a studenților străini, veniți în România pentru a studia sportul. Cei mai mulți au solicitat transferul la București, pentru a-și continua studiile la Institutul de Educație Fizică și Sport de aici. În această tendință s-au înscris și cei 20 de studenți străini, absolvenți ai anului III, pe care Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” i-a ajutat, în august 1978, să se transfere la București⁶⁹. Aceștia proveneau din Tunisia, Congo și Siria și veniseră la studii atât cu bursă, cât și pe cont propriu valutar. Practic, aceștia au fost nevoiți să-și continue studiile la IEFS, urmând încă un an de specializare, pentru a-și putea echivala diplomele la întoarcerea în țările de origine. În România, pregătirea în cadrul facultăților de profil se făcea pe parcursul a trei ani, iar în celelalte țări durata acestor studii era de patru ani. Pentru a veni în sprijinul lor a mai fost adăugat un an de studii⁷⁰.

Desființarea unor secții de la facultățile Universității „Babeș-Bolyai” i-a determinat pe unii studenți străini să solicite transferul inclusiv la instituții de învățământ superior din afara României. Un astfel de episod

⁶⁷ *Ibidem*, p. 361.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 356.

⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Tabel nominal cu cetățenii străini, absolvenți ai anului III la Universitatea noastră, care continuă studiile în anul IV la IEFS București (cont propriu valutar)*, doc. *Tabel nominal cu cetățenii străini, absolvenți ai anului III, secția de Educație fizică de la Universitatea noastră, care continuă studiile în anul IV la IEFS București*.

⁷⁰ Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „UEFS în anii comunismului”, în *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*, volume XIII/2016, Sibiu: „Lucian Blaga” University of Sibiu Publishing House, 2016, p. 279, https://www.academia.edu/34516399/UNEFS_%C3%AEn_anii_comunismului, accesat la 20 martie 2021.

s-a derulat în octombrie 1977, când o tânără din Ecuador, studentă în anul I la Facultatea de Geografie și bursieră a statului român, i-a solicitat rectorului să-i permită retragerea definitivă de la studii din România. Motivația rezida în faptul că ea venise să studieze psihologia, dar, după desființarea acestei specializări, ea nu mai găsea „rostul continuării studiilor”. Încercase pentru un an să urmeze cursurile Facultății de Geografie, dar a realizat că acest domeniu n-o interesează. În solicitarea adresată Rectoratului, studenta și-a exprimat dorința de a pleca în Suedia, pentru a putea studia psihologia. Tot ea a informat conducerea Universității clujene asupra faptului că renunța la dreptul de a primi bilet de întoarcere gratuit, „așa cum se acorda studenților bursieri la încheierea studiilor sau întreruperea lor”⁷¹. În final, cererea i-a fost aprobată de către Rectorat.

Un caz similar a fost înregistrat în februarie 1978, când un student venezuelean a solicitat⁷² Decanatului Facultății de Filologie să i se aprobe eliberarea unui bilet de avion pe ruta București – Madrid, pentru că dorea să plece să-și continue studiile la o universitate spaniolă. Venise să se specializeze în psihologie, mai precis în psihologie industrială. Nemaexistând această secție la Universitatea clujeană, i s-a propus ca specializare zootehnia, domeniu pentru care însă nu avea nicio afinitate. Nemulțumit de situația în care se afla, acesta a acuzat, în mod voalat, chiar și ambasada țării noastre din Venezuela pentru că nu l-a informat despre modificările survenite în oferta educațională universitară din România. În cele din urmă, reprezentanții țării sale la București și-au dat acordul pentru plecarea din România⁷³.

Documentația consultată ne relevă cazuri de studenți care au cerut transferul în alt centru universitar, cu dorința de menținere a specializării

⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Scrisoare către Rector*, 20.10.1977.

⁷² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1976-1978*, dosar *An pregătitor 1977/1978 S-Z*, doc. *Cererea studentului venezuelean adresată decanatului Facultății de Filologie*, datată 20.02.1978.

⁷³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1976-1978*, dosar *An pregătitor 1977/1978 S-Z*, doc. *Adresa Ambasadei Venezuelei în România nr. 105/AI-2, din 22 februarie 1978, către Ministerul Educației și Învățământului*.

spre care se orientaseră de la început. Un caz de acest fel este cel al unui student italian, care terminase anul II la Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai”, secția Română-Latină, și dorea să se transfere în anul III la Universitatea din București, la aceeași specializare. Tânărul venise la Cluj-Napoca în 1976, cu o bursă oferită de Asociația „România”, și făcuse inclusiv anul pregătitor la Universitatea clujeană. După primirea avizului favorabil de la Biroul Consiliului profesoral al Facultății de Filologie și de la Biroul Senatului Universității, Rectoratul a trimis spre aprobare, la 12 iulie 1979, Oficiului de Relații Externe din cadrul Ministerului Educației și Învățământului, cererea acestui student⁷⁴.

După cum am subliniat mai sus, solicitările de transfer dintr-un centru universitar într-altul se bazau pe cauze și motivații diverse. Avem situații în care studenții cereau transferul pentru a se alătura soțului sau soției, care se afla într-o altă instituție de învățământ superior din România. Un astfel de exemplu a fost cel al unui student din Madagascar (Republica Malgașă), aflat în anul I, la secția de Filozofie, care a dorit să se alăture soției sale, la București, deoarece aceasta studia acolo horticultura⁷⁵. Un alt caz similar a fost înregistrat în septembrie 1977, când unui student congolez, bursier al statului român, i-a fost aprobat transferul, în anul I, de la Academia de Științe Economice din București la Universitatea „Babeș-Bolyai”, secția Economie agrară. Acesta alesese Clujul întrucât aici se afla soția sa, studentă în anul pregătitor⁷⁶.

Invocând motivul reîntregirii familiei, o studentă din Republica Centrafricană s-a adresat autorităților de la București pentru a fi distribuită la Universitatea „Babeș-Bolyai”, la secția de Psihologie, soțul ei fiind

⁷⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar Studenți străini anii I-V. Guatemala, Guineea, Guineea Bissau, Iordania, Irak..., doc. Adresă Rectorat 7.649/76, 12.07.1979, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

⁷⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar Studenți străini anii I-V. Guatemala, Guineea, Guineea Bissau, Iordania, Irak..., doc. Adresă Rectorat 8.968/77, 08.02.1979, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Studenți Străini anii I-V Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia..., 1975, doc. Notă telefonică, 10.09.1977.

student la Institutul de Medicină și Farmacie de aici. În urma acestei solicitări, la 24 ianuarie 1977, ORESS a cerut Rectoratului Universității clujene să o înscrie la secția dorită, pe locurile studenților veniți pe cont propriu valutar. Tânăra urma să beneficieze de o bursă din partea guvernului țării sale. În acel context, Rectoratul a fost îndemnat să-i acorde o perioadă de amânare pentru achitarea taxelor școlare⁷⁷. De altfel, pe toată perioada studiată am întâlnit astfel de cazuri, de studenți străini dispuși să meargă în alte centre pentru a se reuni cu membri ai familiilor lor, aflați la studii în România.

Au existat, de asemenea, situații în care unii studenți, după terminarea anului I la o facultate, au solicitat transferul la altă facultate, fie pentru că nu s-au putut adapta la prima, fie pentru că specializarea aleasă inițial nu corespundea așteptărilor lor. Această a doua cauză a constituit motivul pentru care o studentă din Peru, după absolvirea primului an de studii la Psihologie, a cerut transferul la Facultatea de Științe Economice, în anul I, specializarea Economia industriei. Conform normelor, studenta peruviană a trebuit să aștepte aprobarea transferului din partea Ministerul Educației și Învățământului. În final, l-a primit și a putut să-și înceapă studiile la noua facultate⁷⁸.

În anumite cazuri, specializările pentru care au optat ulterior au fost foarte diferite de ceea ce aleseseră inițial acești studenți. Astfel, nu puțini au fost cei care s-au mutat de la Institutul de Medicină și Farmacie la diverse facultăți din Universitatea „Babeș-Bolyai”. Un astfel de episod s-a înregistrat în anul universitar 1974/1975, când un student din Angola a dorit să treacă de la Institutul menționat, unde fusese inițial repartizat, la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Biologie-Geografie, secția Geologie, pentru a începe anul I de studii. Ministerul Educației și Învățământului a

⁷⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. Adresă Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 26.243, 24 ianuarie 1977, către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anii I-V. Guatemala, Guineea, Guineea Bissau, Iordania, Irak...*, doc. Nota telefonică, 10.10.1977.

aprobat acest transfer⁷⁹ după ce, în prealabil, studentul angolez obținuse avizul favorabil al Comisiei Economice pentru Europa din cadrul ONU⁸⁰, instituție care i-a finanțat studiile în România prin intermediul unei burse. De altfel, conducerea Universității „Babeș-Bolyai”, care fusese alături de el și-l susținuse pe toată perioada demersurilor sale, și-a dat acordul⁸¹.

Un alt caz similar a fost cel al unui student cipriot, venit pe cont propriu, care în 4 octombrie 1978 a primit aprobarea de a se muta, de la secția de Medicină Generală a Institutului de Medicină și Farmacie din Cluj, la secția de Educație fizică din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”⁸². Câteva zile mai târziu, o studentă a primit și ea aprobarea de a se transfera, tot de la Medicină, la Facultatea de Filologie, secția Limbi și Literaturi Străine, Limba Franceză-Limba Rusă. Originară din Congo, aceasta venise cu o bursă oferită de statul român⁸³. Mutarea a fost determinată de problemele de sănătate pe care le avea, tânăra încercând, fără succes, să promoveze anul I la Institutul de Medicină și Farmacie după ce, în prealabil, la Universitate promovase la limită anul academic. Cazul studentei congoleze a revenit pe agenda factorilor decizionali ai instituției de învățământ clujene în luna martie 1980, când a fost propusă retragerea ei de la studii. Ocazia a fost oferită de o adresă trimisă de Clinica de Psihiatrie din Cluj-Napoca. Aflată în anul II la Facultatea de Filologie, această

⁷⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1974, 1975, 1986, dosar Lectori, doctoranzi, studenți străini, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 41.890/4 aprilie 1974 către conducerea Universității „Babeș-Bolyai”.

⁸⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1974, 1975, 1986, dosar Lectori, doctoranzi, studenți străini, doc. Adresa ONU-Comisia Economică pentru Europa, din 12 februarie 1974, prin care îi răspunde studentului angolez la solicitarea de transfer.

⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1974, 1975, 1986, dosar Lectori, doctoranzi, studenți străini, doc. Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 2.309/19.03.1974 către Ministerul Educației și Învățământului.

⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ..., 1978, doc. Adresă Oficiul Pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 57.752, din 4 oct. 1978, către Universitatea din Cluj-Napoca, către IMF Cluj-Napoca.

⁸³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ..., 1978, doc. Adresă Oficiul Pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 60.501 către Institutul de Medicină și Farmacie, Cluj-Napoca. Spre informare: Universitatea „Babeș-Bolyai”.

studentă fusese internată deja de câteva ori la acel spital în perioada 1977-1979. Diagnosticul de schizofrenie paranoidă i-a determinat pe medici să propună întreruperea studiilor, mai ales că tânăra prezenta „recăderi psihotice frecvente”. Medicul curant a și propus, de altfel, ca tratamentul, fiind de lungă durată, să se continue în țara natală a tinerei⁸⁴. Starea sa de sănătate a fost cunoscută și la București, la ORESS, care a sugerat Rectoratului Universității clujene întreruperea temporară a studiilor de către studenta în cauză⁸⁵. Situația nu le-a fost străină nici reprezentanților statului Congo în România, ambasada acestei țări luând în calcul posibilitatea repatrierii fetei. Ulterior s-a revenit asupra deciziei, mai ales după intervenția părinților ei și după efectuarea unui tratament în Congo⁸⁶.

Solicitări de schimbare a specializărilor au venit și pe filiera ambasadelor României în țările de origine ale studenților. Astfel, părinții unui studente din Cipru s-au adresat reprezentanților oficiali ai României la Nicosia, pentru ca aceștia să intermedieze dialogul cu Ministerul Educației și Învățământului de la București. Aceștia au pledat pentru mutarea fiicei lor la o altă specializare decât cea pe care o începuse. Tânăra, studentă la Facultatea de Biologie a Universității „Babeș-Bolyai”, și-a manifestat dorința de a se specializa în microbiologie, secție care nu exista la Cluj-Napoca, la acea dată. La 1 noiembrie 1978, ORESS a informat Rectoratul Universității clujene că, în condițiile în care nu se regăsea în sistemul de învățământ românesc o asemenea specializare, studenta putea alege o altă facultate, Ministerul Educației și Învățământului fiind dispus să accepte transferul ei⁸⁷.

⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutie *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Numărul studenților 1977/1978*, doc. Cl. Psihiatrică Cluj-Napoca nr. 58/23.05.1979, *Adeverință*.

⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 50.262, din 27 iulie 1979, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

⁸⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Adresă Rectorat 2.395, 31.03.1980, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini*.

⁸⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Adresă Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 60.734, 1 noiembrie 1978*.

Trecerea de la o instituție academică la alta și de la o facultate la alta nu s-a realizat întotdeauna liniar și fără obstacole. Putem menționa, în acest sens, cazul unei studente din Cipru, venită pe cont propriu valutar, în octombrie 1977. După finalizarea cu succes a anului pregătitor, ea s-a înscris la Facultatea de Biologie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. La începutul anului I s-a răzgândit însă și a solicitat Ministerului Educației și Învățământului să i se aprobe transferul la secția de Educație fizică. Răspunsul primit de această studentă nu a fost cel așteptat. Astfel, mai întâi trebuiau să-i fie testate aptitudinile, pentru a se verifica dacă era pregătită fizic să urmeze cursurile facultății vizate⁸⁸. Nu era un caz atipic, deoarece susținerea a trei probe era obligatorie pentru cei care doreau să se specializeze în acel domeniu, în România, conform regulamentelor în vigoare la acea dată⁸⁹. În cele din urmă, studenta a fost nevoită să susțină probe la atletism, la gimnastică și la volei, însă nu a reușit să obțină note de trecere. În pofida rezultatelor, oficialii de la minister au sugerat Rectoratului înscrierea tinerei în anul universitar 1979/1980, la secția dorită, cu condiția unei pregătiri prealabile. Insistența oficialilor de la București venea și pe fondul stăruitoarelor solicitări ale studentei, care își manifestase inclusiv disponibilitatea de a repeta anul pregătitor, în ideea de a se putea înscrie la secția de Sport. Autoritățile centrale au atras atenția Rectoratului instituției clujene să soluționeze cazul cu atenție, pentru a nu crea o situație în care tânăra să facă studii, dar să nu aibă șanse de promovare. Drept urmare, conducerea universității a solicitat decanatului facultății un răspuns. S-a dispus, mai întâi, constituirea unei comisii, formată din trei specialiști, care să verifice aptitudinile studentei. La finalul probelor, candidata a obținut nota 3 la toate cele trei discipline la care a fost examinată. În consecință, verdictul examinatorilor a fost că tânăra nu avea

⁸⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Facultatea de Istorie Filozofie, Secția Educației Fizică, Proces-verbal, încheiat la 9.I.1978 de comisia de verificare a aptitudinilor pentru educație fizică a solicitantei*.

⁸⁹ Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „UEFS în anii comunismului”, p. 275, https://www.academia.edu/34516399/UNEFS_%C3%AE_n_anii_comunismului, accesat la 20 martie 2021.

aptitudini practice și nici nu manifesta deprinderi specifice pentru Facultatea de Educație Fizică, având „un nivel scăzut al calităților motrice”⁹⁰. În pofida acestui rezultat, ORESS a mai făcut o încercare în favoarea studentei, pentru ca aceasta să nu fie nevoită să se întoarcă în țara natală. În situația în care se afla, dacă pleca din România, autoritățile cipriote nu-i mai aprobau revenirea la studii. Specialiștii clujeni au fost, astfel, chemați să se pronunțe încă o dată asupra aptitudinilor tinerei. Finalul episodului a fost unul favorabil studentei, însă a generat un schimb consistent de corespondență între decanat, Rectorat și ORESS⁹¹. La 19 ianuarie 1979, Rectoratul a informat ministerul cu privire la concluzia examinerilor. Conform acestora, deși la acel moment studenta nu putea face față cerințelor pentru a putea fi înmatriculată în anul I la Educație Fizică, se considera că, după efectuarea unui stagiu de antrenamente, ea putea recupera, astfel încât să ajungă la nivelul cerințelor. Condiția impusă tinerei a fost să repete anul pregătitor, „pentru a participa la instruirea rezervată studenților veniți pentru specialitatea Educație fizică”⁹².

De-a lungul perioadei pe care o avem în vedere, au existat studenți care au optat pentru schimbarea specializărilor de mai multe ori. Un exemplu sugestiv în acest sens a fost cel al unei studente din Togo, venită la studii cu o bursă oferită de statul român, prin Consiliul Național de Educație Fizică și Sport. A urmat cursurile anului pregătitor la Universitatea din Cluj-Napoca. Inițial, la 8 noiembrie 1976, conform deciziei Ministerului Educației și Învățământului, tânăra a fost repartizată la secția de Educație fizică și sport din cadrul Facultății de Istorie-Filozofie. I-a fost schimbată, însă, destinația de studiu, fiind trimisă la Universitatea

⁹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Facultatea de Istorie Filozofie, Secția Educației Fizică, Proces-verbal, încheiat la 9.I.1978 de comisia de verificare a aptitudinilor pentru educație fizică a solicitantei*.

⁹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Notă telefonică, 12.01.1979*.

⁹² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Anglia, Africa Centrală, Bolivia, Benin, Burundi ...*, 1978, doc. *Adresă Rectorat 8.534/77, 19.01.1979, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini*.

din București, specialitatea Psihologie. Între timp, studenta s-a răzgândit și și-a anunțat dorința de a învăța în continuare la Cluj-Napoca, cerând, totodată, schimbarea specializării. Solicitarea i-a fost acceptată de către Ministerul Educației și Învățământului și a putut, astfel, să urmeze cursurile anului I ale Facultății de Științe Economice, din Cluj-Napoca, secția Finanțe-Contabilitate. La finalul primului an de studii, a constatat că nu mai vrea să rămână la Cluj și a cerut transferul, în anul II, la București, la aceeași secție din cadrul Academiei de Științe Economice. Ministerul i-a aprobat și această solicitare⁹³.

Un alt caz aparte a fost al unei studente din Venezuela, venită împreună cu soțul ei la studii în România, în anul 1975, amândoi fiind bursieri ai statului român. Inițial, ea a optat pentru studii în medicină, însă, după anul pregătitor, a decis să se înscrie la Facultatea de Istorie-Filozofie, secția Psihologie. Ulterior, ca urmare a desființării acestei specializări, s-a transferat la Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, secția de Stomatologie, cu aprobarea Ministerului Educației și Învățământului⁹⁴. În noiembrie 1977, studenta a revenit asupra deciziei, prezentându-se la Universitatea „Babeș-Bolyai” pentru continuarea studiilor la facultatea pe care o frecventase o perioadă, dar la o altă secție.

Mobilitatea studenților străini a fost cauzată și de unele condiții speciale. Problemele financiare cu care se confruntau unii dintre ei, veniți pe cont propriu la studii în România, i-au determinat să-și înghețe anul de studiu, în speranța revenirii în sălile de cursuri într-un viitor nu prea îndepărtat. În cazul în care au reușit să se reîntoarcă, aceștia au optat pentru un alt centru universitar, chiar dacă și-au păstrat specializarea pe care o începuseră. Printr-o astfel de situație a trecut un student din Yemen,

⁹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 54.837, din 18 sept. 1978, către ASE București, către Universitatea din Cluj-Napoca*.

⁹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 95.792, din 4.11.1977, către Universitatea din Cluj-Napoca*; doc. *Nota telefonică, 14.09.1977*.

venit la studii în România în anul 1974, pe cont propriu valutar. Și-a început studiile la București, unde a stat până la 23 iulie 1977, după care, neputându-și achita taxele, și-a suspendat anul. În decembrie 1979 a revenit și a cerut transferul, de la Universitatea din București, la Facultatea de Biologie, Geografie, Geologie, secția de Geologie, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, în anul III. Mutarea era posibilă doar în condițiile susținerii examenelor de diferență. În cele din urmă, după aprobarea primită de la minister, tânărul a revenit la cursuri în 1980, la Universitatea din Cluj-Napoca⁹⁵. A fost nevoit să plătească o nouă taxă de studii, majorată între timp cu 20%, conform legislației. Dacă la început, în 1974, a achitat lunar suma de 125 \$, odată cu transferul la Cluj-Napoca, în ianuarie 1980, a trebuit să plătească 150 \$ lunar.

Un motiv destul de frecvent invocat de studenții străini pentru schimbarea specializării a fost dificultatea de a face față cerințelor și nivelului de predare la facultățile Universității „Babeș-Bolyai”, dar și de adaptare la condițiile de viață și de climă din țara noastră. De-a lungul perioadei cercetate, au fost numeroase astfel de cazuri. Un tânăr venit din Irak la studii pe cont propriu în România, spre exemplu, s-a adresat Rectoratului Universității clujene pentru a fi ajutat să se transfere de la Facultatea de Matematică, unde era înscris în primul an, la Facultatea de Științe Economice. Sentimentul de inadaptare i s-a acutizat pe fondul dificultăților legate de însușirea limbii române. Solicitarea sa a găsit sprijin mai întâi la Decanatul facultății, care i-a aprobat transferul, invocând, printre altele, pregătirea anterioară a studentului în domeniul economic, ca absolvent al unui liceu comercial. S-a considerat că noua secție i-ar fi mai accesibilă datorită familiarizării parțiale cu respectivul domeniu. Mai mult, inclusiv cadrele didactice care au susținut mutarea au opinat faptul că „în general, studenții străini sunt foarte slabi pregătiți la matematică și instruirea lor în grupele cu studenții români pune probleme dificile, împiedicând avansarea în materia de studiu sau necesitând seminarii și

⁹⁵ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Adrese Rectorat nr. 133 și 172, din 10 și 12 ian. 1980, către Fac. Biol.-Geogr.*

consultații speciale cu aceste categorii de studenți”. Potrivit normelor în vigoare, schimbarea nu se putea face, însă, fără aprobarea venită de la minister; astfel, la 16 noiembrie 1978, Rectoratul Universității clujene solicita Oficiului de Relații Externe să-și dea avizul favorabil în privința acestei cereri⁹⁶.

Argumentul slabei pregătiri a fost invocat și pentru un alt transfer, din septembrie 1978, al unui student iordanian, de la Facultatea de Construcții, secția Construcții civile, industriale și agricole din cadrul Institutului Politehnic din Cluj-Napoca, la Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai”⁹⁷.

În cazul în care studenții aveau examene restante, așa cum am arătat mai sus, nu se puteau transfera dintr-un centru universitar într-altul. Potrivit regulamentelor în vigoare la acea dată, dacă un student străin nu reușea să treacă nici din a doua încercare un an universitar, trebuia exmatriculat. În acea conjunctură, au fost tineri care, nereușind să termine cu succes sesiunea la o instituție de învățământ superior, au încercat să se transfere la alta, pentru a evita exmatricularea. A fost cazul unei tinere din Vietnam, care a încheiat în 1975 anul I de studii la Institutul Politehnic din Cluj-Napoca, fără a-l promova. Știind că risca să fie exmatriculată dacă nu reușea nici a doua oară să promoveze examenele, a cerut transferul la Facultatea de Biologie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”⁹⁸.

În cadrul fluxului de mobilități, tinerii proveniți din familii importante în țările lor au reprezentat un caz aparte. Unii dintre aceștia au refuzat să se supună disciplinei și normelor impuse de universități. Un astfel de exemplu a fost consemnat în anul universitar 1974/1975. Este vorba de un student zairez, înscris în anul II la Facultatea de Geografie,

⁹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini anii I-IV. Honduras, Irak, Iran, Iordania, Israel... 1978, doc. Adresă Rectorat 430, 16.11.1978, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

⁹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini anii I-IV. Honduras, Irak, Iran, Iordania, Israel... 1978, doc. Adresă Institutul Politehnic, Cluj-Napoca, nr. 10.914, din 29.09.1978, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

⁹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Príncipe, Siria, Somalia, Sudan..., doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 59.311, din octombrie 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

provenit dintr-o familie „importantă în viața politică și financiară a țării sale”, și dispunând de mulți bani „și de o autoritate specială asupra compatrioților săi”, care a refuzat de la început să locuiască în cămin, preferând să stea la hotel sau să închirieze locuințe în oraș. În plus, a fost prea puțin interesat de frecventarea cursurilor, acumulând foarte multe absențe. Cu toate acestea, „fiind deosebit de inteligent”, a trecut toate examenele la care s-a prezentat. Întrucât au fost și colocvii la care nu a participat, a rămas cu restanțe din anul I. În pofida imaginii conturate, s-a considerat că acesta era irecuperabil „pentru Cluj-Napoca”, astfel tânărul a solicitat transferul la București, „unde clima era mai prielnică pentru el”, motivând, totodată, apropierea de logodnica sa, care era profesoară la Sibiu⁹⁹.

Cu o situație delicată s-au confruntat cei veniți să studieze Dreptul în România. Aceștia au fost avertizați de la început că, odată întorși în țara de origine, trebuiau să-și completeze studiile adăugând componenta juridică locală, deoarece legislațiile statelor erau diferite. Din această cauză li s-a propus, ca alternativă, să opteze pentru o altă specializare. În pofida avertismentului, au fost cazuri în care tinerii au persistat în opțiunea inițială, preferând tot Facultatea de Drept. În anul 1971, spre exemplu, un student din Yemen, în pofida avertizărilor, a continuat să studieze Dreptul, specializarea aleasă inițial¹⁰⁰. Pe de altă parte, însă, alți tineri sosiți în România cu opțiunea fermă de a studia Dreptul, când și-au dat seama că autoritățile din țara lor nu le recunoșteau studiile juridice făcute în străinătate, au încercat să se retragă. A fost cazul unui student grec care, după absolvirea anului pregătitor, și-a dat seama că nu putea profesa în țara natală ca avocat, cu o diplomă obținută în România, și a hotărât să renunțe. Acesta a mai solicitat, între altele, restituirea taxelor de studii pe care le plătitese în avans, pe trei luni, după cum prevedea legislația românească¹⁰¹.

⁹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Dare de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini*, f. 3.

¹⁰⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Príncipe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Direcția Generală pentru Munca Politico-Educativă, Sectorul Studenți Străini, nr. 95.411, către Universitatea din Cluj*.

¹⁰¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Greci, 1976-1977*, dosar *Studenți greci 1976-1977. N-Z*, doc. *Declarația studentului din Grecia, datată 4 ianuarie 1977*.

Au fost însă câteva țări, precum Siria, Nigeria și Ghana, care nu au aprobat deloc modificarea specializării. Cei din Ecuador și Costa Rica au avut nevoie de avizul ambasadei pentru schimbarea sau întreruperea definitivă a studiilor. În general, studenții din America Latină, în momentul în care depuneau cererea de modificare a specializării dorite, trebuiau să precizeze că fac modificarea pe propria răspundere și că nu au niciun contract cu vreo instituție sau întreprindere din țara de proveniență. Astfel, au existat cazuri, și nu puține, în care tinerii au fost trimiși la studii în România de către întreprinderi din țara lor, cu care aveau o relație contractuală și care le asigurau bursele. În cazul în care își întrerupeau studiile sau modificau specializarea, întreprinderile cereau daune mari de la familia studentului¹⁰².

3.3. În afara regulamentului. Absențe, abateri, exmatriculări. Retragerea de la studii

Absenteismul – cauze și consecințe

Aflați la studii în România, departe de casă și de locurile natale, pentru mulți studenți străini problema adaptării s-a dovedit a fi una reală, deloc ușor de suportat și de gestionat. Adaptarea și acomodarea la realitățile din țara noastră au fost, în anumite cazuri, o adevărată provocare, accentuată de sentimentul de singurătate, resimțit mai ales în perioada sărbătorilor. La toate acestea s-a adăugat o comunicare dificilă cu localnicii și cu unii colegi, care nu dădeau întotdeauna dovadă de înțelegere și de disponibilitate¹⁰³.

Dificultatea de adaptare a studenților străini a fost generată în special de sentimentul de dezrădăcinare, dar și de lipsa siguranței, de

¹⁰² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instructaj de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București – 20 aprilie 1977*, f. 9.

¹⁰³ Bourmont de Guy-René. „Les étudiants étrangers à Paris et en région parisienne”. În: *Hommes et Migrations*, n°1108, Novembre-décembre 1987. *Les étudiants étrangers*. p. 23, doi: <https://doi.org/10.3406/homig.1987.2836>, https://www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2836, accesat la 9 martie 2021.

schimbarea climei, a hranei, precum și de diferitele anxietăți. Mulți tineri au fost afectați de obstacole de acest fel peste tot unde ajungeau să studieze, nu doar într-o țară anume¹⁰⁴.

De asemenea, pentru mulți tineri veniți la studii în România, învățarea limbii române s-a dovedit a fi o veritabilă piatră de încercare. În pofida faptului că au avut parte de cursuri intensive de limbă, cultură și civilizație românească în anul pregătitor, mulți tineri au fost nevoiți să se prezinte de câteva ori la colocviile de la finalul anului pregătitor. S-au înregistrat diferențe și în ceea ce privește nivelul de pregătire cu care veneau de acasă. Hotărâți să urmeze o specializare anume, nu puțini au fost cei care au renunțat pe parcurs la prima lor opțiune, din cauza decalajului de cunoștințe. Mulți au fost nevoiți să admită că nu dețineau pregătirea necesară pentru a putea urma cursurile facultăților pentru care optaseră. În consecință, unii nu au participat la cursuri, alții nu și-au promovat examenele, iar alții au manifestat o atitudine refractară față de reguli, față de colegi, dar și față de corpul profesoral. La toate acestea, s-a mai adăugat, în anumite cazuri, o stare de sănătate șubredă, care a dus la imposibilitatea de a participa la cursuri și la seminare, acumulând, astfel, numeroase absențe.

Toate aceste aspecte au fost înregistrate de lectorul Cornel Căpușan, coordonatorul activităților cu studenții străini la nivel de Universitate, care, într-o radiografie a situației anului universitar 1975/1976, a subliniat că profesorii care lucraseră cu studenții străini întâmpinaseră dificultăți generate de „numeroasele probleme personale ale studenților, de problemele lor de adaptare, de sănătatea lor”. În consecință, nu de puține ori, conducerea Universității clujene a intervenit, căutând să-i ajute pe tinerii veniți la studii de peste hotare¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Crook Sarah, „Historicising the „Crisis” in Undergraduate Mental Health: British Universities and Student Mental Illness, 1944–1968”, *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, Volume 75, Issue 2, April 2020, p. 213, <https://doi.org/10.1093/jhmas/jrz060>, accesat la 9 martie 2021.

¹⁰⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*, f. 5-6.

În pofida măsurilor adoptate și a sprijinului acordat de universitate acestei categorii de studenți, se cunosc destule cazuri în care, din cauza dificultăților de învățare, tinerii n-au frecventat cursurile, ceea ce a dus, inevitabil, la acumularea a sute de absențe chiar și într-un singur semestru și, în consecință, la propuneri de exmatriculare.

Universitatea „Babeș-Bolyai” a înregistrat, de altfel, pe parcursul perioadei cercetate, mai multe episoade finalizate cu astfel de soluții, care au urmat, în general, același tipar. Nu numai o facultate s-a confruntat cu situații de acest fel, toate au fost nevoite să gestioneze asemenea dificultăți, generate de prezența studenților străini. Este vorba despre studenți care n-au frecventat cursurile sau seminarele, n-au promovat examenele în sesiuni sau care nu și-au achitat taxele. Aceste cazuri se discutau, potrivit regulamentelor, mai întâi la nivelul decanatelor, apoi la Rectorat și în cadrul Biroului Senatului. Soluțiile propuse erau trimise, ulterior, la Ministerul Educației, de la care se aștepta decizia. Nu dispunem, din nefericire, de rezoluțiile forului superior de la București și, astfel, nu știm ce s-a întâmplat cu acei tineri. Cert este însă că, de la Rectorat, au plecat astfel de adrese de-a lungul anilor pe care i-am avut în vedere.

Astfel, în data de 31 mai 1975 Rectoratul a trimis Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate propunerile de exmatriculare a trei studenți, motivate de acumularea unui număr excesiv de absențe. Doi dintre ei erau înscriși în anul I la Facultatea de Științe Economice. Unul, originar din Ecuador, adunase 392 de absențe nemotivate, iar celălalt, originar din Yemen, peste 100. În plus, niciunul nu dovedise interes și disponibilitate pentru învățătură. Deși Consiliul profesoral al facultății a propus exmatricularea în ambele cazuri, tinerii au solicitat comutarea sancțiunii în cea de repetenție. Motivele invocate au fost similare. Studentul ecuadorian a dorit să se înscrie la o altă facultate, cu „profil mai apropiat de pregătirea și interesele sale”, potrivit afirmațiilor lui, iar cel din Yemen și-a exprimat dorința de a urma cursurile unei facultăți cu profil umanist. Amândoi au evidențiat dificultățile cu care s-au confruntat la orele de matematică, pe fundalul insuficientei pregătiri în domeniu. Cel de-al treilea student propus pentru exmatriculare era din

Zair și frecventase cursurile anului II de la Facultatea de Geografie. Precum ceilalți doi, avea și el foarte multe absențe, respectiv 244. În plus, profesorii săi au subliniat „atitudinea de indiferență față de procesul de învățământ și indisciplină față de regulamentele în vigoare”, de care a dat dovadă. Spre deosebire de studenții de la Facultatea de Științe Economice, acesta a cerut, în memoriul său justificativ, transferul în alt centru universitar. După dezbaterile celor trei cazuri, Biroul Senatului Universității a aprobat propunerile venite dinspre facultăți. Cum însă forul decizional final era Ministerul Educației și Învățământului, Rectoratul a trimis la București atât soluția adoptată – exmatricularea –, cât și solicitările celor trei studenți, urmând a se conforma deciziei luate¹⁰⁶.

În același an universitar, 1974/1975, alți doi studenți, de origine din Sudan, de această dată, au cumulat împreună peste 400 de absențe nemotivate, situația lor fiind discutată însă abia în 1976 când, pe data de 13 februarie, s-a trimis la București propunerea de a fi exmatriculați¹⁰⁷. Tergiversarea adoptării unei soluții s-a datorat încercărilor administrației universitare de la Cluj de a găsi soluții favorabile celor doi tineri. În pofida faptului că, venind la studii pe cont propriu, nu și-au achitat taxele de școlarizare, li s-a arătat clemență sub forma unor derogări de la termene, atât în privința plăților, cât și cu referire la susținerea examenelor. A fost organizată inclusiv o sesiune specială pentru cei care s-au confruntat cu astfel de probleme. Pe lângă acestea însă, unul dintre ei prezenta mari carențe atât în pregătirea în limba română, cât și la propria specialitate, punând „la îndoială capacitatea de a deveni un bun medic”, iar celălalt stătuse „mai mult în restaurante decât la cursuri”¹⁰⁸. În pofida sprijinului primit, studenții au manifestat un comportament reprobabil. Nu numai că

¹⁰⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Adresă Rectorat 4.792 – 31 mai 1975 către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii peste hotare*.

¹⁰⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Rectorat 361, 13.02.1976, către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii peste hotare*.

¹⁰⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Propunere de exmatriculare, Cluj-Napoca, 9 februarie 1976, f 1*.

nu și-au achitat datoriile, dar nici nu s-au interesat de situația lor școlară. Nu în ultimul rând, unul dintre ei a continuat să locuiască ilegal în căminul VI din Complexul „Observator”, chiar fără a mai avea pașaport, care îi fusese confiscat ca urmare a faptului că nu avusese vizele necesare pentru a rămâne în România¹⁰⁹. Statutul ambilor studenți era incert, de altfel, deoarece niciunul nu mai avea vize. Pornind de la acest considerent și adăugând o argumentație consistentă, Rectoratul Universității clujene a recomandat, în adresa către Serviciul Studenți Străini, exmatricularea acestora.

Propus pentru excludere a fost, de asemenea, un tânăr sudanez, student la Facultatea de Științe Economice, venit pe cont propriu în septembrie 1977. Și în acest caz a fost vorba de acumularea unui număr mare de absențe, la care s-a adăugat lipsa de reacție la musturarea scrisă care i-a fost adresată. În plus, a tratat cu indiferență activitățile academice, ceea ce s-a putut observa din media de promovare a anului: 5.40. După parcurgerea tuturor pașilor ceruți de procedură, conducerea Universității clujene a înaintat către ORESS, în 9 decembrie 1978, propunerea de a fi exmatriculat. Rectoratul a cerut forurilor de la București să avizeze pozitiv adresa, invocând Decretul 80 din aprilie 1977, care stipula că neplata taxelor de școlarizare de către un cetățean străin aflat la studii atrage după sine pierderea calității de student pentru cel în cauză¹¹⁰.

La finalul anului universitar 1977/1978, alți trei studenți de la Facultatea de Științe Economice au fost propuși pentru exmatriculare. Aceștia aveau restante la patru-șase examene și zeci de absențe nemotivate, unul dintre ei, chiar 276 în total. Deși toți primiseră, în prealabil, musturări scrise și avertismente pentru absențele repetate de la cursuri, nu și-au remediat comportamentul. În consecință, Consiliul facultății a propus exmatricularea și trimiterea lor acasă, în țara de origine¹¹¹.

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 2.

¹¹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, nr. 7.635/77, 9 decembrie 1978, *Propunere de Exmatriculare*.

¹¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1976-1978*, dosar *An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea*, doc. Adresa Facultății de Științe Economice nr. 655, din 25 iulie 1978, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

De altfel, lectorul Cornel Căpușan a sesizat mai multe cazuri de studenți care nu s-au prezentat nici la cursuri, și nici la examene. Motivele invocate de aceștia pentru absențele adunate au fost dintre cele mai diverse și chiar originale. Bunăoară, un tânăr din Ecuador, înscris la Facultatea de Științe Economice, care n-a frecventat cursurile decât într-o mică măsură și nici nu s-a prezentat la câteva examene, le-a răspuns profesorilor care încercau să-l sprijine că, în perioada în care a lipsit, a scris poezii. Afirmă însă că era pregătit pentru examene, deoarece studiasă temeinic conținutul materiilor respective¹¹².

Astfel, la nivelul universității, în fiecare an au fost înregistrate cazuri de studenți care au ajuns în dezbaterile Biroului Senatului. Numărul mare de absențe, pregătirea deficitară, interesul scăzut față de școală au fost motive pe baza cărora s-au formulat propuneri de exmatriculare. Mai putem reține un caz de acest fel, datând din anul 1977, când Rectoratul Universității clujene a cerut ministrului de resort exmatricularea unui student străin, cetățean sirian. Argumentele invocate de oficialii clujeni pentru decizia extremă au fost numeroasele absențe cumulate de cel în cauză, dar și dezinteresul evident față de activitățile academice. Student în anul I la Facultatea de Drept, bursier al statului român, acesta a plecat din România în decembrie 1976, pentru a urma un tratament medical în Anglia, timp de o lună. Deși a trebuit să se întoarcă în ianuarie, a revenit la Cluj-Napoca abia în aprilie 1977, aducând două certificate eliberate de un spital din Londra. Diagnosticul pus de medicii englezi, de polidiscopatie a coloanei vertebrale, cu iradierii în membrele inferioare, a trebuit însă confirmat și de medicii români. Drept urmare, studentul a fost nevoit să se interneze la Spitalul Studențesc din Cluj-Napoca, unde, în cele din urmă, i s-a confirmat diagnosticul. După externare, a încercat fără succes să fie admis la cursuri, în anul al doilea. În opinia profesorilor, el nu putea face față examenelor, deoarece absentase o perioadă mult prea lungă. Soluția propusă, într-o primă fază, de corpul profesoral, a fost cea de repetare a anului I, pentru ca în final să se opteze pentru exmatriculare. Până la

¹¹² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Dare de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini*, f. 4.

decizia definitivă a Ministerului Educației și Învățământului, studentul a continuat să beneficieze de toate drepturile, respectiv de bursă, cazare și masă¹¹³.

În aceeași situație s-a aflat un student originar din Columbia, înmatriculat în anul III la secția de Educație fizică, propus pentru exmatriculare din cauza absențelor. Acesta a preluat inițiativa și a început un demers menit să evite eliminarea sa din rândul studenților. A scris decanului, cerând anularea deciziei și motivând că a fost nevoit să se deplaseze la București pentru a-și face un nou pașaport, deoarece pe cel vechi îl pierduse. A invocat apoi un argument important: că fusese integralist în anii școlari anteriori. În sprijinul lui a intervenit Ambasada Columbiei, care a solicitat conducerii facultății să fie reprimat pentru a-și putea încheia ultimul an de studii¹¹⁴. În cele din urmă a intervenit și Ministerul Educației, care a respins cererea de exmatriculare, pe motivul că nu fuseseră întrunite condițiile pentru adoptarea soluției extreme¹¹⁵. De altfel, forul central de la București era cel decizional, în astfel de cazuri.

La sfârșitul anului universitar următor, 1977/1978, alți studenți au fost propuși pentru exmatriculare, din cauza nepromovării examenelor și a numărului mare de absențe¹¹⁶.

Fenomenul continuă, în mod inevitabil, în anul universitar 1979/1980, când decanatele unor facultăți din Universitatea „Babeș-Bolyai” au întocmit rapoarte referitoare la unii studenți străini, cu propunerea de a

¹¹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. Adresă Rectorat 3.218 – 18.05.1977 către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini.

¹¹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. Scrisoare adresată domnului decan al Facultății de Educație Fizică și Sport, 30 iunie 1980; doc. Embajada de Colombia, nr. 131, București, 30 iunie 1980.

¹¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 56.653, 5 nov. 1980, către Universitatea Cluj-Napoca.

¹¹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEL, Corespondență MEL, doc. Informare înaintată de conducerea Universității „Babeș-Bolyai” Ministerului Educației și Învățământului, în legătură cu probleme legate de studenții străini.

fi exmatriculați. Și de această dată se invoca numărul mare de absențe, care îndrituia o asemenea abordare. Pe lângă faptul că n-au frecventat cursurile și nici orele de practică, aceștia au manifestat „indiferentism” față de studiu. La Facultatea de Științe Economice, spre exemplu, șase studenți străini au fost propuși spre a fi eliminați din cauza absențelor, a incapacității intelectuale, a indisciplinei și a preocupărilor „extraprofesionale necorespunzătoare”. Acestea n-au fost, însă, cazuri singulare. Facultăți precum cele de Matematică, de Biologie, Geografie și Geologie, sau de Istorie-Filozofie au înregistrat, de asemenea, în acel an, studenți străini care n-au promovat examenele în prima sesiune. Cei mai mulți au cumulat numeroase absențe și au obținut și note mici la examene¹¹⁷, iar unii au dat dovadă de un comportament reprobabil. Spre exemplu, un student grec din anul I, înscris pe cont propriu valutar la Facultatea de Biologie, a adunat 289 de absențe, din care 168 într-un singur an, 1979/1980, toate nemotivate. El a fost sancționat de două ori tocmai pentru aceste absențe, cu „muștrare scrisă cu avertisment”, în 24 ianuarie 1980 și, respectiv, în 4 aprilie 1980, de către Biroul Consiliului profesoral. Întrebat fiind de absențe, tânărul și-a manifestat dezacordul față de sistemul de învățământ românesc. A fost acuzat, între altele, de tulburarea liniștii în cămin, și de impertinență față de cadrele didactice. Mai mult, la examene a fost prins copiind. Fraudarea examenelor a reprezentat un alt motiv important pentru care unii studenți străini au fost propuși pentru exmatriculare. Drept urmare, Biroul Consiliului profesoral al Facultății de Biologie a propus conducerea

¹¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Facultatea de Științe Economice, Situația școlară a studenților străini care au o singură repetare. Bursieri*; doc. *Facultatea de Științe Economice, Situația școlară a studenților străini care au repetat de 2 sau de mai multe ori. Bursieri*; doc. *Facultatea de Științe Economice, Situația școlară a studenților străini care au repetat o singură dată. Nebursieri*; doc. *Facultatea de Matematică, Situația școlară a studenților străini nebursieri*; doc. *Facultatea de Matematică, Situația școlară a studenților străini cu o singură repetenție, nebursieri*; doc. *Facultatea de Matematică, Situația școlară a studenților străini cu două sau mai multe repetenții*; doc. *Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, Situația școlară a studenților străini care au o singură repetenție, nebursieri*; doc. *Facultatea de Istorie-Filozofie, Specialitatea Educație fizică, Situația cuprinzând situația școlară a studenților străini care au o singură repetenție, bursieri*.

universității, la 22 mai 1980, exmatricularea studentului, invocând lipsa de onestitate a acestuia la examene¹¹⁸.

Un alt student grec, venit tot pe cont propriu valutar, înscris în anul I la Facultatea de Istorie și Filozofie, secția Educație fizică, a fost propus pentru exmatriculare în data de 7 septembrie 1980. În acest caz, propunerea a fost motivată prin cele 94 de absențe pe care le-a acumulat și prin nepromovarea a două examene¹¹⁹.

După cum subliniam mai sus, cazuri de absenteism în rândul studenților străini au fost înregistrate pe parcursul întregii perioade cercetate, așa cum reiese din rapoartele trimise de responsabili Universității „Babeș-Bolyai” către Serviciul Studenți Străini. Din datele pe care le avem, nu putem afirma că studenții străini cu cele mai multe absențe proveneau în mod exclusiv din anumite țări sau zone geografice. De pildă, în anul universitar 1975/1976, studenții cu cele mai multe absențe erau originari din Iordania și din Australia¹²⁰. Pe de altă parte, soluția adoptată de conducerea Universității din Cluj, de a propune exmatricularea celor care nu participau la cursuri, nu a fost una atipică la nivel național sau la nivel internațional. În unele universități din URSS, spre exemplu, studenții care absentau mult sau încălcau disciplina erau chiar expulzați¹²¹.

Alături de absenteism, o altă problemă care a revenit destul de frecvent pe agenda decanatelor facultăților din Universitatea clujeană a fost cea a taxelor neachitate de către studenții străini. N-au fost deloc rare situațiile în care tinerii nu și-au plătit taxele școlare și nici nu s-au prezentat

¹¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. Rectoratul. *Caracterizarea studentului... din Grecia*.

¹¹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. Rectoratul. *Propunere de exmatriculare, 17.IX.1980*.

¹²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Universitatea „Babeș-Bolyai” 1. Studenți străini cu peste 50% absențe în a.c.*

¹²¹ Constantin Katsakioris, „Creating a Socialist Intelligentsia: Soviet Educational Aid and Its Impact on Africa (1960-1991).” *Cahiers d'Études Africaines*, vol. 57, no. 226 (2), 2017, p. 270, JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/26613028>, accesat la 15 martie 2021.

la examene. În astfel de ipostaze, singura soluție care putea fi adoptată era propunerea de exmatriculare. Din desfășurarea anului universitar 1979/1980 nu lipsesc exemple din această categorie. Astfel, un student din Yemen, înscris la secția de Inginerie geologică și geofizică, a cumulat în acel an școlar 87 de absențe și, în plus, nu și-a achitat taxele școlare. La acestea se adăuga faptul că, deși a fost caracterizat de profesorii săi ca fiind „foarte disciplinat și respectuos”, a „reușit” să adune 12 restanțe. Invocând toate aceste considerente, conducerea facultății a cerut, la 26 iunie 1980, retragerea calității de student pentru acest cetățean străin¹²².

În data de 18 iulie 1980, Rectoratul a trimis, de altfel, oficialilor de la București o listă cu studenții propuși spre exmatriculare în anul universitar 1979/1980. Pe aceasta figurau 11 tineri în total, trei din Grecia, trei din Yemen, câte un student din Kuweit, Siria, Columbia, Sudan și Maroc. Dintre ei, șase erau bursieri¹²³. Odată trimise aceste propuneri, conducerea Universității clujene trebuia să aștepte decizia finală a ministerului.

În arcul temporal analizat, un alt motiv care a provocat mai multe propuneri de exmatriculare a unor studenți străini din Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost repetenția. Asemenea cazuri au fost consemnate și în decembrie 1980, când Ministerul Educației și Învățământului a aprobat exmatricularea și plecarea imediată din România a studenților care rămăseseră repetenți, dar și a celor care repetaseră anterior același an de studiu sau cumulaseră trei repetenții. De asemenea, cei care nu și-au putut permite continuarea studiilor pe cont propriu valutar și-au pierdut calitatea de student, fiind nevoiți să părăsească țara în cel mai scurt timp. A fost prevăzută, totodată, o excepție menită a-i sprijini pe unii tineri. Conform unei decizii ministeriale, studenții străini, care n-au promovat în anul

¹²² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, 17 iulie 1980, Caracterizarea studentului... din R.P.D. a Yemenului*.

¹²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Rectorat, nr. 5.436/18.VII.1980, Tabel nominal cu studenții străini propuși pentru exmatriculare în anul univ. 1979/1980*.

1979/1980 și care mai repetaseră anterior un an universitar, dar nu același, au primit o nouă șansă de a-și continua pregătirea academică în România¹²⁴.

Nu numai pentru aspecte problematice ale situației școlare au fost sancționați unii studenți străini, ci și pentru abateri petrecute în afara spațiului universitar. Astfel, o situație des întâlnită atunci, și ulterior, de altfel, în rândul studenților, era călătoria pe tren „cu nașul”, fără achitarea contravalorii biletelor. Printre cele mai frecvente contravenții, soldate inclusiv cu măsuri punitive, s-au numărat călătoriile frauduloase cu trenul ale studenților străini. Din cauză că au circulat cu transportul feroviar fără a-și achiziționa bilete, unii tineri au primit amenzi între 100 și 300 de lei. Numărul mare de procese-verbale de contravenție, întocmite de funcționarii Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor, pe numele cetățenilor străini, studenți la Universitatea „Babeș-Bolyai”, care au călătorit în mod fraudulos, a determinat Ministerul Educației și Învățământului să ia atitudine. La 26 iulie 1977, a fost trimisă Rectoratului o adresă care informa în legătură cu deciziile adoptate în vederea stopării contravențiilor. Conform acestor măsuri, după primirea proceselor-verbale de contravenție, instituțiile de învățământ superior aveau datoria de a reține din bursele celor vinovați sumele aferente amenzilor pe care le primiseră. Ulterior, acei bani urmau să fie virăți companiei de transport feroviar bine-cunoscute, Căile Ferate Române. În cazul cetățenilor străini care studiau pe cont propriu, aceștia trebuiau să plătească, odată cu taxele de școlarizare, și amenzile primite de la funcționarii CFR. Pentru a descuraja comportamentul fraudulos pe calea ferată, s-a mai decis ca un student care primea, în urma unor astfel de contravenții, mai multe amenzi, să fie propus pentru exmatriculare¹²⁵.

¹²⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980, doc. Ministerul Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului, nr. 7.531, 12 decembrie 1980, către rector.*

¹²⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1969-1979, dosar *Numărul studenților 1977/1978, doc. Ministerul Educației și Învățământului – Cabinetul Adjunctului Ministrului –, nr. 45.623 din 26 iulie 1977, către Rectorat; cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Hotărârea Ministerului Educației și Învățământului nr. 45.623, din 26 iulie 1977, trimisă Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”.*

În pofida propunerilor înaintate de facultăți și, ulterior, de rectorate, oficialii din Ministerul Educației și Învățământului rareori și-au dat acordul pentru exmatriculare. Aceștia au încercat să rezolve cazurile astfel încât să fie evitată soluția extremă. Ținând seama chiar și numai de acest aspect, ne putem explica situația pe care am întâlnit-o în anul universitar 1979/1980 la Universitatea „Babeș-Bolyai”. În rapoartele studiate de noi, pentru acel an școlar, avem informații sigure doar despre un singur student care a fost scos din evidențele instituției, deși, după cum am văzut, mai mulți tineri fuseseră propuși pentru excluderea din universitate. Persoana exmatriculată era o studentă originară din Iordania, înscrisă la secția de Educație fizică și sport, care promovase anul I, repetase anul II, fără însă a frecventa cursurile, iar la ultima sesiune nu trecuse de niciun examen¹²⁶.

Din cauza numărului relativ mare de studenți propuși spre exmatriculare de Universitatea „Babeș-Bolyai” până la 7 decembrie 1979, oficialii Ministerului Educației au trimis un comunicat prin care au precizat regulile referitoare la exmatricularea studenților străini. Acestea au fost adoptate ca urmare a situației înregistrate în anul universitar 1978/1979. În general, normele s-au dovedit a fi mai permissive comparativ cu cele anterioare, drepturile studenților fiind extinse. S-a precizat, totuși, că prevederile deciziei erau aplicabile numai în acel an universitar. Astfel, studenții străini, fie bursieri, fie veniți pe cont propriu, puteau repeta același an de două ori, fără a fi exmatriculați. De asemenea, se preciza că bursierii care repetau anul beneficiau în continuare de bursa de studii. În același context, au fost evidențiate cazurile în care se aplica exmatricularea și retragerea de la studii. Conform noilor prevederi, doar studenții care rămăseseră de trei sau de patru ori repetenți puteau fi exmatriculați. Totodată, numai studenților străini care suferiseră o condamnare penală „pentru omucidere sau alte încălcări grave ale legilor statului român” li se retrăgea dreptul de a mai studia în România. Cu toate acestea, atât tinerii exmatriculați, cât și cei cărora li s-a retras dreptul de a studia aici beneficiau

¹²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Facultatea de Istorie și Filozofie, Specialitatea Educație fizică, Situația cuprinzând situația școlară a studenților care au o singură repenție, bursieri, țară Iordania*.

în continuare de acoperirea costurilor călătoriei de întoarcere în țara lor, cu avionul, de la București până în capitala țării de origine. Se menționa, totuși, că de acel drept puteau beneficia doar cei care veniseră cu burse. Rectoratului instituției clujene i-a fost atrasă atenția, în aceeași notă, că măsurile adoptate de Ministerul Educației și Învățământului erau valabile doar pentru anul universitar precizat. În schimb, pentru cel care începuse, respectiv 1979/1980, se păstrau vechile reguli. Astfel, cei care nu promovaseră nici a doua oară un an de studii, erau exmatriculați, nefiindu-le permis să repete de mai multe ori¹²⁷.

Viața de cămin și provocările sale

Nu numai absențele au atras atenția responsabililor cu studenții străini din cadrul facultăților și de la nivelul administrației centrale a universității, ci și comportamentul unora dintre ei. Acțiunile tinerilor, fie ei români sau străini, considerate inadecvate, au fost analizate și sancționate de fiecare dată când s-a impus. Ei au fost trași la răspundere în același mod, indiferent de țara de origine. Regulamentul a fost aplicat la fel pentru toți. Într-o primă etapă, cel vizat primea o mustrare verbală, apoi una scrisă, urmau avertismente și, la final, sancțiuni, dacă speța în sine ajungea până într-un asemenea punct.

Abaterile cele mai frecvente, care au determinat demararea unor anchete printre studenți, cetățeni români sau străini, au fost: conflictele izbucnite între ei, tentativele de fraudare a examenelor, atitudinea față de profesori etc. Numărul acestor cazuri a fost la început destul de mic, însă cu timpul a crescut, pe măsură ce a sporit și numărul studenților. Tocmai de aceea oficialii din Ministerul Educației și Învățământului au încercat să stopeze astfel de manifestări, prin adoptarea unor măsuri specifice. Pentru a avea o cunoaștere cât mai temeinică a fenomenului, s-a solicitat periodic instituțiilor de învățământ care școlarizau studenți străini situația acestora

¹²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Ministerul Educației și Învățământului – Cabinetul Ministrului – nr. 8.030, din 7 decembrie 1979, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

și, mai ales, a celor care creau probleme. O astfel de cerere a fost adresată Universității „Babeș-Bolyai” pe data de 15 iunie 1972. Rectoratul a trebuit să trimită la București numele studenților care manifestaseră dezinteres față de învățatură sau care avuseseră un comportament necorespunzător. Numele fiecăruia trebuia să fie însoțit de o scurtă caracterizare, pentru a se putea lua măsuri adecvate, în vederea îmbunătățirii activității instructiv-educative a celor vizați¹²⁸.

Comportamentul mai puțin moral manifestat la locul de cazare, în cămine, a fost un alt motiv pentru care studenții străini au primit diverse sancțiuni. Atitudinea violentă a unora dintre ei, scandalurile pe care le-au provocat, dar și indiferența față de spațiile comune au determinat reacția administratorilor.

Cazurile celor care au deranjat ordinea publică au fost și cele care au avut ca finalitate propunerea de exmatriculare și excluderea din cămin. Foarte puțini au fost, însă, penalizați în acest mod¹²⁹. În majoritatea cazurilor consemnate în documentele din arhiva Universității, studenții străini „cu probleme” au primit mustrări.

În sesizările făcute de administrația căminelor, înaintate către conducerea facultăților pentru adoptarea de măsuri punitive, se regăsesc motive vechi și noi, precum: aducerea persoanelor străine în cămin, intimidarea portarilor, consumul de băuturi alcoolice în camerele de cămin, tulburarea liniștii, certuri, depășirea orei de stingere, ascultarea muzicii la o intensitate care îi deranja pe vecini, bătai, distrugere de bunuri, în speță uși etc.¹³⁰. Nu era însă nimic nou sau specific, astfel de probleme fiind provocate și de studenții români.

Administratorii căminelor trebuiau, în cazuri de acest fel, să sesizeze abaterile disciplinare ale studenților străini atât la conducerea

¹²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Direcția Generală pentru Munca Politico-Educativă, Serv. Studenți Străini și Studenți Români peste Hotare, nr. 61.078 către Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj.*

¹²⁹ În documentele cercetate am găsit două astfel de cazuri.

¹³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Adresă Căminul 16, Tovarășului Prorector Rus Ioan*; doc. *Tabel cu studenții din căminul 16 care în mod frecvent tulbură liniștea în timpul nopții, între orele 24 și 02.*

facultăților, cât și la Rectorat. În cadrul ședințelor ținute de comitetele de cămin, la care participau și reprezentanți ai studenților străini aparținând diverselor grupuri naționale, au fost luate în dezbatere cazurile de indisciplină. La finalul întâlnirilor, erau propuse sancțiunile care trebuiau confirmate apoi de către decanatele facultăților de care aparțineau acești studenți¹³¹. În cazul în care erau implicați studenți de la mai multe facultăți, conducerile acestora erau solicitate să propună soluții pentru rezolvarea problemelor. Un astfel de exemplu a fost cel al unui student yemenit, înmatriculat în anul IV la Facultatea de Drept, caracterizat ca având resurse intelectuale, dar era ușor influențabil. Se considera că, într-un mediu necorespunzător, acesta devenise o victimă. Frecventând „o societate nepotrivită”, formată din câțiva studenți români de la Facultatea de Istorie-Filozofie, care l-au antrenat în „beții și indisciplină”, el nu a mai ajuns să participe la cursuri. În vederea evitării exmatriculării acestuia, decanatele facultăților de Drept și de Istorie-Filozofie au fost solicitate să ia măsuri urgente, care să prevadă sancțiuni inclusiv pentru studenții români implicați, considerați drept coresponsabili în acest caz¹³².

Din dorința de a asigura condiții optime la locurile de cazare și de a reduce problemele ivite, în ianuarie 1977, Comitetul Centrului Universitar Cluj-Napoca al Partidului Comunist Român a emis o notă care a cuprins principalele măsuri ce trebuiau luate pentru atingerea obiectivului menționat¹³³. A fost prevăzută, astfel, creșterea numărului de cadre didactice în Comisia Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști (UASC) al centrului universitar cu încă 3-5 membri, în universitățile la care învățau un număr mai mare de studenți străini. De asemenea, a fost instituită, la nivelul aceluiași consiliu, o întâlnire săptămânală cu

¹³¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Tabel cu studenții din căminul 16 care în mod frecvent tulbură liniștea în timpul nopții, între orele 24 și 02*; doc. *Comitetul de Cămin, Căminul II Hașdeu, Ședința din 22 mai 1979*.

¹³² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Dare de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini*, f. 2-3.

¹³³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Notă cuprinzând măsurile ce vor fi promovate în scopul îmbunătățirii activității educative în rândul studenților străini și a activității educative și de educație sanitară la căminele și cantinele studențești, Cluj-Napoca, 19.I.1977*.

reprezentanții grupurilor de studenți străini, pentru o mai bună cunoaștere și rezolvare a problemelor cu care se confruntau, precum și una cu președinții comitetelor de cămine și cantine, în vederea soluționării chestiunilor neplăcute care puteau apărea. Biroul Comitetului de Partid al centrului universitar s-a angajat, totodată, să observe, pe baza unui grafic, activitatea cu rol educativ a cadrelor didactice în căminele și în cantinele studențești, în același sens fiind capacitați și membrii Comitetului de Partid. Pe lângă aceste obligații, aceluiasi organism i s-a atribuit sarcina de a stabili, împreună cu Policlinica Studențească, un program de control al stării de igienă din cantinele și din căminele studențești. În același context, a fost reiterată ideea că orice măsură disciplinară propusă împotriva studenților străini trebuia luată de conducerea instituției de învățământ superior, numai după avizarea Ministerului Educației și Învățământului și a organelor locale de partid.

În continuarea acestor măsuri, în luna aprilie 1977, Ministerul Educației și Învățământului, împreună cu Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România, a trimis universităților un regulament referitor la extinderea autogospodăririi studenților în cămine și în cantine¹³⁴. Acest document, ce intra în vigoare din anul universitar 1977/1978, a evidențiat obligația studenților și a doctoranzilor străini, bursieri ai statului român, de a se supune regulamentelor întocmai ca și colegii lor români. Actul normativ a stabilit obligativitatea ca studenții să se ocupe de curățenie în spațiile comune, inclusiv în băi, să schimbe lenjeria de pat, iar, în căminele de fete, acestea să participe inclusiv la confecționarea și la repararea lenjeriei. În cantine, studenții trebuiau să participe la scoaterea alimentelor din depozite, la curățarea și la pregătirea acestora pentru preparare, la spălatul veselei și al tacâmurilor, precum și la curățenia sălilor de mese și a spațiilor comune. Trebuiau, de asemenea, să participe la reparații, situație în care se organizau echipe în vederea rezolvării problemelor tehnice apărute în cămine și în cantine, inclusiv în spălătorii. Regulamentul mai

¹³⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului și a Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România nr. 6.982/1977 către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

prevedea obligația instituțiilor de învățământ superior de a achiziționa aparatură cât mai performantă, de mare capacitate, pentru spălarea rufelor, care să funcționeze în paralel cu cea deja existentă. De asemenea, universitățile au fost nevoite să ia măsuri pentru dotarea cu aparatura necesară curățeniei și întreținerii căminelor și a cantinelor¹³⁵, cu plite electrice și cu alte ustensile necesare activităților gospodărești curente¹³⁶.

Practica – o piatră de poticnire?

Un alt fenomen înregistrat în întreaga perioadă cercetată, deloc simplu de gestionat, a fost refuzul unor studenți de a participa la practică. Aceasta se desfășura în diferite întreprinderi cu care instituțiile de învățământ superior încheiaseră contracte, precum și în laboratoare, pe șantieri arheologice, în muzee, arhive, instituții de stat etc¹³⁷. Denumită, oficial, „practică productivă”, aceasta a fost prevăzută în instrucțiuni date de Ministerul Educației și Învățământului în 1973¹³⁸.

Nu au fost puțini studenții străini înmatriculați la Universitatea clujeană care au contestat practica, refuzând să frecventeze orele aferente acestei activități. Astfel, și-au sporit în mod considerabil numărul de absențe.

Ministerul Educației și Învățământului a reacționat și a trimis, la 12 februarie 1976, Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” o adresă referitoare la acest subiect. Cu acea ocazie a fost amintită Decizia nr. 175 din 20 decembrie 1972, a Consiliului de Miniștri, care la punctul 2 prevedea obligativitatea de a se asigura accesul elevilor și al studenților străini în

¹³⁵ *Ibidem*, f. 2.

¹³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Programul de activitate nr. 160/1978 pentru studenții străini pe perioada practicii, 2-15 octombrie 1978, la Facultatea de Matematică a Universității „Babeș-Bolyai”.

¹³⁷ „Dezvoltarea Universității în ultimii șase ani”, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj în anii 1959-1965, Cluj, 1965, p. 27.

¹³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidență Studenți Străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76, doc. Notă – Ministerul Educației și Învățământului nr. 026.362/12.I.1973, Comitetul Central al UTC; Comitetul Executiv al UASR, f. 1-4.

aceleași unități productive, laboratoare, ateliere-școală, la care aveau acces elevii și studenții români. Pentru a sprijini aplicarea cât mai eficientă a acelei măsuri, au fost cooptate toate ministerele implicate: al Educației și Învățământului, al Economiei și de Interne. Obiectivul autorităților centrale a fost, de altfel, reliefat de adjunctul ministrului educației, profesorul Radu C. Bogdan, care a solicitat „ca practica studenților străini, în cadrul procesului general de integrare a învățământului cu producția și cercetarea, să se efectueze în bune condiții”¹³⁹.

Întrucât situația nu s-a rezolvat, iar mulți studenți au refuzat să participe, în aprilie 1977, ministerul a revenit, informând instituțiile de învățământ superior că practica este obligatorie, fiind o condiție de promovare. Aceasta trebuia făcută exclusiv în România și în niciun caz în altă țară, nici chiar în cea de proveniență¹⁴⁰.

Un an mai târziu, oficialii ministeriali au luat o nouă decizie privind practica agricolă, pe care au adus-o la cunoștința Rectoratului Universității clujene printr-o notă telefonică, în septembrie 1978¹⁴¹. Universitatea „Babeș-Bolyai” era, astfel, informată că studenții de la profilul agricol trebuiau să execute, până la data de 7 octombrie a anului în curs, practica agricolă, alături de studenții români. În schimb, cetățenii străini care studiau în România la alte profiluri decât cel agricol erau obligați să participe la activitățile de practică prevăzute în programul de învățământ și corelate cu obligațiile școlare. De asemenea, s-a prevăzut ca studenților străini din anii I și II să li se organizeze consultații la limba română, după-amiaza, după terminarea programului prevăzut în ziua respectivă. La adunatul recoltei trebuiau să participe inclusiv studenții străini care studiau pe cont propriu.

¹³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Rectorat nr. 1.393/1976, 16 februarie 1976, către Moiescu Emma*.

¹⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instructaj de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București – 20 aprilie 1977, f. 9*.

¹⁴¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Nota telefonică nr. 55.210/20.09.1978 a Ministerului Educației și Învățământului, Oficiul Relații Externe și Studenți Străini, transmisă instituțiilor de învățământ superior din țară*.

Mai mult, aceștia trebuiau să plătească pentru perioada de practică taxele în mod normal, ca pentru perioadele în care erau prevăzute cursuri.

În pofida măsurilor luate, studenții străini au continuat să absenteze de la acest tip de activități. Conform profesorilor care-i monitorizau, aceștia tratau cu egală indiferență practica și activitățile academice propriu-zise (frecventarea cursurilor, a seminarelor etc.). Rezultatul acestei atitudini s-a putut observa cel mai bine în perioada sesiunilor, când cei care aveau absențe multe nu reușeau să-și treacă examenele. Cazurile acestor studenți au fost analizate mai întâi la nivel de facultate, apoi de către administrația centrală a Universității, pentru ca mai departe să fie prezentate forurilor centrale competente, respectiv Serviciului Studenți Străini de pe lângă Ministerul Educației și Învățământului.

Un episod sugestiv pentru felul în care se poziționau studenții în raport cu practica a avut loc la 26 iunie 1976. Un grup de 13 studenți tunisieni, toți în anul I, la Facultatea de Istorie-Filozofie, secția Educație fizică, au boicotat practica de vară, deși le era prevăzută în planul de învățământ. Aceștia au plecat din România la încheierea anului universitar, fără aprobarea conducerii universității, și nu s-au îndreptat spre țara de origine, ci au plecat în diverse țări europene, cu scopul de a lucra pe timpul verii. Procedând astfel, și-au asumat un risc major, deoarece practica era obligatorie, iar nepromovarea acesteia putea cauza fie repetarea anului, fie exmatricularea din facultate. Contestând practica pe care o considerau „muncă patriotică”, studenții menționați au refuzat astfel să participe la activitățile desfășurate în perioada 15-30 iunie, care au vizat amenajarea terenurilor din baza sportivă, folosite pe tot parcursul anului școlar, inclusiv de către ei. Atitudinea de frondă a studenților tunisieni, care nu erau la prima abatere, a generat reacția conducerii facultății, care a trimis mai departe un raport la Rectorat. În document a fost amintit, între altele, și refuzul acestor studenți de a participa la practica de specialitate, care se desfășura în unitățile din domeniul turistic. Inclusiv această activitate au considerat-o lipsită de importanță. Urmarea imediată a acestui episod tensionat a fost decizia Rectoratului de a propune tăierea subvențiilor oferite de statul român acelor studenți care nu au promovat anul

universitar¹⁴². Hotărârea a fost adusă la cunoștința tinerilor din Tunisia, rămași în România, dar și Ambasadei Tunisiei în România¹⁴³, căreia i s-a trimis un raport detaliat cu privire la incident.

La începutul anului universitar următor, situația acestor studenți a fost una incertă. În 3 noiembrie 1976, conducerea Facultății de Istorie-Filozofie a informat Rectoratul despre faptul că 12 studenți tunisieni nu își completaseră actele de înscriere în noul an universitar, iar cei mai mulți cumulasera numeroase absențe nemotivate¹⁴⁴. În final, conducerea Universității a sancționat în total 11 studenți străini de la Facultatea de Istorie-Filozofie pentru numărul mare de absențe nemotivate. Cei care au avut între 22-34 de absențe (patru dintre ei) au primit o simplă mustrare, iar cei care totalizau între 48-114 (șapte studenți), au primit mustrare scrisă cu avertisment¹⁴⁵.

Pe aceeași linie, de boicotare a practicii, s-au situat și unii studenți greci, înmatriculați în anul universitar 1979/1980 la Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, în diverși ani de studiu¹⁴⁶. Influențați de un coleg, alți 16 tineri greci au adoptat un comportament reprobabil și au refuzat în acel an să participe la practică. Liderul lor, pe lângă faptul că avea foarte multe absențe, a manifestat un temperament coleric, deseori agresiv, după cum reiese din caracterizarea lui, păstrată în arhiva Universității¹⁴⁷. De altfel, pentru studenții greci, activitățile productive au reprezentat o

¹⁴² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Referat în legătură cu problema studenților tunisieni*.

¹⁴³ La acea dată, ambasadorul Republicii Tunisia în România își avea reședința la Belgrad. Abia la 7 martie 1979 s-a deschis Ambasada Tunisiei la București. Pentru detalii vezi <https://atunisia.ro/ambassadeurs/>.

¹⁴⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Adresă Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Educație fizică, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

¹⁴⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar 1977-1978. *Studenți tunisieni, anii I-V*, doc. *Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Educației fizică, Anunț*.

¹⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie*.

¹⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, Caracterizare, 18 septembrie 1980*.

veritabilă piatră de încercare, deoarece mulți le-au considerat inutile. Astfel, aceștia au refuzat să se prezinte la locurile în care erau repartizați pentru a-și face practica, ceea ce a dus la cumulara a numeroase absențe. Drept urmare, în final, toți membrii grupului au fost propuși pentru exmatriculare.

Referitor la atitudinea acestor studenți, în data de 18 septembrie 1980, Rectoratul a trimis o nouă situație cu cei propuși pentru exmatriculare. În acest raport regăsim doar 12 studenți pe listă¹⁴⁸. Interesant este faptul că oficialii ministeriali nu au aprobat discutarea tuturor propunerilor de exmatriculare care figurau pe listă. S-a considerat că șase dintre studenți nu întruneau „condițiile necesare pentru a fi exmatriculați” și, de aceea, a fost propusă încadrarea lor ca repetenți în anul pe care nu îl promovaseră¹⁴⁹. Cu ceilalți șase nu știm sigur ce s-a întâmplat, deoarece nu am mai identificat nicio informație referitoare la situația acestora.

A fi sau a nu mai fi student în România... Retragera de la studii

Sentimentul înstrăinării, al solitudinii, cu care s-au confruntat tinerii veniți la studii în România, mai ales pe fondul unui temperament melancolic, au condus, în unele cazuri, la afectarea stării de sănătate. Astfel, în anul universitar 1973/1974 doi studenți nu s-au putut prezenta la examene din cauza stării precare de sănătate, unul dintre ei având hepatită¹⁵⁰. În cele mai multe cazuri, boala a fost dublată de rezultate slabe la învățătură, ceea ce a generat reacția factorilor decidenți din administrația centrală a Universității. S-a ajuns, în unele cazuri, să se propună retragerea de la studii a studenților respectivi.

¹⁴⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982, dosar Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980, doc. Rectoratul – Tabel nominal cu studenții propuși pentru exmatriculare pe anul univ. 1979/1980, 18 septembrie 1980, f. 1-2.

¹⁴⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982, dosar Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980, doc. Adresă Oficialul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 56.653, 5 nov. 1980, către Universitatea Cluj-Napoca.

¹⁵⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidențe, statistici, stud. străini, doc. Adresă Rectorat 9.174/1974 către Ministerul Învățământului, Serviciul Studenți Străini.

Dificultățile de acomodare au înrăutățit starea de sănătate a unora dintre studenții străini. La nivelul Universității „Babeș-Bolyai”, în anul universitar 1975/1976, au fost înregistrate trei cazuri de studenți diagnosticați cu afecțiuni psihice, unul fiind internat la Spitalul de Psihiatrie (numit în epocă Sanatoriul de Nevroze) din Nucet¹⁵¹. Un caz similar a fost înregistrat, mai târziu, în anul 1978/1979, când un student aflat în anul al doilea, diagnosticat cu o afecțiune psihică, nu doar că a acumulat foarte multe absențe, ci a ajuns să-i creeze probleme medicului de la Policlinica Studențească, pe care l-a determinat să-i elibereze certificate medicale, manifestându-se adesea violent față de acesta. În plus, a refuzat să locuiască cu un coleg în camera de cămin¹⁵². Toți acești tineri, din cauza problemelor de sănătate, nu au putut participa la sesiuni, rămânând restanțieri.

Au fost apoi studenți care, confruntându-se cu anumite boli, au fost nevoiți să revină în țara de origine, după câteva luni de studii sau înainte de finalizarea acestora. Avem, în acest sens, informații despre un student din Liberia, aflat în anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Pentru acesta, Rectoratul a solicitat Serviciului de contabilitate, la 5 martie 1975, suma de 6.408,20 lei, care reprezenta costul biletului de avion pe ruta București – Roma – Accra – Monrovia. Diagnosticul tânărului a fost de „tricocefaloză și dischinezie biliară intestinală”, ceea ce-l făcea, conform administrației Universității, „inapt pentru efectuarea studiilor” în România. La această motivație s-au adăugat rezultatele slabe la învățătură ale acelui student. Având în vedere situația creată, rectorul a cerut Ministerului Educației și Învățământului să anunțe Ambasada Liberiei despre acest caz, în vederea retragerii de la studii a celui vizat¹⁵³.

¹⁵¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Universitatea „Babeș-Bolyai”, 1. Studenți străini cu peste 50% absențe în a.c.; 2. Studenți străini care nu au promovat niciun examen în anul școlar 1975/76; 3. Studenți bolnavi psihici.*

¹⁵² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini anii I-IV 1977/1979*, doc. *Situația studentului prezentată de Ema Moisescu, secretara pentru studenții străini pe Universitatea „Babeș-Bolyai”.*

¹⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. *Adresă Rectorat 1.279, 8.02.1975, către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate*; doc. *Adresă Rectorat nr. 1.924/5 martie 1975 către Serviciul contabilității.*

O situație asemănătoare l-a avut drept „personaj principal” pe un student din Kenya, care a cerut să i se aprobe retragerea de la studii în luna ianuarie a anului 1977. Și-a argumentat solicitarea menționând boala de care suferea și condițiile climatice din România¹⁵⁴. Avizând favorabil această cerere, Universitatea clujeană a trebuit să-i achiziționeze biletul de întoarcere în țara de origine. Costurile suportate de instituție nu au fost deloc mici, biletul de avion, pe direcția București – Nairobi, via Atena, costând, la acel moment, 8.588,80 lei¹⁵⁵.

De altfel, problemele de sănătate i-au determinat frecvent pe unii studenți să renunțe la studii în favoarea îngrijirii de specialitate, în țările de origine sau în alte țări, cu sisteme medicale mai avansate. Putem documenta un astfel de caz, al unui tânăr algerian, student în anul al doilea la Geologie. Confruntându-se cu o afecțiune oftalmologică severă, acesta a fost nevoit să-și întrerupă studiile și să plece în Franța pentru un tratament medical adecvat. În urma avizului dat de medicul specialist de la Spitalul Studențesc, care i-a indicat între altele întreruperea activităților intelectuale care-i suprasolicatau vederea, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” i-a aprobat deplasarea. În plus, acest student a beneficiat, conform articolului 3, capitolul VI, din *Condițiile generale de primire la studii*, de dreptul de a-și procura un bilet dus-întors pe o rută internațională prin TAROM sau CFR, cu plata în lei. Fiind o situație de forță majoră, s-a decis ca biletul să poată fi folosit în scop medical, deși în condiții normale îi era accesibil numai pentru a putea pleca în vacanță¹⁵⁶.

Situația studentului algerian s-a dovedit a fi, însă, mai complicată. Înainte de a pleca din oraș, acesta s-a împrumutat de la doi colegi cu 110 dolari, fără a le mai returna banii. Aceștia au sesizat Rectoratul, care, la

¹⁵⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 I-R, doc. Cererea studentului kenyan.

¹⁵⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976, dosar An pregătitor 1976/1977 I-R, doc. Comunicatul Agenției TAROM Externe către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

¹⁵⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Studenți străini, 216, doc. Adeverința Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 430/24.04.1975.

rândul său, a apelat la Serviciul Control Străini și Pașapoarte din Cluj-Napoca pentru a investiga cazul și a lua măsurile care se impuneau¹⁵⁷.

În perioada aleasă spre studiu au fost înregistrate unele situații speciale, de retragere temporară de la studii a unor tinere însărcinate. Un exemplu la îndemână este cel al unei studente din Madagascar, care a decis să se întoarcă în patrie pentru a naște. Dat fiind faptul că își susținuse examenul de promovare a anului pregătitor și se înscrisese în anul I la secția de Psihologie, ea a solicitat întreruperea studiilor pentru o anumită perioadă¹⁵⁸. Ministerul Educației și Învățământului nu doar că i-a aprobat cererea, ci a și asigurat-o că urma să primească bursa în continuare, atât în vacanța de vară, cât și pe perioada lăuziei¹⁵⁹.

De-a lungul anilor pe care i-am avut în vedere, am întâlnit, în documentele de arhivă, unele situații în care studenții străini și-au abandonat studiile. În astfel de spețe au intervenit autoritățile centrale care au încercat să găsească soluții punctuale. De acest aspect s-au ocupat instrucțiunile ministeriale trimise la universități în 20 aprilie 1977. S-a decis, astfel, că, dacă un student opta pentru a se retrage definitiv, trebuia să înainteze o cerere în acest sens către conducerea universității. Răspunsul, favorabil sau nu, trebuia avizat de Ministerul Educației și Învățământului¹⁶⁰. Odată aprobată retragerea de la studii, dosarul și fișa personală rămâneau la instituția de învățământ la care fusese înmatriculat solicitantul, iar actele originale i se eliberau titularului.

În situațiile de retragere temporară, din motive bine întemeiate, studenții străini aveau posibilitatea de a întrerupe studiile pe o perioadă

¹⁵⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Studenți străini*, 216, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 4.025/7 mai 1975 către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte din Cluj-Napoca*.

¹⁵⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor A-Z 1976*, dosar *An pregătitor 1976/1977 I-R*, doc. *Adresa Rectoratului Universitatea „Babeș-Bolyai” nr. 9.684/76, din 16.04.1977, către Agenția TAROM Externe*.

¹⁵⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor A-Z 1976*, dosar *An pregătitor 1976/1977 I-R*, doc. *Notă telefonică a șefului Serviciului Studenți Străini al Ministerului Educației și Învățământului*.

¹⁶⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instrucție de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București – 20 aprilie 1977, f. 4*.

cuprinsă între șase luni și doi ani. Aprobarea trebuia obținută de la universitatea sau institutul în care erau înmatriculați, cu avizul Ministerului Educației și Învățământului. La întoarcere, studentul se reînscrisa automat la aceeași instituție de învățământ. În eventualitatea în care dorea să-și reia studiile la o altă universitate, Ministerul Educației și Învățământului informa despre acest lucru și trimitea fișa și dosarul studentului la instituția universitară care urma să-l primească¹⁶¹.

În aceste instrucțiuni s-a mai prevăzut ca exmatricularea studenților străini să aibă loc numai cu aprobarea ministerului și după analiza, în prealabil, a propunerii venite de la universitatea sau institutul în care fusese înmatriculat studentul vizat.

3.4. Petrecerea timpului liber

Universitatea „Babeș-Bolyai” a căutat de-a lungul timpului să ofere studenților spații adecvate de relaxare și de petrecere plăcută a timpului liber. În acest scop, a fost atent supravegheată amenajarea Parcului Sportiv al Universității. Au fost puse la dispoziția tinerilor, fie ei români sau străini, terenuri pentru practicarea unor sporturi variate: fotbal și rugby, volei, baschet, atletism, tenis, precum și un bazin de înot¹⁶². Nu de puține ori au fost organizate competiții sportive de performanță, alături de altele pentru publicul larg, în care au fost implicați studenți de diferite naționalități.

Pe lângă baza sportivă a instituției, tinerii care au frecventat cursurile Universității clujene au avut acces la baza sportivă a Clubului Universitatea, precum și la cea a municipiului, la Sala Sporturilor și la Bazinul Olimpic.

Excursiile au reprezentat un alt mijloc de relaxare, practicat în mediul universitar clujean. Comisia de Turism a Consiliului UASC din instituție a organizat astfel de excursii și drumeții, la care a participat un număr considerabil de studenți. În anul universitar 1978/1979, spre exemplu, au luat parte la astfel de acțiuni un număr de 7.000 de studenți¹⁶³.

¹⁶¹ *Ibidem*, f. 5.

¹⁶² „Dezvoltarea Universității în ultimii șase ani”, p. 37.

¹⁶³ „Viața Studențească”, p. 115.

Pe de altă parte, și în perioada la care ne referim, orașul Cluj-Napoca a oferit destul de multe atracții pentru tinerii veniți la studii. Fiind considerat un centru cultural important, aici au fost organizate spectacole la Teatrul Național și la Opera Română, la Teatrul Maghiar de Stat, diverse expoziții la Muzeul de Istorie, la Muzeul Etnografic al Transilvaniei, la Muzeul Satului, la Muzeul Farmaciei, la Muzeul Zoologic, la Muzeul Botanic, la Muzeul de Artă, concerte la Filarmonică. Programe artistice au mai fost organizate la Casa de Cultură a Studenților. Studenții s-au putut bucura de această ofertă atât în calitate de spectatori, cât și ca interpreți. Nu în ultimul rând, studenții au avut posibilitatea de a participa la întâlnirile cercului fotografic și ale cineclubului¹⁶⁴. A fost asigurată o anumită diversitate de activități culturale, astfel încât publicul să aibă posibilitatea de a alege.

În vederea facilitării adaptării studenților străini la realitățile românești, Rectoratul Universității "Babeș-Bolyai" a susținut inițiativele venite din partea acestor tineri și i-a sprijinit în organizarea evenimentelor pe care ei le-au propus pentru timpul lor liber. O inițiativă de acest fel s-a concretizat în data de 1 august 1969. Este vorba de organizarea unui spectacol de teatru de către un grup de studenți vietnamezi. Pentru aceasta au avut nevoie de recuzită, pe care cu mari dificultăți au găsit-o la Casa Armatei. Pentru a o putea închiria, a fost necesară intervenția conducerii Universității. În cele din urmă, echipa de teatru a studenților vietnamezi a obținut cele șase uniforme complete de soldați și două de ofițeri, așa cum ceruseră¹⁶⁵. Câțiva ani mai târziu, la 21 martie 1972, o solicitare similară a fost adresată conducerii Teatrului Național Cluj, recuzita cerută fiind utilizată pentru un spectacol organizat și de această dată de un grup de tineri vietnamezi¹⁶⁶.

Rectoratul a fost cooptat de către studenții vietnamezi și în organizarea unor festivități de celebrare a Anului Nou. Un astfel de moment a fost

¹⁶⁴ *Ibidem*, p. 112.

¹⁶⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Rectorat 430 – 1 aug. 1969 către Casa Armatei*.

¹⁶⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Rectorat 430/1972 – 20 martie 1972 către Direcțiunea Teatrului Național – Cluj*.

stabilit pentru data de 15 februarie 1969. În sprijinul acestor studenți a intervenit Ministerul Învățământului, prin Direcția Generală a Activităților Educative și Sociale Studențești. Reprezentanții aceștia au cerut conducerii Universității „Babeș-Bolyai” să-i ajute pe studenții și doctoranzii vietnamezi din centrul universitar Cluj în inițiativa lor de a organiza acest eveniment, la care s-a estimat că urmau să participe 81 de studenți și 10 invitați. Cheltuielile aferente mesei festive urmau să fie acoperite de Universitate, de Comitetul Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România (UASCR) și de Institutul Politehnic din Cluj, care trebuia să contribuie cu suma corespunzătoare numărului de studenți și doctoranzi vietnamezi care proveneau de la această instituție academică¹⁶⁷. La eveniment a fost invitată atât conducerea Universității clujene, cât și reprezentanți ai facultăților, ai Uniunii Tineretului Comunist (UTC), alături de alți responsabili din cadrul Rectoratului. Dovedindu-se buni organizatori, tinerii au schițat inclusiv meniul de sărbătoare, încadrându-se în limita sumei de 30 lei de persoană, cu următorul conținut: orez, cartofi, pește proaspăt, carne de vită, de pasăre sau de porc, legume (roșii, varză) și prăjitură. Nu în ultimul rând, au fost oferite participanților 100 de bucăți de portocale (ceea ce însemna, în principiu, câte una de fiecare persoană). Și, întrucât era vorba de o ocazie festivă, s-a permis consumul de băuturi alcoolice, vinul fiind băutura aleasă spre a fi servită participanților¹⁶⁸.

Studenții vietnamezi s-au dovedit, în timp, deosebit de perseverenți în organizarea sărbătorii ce marca trecerea dintre ani. Astfel, în ianuarie 1970 au solicitat, din nou, permisiunea de a organiza o cină festivă cu ocazia Anului Nou. Înainte ca evenimentul să înceapă, a fost organizată și o reuniune în memoria președintelui Ho Chi Minh, decedat la 2 septembrie 1969¹⁶⁹.

¹⁶⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Gen. Activ. Educ. și Sociale Stud. nr. 6.831/1969, 10 feb. 1969, către Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj.*

¹⁶⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Schiță meniu, 15 februarie, Anul Nou.*

¹⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenți străini.*

Cu timpul, studenții vietnamezi au transformat acea cină festivă într-o cutumă. Astfel, la 26 ianuarie 1971, a fost organizat un cocktail la cantina Complexului Studențesc. Înainte cu câteva zile însă, la 21 ianuarie, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost informat telefonic de reprezentantul Serviciului Studenți Străini din cadrul Direcției Generale Probleme Educative că evenimentul a fost aprobat la solicitarea cetățenilor vietnamezi aflați la studii în centrul universitar din Cluj. Cheltuielile urmau să fie acoperite de Comitetului Executiv al UASCR și de Institutul Politehnic, în condițiile în care își anunțaseră participarea și studenți de la învățământul cu profil tehnic¹⁷⁰.

O serată a fost organizată și în luna februarie a anului 1973. Sumele alocate pentru masa festivă au fost de 30 lei de persoană pentru studenți, pentru doctoranzi și pentru cei aflați la specializare, și de 35 de lei de persoană pentru invitați. Întocmai ca la evenimentele precedente, cheltuielile au fost acoperite de CE al UASCR. Conform evidențelor Serviciului Studenți Străini, alături de cei 148 de tineri vietnamezi, câți s-au aflat în acel moment în centrul universitar clujean, urmau să participe un număr de 17 invitați¹⁷¹.

Pentru studenții vietnamezi aflați în centrele universitare din România, s-a convenit să se organizeze o tabără de vară la Cluj-Napoca, în august 1975. Inițiativa a aparținut Asociației Studenților Vietnamezi și Ambasadei Republicii Democratice Vietnam, care s-au adresat, mai întâi, Ministerului Educației și Învățământului. Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost desemnată să asume calitatea de organizator principal al evenimentului, primind, în data de 30 aprilie 1975, avizul favorabil de la minister. La această acțiune, fixată pentru perioada 1-10 august, se aștepta participarea a 400 de persoane, iar logistica trebuia să fie asigurată de Universitatea „Babeș-Bolyai”, în sarcina căreia intra: cazarea participanților în cămine, masa contra cost la Cantina Studențească, spații pentru diferite

¹⁷⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Notă telefonică*, 21 ian. 1971.

¹⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Generală pentru Munca Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini*, nr. 27.717, 18 ianuarie 1973, către Universitatea din Cluj.

activități. În condițiile în care Ministerul Educației și Învățământului nu a alocat fonduri pentru acel eveniment, dar a solicitat Rectoratului să ia măsurile ce se impuneau pentru buna organizare a acțiunii și să trimită relatări periodice despre măsurile adoptate¹⁷², efortul instituției clujene a fost unul substanțial. Universitatea a primit însă asigurarea că putea să conteze pe sprijinul Asociației Studenților Comuniști Români din Cluj și pe cel al autorităților locale.

Implicată de la început în proiectarea evenimentului, Ambasada Vietnamului și-a trimis doi reprezentanți pentru a perfectă împreună cu universitatea detaliile organizatorice. În acest scop, pe data de 28 mai 1975 a fost convocată o ședință de lucru la Rectorat, la care urmau să participe, din partea Universității, prorectorul Vladimir Hanga, dar și directorul administrativ, șeful Serviciului Social și șeful Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini, mai multe persoane cu putere de decizie pe plan local, alături de un consilier și de secretarul Ambasadei Republicii Democrat Vietnam la București¹⁷³.

O nouă ședință de organizare a avut loc la 31 iulie 1975, cu participarea unui reprezentant al Ambasadei Vietnamului în România și, respectiv, al Asociației Studenților Vietnamezi din România. Universitatea era reprezentată de prodecanul Facultății de Filologie, Viorica Pamfil, de lectorul Viorel Hodiș și de un reprezentant al Serviciului Social Studentesc. Pe ordinea de zi s-au regăsit următoarele teme: programarea competițiilor sportive ale studenților pe durata taberei, amenajarea a două cămine – II și VII – pentru cazarea studenților vietnamezi veniți din alte orașe, organizarea unei recepții în seara zilei de 10 august, cu ocazia închiderii taberei, la Cantina Complexului „Hașdeu”. Cererea expresă a oficialului vietnamez de a se permite consumul băuturilor alcoolice în acele zile, în perimetrul căminelor studentești, a fost respinsă categoric de reprezentanta instituției clujene, care i-a amintit invitatului că în România existau legi

¹⁷² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar 1974-1975, doc. *Adresă Rectorat nr. 4.042/1975, 8 mai 1975, către E. Moisescu*.

¹⁷³ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Notă telefonică, 26 mai 1975*.

care interziceau introducerea băuturilor alcoolice în cantinele și în căminele studențești. Pe de altă parte, reprezentantul Ambasadei Vietnamului și-a exprimat dorința de a transforma recepția finală într-un eveniment special, care să marcheze „împrejurările politice cu semnificații majore pentru poporul vietnamez: victoria definitivă asupra agresorilor, precum și câștigarea independenței totale și unificarea politică a celor două state vietnameze”¹⁷⁴.

Câteva luni mai târziu, în ianuarie 1976, studenții vietnamezi au fost din nou sprijiniți în vederea organizării unei petreceri de final de an, pentru toți conaționalii care frecventau institutele de învățământ superior din România. După primirea aprobării din partea Serviciului Studenți Străini de la București, în 29 ianuarie 1976, evenimentul trebuia să fie organizat la 31 ianuarie. Conducerea Universității și-a dat și de această dată concursul, pentru ca evenimentul să fie organizat în cele mai bune condiții. Locația propusă, considerată cea mai bună, a fost Cantina din Complexul Studențesc „Hașdeu”. Și de acea dată, UASCR și-a oferit sprijinul, hotărând, printre altele, să ofere câte 20 de lei pentru masa fiecărui participant. Prin această inițiativă se dorea marcarea unui eveniment de referință: „eliberarea totală a Vietnamului”¹⁷⁵. Desigur, identificăm aici

¹⁷⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Proces-verbal încheiat azi, 31 iulie, în ședința de organizare a Taberei de vară a studenților vietnamezi la Cluj-Napoca, în perioada 1-10 august 1975*. După înlăturarea administrației coloniale franceze în 1954, Vietnamul a fost divizat în două republici; Vietnamul de Nord, în care s-a instaurat un regim comunist, și Vietnamul de Sud, cu un regim democratic. În 1975, între cele două state a izbucnit un conflict, generat de dorința conducerii comuniste a Vietnamului de Nord de a forma un singur stat, prin unirea cu Vietnamul de Sud. Pe parcurs, cele două tabere au primit sprijin internațional. Dacă Nordul a fost sprijinit de URSS și de China, prin armament, provizii și consiliere, Sudul a primit ajutor masiv din SUA. De altfel, guvernul american a trimis inclusiv trupe militare combatante. În cele din urmă, acestea au fost retrase, ca urmare a costurilor și a pierderilor mari, ceea ce a dus la sfârșitul războiului. În 1975, Vietnamul de Sud a fost ocupat de armata Nordului și, astfel, cele două state au fost unificate. Regimul comunist vietnamez a clamat, în acel context, victoria împotriva Statelor Unite, considerate principalii agresori. <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>; <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/vietnam>, accesate la 20 iunie 2022.

¹⁷⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anul I-V, 1976-1977*, doc. *Nota telefonică nr. 27.163/29 ian. 1976*.

elemente ale discursului din perioada comunistă, una în care România, în contextul promovării unor relații apropiate cu „țările surori”, aflate de aceeași parte a sistemului bipolar în care era împărțită lumea atunci, a ținut să creeze condițiile pentru a fi marcat, la Cluj, sfârșitul războiului purtat între Vietnamul de Sud, sprijinit de Statele Unite, și Vietnamul de Nord (cunoscut în epocă sub numele de Republica Democrată Vietnam), sprijinit de Uniunea Sovietică.

De altfel, întâlnirile periodice ale studenților proveniți dintr-o anumită țară și organizați în asociații naționale s-au transformat într-o uzanță. Nu doar studenții vietnamezi au organizat astfel de dineuri, ci și alții. Bunăoară, tinerii din Republica Populară Democrată Yemen s-au întrunit la București, în cadrul unei „seri culturale”, în decembrie 1977. La evenimentul organizat de Asociația Studenților din R.P.D. Yemen au participat patru tineri înmatriculați la Universitatea „Babeș-Bolyai”¹⁷⁶.

Conducerea Universității din Cluj a venit mereu în sprijinul studenților străini, inclusiv în ceea ce privește activitățile din timpul lor liber. Rectoratul a încercat să le ofere acestora cele mai bune condiții de studii și, de asemenea, să le facă adaptarea cât mai ușoară în mediul studențesc clujean. Atitudinea conducerii instituției clujene se plia, în acest aspect, pe politica externă promovată de autoritățile centrale de la București. Cooperarea în domeniul cultural-științific cu statele socialiste, dar și cu cele aflate în curs de dezvoltare, a cunoscut o intensificare în perioada cercetată. Dovezile cele mai elocvente, în acest sens, au fost vizitele oficiale din și în aceste țări, finalizate prin încheierea de acorduri bilaterale în diferite domenii¹⁷⁷.

În această cheie poate fi înțeles, de pildă, episodul din luna mai 1977, când 35 de studenți greci și-au exprimat dorința de a participa la meciul de fotbal dintre echipa Ungariei și cea a Republicii Elene. La solicitarea reprezentanților acestor studenți, Universitatea „Babeș-Bolyai” a

¹⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Príncipe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. *Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din Centrul Universitar București – Consiliul Uniunii* –, nr. 1.128, din 8 dec. 1977, *Adeverință*.

¹⁷⁷ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 162.

intervenit pe lângă Oficiul Județean de Turism Cluj pentru de a le facilita procurarea, cu reducere, a biletelor de călătorie până la Budapesta, astfel încât studenții greci interesați să poată ajunge să-și susțină echipa națională¹⁷⁸.

Urmărind același obiectiv, de asigurare a unui mediu propice acomodării rapide a studenților străini, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat diferite hotărâri. În noiembrie 1977, spre exemplu, a formulat câteva recomandări în atenția instituțiilor de învățământ superior care școlarizau tineri străini. Printre acestea s-a numărat organizarea de evenimente culturale special concepute pentru ei, focalizate pe subiecte precum: istoria românilor, elemente de specific național și local, valori naționale și culturale. Un astfel de eveniment a fost „Istoricul cultural al Clujului”¹⁷⁹, prin care s-a vizat întâlnirea studenților străini din anul pregătitor cu oamenii de cultură ai Clujului, eveniment ce a avut loc în 24 martie 1978. Au asumat calitatea de organizatori: Universitatea „Babeș-Bolyai”, Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca și Editura Dacia, locația de desfășurare fiind Sala Mare a Casei Universitarilor.

Dintre personalitățile clujene, au luat parte la eveniment: profesorul Ioan Baci, rectorul Institutului de Medicină și Farmacie, Petre Bucșa, directorul Teatrului Național din Cluj-Napoca, Alexandru Căprariu, directorul Editurii Dacia, Ioan Cocora, profesorul Ion Deleanu de la Facultatea de Drept, scriitorii Victor Felea, Fodor Sandor, Negoită Irimie, Teohar Mihadaș, Dumitru Radu Popescu, redactor-șef la revista *Tribuna*, Aurel Rău, redactor-șef al revistei *Steaua*, Vasile Rebreanu, directorul Studioului de Radio și Televiziune din Cluj-Napoca, profesorul Pompiliu Teodor de la Facultatea de Istorie-Filozofie, profesorul Ion Vlad, rectorul, de la acea dată, al Universității „Babeș-Bolyai” etc. Alături de aceștia, a participat un student congolez care învăța la Cluj și avea preocupări în domeniul poeziei.

¹⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Greci, 1976-1977*, dosar *Studenți greci 1976-1977 A-M*, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 430/18.05.1977 către Oficiul Județean de Turism Cluj*.

¹⁷⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. proiectul *Istoricul cultural al Clujului*.

Editura Dacia, în colaborare cu Centrul de Librării, a organizat, în aceeași conjunctură, o expoziție de carte contemporană, în cadrul căreia a fost prezentat istoricul cultural și științific al Clujului și al Transilvaniei în context național. De asemenea, a avut loc un recital de poezie în lectura autorilor, a scriitorilor, a studenților și a actorilor de la Teatrul Național, precum și un recital de muzică românească de cameră. În final, s-au purtat discuții cu studenții, pentru a li se împărtăși cât mai multe despre cultura românească.

În anul 1978, printr-un nou regulament, s-a prevăzut ca, pentru organizarea unor activități cultural-artistice, instituțiile de învățământ superior să colaboreze cu Asociația Studenților Comuniști și cu reprezentanții pe țări ai studenților străini. S-a recomandat ca, în colaborare cu Biroul de Turism pentru Tineret, să se propună excursii pentru această categorie de studenți, astfel încât ei să cunoască și să se familiarizeze cu specificul reliefului, al resurselor naturale și al istoriei țării noastre¹⁸⁰.

În paralel cu studiile propriu-zise, tinerii străini prezenți în amfiteatrele Universității „Babeș-Bolyai” au fost, astfel, implicați într-o paletă largă de activități. Unii și-au fructificat hobbyurile, participând la diverse concursuri. La 21 mai 1980, un tânăr din Madagascar, student la Facultatea de Științe Economice, a participat la festivalul *Cântarea României*, alături de formația de folk a Universității¹⁸¹.

În timpul vacanțelor, studenții străini aveau posibilitatea de a merge în tabere la munte sau la mare, cu bilete de odihnă și tratament, în aceleași condiții ca și colegii lor români. Mai mult, prin regulamente, s-a prevăzut ca tinerii care aveau o condiție materială precară să poată primi ajutor din partea Uniunii Tineretului Comunist sau a Asociației Studenților Comuniști¹⁸².

¹⁸⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Programul de activitate nr. 160/1978 pentru studenții străini pe perioada practicii, 2-15 octombrie 1978, la Facultatea de Matematică a Universității „Babeș-Bolyai”*.

¹⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Facultatea de Științe Economice. Situația studenților străini care au o singură repetare. Bursieri*, f. 1.

¹⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Notă telefonică, înreg. la Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj, cu nr. 14.544/25.12.1972*; AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți*

3.5. Printre statistici. Evoluția prezenței studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”

Într-o primă parte a perioadei pe care am avut-o în vedere pentru cercetarea de față, anii 1959-1970, prezența studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost mai restrânsă. Abia la începutul deceniului opt numărul lor a început să crească, tendință înregistrată la nivel național, adică în toate instituțiile de învățământ superior din România care școlarizau cetățeni străini. Într-o notă adresată Rectoratului Universității din Cluj, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate a reliefat prezența, în perioada 1950-1965, a unui număr anual de 600-800 de tineri în toate instituțiile de învățământ din România, proveniți din aproximativ 50 de țări. Ulterior, numărul lor a crescut continuu, ajungând, în iulie 1973, la 3.022 de tineri, veniți din 99 țări¹⁸³.

La Universitatea „Babeș-Bolyai”, în perioada octombrie 1948-30 iunie 1972, au studiat 106 studenți de peste hotare, așa cum reiese din situația trimisă la 10 decembrie 1972 Serviciului Studenți Străini¹⁸⁴. În privința cetățenilor străini care au absolvit studiile superioare sau postuniversitare la aceeași instituție în perioada 1950-1971, numărul acestora a fost de numai 21 de persoane¹⁸⁵.

După cum se poate observa din tabelul de mai jos, din totalul celor 106 studenți înscriși la Universitatea clujeană în perioada octombrie 1948-iunie 1972, majoritatea covârșitoare de 95 persoane provenea din Vietnam,

Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră, f. 11.

¹⁸³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Notă cu privire la organizarea anului pregătitor pentru cetățenii din alte țări care studiază în R.S. România.

¹⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini școlarizați în Universitatea „Babeș-Bolyai” în perioada oct. 1948 - 30 iun. 1972.*

¹⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Tabel nominal al cetățenilor străini care au absolvit studiile superioare sau postuniversitare la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj, în perioada 1950-1971.*

iar ceilalți 11, din: Albania, Algeria, Grecia, Guineea, Israel, Yemen și Zair. Numărul mare al studenților vietnamezi se explica prin conjunctura politică internațională. Mulți au fost refugiați de război, lucru explicabil dacă ținem seama de faptul că îndelungatul și sângerosul război din Vietnam s-a desfășurat în perioada 1955-1975. Odată ajunși în România, ei au fost distribuiți la instituții de învățământ superior din toată țara, în special după 1966. În privința celor care au ales Clujul pentru specializare, cei mai mulți proveneau din Statele Unite ale Americii (9 persoane), iar ceilalți 9, din țări precum: Anglia, Belgia, Franța, Italia, Norvegia, Republica Federală Germană și Suedia.

*Situația cetățenilor străini școlarizați la Universitatea din Cluj
în perioada octombrie 1948 - 30 iunie 1972*

Nr. crt.	Țara	Nr. studenți	Nr. doctoranzi	Nr. persoane venite la specializare	Total
1.	Albania	2	–	-	2
2.	Algeria	1	–	-	1
3.	Anglia	–	–	1	1
4.	Belgia	–	–	1	1
5.	Franța	–	–	2	2
6.	Grecia	2	–	-	2
7.	Guineea	1	–	-	1
8.	Irak	-	1	-	1
9.	Italia	–	–	1	1
10.	Israel	1	–	-	1
11.	Norvegia	-	-	2	2
12.	Yemen	3	–	-	3
13.	R.D. Germană	-	1	-	1
14.	R.D. Vietnam	95	–	-	95
15.	R.F. Germană	–	–	1	1
16.	SUA	–	–	9	9
17.	Suedia	–	–	1	1
18.	Zair	1	–	-	1
	Total	106	2	18	126

Pe de altă parte, numărul tinerilor străini care au absolvit studiile superioare sau postuniversitare în perioada 1950-1971 a fost cu mult mai mic față de numărul celor care au trecut prin instituția clujeană în arcul de timp 1948-1972. După cum subliniam mai sus, doar 21 și-au finalizat

studiile la Cluj, cei mai mulți (18 în total) venind aici la specializare, nu pentru studii universitare complete. Este vorba de doctoranzi care au venit în România pentru a-și completa pregătirea și pentru a-și finaliza lucrările de doctorat. Stagiul lor de specializare a variat de la o lună la trei ani. Conform raportului întocmit de Rectorat, doar trei studenți străini, originari din Albania, Grecia¹⁸⁶ și Israel, au obținut licența la o facultate din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. Această situație reflectă, de fapt, prezența foarte redusă a celor care veniseră să studieze și să se formeze la universitățile din România în perioada avută în vedere.

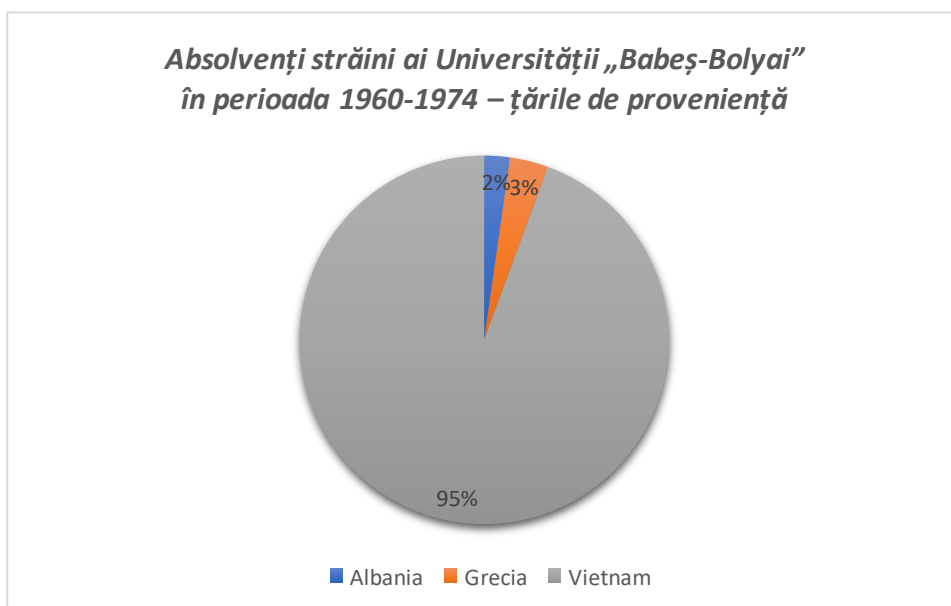
Situația cetățenilor străini care au absolvit studiile superioare sau postuniversitare la Universitatea din Cluj în perioada 1950-1971

Nr. crt.	Țară	Nivelul studiilor absolvite	Nr. absolvenți	Anul absolvirii
1.	Albania	licență în istorie-filozofie	1	1971
2.	Anglia	specializare	1	1970
3.	Belgia	specializare	1	1970
4.	Franța	specializare	2	1968, 1971
5.	Grecia	licență în științe economice	1	1969
6.	Israel	licență în biologie	1	1971
7.	Italia	specializare	1	1969
8.	Norvegia	specializare	2	1971
9.	R.F. Germană	specializare	1	1971
10.	Statele Unite ale Americii	specializare	9	1964, 1967, 1968 (2 tineri, soț și soție), 1969 (2 tineri), 1970 (în acest an au absolvit 2 tineri), 1971
11.	Suedia	specializare	1	1969
	Total		21	

Deși rapoartele anterioare au integrat și perioada 1950-1960, s-a putut observa că prezența tinerilor străini în amfiteatrele Universității „Victor Babeș” a fost una restrânsă numeric. Abia din deceniul opt al

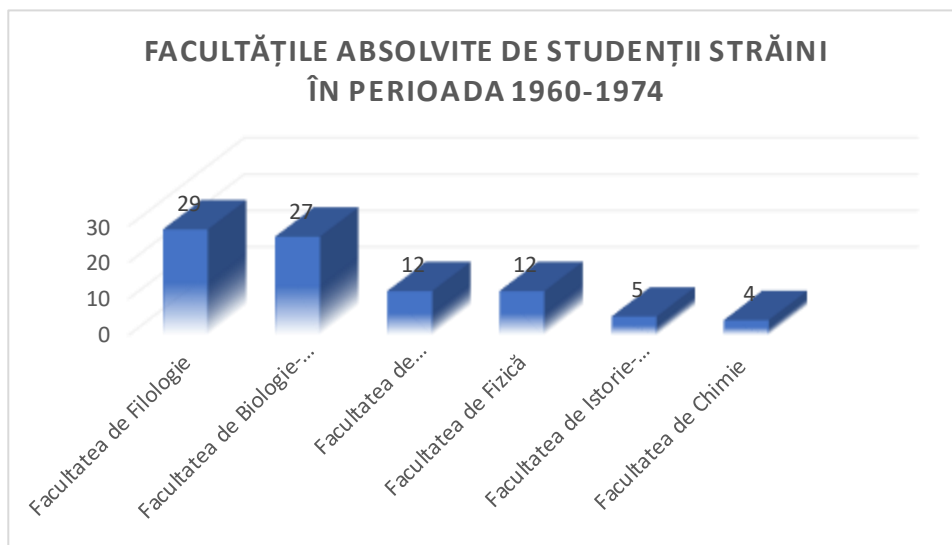
¹⁸⁶ În alte situații, întocmite de rectorat, a figurat însă și o altă studentă din Grecia, care în anul universitar 1969/1970 a absolvit Facultatea de Chimie. AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidențe, statistici, stud. străini, doc. Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenții străini.

secolului XX numărul lor a crescut, după cum se poate constata din alte rapoarte. Astfel, la 26 septembrie 1974, Rectoratul a trimis Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate situația absolvenților străini din perioada 1960-1974, interval de timp în care obținuseră licența la una dintre facultățile Universității „Babeș-Bolyai” 89 de tineri veniți din străinătate. Luând în considerare datele furnizate de raportul anterior, care înregistra numai trei absolvenți străini la nivel de licență, la Universitatea din Cluj, rezultă că între 1972 și 1974 numărul lor a crescut considerabil, ajungând la 86. Cei mai mulți absolvenți au fost de origine vietnameză (84 de persoane), explicabil dacă ne gândim că ei reprezentau majoritatea studenților străini în ansamblu. Ceilalți absolvenți erau originari din Albania (2 persoane) și din Grecia (3 persoane).

Din totalul numărului de cetățeni străini, absolvenți în perioada 1960-1974, 29 terminaseră Facultatea de Filologie, 27, Facultatea de Biologie-Geografie, 12, Facultatea de Matematică-Mecanică, 12, Facultatea de Fizică, 4, Facultatea de Chimie, iar 5, Facultatea de Istorie-Filozofie. Trebuie menționat că, în raportul citat, au fost trecute în revistă facultăți precum: Drept, Științe Economice, Educație Fizică, chiar și Facultatea de

Filologie-Istorie din Sibiu, unde nu s-a înregistrat niciun absolvent străin în perioada avută în vedere¹⁸⁷.

Astfel, din datele pe care le deținem, la nivel de licență, primii studenți străini și-au început studiile la Universitatea „Babeș-Bolyai” în 1965. Trei ani mai târziu, la începutul anului 1968, au fost consemnați în statisticile întocmite de Rectorat primii trei studenți străini cu statut de emigranți. Doi dintre aceștia veneau din Grecia și unul, din Albania. Tinerii greci au frecventat cursurile Facultății de Științe Economice și ale Facultății de Chimie, iar cel albanez, Facultatea de Istorie-Filozofie, secția Defectologie (Psihopedagogie specială)¹⁸⁸. Ultimul și-a început, de altfel, studiile la Cluj, în anul 1966. Odată cu acceptarea lui la studii, i-a fost stabilită bursa, care a fost, asemeni celei a studenților greci, în cuantum de

¹⁸⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Situație cu străinii din alte țări care au absolvit la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj, în perioada 1960-1974*.

¹⁸⁸ Statistica a fost trimisă la 5 martie 1968 Serviciului Studenți Străini din cadrul Direcției Generale Activități Educative și Probleme Sociale Studentești. AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți, doctoranzi, lectori străini 1966/67, 1967/68*, doc. *Tabel cuprinzând cetățenii străini care studiază la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj*.

690 lei¹⁸⁹. În anul universitar următor, 1968/1969, li s-a mai adăugat un student venit din Albania, care a optat tot pentru secția de Defectologie¹⁹⁰.

În anul universitar la care ne referim, a fost repartizat la Universitatea „Babeș-Bolyai” un student din Suedia, venit cu bursă pentru o perioadă determinată. Fiind deja în anul II, la Universitatea din Lund, acesta a dorit să studieze limba română la o instituție de învățământ superior din România. În cererea de bursă a motivat această alegere: a dorit să aprofundeze studiul lingvisticii romanice ca urmare a unui episod pe care l-a trăit la vârsta de 14 ani, când a „făcut cunoștință cu o familie evreiască, venită din Ardeal după război”¹⁹¹. La Cluj a studiat la Facultatea de Filologie, fiindu-i aprobată inițial o perioadă de patru luni, prelungită ulterior cu alte trei luni¹⁹².

Așadar, un prim grup consistent de studenți străini, proveniți dintr-o singură țară, prezent în amfiteatrele Universității Babeș-Bolyai și consemnat în rapoartele trimise oficialilor din Ministerul Educației și Învățământului, a fost, după cum am evidențiat mai sus, cel al tinerilor vietnamezi. În anii universitari 1967/1968 și 1968/1969 au studiat la Cluj 56 de studenți veniți din Vietnam, toți fiind bursieri. Cei mai mulți au fost înscriși la Facultatea de Biologie-Geografie (15), în timp ce alți 5 au optat pentru Facultatea de Fizică. Ceilalți 36 au urmat anul pregătitor¹⁹³.

În anii 1968 și 1969, Rectoratul Universității din Cluj a fost informat de către Ministerul Învățământului că studenții vietnamezi beneficiau de o

¹⁸⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Studenți, doctoranzi, lectori străini 1968/69, doc. Adresă Rectorat nr. 9.956/1966 către Fac. Istorie-Filozofie.

¹⁹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Studenți, doctoranzi, lectori străini 1968/69, doc. Situația privind studenții străini repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj, în anii 1967/68 și 1968/69, f. 1.

¹⁹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Studenți, doctoranzi, lectori străini 1968/69, doc. Application for Scholarship, f. 1v.

¹⁹² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Studenți, doctoranzi, lectori străini 1968/69, doc. Adresă Direcția Gen. a Activit. Educative și Sociale Studențești, Serviciul Stud. Străini și Stud. Români peste Hotare, nr. 51.166/1969 către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj.

¹⁹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1966-1969, dosar Studenți, doctoranzi, lectori străini 1968/69, doc. Situația privind studenții străini repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj, în anii 1967/68 și 1968/69.

bursă de 690 de lei, iar doctoranzii, de 1.100 lei¹⁹⁴. Ulterior, cuantumul bursei a crescut la 765 de lei pentru studenți, în anul universitar 1970/1971. În schimb, bursa pentru doctoranzi a rămas neschimbată¹⁹⁵. Asemeni celorlalți tineri veniți la studii în România cu bursă, și cei din Vietnam urmau să beneficieze de cazare și masă în sistem contra cost. De asemenea, conform prevederilor legale, cei care au absolvit anul pregătitor la Cluj mai beneficiau de cheltuieli de transport în interiorul țării, pe calea ferată, la clasa a II-a, pentru a putea ajunge la instituțiile academice unde fuseseră repartizați¹⁹⁶.

Aceste prevederi au fost cuprinse, de altfel, în majoritatea acordurilor de cooperare culturală din perioada pe care o avem în vedere. S-a impus, în practica internațională, ca anumite cheltuieli, precum cele de transport dus și întors, să fie suportate de partea care trimitea studenți, iar altele, ca de pildă cheltuielile de sejur – înțelegând aici cele de întreținere, cazare, taxele de examinare, transportul în interiorul țării (legat de programul de studii), indemnizația pentru cărți, asistența medicală – să fie acoperite de partea primitoare, prin acordarea de burse¹⁹⁷. Tocmai de aceea, în stabilirea cuantumului burselor, s-a avut în vedere ca acestea să asigure condițiile corespunzătoare pentru efectuarea studiilor¹⁹⁸. Au fost însă unele cazuri în care statele primitoare au plătit bursierilor drumul dinspre și înspre țările lor de origine. Nu de puține ori, autoritățile românești au achitat și asemenea cheltuieli, prevăzute însă în mod expres în acordurile bilaterale încheiate cu anumite state.

După finalizarea cursurilor de învățare a limbii române, tinerii vietnamezi s-au îndreptat spre facultățile și secțiile pe care Ambasada

¹⁹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Direcția Gen. a Activ. Educ. și a Probl. Sociale Studențești, Ser. Studenți Străini*, nr. 96.143/1968 către Universitatea Cluj.

¹⁹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Direcția Generală a Activ. Educ. și Sociale Studențești, Serviciul Studenți Străini*, nr. 88.262/1970 către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

¹⁹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat 411*, 15 ian. 1977, către Agenția de Voiaj CFR Cluj-Napoca.

¹⁹⁷ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 175.

¹⁹⁸ *Ibidem*, p. 175-176.

Vietnamului le alesese pentru ei¹⁹⁹. În consecință, în anul universitar 1968/1969, acei studenți au fost prezenți în amfiteatrele Facultății de Filologie, apoi la Fizică, la Biologie-Geografie, la Chimie și la Matematică-Mecanică. Cu data de 1 aprilie 1969, Rectoratul a trimis către decanatele acestor facultăți adresa Direcției Generale a Activităților Educative și Sociale Studentești, prin care se anunța că, la intervenția Ambasadei Republicii Democratice Vietnam la București, a fost prelungită până la 20 iulie perioada de predare a cursurilor de limba română, pentru studenții, doctoranzii și specialiștii vietnamezi din anul pregătitor, însă nu și pentru celelalte discipline²⁰⁰. Totodată, s-a solicitat ca, în vederea însușirii mai rapide a limbii române, să fie organizate consultații pentru acești studenți. În același context, a fost sugerată ideea organizării de consultații și pentru alte discipline, „întrucât s-a constatat că studenții vietnamezi întâmpină dificultăți și la științele sociale (economie politică, socialism științific, materialism dialectic și istorie etc.)”, precum și la matematică, fizică, chimie. Intervențiile Ambasadei Vietnamului la Ministerul Învățământului s-au finalizat cu redactarea unor adrese, trimise tuturor instituțiilor la care studiau tineri din acea țară, inclusiv Universității „Babeș-Bolyai”. În general, propunerile au avut un conținut similar, vizând câteva puncte: organizarea de consultații suplimentare, acordarea de ajutor individual, cazarea tinerilor vietnamezi în camere de cămin împreună cu studenți români, „pentru a putea să-și însușească astfel limba română și prin folosirea acesteia în relațiile lor cu colegii români”²⁰¹.

Dificultățile de înțelegere a limbii române le-au creat probleme mari studenților din Vietnam, inclusiv la vama din Cluj. Dorind să trimită pachete în țara natală, tinerii s-au lovit de diverse refuzuri pe care nu le-au

¹⁹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Direcția Gen. a Activ. Educative și Probl. Sociale Studentești, Serviciul Studenți Străini, nr. 35.707/1969 către Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj.*

²⁰⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat nr. 4.053/1969, 1 aprilie 1969, către Facultățile de Filologie, de Fizică, de Biologie-Geografie, de Chimie, de Matematică-Mecanică.*

²⁰¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Direcția Gen. a Activ. Educ. și Sociale Studentești, Serv. Studenți Străini, nr. 133.107/1969, 16 dec. 1969, către Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj.*

înțeles și de aceea, nu de puține ori, situația a degenerat, ducând la conflicte. În situații de acest gen, conducerea Serviciului Vamal a trimis, la 26 mai 1969, o adresă Rectoratului Universității clujene, solicitându-i concursul prin adoptarea unor măsuri menite a-i sprijini pe studenții vietnamezi. În primul rând, s-a cerut ca aceștia să fie bine informați în privința legislației statului român referitoare la expedierea pachetelor în străinătate. De asemenea, s-a cerut ca studenții să fie însoțiți de persoane vorbitoare de limba română, pentru evitarea oricăror nemulțumiri. Potrivit normativelor în vigoare, tinerii puteau trimite cadouri în valoare de maxim 400 lei, iar medicamente, numai cu aprobarea Direcției Sanitare Județene. Pentru a trimite un pachet, însă, aceștia trebuiau să depună o cerere la Serviciul Vamal, vizată de conducerea Universității, cu trei zile înainte de expedierea propriu-zisă²⁰².

Conform datelor furnizate de Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” către Direcția Generală a Activităților Educative și Sociale Studențești, în anul universitar 1969/1970 au fost înmatriculați 107 tineri din afara României, 14 în anul pregătitor, 88 la nivel licență, doi la nivel de doctorat și trei pentru specializare²⁰³. Majoritatea covârșitoare a studenților, respectiv 85, proveneau tot din Vietnam, iar ceilalți, din Albania (2) și din Grecia (1). Tinerii aflați în anul pregătitor proveneau din Vietnam, Yemen și Congo. Această tendință s-a păstrat, de altfel, pentru o perioadă, astfel încât și în următorii ani cetățenii vietnamezi au reprezentat grupul majoritar în rândul studenților străini din Universitatea „Babeș-Bolyai”. Este important de menționat că toți tinerii din Vietnam veniseră cu burse oferite de statul român, prin Ministerul Educației și Învățământului. Secțiile cele mai frecventate au continuat să fie cele de: Biologie, Limba franceză și Limba engleză, dar și Matematică. Ulterior, opțiunile lor au mers și înspre Științe

²⁰² AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Ministerul Comerțului Exterior, Direcția Vămiror, Vama Cluj, nr. 1.009, 26 mai 1969, către Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj.*

²⁰³ Într-o altă statistică, elaborată la 14 noiembrie 1970, la nivel de Rectorat, numărul tinerilor care au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1969/1970 a fost de 90. Între aceștia, au fost 85 de studenți, 26 în anul pregătitor, 59 în anii I-V de studii, și 5 doctoranzi. Vezi AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenți străini.*

Economice sau Drept. În privința celor doi studenți albanezi, aceștia s-au îndreptat spre secția de Psihopedagogie Specială din cadrul Facultății de Istorie-Filozofie. Unul singur avea să-și finalizeze, însă, studiile, în anul 1971/1972. În raportul privind activitatea studenților străini, trimis de Rectorat autorităților de la București, a fost reliefat comportamentul meritoriu al studenților vietnamezi, care nu doar că participaseră la activitățile extracurriculare propuse de facultățile la care studiau, ci dăduseră dovadă de disciplină atât la cursuri, cât și în cămine și la cantine. De asemenea, tot în termeni laudativi a fost prezentată și situația lor școlară. Potrivit raportului, toți studenții străini și-au promovat sesiunile integral. Nu a fost trecută cu vederea din raport nici inițiativa studentelor vietnameze de a sprijini autoritățile din orașul Dej, în contextul inundațiilor catastrofale din primăvara anului 1970, care au afectat puternic populația din zonă. Implicarea tinerelor din Vietnam în ajutorarea sinistraților a fost surprinsă și pe pelicula unui film, după cum a reieșit din raport²⁰⁴. Participarea aceluiași grup național, „purtând lozinci, drapele și flori, îmbrăcați în frumoasele lor costume naționale”, a atras atenția celor prezenți la manifestațiile organizate cu mare fast de autoritățile comuniste cu ocazia zilelor de 1 mai și 23 august²⁰⁵.

Dificultățile cu care s-au confruntat studenții vietnamezi în efortul de învățare a limbii române nu i-au lăsat indiferenți pe factorii decizionali din cadrul facultăților. La solicitarea autorităților superioare, dar și din proprie inițiativă, profesorii de la Facultatea de Chimie au organizat consultații speciale pentru acești studenți, peste numărul de ore stabilit²⁰⁶; la fel au făcut și cei de la Facultatea de Biologie-Geografie, care, în plus,

²⁰⁴ În mai 1970, orașul Dej s-a confruntat cu grave inundații. Presa vremii a prezentat pe larg acest episod. În ziarul *Scânteia*, an XXXIX, nr. 8.425, vineri, 15 mai 1970, bunăoară, alături de o fotografie a clădirilor inundate, era oferită informația: „În orașul Dej, trei zile și trei nopți s-a purtat o bătălie aprigă cu apele dezlănțuite. Apele celor două Someșuri au urcat cu 9 metri peste nivelul obișnuit”.

²⁰⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Situația studenților străini existenți în instituția noastră la data de 31 decembrie 1970* și doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenții străini*.

²⁰⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Facultatea de Chimie, Informare asupra situației studenților vietnamezi din Facultatea de Chimie*, 13 iunie 1970.

le-au pus la dispoziție o sală specială, la care aveau acces doar ei, ca să se poată pregăti pentru examene²⁰⁷. Consultații au fost oferite și celor înscriși la Facultatea de Matematică-Mecanică²⁰⁸ și, respectiv, la Facultatea de Fizică²⁰⁹.

Calitățile de care au dat dovadă studenții vietnamezi, subliniate de profesorii de la facultățile mai sus menționate, au fost reluate în raportul redactat de responsabilii Facultății de Filologie. Conform acestui document, studenții din anul pregătitor și din anul I au demonstrat „punctualitate, respect față de cadrele didactice”, precum și conștiinciozitate, participând la toate cursurile, de la care au absentat numai în caz de boală. Se aprecia că, în pofida dificultăților legate de însușirea limbii române, studenții avuseseră rezultate bune la colocviul de la finalul anului. Din acest punct de vedere, rezultatele obținute au fost concludente „pentru nivelul general, chiar dacă s-a manifestat oarecare indulgență din partea examinerilor cu scopul de a-i stimula și de a le cultiva încrederea în forțele proprii, încrederea în succes pentru viitor”. Pentru a-i sprijini pe cei cu rezultate mai slabe, cadrele didactice au utilizat cele mai potrivite metode pentru explicații și, în general, toate mijloacele de care au dispus, organizând inclusiv consultații colective înaintea sesiunilor, așa cum rezultă din documentația pe care se sprijină cercetarea de față²¹⁰.

Numărul studenților înmatriculați în anul universitar 1970/1971 la Universitatea „Babeș-Bolyai” a cunoscut o ușoară scădere față de anul anterior. Potrivit datelor transmise de Rectorat, în instituție s-au aflat 102 studenți străini și doi doctoranzi. În anul pregătitor au fost înregistrați 15 (11 din Vietnam, 1 din Congo și 3 din Yemen), în anul I – 27 (toți din

²⁰⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Facultatea de Biologie-Geografie*, 13 iunie 1970, către Rectoratul Universității.

²⁰⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Facultatea de Matematică-Mecanică*, 13 iunie 1970, *Informare asupra activității studenților străini, care studiază la Facultatea de Matematică-Mecanică*.

²⁰⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Facultatea de Fizică*, *Informare privind situația profesională a studenților vietnamezi, care studiază la Facultatea de Fizică*.

²¹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Notă informativă asupra activității studenților vietnamezi din anul preparator*.

Vietnam), în anul II – 46 (toți din Vietnam), în anul III – 12 (11 din Vietnam și un student din Albania), în anul IV – niciunul și în anul V – 2 (1 din Israel și 1 din Albania)²¹¹. În opinia conducerii Universității, atât studenții, cât și doctoranzii s-au acomodat la sistemul educațional românesc²¹². Sub aspect numeric, și în acel an majoritatea covârșitoare a studenților erau tot din Vietnam, respectiv 95, ceea ce însemna că tinerilor aflați deja la studii li s-au mai adăugat câțiva conaționali. Țările de origine ale celorlalți erau: Albania (2), Yemen (3), Congo (1) și Israel (1).

Tendința descrescătoare s-a menținut și în anul universitar următor, 1971/1972. În actele întocmite de Rectorat au figurat ca fiind înmatriculați la Universitatea „Babeș-Bolyai” 98 de studenți. La fel ca în ceilalți ani, majoritatea covârșitoare veneau din Vietnam (93), urmau cei din Albania (1), Algeria (1), Guineea (1), Yemen (1) și Congo (Zair) (1)²¹³. Facultățile pe care le-au frecventat au fost următoarele: Filologie, Biologie-Geografie, Matematică-Mecanică, Fizică, Chimie, Istorie-Filozofie, Drept și Științe Economice²¹⁴. Ulterior, au mai venit doi studenți, astfel încât, în septembrie 1972, au fost înregistrați 100 în total, potrivit *Situației statistice a rezultatelor la învățătură obținute de cetățenii străini la data de 30 septembrie 1972*, trimise

²¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidențe, statistici, stud. străini, doc. *Situația studenților străini pe anul universitar 1970-1971*.

²¹² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidențe, statistici, stud. străini, doc. Adresă Rectorat 11.617 – 10.12.1971 către Ministerul Învățământului, Dir. Gen. pentru Munca Politico-Educativă, Serviciul Studenți Străini.

²¹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Evidențe, statistici, stud. străini; doc. Anexa III. Tabel nominal al cetățenilor străini aflați la studii în Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1971/1972.

²¹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Facultatea de Matematică-Mecanică, Rezultatelor obținute de studenții străini în urma sesiunii din 1-15 febr. 1972, doc. Facultatea de Fizică, nr. 64/1972, 29.12.1972, către Rectoratul Universității, doc. Facultatea de Chimie, nr. 115/1972, 21 febr. 1972, Situația rezultatelor obținute de studenții străini în urma examenelor din sesiunea 1-15 februarie 1972; doc. Facultatea de Istorie-Filozofie, nr. ad dos. 46/1972, 18.02.1972, către Universitatea „Babeș-Bolyai”; doc. Facultatea de Filologie, Situația privind rezultatele obținute de studenții străini în urma sesiunii 1-15 febr. 1972; doc. Facultatea de Biologie-Geografie către Rectoratul Universității, rezultatele obținute de studenții străini; doc. Facultatea de Drept, Situația privind rezultatele la învățătură a stud. străini în sesiunea februarie 1972; doc. Facultatea de Științe Economice, nr. 143/1972, 22 febr. 1972, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

de Rectorat la Ministerul Educației și Învățământului. Din actele întocmite de responsabili de la Universitatea clujeană, rezultă că studenții străini înregistraseră rezultate bune la învățătură. Doar un singur student a fost nevoit să repete anul. Ceilalți au avut medii cuprinse între 5 și 10. Dintre aceștia, un număr de 45 au avut, la finalul anului universitar, medii între 7 și 8, alți 36, medii între 9 și 10, iar 18, medii între 5 și 6²¹⁵. Rezultatele n-au fost însă atât de bune printre cei care și-au încheiat studiile. La finalul anului universitar respectiv, abia 11 tineri din afara României au reușit să-și încheie cu succes studiile, 10 din Vietnam și 1 din Albania, în condițiile în care terminaseră anul IV 46 de studenți vietnamezi²¹⁶. Dintre cei care au absolvit, 5 au terminat la Facultatea de Fizică, 5 la secția de Biologie a Facultății de Biologie-Geografie, iar studentul din Albania, secția de Psihopedagogie specială, la Facultatea de Istorie și Filozofie²¹⁷.

La fel ca în anii anteriori, decanii facultăților la care studiaseră tineri străini au redactat scurte situații pe această temă. La 29 februarie 1972, decanul Facultății de Matematică-Mecanică a schițat situația studenților vietnamezi, care avuseseră o frecvență „bună și foarte bună”, înregistrându-se doar cazuri izolate de absențe la finalul semestrului I. Singurele dificultăți sesizate în relațiile dintre studenții români și cei vietnamezi au vizat „unele deosebiri inerente ce există în modul de trai, de alimentație etc.” Acestea nu au degenerat însă în conflicte, astfel încât se considera că studenții vietnamezi s-au încadrat bine în colectivele de studenți²¹⁸.

²¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Situația statistică a rezultatelor la învățătură obținute de cetățenii străini la data de 30 sept. 1972*.

²¹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Tabel nominal al cetățenilor străini care au absolvit în anul universitar 1971/1972 la Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

²¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Anexa III. Tabel nominal al cetățenilor străini aflați la studii în Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1971/1972*.

²¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Facultatea de Matematică-Mecanică nr. 77/1972 către Rectoratul Universității*.

O situație similară a fost surprinsă și la Facultatea de Fizică. Și în acest caz a fost subliniată frecvența regulată la cursuri, seminare și laboratoare, prin care s-au evidențiat studenții vietnamezi. În opinia decanului, aceștia au dat dovadă „de multă pasiune pentru studiul disciplinelor de fizică”, reușind să depășească dificultățile de limbă și să-și însușească „foarte bine cunoștințele de specialitate”, dovedindu-se a fi deosebit de interesați, solicitând lămuriri în domeniile avute în vedere²¹⁹.

Raportul decanului Facultății de Chimie, datat 29 februarie 1972, conține aprecieri de asemenea pozitive cu privire la studenții vietnamezi. Se menționează că au avut o frecvență la cursuri de 100%, că și-au promovat toate examenele, astfel încât, „și-au satisfăcut toate obligațiile din planul de învățământ”. Mai mult, toți au fost înscriși în cercurile științifice, unde au avut o activitate sistematică²²⁰.

Mai critic pe alocuri, în aprecieri, a fost raportul trimis de la Decanatul Facultății de Biologie-Geografie, în aceeași dată de 29 februarie 1972. Conform acestui document, unii studenți au cumulat între 6 și 22 de absențe, iar alții n-au reușit să promoveze. Majoritatea celor care s-au prezentat la examene, în sesiune, au obținut note între 9 și 10, ceea ce denota străduința și perseverența tinerilor. La fel ca în rapoartele din anii anteriori, a fost evidențiată implicarea cadrelor didactice, care „au ținut seama” de faptul că „studenții străini întâmpinau greutăți în pregătirea examenelor – din cauza limbii”, „și au acordat un număr de ore de consultații în plus” pentru acești studenți²²¹.

Asemeni celorlalți tineri veniți la studii în România, și studenții vietnamezi din Cluj au putut ieși temporar din țară, pentru a-și vizita rudele, aflate în alte țări europene. Putem reține în acest sens cazul unei

²¹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Facultatea de Fizică nr. 64/1972, 29.02.1972, către Rectoratul Universității.

²²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Facultatea de Chimie, 29.02.1972, către Rectoratul Universității.

²²¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Facultatea de Biologie-Geografie nr. 110/1972 către Rectoratul Universității.

studente care a solicitat o viză temporară pentru a-și vizita fratele, aflat la studii în Cehoslovacia. Conducerea Universității a avizat favorabil cererea, urmând ca aceasta să fie aprobată și de Inspectoratul Județean al Miliției²²².

Pentru a avea o imagine de ansamblu a studenților străini care s-au aflat în anul 1972 la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Ministerul Educației și Învățământului a cerut de la Cluj o situație cu aceștia. În *Materialul de sinteză privind studenții străini*, redactat la nivelul Rectoratului pe baza situațiilor primite de la decanate, au fost reiterate perseverența și conștiinciozitatea acestor studenți. Studenții au fost apreciați de profesori pentru modul în care s-au pregătit pentru cursuri și seminare, demonstrând că stăpâneau „destul de bine” cunoștințele de specialitate. *Materialul de sinteză* n-a trecut cu vederea dificultățile întâmpinate în special de studenții vietnamezi, din cauza cunoașterii insuficiente a limbii române. Au fost evidențiate și alte probleme, ca de pildă cele legate de lucrările de diplomă ale studenților. În urma unor hotărâri ale Consiliului de Miniștri referitoare la secretul de stat, studenții străini au fost limitați în procesul de documentare, astfel încât au trebuit să se rezume la un material restrâns. Raportul citat a menționat că studenții străini au respectat, în linii mari, disciplina, neexistând abateri grave. De asemenea, Rectoratul a dat asigurări că s-a străduit „să rezolve cât mai favorabil toate problemele legate de instruirea studenților străini și să le asigure condiții optime de învățat, de odihnă și destindere (excursii, bilete în stațiuni, în tabere studențești etc.)”²²³. Într-adevăr, mai ales după 1964, cu o frecvență aproape anuală, au fost propuse itinerare interesante, pentru a-i atrage pe studenți. În perioada de început au fost vizitate mai ales orașele transilvănene cu un bogat trecut istoric, apoi monumentele de artă și, în general, „locurile istorice din perimetrul carpatic exterior”²²⁴. Bucurându-se de aceleași

²²² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Evidență*, doc. *Adresă Rectorat 430, 7 iul. 1972, către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte*.

²²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Material de sinteză privind studenții străini*, f. 1-3.

²²⁴ „Dezvoltarea Universității în ultimii șase ani”, p. 26.

drepturi ca și studenții români, tinerii străini din Universitatea clujeană au putut solicita bilete pentru stațiunile balneo-climaterice din România²²⁵.

Pe de altă parte, în urma analizei realizate, decidenții Universității clujene, constatând anumite sincopae în programul cu studenții străini, au ținut să prezinte mai sus, la autoritățile centrale, aceste situații problematice. S-a semnalat, astfel, faptul că lipseau instrucțiuni clare din partea Ministerului Educației și Învățământului în unele probleme de detaliu, privind drepturile și obligațiile studenților străini și, nu în ultimul rând, a fost menționată necesitatea reglementării retribuirii cadrelor didactice implicate în activități cu studenții veniți din alte țări²²⁶.

Proporția majoritară a studenților vietnamezi s-a păstrat și în anul universitar 1972/1973, când la Universitatea „Babeș-Bolyai” au fost școlarizați 87 de tineri în anii I - IV de studii, iar în anul pregătitor au fost înscriși alți 35 de studenți străini. Dintre aceștia, un număr de 83 care proveneau din Vietnam frecventau deja de câțiva ani amfiteatrele diverselor facultăți, iar 10 se acomodau cu limba română în cadrul cursurilor din anul pregătitor²²⁷. Cei mai mulți erau înscriși la Facultatea de Biologie-Geografie (30 în total), la secția de Biologie fiind 26 (în anii I-IV), iar la secția Geografie, 4, toți în anul IV. La Facultatea de Filologie erau 29 de studenți vietnamezi, la secția de Limba Franceză fiind 15, toți în anul III, iar la Limba Engleză, 14, toți în anul IV. La Facultatea de Matematică Mecanică erau 13 studenți, în anii II și IV, la Facultatea de Fizică, 7 studenți, toți în anul IV, și, în final, la Facultatea de Chimie, 4 studenți, toți, de asemenea, în anul IV. Pe timpul șederii la Cluj, ei au fost cazați în Căminul I din Complexul Studentesc „Hașdeu”²²⁸. Majoritatea au promovat anul

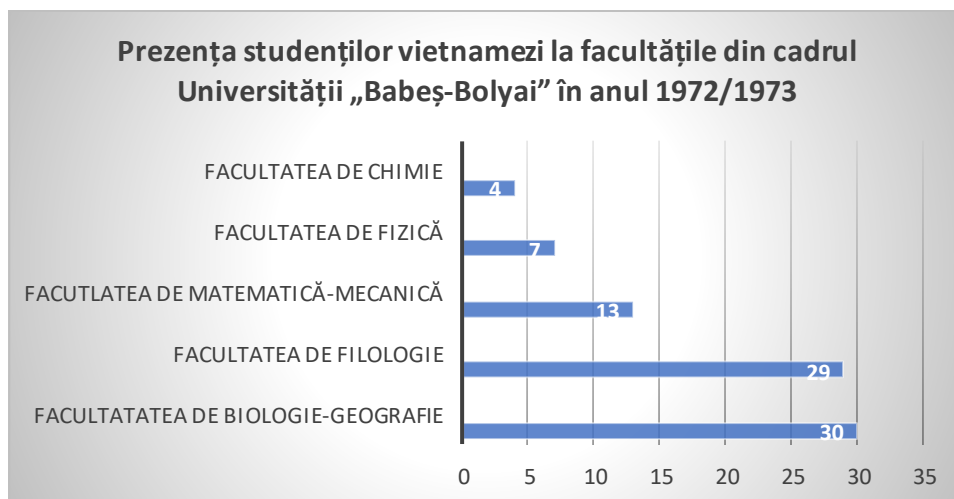
²²⁵ *Ibidem*, p. 37.

²²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Material de sinteză privind studenții străini*, f. 3.

²²⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Tabel nominal al studenților străini care studiază la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1972/1973*.

²²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Tabel nominal cu studenții vietnamezi prezenți la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1972-1973*, f. 1-4.

universitar. La finalul sesiunii din iunie 1973, au rămas cu restanțe 1 student de la Facultatea de Matematică²²⁹ și 5 de la Facultatea de Filologie²³⁰.

Pe agenda Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, în anul universitar 1972/1973, s-a aflat și situația studenților cu statut de refugiat. În data de 9 iunie 1973, Universitatea a primit adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 42.361/1973 referitoare la susținerea examenelor de către studenții străini. Potrivit acestei dispoziții, studierea științelor sociale de către cetățenii străini veniți la studii în România avea un caracter facultativ, cu excepția facultăților la care acele discipline erau de profil. Există însă o mențiune specială referitoare la studenții greci, fii ai emigranților politici, care aveau statut de persoană fără cetățenie. Aceștia, dacă aveau domiciliu permanent în România, erau obligați să frecventeze și să susțină examenele de la disciplinele din aria științelor sociale, prevăzute în programele de învățământ ale instituțiilor academice pe care le frecventau²³¹.

²²⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Facultatea de Matematică Mecanică nr. 216/1973 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj.

²³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Facultatea de Filologie nr. 350/1973 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

²³¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. Adresă Rectorat nr. 5.762/1973 – 9 iunie 1973 către Moisesescu E.

Pe de altă parte, la presiunea studenților străini, susținuți de autoritățile din țările de origine, au început să fie inserate, treptat, în curricula universitară, noi specializări²³².

În strânsă legătură cu aceste solicitări, la finalul anului universitar 1972/1973, Ministerul Educației și Învățământului a adoptat noi măsuri menite a îmbunătăți formarea profesională a studenților străini veniți la studii în România.

Astfel, la 16 iulie 1973 a fost aprobată includerea în programa universitară a unor discipline, înregistrate ca materii facultative, începând cu anul 1973/1974. Noile cursuri au avut în vedere în primul rând realitățile specifice zonelor geografice din care proveneau studenții străini (Asia, Africa, America Latină). Acestea puteau fi frecventate și de către studenții români. În decizia ministerială s-a menționat, însă, că introducerea acestor cursuri în planurile de învățământ trebuia să fie aprobată anual de către minister, la propunerea universităților. Lista cu acest gen de cursuri rămânea deschisă, putând fi adăugate și altele, în funcție de numărul studenților străini, de posibilitățile fiecărei instituții și de cerințele studenților²³³.

Decizia ministerială a fost însoțită de o anexă, cu disciplinele propuse într-o primă etapă. Acestea, după cum se poate observa din tabelul de mai jos, au avut în vedere toate ariile geografice din care proveneau studenții străini. Prin intermediul lor, administrația centrală a învățământului superior din România a urmărit să răspundă cererilor venite dinspre guvernele țărilor din care proveneau acei tineri, dar și necesităților cu care se confrunta economia acestor state.

²³² Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 302.

²³³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 67.323/16.07.1973 către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj*; cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini, 3*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimiteri la studii în străinătate, nr. 6.732/iulie 1973 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

Anexa: Discipline facultative, specifice zonelor geografice din care provin studenții străini, care vor fi incluse în planurile de învățământ, începând cu anul universitar 1973-1974²³⁴

Nr. crt.	Disciplina	Durata	Nr. de ore / săptămână	Instituțiile de învățământ la care pot fi incluse aceste discipline
1.	<i>Geologia Africii și Asiei</i>	1 an	2+1 ore	Institutul de Petrol, Gaze și Geologie; Institutul de Petrol – Ploiești; Facultățile de Geologie ale universităților
2.	<i>Geologia Americii Latine</i>	1 semestru	2+1 ore	Institutul de Petrol, Gaze și Geologie; Institutul de Petrol – Ploiești; facultățile de geologie ale universităților
3.	<i>Protecția climatică a produselor industriale</i>	1 semestru	2+1 ore	Toate institutele tehnice; la facultățile de profil
4.	<i>Instalații pentru construcții în condiții de climă tropicală</i>	1 semestru	25 ore	Institutul de Construcții București și celelalte institute tehnice, la facultățile de profil
5.	<i>Cultura plantelor tropicale</i>	1 an	2+2 ore	La institutele agronomice și la facultatea de profil a Universității din Craiova
6.	<i>Pedologie tropicală și subtropicală</i>	1 semestru	2+2 ore	La institutele agronomice și la facultatea de profil a Universității din Craiova
7.	<i>Patologie veterinară exotică</i>	1 an	2+2 ore	La institutele agronomice și la facultatea de profil a Universității din Craiova
8.	<i>Boli infecțioase și parazitare tropicale</i>	1 semestru	2 ore	La institutele de medicină și farmacie și la Facultatea de Medicină a Universității din Craiova
9.	<i>Geografia economică a Asiei, Africii și Americii Latine</i>	1 an	2 ore	La facultățile de profil ale universităților
10.	<i>Vulcanologie</i>	1 an	2 ore	La facultățile de profil ale universităților
11.	<i>Istoria popoarelor afro-asiatice</i>	1 semestru	2 ore	La facultățile de profil ale universităților

²³⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1975, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Anexă. Discipline facultative, specifice zonelor geografice din care provin studenții străini care vor fi incluse în planurile de învățământ, începând cu anul universitar 1973-1974; cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini, 3, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Serviciul Studenți străini și trimeri la studii în străinătate, nr. 6.732/iulie 1973 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, Anexa.*

Aceste cursuri au fost adăugate treptat, pe lângă cele care aveau statut de discipline obligatorii. Dintre acestea din urmă, unul se numea *Cultură și civilizație românească* și făcea parte din programa anilor I-III. Temele de limba română au fost susținute de conferențiarul Nicolae Goga, de lectorul Constantin Milaș și de asistenții Viorel Păltineanu și Gavrilă Neamțu. Subiectele de literatură română au fost propuse de conferențiarii Vasile Fanache și Octavian Șchiau, iar cele de literatură universală și filologie romanică au fost susținute de conferențiarul Ștefan Bitan și de lectorii Ioan Pulbere și Vasile Voia. Temele de istorie și filozofie au fost predate, în schimb, de conferențiarii Hadrian Daicoviciu, Liviu Maior, Samuil Goldenberg, Dan Isac, Maria Rosen-Roșca și Ileana Bitay²³⁵.

În aceeași conjunctură și în același an 1973, a fost tipărit la Cluj, în 1.600 de exemplare, cursul *Limba română pentru studenții străini din anii I, II, III*, care urma să fie folosit, începând cu anul universitar 1973/1974, în toate instituțiile de învățământ superior din România, în care studiau tineri străini. Cursul a fost trimis după cum urmează: la Ministerul Educației și Învățământului, cele mai multe exemplare (1060), apoi la Institutul Politehnic din Iași, Institutul Politehnic din Timișoara, Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj, Institutul Politehnic din Cluj, Institutul Agronomic din Cluj, Conservatorul din Cluj, Universitatea din Brașov, Universitatea din Craiova, Institutul Politehnic din Galați, Institutul de Mine de la Petroșani, Institutul de Petrol din Ploiești, Institutul de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș²³⁶.

La sfârșitul anului 1973, din dorința de a atrage un număr tot mai mare de studenți străini, Biroul Executiv al Ministerului Educației și Învățământului a luat hotărârea de a se realiza materiale de informare

²³⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*. An pregătitor 1979-1981, dosar *Situații studenți străini 1972/73, 1974/75, Facultatea de Filologie, nr. 32/1974, către Rectoratul Univ. „Babeș-Bolyai” Cluj, Tabel nominal privind cadrele didactice normate cu pregătirea studenților străini, pe anul univ. 1973-74, la limbă, cultură și civilizație română*, f. 1-3.

²³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975, doc. Anexă la adresa nr. 70.755/29.11.1973 a MEI. Institutele de învățământ superior cărora urmează a li se transmite cursul de Limba română pentru studenții străini, anii I-III*.

privind învățământul din România, care urmau a fi trimise în diverse țări, prin intermediul ambasadelor și al organizațiilor internaționale interesate. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, s-a decis utilizarea mijloacelor audio-vizuale disponibile în epocă: fotografie, cinematografie, înregistrări sonore, radio, televiziune. În acel context, Universității clujene i-a fost atribuită sarcina de a realiza un film cu titlul *Învățământul Superior Universitar și Economic în RSR*. Acesta trebuia finalizat până în februarie 1974, în mai multe limbi: engleză, franceză, spaniolă și rusă. Documentarul urma să fie elaborat de o echipă coordonată de un profesor de la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Au fost propuși drept colaboratori profesori de la universitățile din Brașov, Iași, Timișoara, de la Academia de Studii Economice din București, de la Institutul de Teatru din Târgu Mureș și de la Institutul de Arte Plastice din Cluj. O primă întâlnire a echipei a fost fixată pentru data de 28 septembrie, la București. Până la acel moment, însă, reprezentanții Universității clujene trebuiau să schițeze, în colaborare cu reprezentanții celorlalte institute de profil din țară, proiectul materialului documentar, urmând ca acesta să fie definitivat în ședința de la Ministerul Educației și Învățământului. Dezideratul oficialilor de la București a fost de a recurge periodic la acest tip de publicitate, prin cooptarea specialiștilor din instituțiile de învățământ superior din țară. „Având în vedere că informarea în exterior cu privire la dezvoltarea învățământului românesc și posibilitățile de școlarizare a cetățenilor din alte state în R.S. România trebuie să constituie, în continuare, o preocupare permanentă, Ministerul Educației și Învățământului roagă conducerea instituției dv. să stabilească măsurile necesare pentru ca elaborarea unor asemenea materiale să se realizeze și în viitor de către instituția dv., în colaborare cu celelalte instituții de profil din țară, cu sprijinul Ministerului Educației și Învățământului. În acest scop, vă rugăm să prevedeați fondurile necesare și să însărcinați personalul responsabil pentru realizarea materialelor respective”²³⁷.

²³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 70.511/1973 către Universitatea din Cluj, f. 2.

Obiectivul urmărit de autoritățile de la București, prin producerea acestui film de propagandă, a fost de a atrage atenția și de a obține simpatia comunității internaționale. Realizarea materialului propus servea, astfel, propagandei politice, promovată de regimul comunist din România²³⁸.

Pe măsură ce tinerii vietnamezi și-au finalizat studiile și s-au întors acasă, numărul acestora a înregistrat o tendință de scădere. Astfel, în anul universitar 1973/1974, conform situației întocmite de Rectorat, rămăseseră la Cluj 47 de studenți vietnamezi. Ei au reprezentat în continuare grupul cel mai numeros de studenți străini, dacă ne raportăm la numărul total de 64 de tineri înscriși la nivel de licență sau veniți pentru stagii de câteva luni pentru doctorat sau pentru specializare. Ceilalți studenți erau din Algeria, Yemen, Tanzania și Zair²³⁹. La specializare și la stagii pentru doctorat s-a înregistrat prezența unor cetățeni din Republica Federală Germană, Statele Unite ale Americii, Iran și Venezuela²⁴⁰.

Concomitent cu realizarea statisticii referitoare la studenții străini, Rectoratul a întocmit o listă cu cei care au absolvit studiile universitare. Astfel, în anul 1974, 26 de cetățeni vietnamezi au reușit să-și finalizeze cu succes studiile la Universitatea „Babeș-Bolyai”²⁴¹.

În același an universitar a fost înregistrat un caz mai puțin întâlnit la nivelul parcursului obișnuit al vieții academice din epocă. În luna octombrie 1973, Ministerul Educației și Învățământului a informat conducerea Universității „Babeș-Bolyai”²⁴² că a aprobat unei tinere din Italia, de origine română, reînscrierea în anul universitar 1973/1974, ca studentă în anul II, la Facultatea de Filologie, Secția Limba și Literatura

²³⁸ Ioan Murg, *Cooperarea culturală și științifică internațională*, p. 31.

²³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Lista cetățenilor străini aflați la studii în anul univ. 1973-74*.

²⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Lista cetățenilor străini, bursieri și lectori, aflați la studii în anul 1973/1974*.

²⁴¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Tabel nominal cu studenții vietnamezi absolvenți care vor pleca definitiv din România în iulie 1974*.

²⁴² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1974, 1975, 1986, dosar *Lectori, doctoranzi, studenți străini*, doc. *Adresa Ministerului Educației și Învățământului nr. 88.888/25.10.1973 către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”*.

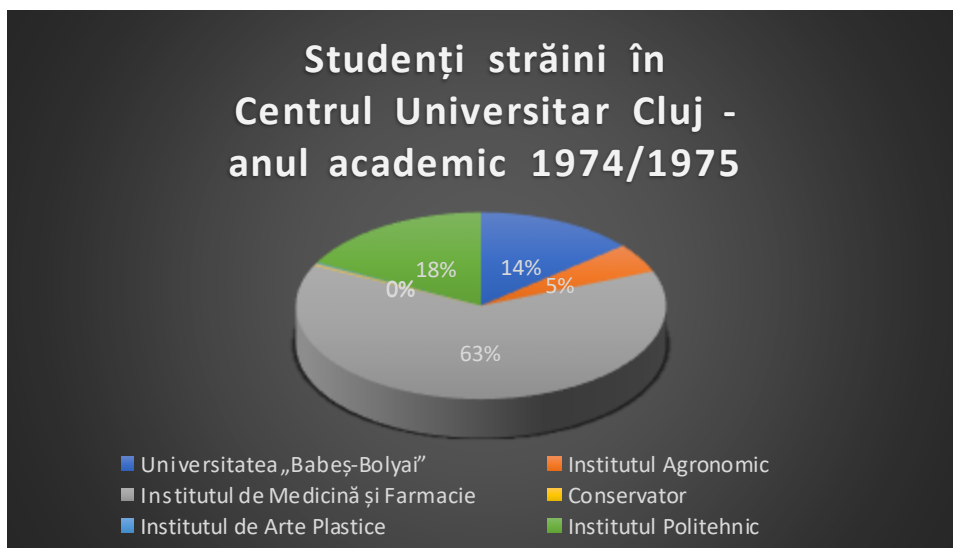
Engleză - Limba Română, cu „scutire de frecvență”, în condițiile studiilor pe cont propriu. A fost singurul caz de acest gen întâlnit în documentele cercetate. În general, prezența studenților la cursuri era atent monitorizată, ceea ce ne determină să considerăm că situația studentei a fost una specială, din moment ce i s-a acordat această derogare de la frecvență. Nu cunoaștem cauza concesiei, dar, cu siguranță, a fost facilitată de faptul că tânăra își plătea studiile și nu beneficia de o bursă. Ea putea intra la examenele din fiecare sesiune doar pe baza chitanței de depunere la Banca de Comerț Exterior a sumei de 375 \$ SUA, care reprezenta dovada achitării taxei de studii. În contul acestei sume, ea mai beneficia de școlarizare, cazare într-unul dintre căminele studențești și masă la Cantina studențească, iar, dacă nu era interesată de ultimele două facilități, i se restituia contravaloarea lor în lei.

Treptat, numărul studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” a început să crească, tendință mai vizibilă începând din anul universitar 1974/1975. În centrul universitar Cluj au fost distribuiți, prin decizia Comisiei de Partid și de Stat pentru Atribuirea Burselor de Studii și, respectiv, de către Biroul Executiv al Ministerului Educației și Învățământului, 165 de studenți străini, aflați pe punctul de a încheia anul pregătitor în diverse centre universitare din România²⁴³. La Universitatea „Babeș-Bolyai” urmau să ajungă, astfel, 35 de tineri care au frecventat cursurile anului pregătitor la Universitatea din Craiova²⁴⁴. Cifrele anunțate prin adresele oficiale nu au fost însă respectate. În cele din urmă, în anul universitar menționat au urmat cursurile unor facultăți de la Universitatea clujeană 325 de tineri străini. Dintre aceștia, 265 erau înscriși în anul pregătitor, 5 erau doctoranzi, 3 veniseră pentru specializare, iar 52 au urmat cursurile facultăților de Biologie-Geografie (18), Științe Economice (25), Matematică (4), Drept (3), Filologie (1) și Educație fizică (1).

²⁴³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresă Rectorat nr. 5.135/1974 – 10 iunie 1974 către E. Moisescu*.

²⁴⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Adresă Ministerul Educației și Învățământului. Cabinetul Primului Adjunct al Ministrului, nr. 55.568, din 6 iunie 1974, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

Pe întregul centru universitar Cluj, la toate instituțiile de învățământ superior, au fost înregistrați în anul academic 1974/1975 un număr de 648 de cetățeni străini. Dacă la Universitatea „Babeș-Bolyai” erau 325 (doar 52 în anii I-IV), la Institutul Agronomic au fost 19 (în anii de studiu I-IV), înscriși la specializările: Agricultură, Economie Agricolă, Zootehnie, Medicină Veterinară; la Institutul de Medicină și Farmacie, 236, înscriși în anii I-VI (cei mai mulți fiind în anul I – 142 în total); la Conservator, 2, dintre care 1, la nivel de doctorat; la Institutul de Arte Plastice, 1; la Institutul Politehnic, 65, la specializările: Mecanică, Construcții, Electrotehnică, Arhitectură. De menționat că, la nivelul centrului universitar clujean, numai la Universitatea „Babeș-Bolyai” s-a organizat anul pregător pentru studenții străini²⁴⁵.

Dacă ne limităm însă strict la cei 52 de studenți aflați în diverși ani de studii, remarcăm că și de această dată majoritatea erau originari din Vietnam (35 de persoane)²⁴⁶. Ceilalți veneau din țări precum: Algeria (2),

²⁴⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI, 1971-75, 1975/76*, doc. *Studenți străini în Centrul Universitar Cluj-Napoca în anul universitar 1974-1975*.

²⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Studenți străini în anii I-IV, repartizați pe facultăți și țări*.

Africa Centrală (1), Angola (1), Congo (1), Ecuador (1), Mexic (1), Mozambic (1), Panama (2), Siria (1), Sudan (1), Volta Superioară (1), Zair (2), Yemen (2)²⁴⁷. La o simplă trecere în revistă a țărilor din care soseau la studii studenții străini, realizăm, în fapt, cât de cosmopolite ajunseseră centrele universitare românești încă din acei ani, când se prefigurează, la urma urmei, un fenomen pe care îl vom vedea extinzându-se și amplificându-se după prăbușirea totalitarismului comunist, în decembrie 1989.

Din documentele primare pe care le-am consultat rezultă, astfel, că la nivelul Clujului, cel puțin, vietnamezii reprezentau grupul cel mai numeros de studenți străini. Pe seama lor s-au formulat o serie de aprecieri pozitive, în sensul în care au fost considerați „studenții cei mai harnici, mai disciplinați și mai conștiincioși”. Atitudinea lor a fost explicată în *Darea de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini*, redactată de șeful Colectivului pentru școlarizarea cetățenilor străini, Cornel Căpușan, la 28 ianuarie 1975, prin aceea că studenții și-au asumat rolul de „reprezentanți ai poporului lor” în România. În același timp, se opina că aceștia doreau să dovedească aceeași abnegație la învățătură pe care conaționalii lor o demonstau pe front, în timpul războiului din Vietnam din perioada 1955-1975, la care ne-am referit mai sus. Potrivit acestui raport, studenții vietnamezi au apreciat ajutorul primit de la autoritățile guvernamentale românești pentru a putea „studia în condiții identice cu cetățenii români”. Dovada acestei aprecieri s-a putut observa și din relațiile pe care tinerii vietnamezi le-au stabilit cu colegii români, de care au rămas apropiați și după reîntoarcerea acasă, în țara lor natală²⁴⁸.

O problemă delicată, cu care autoritățile românești s-au confruntat pe întreaga perioadă studiată de noi, a constat în imposibilitatea unor

²⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Studenți străini repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca*.

²⁴⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Evidență studenți străini. Adrese MEI 1971-1975, 1975/1976*, doc. *Dare de seamă privind școlarizarea cetățenilor străini, 28 ianuarie 1975, f. 2*.

studenți străini de a-și achita la timp taxele de studii. Nu de puține ori rectoratele au fost solicitate să manifeste îngăduință în acest sens. Un astfel de episod a fost consemnat la 17 iunie 1975, când conducerea Universității clujene a primit de la Ministerul Educației și Învățământului câteva instrucțiuni referitoare la „studenții sudanezi restanți cu plata taxelor de școlarizare”. În urma unor discuții cu reprezentanții Ambasadei Sudanului, s-a decis să li se dea acestor tineri posibilitatea de a se prezenta la examene. A fost o posibilitate oferită condiționat: dacă partea sudaneză nu-și respecta promisiunile, studenților din această țară nu le erau recunoscute rezultatele obținute la examene²⁴⁹.

Un an mai târziu, situația s-a repetat, dar cu alți protagoniști. La 4 iunie 1976, Asociația Studenților Libanezi a solicitat, pe cale oficială, păsuirea studenților veniți în România la studii pe cont propriu, care nu reușiseră să-și achite la timp taxele de școlarizare²⁵⁰. În pofida intervențiilor statului, situația studenților libanezi nu s-a rezolvat și, în toamna aceluiași an, la 2 octombrie 1976, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate din cadrul Ministerului Educației și Învățământului a solicitat din nou concursul Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, în vederea găsirii unei soluții pentru a-i sprijini pe cei care studiau pe cont propriu în instituție și care nu mai puteau să-și plătească taxele de școlarizare. În același context, oficialii ministeriali au solicitat o listă cu studenții propuși pentru a primi burse de studii²⁵¹.

După înregistrarea mai multor situații similare, oficialii ministeriali de la București au fost nevoiți să ia atitudine. În acest sens au fost făcute câteva precizări punctuale. Astfel s-a enunțat că, în cazuri deosebite, studenții puteau să se prezinte la examenele din sesiunea din iunie 1976,

²⁴⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări M-Y*, doc. *Notă telefonică, 17 iunie 1975*.

²⁵⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 42.265, din 4 iunie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

²⁵¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 58.307, din 2 octombrie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

chiar dacă nu își achitaseră taxele. Instituțiile de învățământ superior în care erau înmatriculați trebuiau, însă, să încaseze taxele restante până cel târziu la începutului anului școlar 1976/1977. În caz contrar, acești studenți nu se puteau înscrie în noul an universitar. În plus, ei trebuiau să plătească și taxele pentru primele trei luni ale noului an școlar. Totodată, rectoratele nu puteau să elibereze acte de studii, indiferent de natura lor (diplome, adeverințe, dosare), până ce studenții nu-și achitau taxele restante. În acel context, tinerii trebuiau avertizați că era singura dată când li se făceau asemenea concesi²⁵².

În același an academic 1976/1977, a fost înregistrat un episod aparte, care demonstrează nivelul de implicare a autorităților din țările de origine în mobilitatea studenților. Astfel, un student liberian, absolvent al anului pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”, a fost oprit la ambasada țării sale de la București. Ulterior, a fost trimis acasă, în regim de „maximă urgență”. În nota telefonică înregistrată nu a fost trecut motivul acestei rețineri. Rectoratul era informat pe scurt doar despre faptul că tânărul fusese trimis în țara sa și nu mai figura, astfel, pe listele studenților²⁵³.

Pe parcursul anilor de studii, studenții străini, sau o parte a lor, cel puțin, s-au organizat astfel încât să aibă reprezentanți în toate centrele universitare, pentru a le fi apărute interesele, demonstrând o anume coerență și coeziune în acțiunile lor. Un astfel de grup a fost cel al studenților palestinieni. La 15 februarie 1975, Uniunea Generală a Studenților Palestinieni din România a informat conducerea Universității „Babeș-Bolyai” că, pentru Centrul Universitar Cluj, au fost aleși trei reprezentanți. Pe lângă președinte, unul a fost responsabil pentru relații interne, iar altul a fost responsabil pentru aspectele financiare²⁵⁴. În

²⁵² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 42.265, din 4 iunie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

²⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Notă telefonică, 27 aug. 1976*.

²⁵⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Anul pregătitor 1974-1975. Studenți străini pe țări A-L*, doc. *Adresă Uniunea Generală a Studenților Palestinieni – România –, 5.02.1975, către UASCR Centrul Universitar București, UASCR Centrul Universitar Cluj-Napoca*.

facultățile Universității „Babeș-Bolyai” s-au regăsit însă mai puțin tineri veniți din Palestina, cei mai mulți urmând doar cursurile anului pregătitor, pentru ca majoritatea lor să se îndrepte, apoi, spre medicină.

Organizarea în uniuni sau asociații a fost o modalitate aleasă de numeroși studenți străini, care proveneau dintr-un spectru larg de țări și naționalități. Spre exemplu, în perioada la care ne referim, s-au constituit Uniunea Studenților Africani din România și Uniunea Studenților din Țările Arabe care studiau în R.S. România²⁵⁵.

Anul 1975 este unul semnificativ, totodată, și pentru faptul că acum a fost adoptată, la nivel central, o măsură specială pentru un alt grup de tineri veniți la studii în România. Cei vizați, de această dată, au fost studenții iordanieni. În data de 29 august 1975, Rectoratul a fost informat de Ministerul Educației și Învățământului că tinerilor iordanieni, veniți cu burse oferite de autoritățile lor, înainte de 1975, le-au fost reduse taxele cu 20%. Astfel, cei care au erau la Medicină trebuiau să plătească 120 \$ lunar, iar cei care urmau „învățământul economic, agronomic, tehnic, universitar”, câte 100 \$ lunar. Dispoziția ministerială din care cităm preciza, în același timp, că prevederea nu se aplica studenților veniți pe cont propriu și celor sosiți în anul universitar 1975/1976, precum și celor care urmau să ajungă după acel an²⁵⁶. Sumele stabilite urmau să fie încasate din 1 septembrie 1975.

Situația școlară a studenților străini din universitățile românești a fost urmărită de reprezentanțele diplomatice ale statelor de proveniență. Deseori, rectoratele instituțiilor de învățământ superior românesc au fost solicitate de către diverse ambasade să trimită situația studenților din țările lor. În aceste rapoarte trebuiau trecute nu doar rezultatele la examene, ci și

²⁵⁵ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI*, *Correspondență MEI*, doc. *Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră*, f. 12.

²⁵⁶ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978*, doc. *Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 8.045 CM, 29 august 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”*.

situația disciplinară a tinerilor, cu detalii despre prezența acestora la cursuri, despre sancțiuni, dacă era cazul, despre activitatea lor în cadrul seminarelor și al laboratoarelor. Un exemplu în acest sens a fost solicitarea trimisă Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, la 21 ianuarie 1976, de către șeful Serviciului Studenți Străini din cadrul Ministerului Educației și Învățământului, Mircea Cristea, prin care s-a cerut realizarea unui tablou cu situația tinerilor din Zair, Republica Centrafricană și Congo, care studiau la Cluj-Napoca, în vederea informării ambasadelor țărilor respective²⁵⁷.

La nivel național, se estima că în anul universitar 1975/1976 numărul cetățenilor străini care urmau studii la una din instituțiile de învățământ superior din România ajunsese la 8.100, dintre care aproximativ 3.000 erau nou veniți. Cu bursă din partea statului român au venit 5.700, iar alți 600, cu burse primite de la autoritățile din țările natale. Numărul aproximativ al celor care au venit pe cont propriu, plătindu-și taxele de studii în valută, a fost de 1.800²⁵⁸.

Cei peste 8.100 de studenți din străinătate au fost repartizați pe centre universitare. Cei mai mulți se găseau la Universitatea din București, unde au studiat 2.634 de tineri străini, la cea din Iași, 1.087, iar la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, 1.050. În această statistică, pe locul următor se află Timișoara, cu 1.007 studenți, Craiova, cu 627, Ploieștiul, cu 358, Bacăul, cu 350, Oradea, cu 250, Piteștiul, cu 150, Târgu Mureș, cu 112, Galați, cu 98, Brașov, cu 97, și, în fine, orașul Petroșani, cu 80 de studenți străini²⁵⁹.

²⁵⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 24.544, din 21 ianuarie 1976, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

²⁵⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră, f. 1.

²⁵⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Material de instruire a lucrătorilor și activului ASC din instituții de învățământ care se ocupă de școlarizarea cetățenilor de peste hotare, aflați la studii în țara noastră.

Cifrele menționate pentru acest an în documentul Ministerului Educației nu se regăsesc însă în *Anuarul Statistic*²⁶⁰ și nici în documentele din Arhiva Universității „Babeș-Bolyai”. Spre exemplu, pentru anul universitar 1975/1976, în situația întocmită de Rectorat figurau 567 de studenți străini înmatriculați la Universitatea „Babeș-Bolyai”, inclusiv cei din anul pregătitor. Față de anii anteriori este vorba de o creștere, însă cifra reprezenta aproape jumătate din cea prevăzută de minister (1.050, după cum se poate observa în paragraful anterior). Și în acest an cei mai mulți au venit cu burse oferite de statul român. Au fost însă și tineri care au venit pe cont propriu valutar, personal sau național, și pe cont propriu nevalutar. Cei din urmă au trebuit să achite, odată cu taxa de școlarizare, atât cazarea, cât și masa. În cazul în care nu foloseau aceste servicii (cazare și masă), primeau contravaloarea lor în lei. De asemenea, dacă rămâneau pe timpul vacanței în România, tinerii veniți pe cont propriu la studii trebuiau să plătească o sumă de 3 dolari pe zi. Dacă aveau examene și în sesiunea de toamnă, trebuiau să achite suma de 125 dolari. Acestea au fost cheltuielile pe care un student irakian din anul IV, de la Facultatea de Drept, a trebuit să le achite pentru perioadele de vacanță 13-19 iulie și 16-25 august, și pentru sesiunea din 26 august - 10 septembrie²⁶¹.

Arealul geografic din care proveneau studenții străini a fost și în acest an universitar 1975/1976 unul de foarte mare extindere; ei erau originari, practic, din cele mai îndepărtate și variate colțuri ale lumii: Europa, Africa, America de Sud, America de Nord, Asia. Cei mai mulți au frecventat cursurile anului pregătitor, organizat la Facultatea de Filologie din cadrul Universității. Abia un număr de 117 au fost înscriși în anii I-IV de studii.

Grupul studenților originari din Vietnam era și de această dată cel mai numeros, membrii săi beneficiind cu toții de burse oferite de Ministerul Educației și Învățământului. Din totalul de 70, studenți au fost 64, doctoranzi, 3, în timp ce alți 3 erau înscriși în anul pregătitor. Cei mai mulți,

²⁶⁰ În *Anuarul Statistic* al României din 1981, în anul universitar 1975/1976 figurau 4.971 de studenți străini. Vezi *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România 1981*, București: Direcția Centrală de Statistică, p. 578.

²⁶¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anii I-V. Guatemala, Guineea, Guineea Bissau, Iordania, Irak*, doc. Rectorat, 8.334, 01.10.79.

35 de persoane, au preferat Facultatea de Filologie, Facultatea de Științe Economice, pentru care au optat 21 de studenți din această categorie, șapte au mers la Facultatea de Biologie și doar unul singur la Facultatea de Matematică²⁶². Astfel, opțiunile și preferințele studenților vietnamezi în privința specializărilor s-au schimbat, în sensul în care pe primul loc nu s-a mai regăsit Biologia, ci Filologia, urmată de Științele Economice.

Studenții veniți pe cont propriu valutar erau originari din Australia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Gabon, Republica Federală Germană, Ghana, Grecia, Guatemala, Iordania, Irak, Italia, Siria, Statele Unite ale Americii, Sudan, Tunisia, URSS. De menționat, de asemenea, faptul că 19 studenți tunisieni, înscriși în anii I și III, au frecventat cursurile Facultății de Educație Fizică și Sport.

Studenți străini la Universitatea Babeș-Bolyai - situație statistică după țări de proveniență (anul academic 1975/1976)²⁶³

Nr. crt.	Țara	Nr. studenți anii I-IV	Nr. doctoranzi	Nr. persoane venite la specializare	Nr. studenți în anul pregătitor	Total
1	Angola	1			2	3
2	Algeria	1				1
3	Argentina				2	2
4	Australia	1				1
5	Bolivia				2	2
6	Bulgaria				5	5
7	Canada		1			1
8	Cehoslovacia				2	2
9	Republica Centrafricană	4			10	14
10	Chile	1				1
11	Ciad				1	1
12	Cipru				2	2
13	Coasta de Fildeș				1	1
14	Columbia				8	8
15	Congo	3			13	16

²⁶² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1976, dosar Studenți străini. Evidență 1975/1976, doc. Cetățeni străini școlarizați în anul universitar 1975/1976 din Republica Vietnam.

²⁶³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1976, dosar Studenți străini. Evidență 1975/1976, doc. Cetățeni străini școlarizați în anul universitar 1975/1976.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” (1959-1989)

Nr. crt.	Țara	Nr. studenți anii I-IV	Nr. doctoranzi	Nr. persoane venite la specializare	Nr. studenți în anul pregătitor	Total
16	Costa Rica				11	11
17	Republica Dominicană				1	1
18	Dahomey (astăzi Benin)				4	4
19	Ecuador	3			12	15
20	Egipt				10	10
21	Etiopia	2			7	9
22	Finlanda			1		1
23	Filipine				1	1
24	Gabon				29	29
25	Republica Federală Germană	1	1	1	3	6
26	Ghana				4	4
27	Grecia		1		19	20
28	Guatemala				1	1
29	Guineea				46	46
30	Guineea Bissau				8	8
31	Honduras				3	3
32	Iordania				30	30
33	Irak				18	18
34	Iran				1	1
35	Israel				2	2
36	Kenya				2	2
37	Italia	1				1
38	Lesotho				3	3
39	Kuweit				3	3
40	Liban				2	2
41	Liberia	1			10	11
42	Republica Malgașă (Madagascar)				2	2
43	Mali	2			10	12
44	Mexico				5	5
45	Mozambic	1			1	2
46	Mongolia				2	2
47	Nigeria				4	4
48	Norvegia			1		1
49	Oman				1	1
50	Panama	1			5	6
51	Peru	1			13	14

Nr. crt.	Țara	Nr. studenți anii I-IV	Nr. doctoranzi	Nr. persoane venite la specializare	Nr. studenți în anul pregătitor	Total
52	Rwanda				2	2
53	Senegal				4	4
54	Siria	2			17	19
55	Somalia				3	3
56	SUA			5	1	6
57	Sudan				44	44
58	Suedia			1		1
59	Tanzania				2	2
60	Togo				2	2
61	Tunisia	19			9	28
62	URSS				1	1
63	Vietnam	64	3		3	70
64	Venezuela	5			12	17
65	Volta Superioară (astăzi Burkina Faso)	1			7	8
66	Yemen (de Nord)	1			1	2
67	Zair	1			6	7
		117	6	9	435 ²⁶⁴	567

Preferința pentru secția de sport a tinerilor tunisieni nu trebuie să surprindă. La mijlocul anilor '70 și la începutul anilor '80, aceasta a fost una dintre specializările cele mai căutate. Secția s-a dezvoltat mult în perioada 1971-1973, regăsindu-se în cadrul a 12 instituții de învățământ superior din România. A fost organizată la București, unde a funcționat Institutul de Educație Fizică și Sport, apoi în cadrul universităților și, respectiv, al institutelor pedagogice din Cluj, Iași, Timișoara, Bacău, Oradea, Galați, Târgu Mureș, Suceava, Pitești, Constanța²⁶⁵. Extinderea a fost încurajată de regimul comunist, care a conștientizat că sportul, prin performerii săi,

²⁶⁴ Într-o altă statistică, de la finalul anului universitar 1975/1976, figurau înscriși în anul pregătitor 430 de studenți. 5 din ei au plecat, probabil, pe parcursul semestrelor în alte centre universitare. Vezi AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini 1975/1976*, doc. *Situația statistică privind rezultatele profesionale ale studenților străini din anul pregătitor, din sesiunea iunie 1976*.

²⁶⁵ Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „Învățământul superior de educație fizică și sport în România (1948-1989)”, p. 352. https://www.academia.edu/34516382/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul_superior_de_educa%C8%9Bie_fizic%C4%83_%C8%99i_sport_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia_1948_1989_, accesat la 15 februarie 2021.

putea oferi vizibilitate internațională. Dincolo de medaliile obținute, sportivii atrăgeau și resurse materiale prin contracte de sponsorizare, demonstrații și transferuri de antrenori în străinătate²⁶⁶. Investiția în această specializare a produs rezultatul scontat. Pe de o parte, a crescut numărul tinerilor care s-au îndreptat spre secția respectivă, precum și al sportivilor români care s-au afirmat în competițiile internaționale, iar, pe de altă parte, mulți străini au venit în România să urmeze studii la facultățile sau la secțiile de educație fizică din această țară. Un exemplu concludent în acest sens l-a oferit secția de Educație fizică și sport din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. În perioada 1960-1983, aici au absolvit 1.413 studenți, 144 dintre acești fiind străini originari din: Grecia, Tunisia, Cipru, Columbia, Congo, Coasta de Fildeș, Egipt, Gabon, Libia, Portugalia, Siria și Suedia²⁶⁷.

Numărul studenților străini nu coincide de la un raport la altul, din câte s-au elaborat pe parcursul unui an universitar. Spre exemplu, în prima sesiune de examene se redacta o situație, însă, în dreptul numelui unor studenți, era trecută mențiunea „plecat” sau „mutat”. La finalul anului, însă, situația era alta, în sensul în care numărul studenților scădea sau creștea, dar niciodată nu rămânea la fel. Un exemplu concludent în acest sens ni-l oferă situațiile redactate pentru anul academic 1975/1976. Dacă la final, după cum se poate observa, au fost 567 de tineri străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în primul semestru erau înscriși 518²⁶⁸, dintre care, 397 studenți, 7 doctoranzi (trei au avut bursă, iar patru au venit pe cont propriu, cu plata taxei în valută), iar 9 veniseră la specializare (dintre care șapte bursieri – trei cu un quantum al bursei de 1.500 de lei și patru, cu 2.600 de lei –, unul pe cont propriu valutar și altul pe cont propriu, din

²⁶⁶ *Ibidem*, p. 355. https://www.academia.edu/34516382/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul_superior_de_educa%C8%9Bie_fizic%C4%83_%C8%99i_sport_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia_1948_1989_, accesat la 15 februarie 2021.

²⁶⁷ <https://sport.ubbcluj.ro/istoric/>, accesat la 2 noiembrie 2022.

²⁶⁸ Într-o altă situație, întocmită la 29 decembrie 1975, au figurat 506 studenți străini. Dintre aceștia, 402 erau în anul pregătitor, iar alți 104 erau în diverși ani de studiu. Din totalul studenților, 400 beneficiaseră de burse, 94 veniseră pe cont propriu valutar, iar 8, pe cont propriu nevalutar. Alături de aceștia, au mai fost și 7 doctoranzi și 9 tineri veniți la specializare. Vezi AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEL, Corespondență MEL, doc. *Prevederi bugetare pentru anul 1976*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Rectoratul, Secretariatul de Relații Externe, 29 decembrie 1975, f. 2.

Republica Democrată Germană, cu plata taxelor în lei)²⁶⁹. Fluctuația numărului studenților a fost sesizată, de altfel, inclusiv de către profesori, care, nu de puține ori, au considerat-o drept cauza multor probleme. Bunăoară, într-o *Informare* a Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini din perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976, s-a subliniat faptul că studenții veneau pe tot parcursul anului universitar și nu deodată, ceea ce îngreuna procesul de învățământ. O altă cauză evidențiată, care a produs numeroase perturbații în activitatea didactică, a fost apoi trecerea frecventă a unor studenți de la o specializare la alta²⁷⁰ și de la o universitate la alta.

Protagonistii unui episod aparte au fost, în acel an, studenții veniți din Chile. La 26 februarie 1976, Ministerul Educației și Învățământului a solicitat situația studenților, a doctoranzilor și a stagiarelor postuniversitari proveniți din această țară, care se aflau în acel moment la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Raportarea a fost solicitată în contextul în care datele deținute la nivel central indicau că unii studenți și doctoranzi chilieni plecaseră din România cu mult timp înainte, fără a anunța rectoratele universităților pe care le frecventaseră. Pe de altă parte, au fost înregistrate situații în care tinerii nu s-au prezentat nici la cursuri, nici la examene, dar și-au ridicat cu regularitate bursele. În acest context, autoritățile de la București au insistat asupra evaluării cu atenție a situației fiecărui student sau doctorand. La final, s-a așteptat ca în rapoartele trimise să fie făcute și propuneri de radiere din evidență sau de exmatriculare. Respectând termenul fixat, Rectoratul a trimis Serviciului Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, la 8 martie 1976, dosarul cu situația solicitată. Conform acestei situații, în Universitatea clujeană mai era un singur student din Chile, înscris la Facultatea de Filologie, secția Franceză-Română. Acesta se remarcase, obținând numai note de 9 și 10,

²⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975/1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Situația numerică pe țări a cetățenilor străini aflați la studii în Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, în anul universitar 1975/1976*.

²⁷⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1976*, dosar *Studenți străini. Evidență 1975/1976*, doc. *Informare cu privire la activitatea Colectivului de școlarizare a cetățenilor străini în perioada septembrie 1975 - ianuarie 1976*, f. 6.

dovedindu-se a fi un student foarte bun, „care s-a încadrat perfect în viața universitară și în colectivul studenților români, participând la acțiuni culturale, fiind un membru activ al cercului de poezii și muzică folk, el însuși compozitor și interpret”²⁷¹. Câteva luni mai târziu, la 14 septembrie 1976, Rectoratul Universității clujene a fost informat de oficialii Ministerului Educației și Învățământului că studentul chilian, înscris în anul II la Facultatea de Filologie, ca „imigrant politic”, a fost transferat la Universitatea din București, unde trebuia să ajungă până în 15 septembrie²⁷².

De-a lungul anilor, printre studenții care au venit să studieze în România s-au numărat și tineri care și-au început acest parcurs academic în țările de origine. În consecință, aceștia au solicitat, după parcurgerea anului pregătitor, să li se recunoască anii de studii urmați acasă, la universitățile din țările de baștină. O cerere de echivalare a studiilor au solicitat, în 11 septembrie 1975, doi tineri din Venezuela, care și-au finalizat anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Ei urmaseră primii doi ani la Facultatea de Științe a Universității *De Los Andes* din Merida, Venezuela, iar, la Cluj, doreau să se înscrie la Facultatea de Chimie²⁷³.

O altă situație specială, înregistrată la nivel de învățământ superior, a fost cea a tinerilor veniți din străinătate la studii, care însă cunoșteau limba română. Aceștia n-au mai fost nevoiți să urmeze cursurile anului pregătitor, fiind înmatriculați direct în anul I la facultățile pentru care optaseră. Un caz de acest fel a fost înregistrat la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1975/1976²⁷⁴.

²⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. Adresă Rectorat, 2.072, 8.03.1976, către Ministerul Educației și Învățământului, Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate.

²⁷² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini 1975/1976, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate nr. 89.290, din 14 septembrie 1976, către Universitatea din Cluj-Napoca.

²⁷³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978, doc. Adresă Rectorat nr. 6.649/11 sept. 1975 către Facultatea de Chimie.

²⁷⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Probleme de repartizare studenți străini 1975-1978, doc. Adresă Serviciul Studenți Străini și Trimiteri la Studii în Străinătate, 14 iulie 1975, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

În baza unei decizii adoptate de autoritățile ministeriale, la nivelul Rectoratului s-au întocmit periodic situații statistice cu rezultatele obținute de studenții străini în sesiunile de examene. Un astfel de tablou a fost schițat pentru sesiunea din septembrie 1976, la care s-au înscris 22 de studenți din anii I-III. Toți s-au prezentat la examene și au obținut note cuprinse între 7 și 8.99, un singur student fiind declarat repetent²⁷⁵.

Diversitatea dată de naționalitățile de proveniență ale celor veniți la studii în România s-a menținut și în anul universitar 1976/1977. Astfel, s-au regăsit în băncile amfiteatrelor de la diferitele facultăți din Universitatea „Babeș-Bolyai” studenți din cele mai diverse colțuri ale lumii: Africa Centrală, Bolivia, Columbia, Costa Rica, Ecuador, Gabon, Grecia, Guineea, Guineea Bissau, Iordania, Irak, Israel, Madagascar, Mali, Mexic, Mozambic, Panama, Peru, Egipt, Siria, Yemen, Sudan, Republica Federală Germană, Angola, Congo, Vietnam, Rwanda, Tunisia, Venezuela, Volta Superioară (Burkina Faso), Zair. Cei mai mulți proveneau, însă, și de această dată, tot din Vietnam (45 de persoane), fiind înscriși în marea lor majoritate la Facultatea de Științe Economice, alături de alte facultăți precum: Filologie, respectiv Biologie și Geografie. Din Tunisia au venit 26, înscriși toți la secția de Educație fizică și sport, iar din Gabon veniseră 13 studenți, înscriși la Drept, Economie industrială, Contabilitate-Economie agrară și la Psihologie²⁷⁶.

Conform unei statistici realizate de Rectorat în iunie 1977, în acel an universitar, 1976/1977, au studiat la Universitatea clujeană 152 de tineri veniți din străinătate, în afara celor înscriși în anul pregătitor. Cea mai căutată facultate a fost cea de Științe Economice, unde au studiat 48 de tineri străini, 36, la secția de Economie industrială, 7, la cea de Finanțe-Contabilitate și 5, la Contabilitate-Economie agrară. Alți 47 au ales să studieze la Facultatea de Istorie și Filozofie, 33, la secția de Educație fizică și sport, 12, la cea de Psihologie, și 2, la secția de Filozofie. La Facultatea de

²⁷⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. Anexa 1. Situația statistică privind rezultatele profesionale ale studenților străini din sesiunea sept. 1976.

²⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. Lista studenților străini de la diferite facultăți. Anii I-IV 1976/1977.

Drept au studiat 18 tineri străini. Același număr a fost înregistrat și la Filologie. Pe ultimele trei locuri în preferințele studenților străini s-au clasat: Facultatea de Biologie, unde au studiat 10 tineri, Facultatea de Chimie, cu 7 tineri, și Facultatea de Matematică și Informatică, cu 4 studenți străini²⁷⁷. Ulterior, într-o altă statistică, numărul total al celor înscriși într-unul din anii I-IV de studii a fost puțin mai mare, de 158, după cum se poate observa din tabelul de mai jos.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, anii I-IV, anul academic 1976/1977²⁷⁸

Nr. crit.	Facultate	An de studiu	Nr. studenți	Țara de origine
1.	Facultatea de Matematică	I	3	Guineea, Mexic, Columbia
		IV	1	Costa Rica
2.	Facultatea de Chimie	I	5	Grecia, Guineea, Israel, Venezuela
		II	2	Venezuela
3.	Facultatea de Biologie-Geografie	I	3	Grecia, Tanzania
		II	4	Mali, Vietnam, Yemen
		III	4	Panama, Venezuela, Vietnam
4.	Facultatea de Istorie-Filozofie – Secția Filozofie	I	3	Bolivia, Gabon, Venezuela
	Secția Psihologie	I	12	Columbia, Costa Rica, Ecuador, Gabon, Guineea, Madagascar, Peru, Venezuela, Yemen
	Secția Educație fizică	I	6	Congo, Columbia, Iordania, Siria, Venezuela
		II	17	Tunisia, Congo, Siria (repetă anul)
		III	9	Tunisia
5.	Facultatea de Filologie	I	1	Australia (o studentă care pe parcursul anului se retrage de la studii pentru că a născut)
		II	18	Vietnam
6.	Facultatea de Drept	I	12	Gabon, Yemen, Siria, Zair (refugiat politic în Sudan)
		II	2	Angola, Germania
		III	1	Congo
		IV	2	Mozambic, Yemen (repetă anul)

²⁷⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Studenți Străini 1976/77, doc. Ministerul Educației și Învățământului, 13/06/1977, Tabel nominal cu studenți străini aflați la studii în RSR la Universitatea Cluj-Napoca, an univ. 76/77, f. 1-24.

²⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți străini 1976-1977, doc. Lista studenților străini de la diferite facultăți, anii I-IV, în anul universitar 1976/1977, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Rectoratul, Secretariatul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

Nr. crit.	Facultate	An de studiu	Nr. studenți	Țara de origine
7.	Facultatea de Științe Economice	I	20	Rep. Centrafricană, Congo, Egipt, Gabon, Iordania, Irak, Liberia, Peru, Rwanda, Sudan, Vietnam, Volta Superioară (Burkina Faso), Yemen
		II	9	Rep. Centrafricană, Congo, Ecuador, Venezuela, Volta Superioară (Burkina Faso), Yemen
		III	12	Rep. Centrafricană, Vietnam, Zair
		IV	12	Vietnam, Zair
	Total		158	

Distribuția pe țări a acestor studenți a relevat interesul manifestat de aceștia pentru anumite domenii.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, înmatriculați în anii I-IV, anul academic 1976-1977 – după țările de proveniență²⁷⁹

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Facultatea
1.	Angola	1	Facultatea de Drept
2.	Australia	1	Facultatea de Filologie
3.	Bolivia	1	Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Filozofie
4.	Republica Centrafricană	7	Facultatea de Științe Economice
5.	Columbia	3	Facultatea de Istorie-Filozofie Facultatea de Matematică
6.	Congo	6	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Educație fizică) Facultatea de Științe Economice Facultatea de Drept
7.	Costa Rica	2	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie) Facultatea de Matematică
8.	Ecuador	4	Facultatea de Științe Economice Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie)
9.	Egipt	1	Facultatea de Științe Economice
10.	Gabon	12	Facultatea de Drept Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie) Facultatea de Științe Economice
11.	Grecia	4	Facultatea de Chimie Facultatea de Biologie-Geografie (Secția Biologie)

²⁷⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Lista studenților străini din anii I-IV pe țări, anul universitar 1976-1977*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” (1959-1989)

Nr. crt.	Țara de proveniență	Nr. studenți	Facultatea
12.	R.F. Germană	1	Facultatea de Drept (învățământ fără frecvență)
13.	Guineea	1	Facultatea de Matematică
14.	Guineea Bissau	2	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie) Facultatea de Chimie
15.	Iordania	2	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Educație fizică) Facultatea de Științe Economice
16.	Israel	1	Facultatea de Chimie
17.	Irak	2	Facultatea de Științe Economice Facultatea de Drept
18.	Liberia	1	Facultatea de Științe Economice
19.	Republica Malgașă (Madagascar)	1	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie)
20.	Mali	2	Facultatea de Biologie-Geografie (Secția Biologie)
21.	Mexic	1	Facultatea de Matematică
22.	Mozambic	1	Facultatea de Matematică
23.	Panama	1	Facultatea de Biologie-Geografie (Secția Biologie)
24.	Peru	4	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie) Facultatea de Științe Economice
25.	Rwanda	1	Facultatea de Științe Economice
26.	Siria	3	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Educație fizică) Facultatea de Drept
27.	Sudan	1	Facultatea de Științe Economice
28.	Tunisia	24	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Educație fizică)
29.	Venezuela	8	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secțiile: Educație fizică, Filozofie, Psihologie) Facultatea de Chimie Facultatea de Biologie-Geografie
30.	Vietnam	45	Facultatea de Științe Economice Facultatea de Filologie Facultatea de Biologie-Geografie
31.	Volta Superioară (Burkina Faso)	2	Facultatea de Științe Economice
32.	Yemen	9	Facultatea de Istorie-Filozofie (Secția Psihologie) Facultatea de Drept Facultatea de Științe Economice Facultatea de Biologie-Geografie (Secția Biologie)
33.	Zair	3	Facultatea de Științe Economice Facultatea de Drept
	Total	158	

Cifra de școlarizare a studenților străini prezenți la Facultatea de Istorie-Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai”, menționată în raportul oficial din luna iunie 1976, s-a regăsit într-o oarecare măsură și în informarea trimisă de secretariatul acestei facultăți în ianuarie 1977. În acel moment, au fost înregistrați 48 de studenți străini la trei secții ale facultății: 34, la Educație fizică, 12, la Psihologie, și 2, la Filozofie, cu unul mai mult, așadar, decât numărul consemnat în vara acelui an, în raportul ministerial. Este foarte probabil ca acel student care nu s-a regăsit la finalul anului universitar în catalogul de la Istorie-Filozofie, să se fi transferat în alt centru universitar sau să se fi retras de la studii. Dintre cei înmatriculați la secția de Educație fizică, au reușit să promoveze toate examenele doar 14, materiile care au creat probleme la promovare pentru cei mai mulți fiind handbalul și fiziologia²⁸⁰.

O altă dovadă care atestă că numărul studenților străini a variat mult în statisticile întocmite de Rectorat și de secretariatul Facultății de Filologie, o regăsim în raportul întocmit de Cornel Căpușan la 15 ianuarie 1976. Într-o notă informativă internă, acesta a sintetizat informațiile privind tinerii străini veniți la studii la Universitatea clujeană, în perioada 1974-1977. Cifrele avansate de Cornel Căpușan nu s-au regăsit în niciuna dintre situațiile întocmite de Rectorat pentru această perioadă. Conform datelor sale, numărul studenților străini a crescut treptat în acei ani universitari. Dacă în 1974/1975 au fost 52 de studenți în anii I-IV, în următorul an universitar au fost 103, iar în 1976/1977 cifra a ajuns la 169 de studenți. Aceeași creștere a putut fi remarcată cu referire la cei repartizați la instituția clujeană pentru anul pregătitor. De la 405 câți au fost înregistrați în 1974/1975, s-a ajuns la 436 în 1975/1976 și la 491 înainte de prima sesiune a anului 1976/1977²⁸¹. Dacă ne raportăm însă la informația care apare în *Anuarul Universității* pe anul 1976-1977, care dă un total de 672 studenți

²⁸⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Informare privind studenții străini de la Facultatea de Istorie-Filozofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, datată 14 ianuarie 1977*, f. 1-2.

²⁸¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți străini 1976-1977*, doc. *Notă informativă, datată 15 ianuarie 1976*.

străini²⁸², rezultă că în anul pregătitor au fost 514, iar în ceilalți ani de studiu, 158, așa cum s-a putut observa și din statisticile amintite mai sus.

Procentajul tinerilor străini, prezenți în Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1976/1977, a fost unul destul de mic, doar 5,78% din totalul studenților școlarizați (11.633)²⁸³. Dacă ne raportăm însă la situația anterioară, când procentul acestora se situa în jurul valorii de 1%, proporția lor era mare în acel an.

La finalul anului universitar 1976/1977, însă, mulți tineri din Vietnam s-au întors acasă, ca urmare a finalizării studiilor. În acest sens, Rectoratul Universității clujene a solicitat, la 8 septembrie 1977, Agenției de Voiaj CFR din localitate, să rezerve 10 bilete pe ruta București – Moscova – Hanoi, pentru studenții vietnamezi absolvenți ai Facultății de Științe Economice, care se întorceau definitiv în țară. Costul билетelor și al bagajelor acestora nu a fost deloc de neglijat, dacă luăm în calcul costul unui bilet pe ruta Cluj-Napoca – Hanoi (prin URSS și Mongolia), care la acea dată era de 1.072 lei²⁸⁴. Ei urmau să plece la 17 septembrie 1977 din București²⁸⁵.

În pofida plecării studenților vietnamezi, numărul tinerilor veniți la studii în Cluj-Napoca a crescut. În acel context, în primăvara anului 1977, conducerea Universității „Babeș-Bolyai” a înaintat Ministerului Educației și Învățământului un memoriu în care a subliniat dificultățile întâmpinate în școlarizarea celor veniți din alte țări²⁸⁶. Cel mai frecvent invocate au fost insuficiența spațiului de învățământ, a sălilor de curs și a sălilor de lectură. Dând câteva exemple concrete, Rectoratul a urmărit să sensibilizeze autoritățile centrale, ca de pildă evocând situația de la Educație fizică, unde s-a ajuns ca unele cursuri să nu se poată ține din cauza numărului mare de

²⁸² „Scurt istoric al Universității”, în vol. *Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, 1976-1977*, Cluj-Napoca, 1977, p. 5.

²⁸³ *Ibidem*.

²⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat 5.197, 26.06.1977, către Agenția de Voiaj CFR Cluj-Napoca*.

²⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1966-1969*, dosar *Studenți vietnamezi 1969-1977*, doc. *Adresă Rectorat 7.121, 08.08.1977, către Agenția de Voiaj CFR, loco*.

²⁸⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, *Ordine MEI, Corespondență MEI*, doc. *Memoriul Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” adresat Ministerul Educației și Învățământului și datat 22 aprilie 1977*.

studenți. Se dovedise a fi chiar imposibil să se asigure minimumul de săli de curs pentru ei. În plus, problema era și mai neplăcută în ceea ce privește spațiile de cazare, devenite insuficiente. În pofida faptului că a fost dat în folosință un nou cămin, doar 72% dintre studenți au putut fi cazați, ceea ce a generat situații complicate. Studenții români și cei străini au ajuns să concureze pe aceleași locuri de cazare și, în cazuri extreme, au ajuns să fie distribuiți câte cinci, chiar șase studenți într-o cameră, ceea ce a dus la crearea unor condiții improprii de conviețuire și chiar de igienă. Confruntat cu această situație neplăcută în privința capacității de cazare, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a fost nevoit, în acea perioadă, să cedeze un cămin studentesc (VII) din Complexul „Hașdeu” Institutului Medico-Farmaceutic, ceea ce a generat o situație și mai dificilă. Tonul sumbru în care a fost creionat tabloul prezenței numeroase a studenților în orașul de pe Someș a fost accentuat și de prezentarea câtorva detalii referitoare la aglomerația din urbe, provocată tocmai de această suprapopulare. Toate aceste argumente au fost folosite de administrația centrală a Universității clujene pentru a solicita ministerului să-i repartizeze pentru anul universitar următor cel mult 350-400 de studenți străini, pentru care ar fi putut asigura condiții optime de studiu și de găzduire²⁸⁷.

Dificultățile cu care s-a confruntat în special secția de Educație fizică au revenit pe agenda conducerii Universității „Babeș-Bolyai”. În mai 1977, Rectoratul s-a adresat Ministerului Educației cu rugămintea de a dispune repartizarea la Cluj-Napoca a unui număr maxim de 20 de studenți străini, pentru anul I, la acea specializare²⁸⁸. Argumentele invocate au fost tocmai cele enumerate mai sus: insuficiența spațiului pentru asigurarea desfășurării în condiții adecvate a procesului educațional și capacitatea de cazare deficitară. Un alt motiv adus în discuție a fost neparticiparea la cursuri tocmai pe fondul aglomerării sălilor. Conducerea Universității

²⁸⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. *Memoriul Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” adresat Ministerul Educației și Învățământului și datat 22 aprilie 1977*, f. 2.

²⁸⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. *Adresa Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai” nr. 3.545, din 10.05.1977, către Ministerul Educației și Învățământului*.

sublinia, însă, că această solicitare se referea strict la cei care intrau în anul I, în 1977/1978²⁸⁹.

La Universitatea „Babeș-Bolyai” au studiat de-a lungul timpului și tineri care au figurat în acte ca studenți veniți pe cont propriu valutar național, ceea ce însemna că studiile le erau plătite de autoritățile din țările de apartenență. În general, pentru acești studenți ambasadere plăteau fie semestrial, cum a fost cazul Libiei și al Tunisiei, fie o dată pe an, cum proceda reprezentanța Gabonului²⁹⁰. Nu de puține ori, însă, studenții s-au confruntat cu probleme legate de aceste plăți, găsindu-se în situația în care au ajuns pe punctul de a fi exmatriculați din cauză că nu le fuseseră achitate taxele la timp. Tinerii veniți din Africa s-au confruntat cu astfel de probleme nu numai în România, ci și în Franța sau în Belgia, plata taxelor pentru studii făcându-se cu întârziere și în cele două țări²⁹¹.

Din dorința de a evita excluderea studenților, universitățile românești, împreună cu autoritățile de la București, au dovedit solitudine, încercând să vină în întâmpinarea doleanțelor lor.

O situație sensibilă s-a înregistrat la finalul anului 1976. Studenților din Gabon Ambasada le depunea întreaga sumă la minister, iar, de aici, banii erau transferați la universitățile în care studiau. Această practică a creat, însă, de-a lungul timpului, o serie de dificultăți și a necesitat o comunicare intensă (telefoane, corespondență) între universități și Ministerul Educației și Învățământului. Spre exemplu, în data de 29 decembrie 1976, taxele școlare datorate de studenții bursieri ai statului gabonez pentru anul universitar 1976/1977 nu intraseră în contul Universității „Babeș-Bolyai”. Oficialii gabonezi au făcut transferul, însă banii se aflau la Banca Română de Comerț Exterior din București. Situația

²⁸⁹ *Ibidem*.

²⁹⁰ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Lista nominală a studenților străini pe cont propriu valutar, restanțieri*, Notă, f. 2.

²⁹¹ Jacques Barou, „Les étudiants d'Afrique noire dans les pays de la Communauté”. În: *Hommes et Migrations*, n°1108, Novembre-décembre 1987. „Les étudiants étrangers”. p. 66; doi: <https://doi.org/10.3406/homig.1987.2839>< https://www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2839, accesat la 20 mai 2022.

i-a afectat pe studenți, deoarece, odată cu taxele de școlarizare, se plătea și cazarea și masa. Dar, întrucât viramentul nu s-a făcut către Universitatea clujeană, studenții au avut de suferit. Pentru a veni în sprijinul lor, conducerea instituției a decis ca studenților să li se distribuie cartele pentru hrană, în pofida faptului că banii nu fuseseră primiți, urmând ca sumele respective să fie recuperate ulterior²⁹². Trebuie menționat că gestul a venit la câteva zile după ce Rectoratul a fost vizitat de către ambasadorul Gabonului și de atașatul cultural al acestei țări. Tema principală de discuție, pe agenda acestei întâlniri, a fost tocmai școlarizarea tinerilor gabonezi în centrul universitar Cluj-Napoca²⁹³.

Întârzierea plății taxelor de studii, din diferite motive, unele ținând de studenți, altele de diferitele instituții implicate în susținerea acestor cetățeni străini la studii în institutele și în universitățile din România, a reprezentat, de altfel, o chestiune care a revenit frecvent. De aceea, spre sfârșitul anului universitar 1977/1978, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini din Ministerul Educației și Învățământului a venit cu o serie de propuneri de evitare a unor astfel de situații²⁹⁴. Din datele trimise de minister rezulta că la acea dată se aflau în România la studii pe cont propriu, cu plata în valută, 5.538 de cetățeni străini, dintre care 15-20% aveau restante la plata taxelor de studii și nu au fost lăsați de către instituțiile de învățământ superior la care se pregăteau să intre în examenele din sesiunea de vară. În majoritatea cazurilor, plata nu s-a făcut la timp din cauza transmiterii cu întârziere a sumelor prin sistemul bancar internațional. Din cauza procedurii complicat de efectuare a transferului interbancar, sumele aferente taxelor de studii erau înregistrate cu întârziere la Banca Română de Comerț Exterior. În aceste cazuri, studenții nu aveau

²⁹² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Adresă Rectorat nr. 11.476, din 29 dec. 1976, către Contab., Social*.

²⁹³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Oaspeți străini 1976*, doc. *Oaspeți străini primiți la Universitate în perioada 1-20 dec. 1976*.

²⁹⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEL, Corespondență MEL*, doc. *Propunerile Oficiului pentru Relații Externe și Studenți Străini din Ministerul Educației și Învățământului nr. 43.903, din 2 iunie 1978, transmise Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”*.

nicio vină. De asemenea, unele state precum Nigeria și Gabon, care aveau bursieri în țara noastră, sau altele care au garantat bursele unor studenți, precum Sudan și Iordania, au insistat ca studenții să fie primiți în examenele din sesiunea proximală, pentru că sumele urmau să ajungă la universități într-un timp scurt. În plus, nesuținerea examenelor în sesiunea normală crea dificultăți atât instituțiilor de învățământ superior, cât și studenților direct vizați, mai ales în ceea ce privește programarea examenelor pentru sesiunea din toamnă.

Din aceste considerente, Ministerul Educației și Învățământului a cerut să fie aprobată intrarea la examenele din sesiune a studenților străini restanțieri la plata taxelor de studii, în următoarele condiții: a) pe baza unor cereri/angajamente prin care să se precizeze data până la care erau plătite taxele restante (termenul-limită nu putea depăși data de început a noului an universitar); b) instituțiile de învățământ superior să nu elibereze diplome absolvenților, până ce aceștia nu ajungeau la zi cu plata tuturor taxelor; c) universitățile sau institutele să nu elibereze niciun act din dosarul studenților restanțieri, până nu primeau sumele restante. În același context, erau reiterate unele prevederi ale Decretului nr. 80/1977, conform cărora studenții nu puteau fi înscriși în noul an universitar dacă nu aveau plătite taxele de școlarizare cu trei luni înainte²⁹⁵.

Situația studenților străini a fost, astfel, atent monitorizată atât de Ministerul Educației, cât și de ambasadele țărilor de proveniență. De regulă, după sesiunea de restanțe din toamnă și înaintea începerii noului an universitar, instituțiile de învățământ superior trimiteau situații cu studenții străini la minister, iar, de aici, se trimiteau mai departe, la ambasade. Nu de puține ori, reprezentanțele diplomatice ale unor state în România au făcut presiuni pentru a primi cât mai repede rezultatele la învățătură ale cetățenilor lor, în ideea de avea situația clară a celor care rămâneau pe mai departe la studii în România, a celor care se întorceau, dar și a motivelor pentru care tinerii nu promovaseră examenele. Detaliile solicitate de oficialii ministeriali aveau în vedere chiar și numărul

²⁹⁵ *Ibidem*.

absențelor motivate sau nemotivate ale fiecărui student străin și măsurile punitive, în cazul în care acestea au existat²⁹⁶.

De asemenea, ambasadetele s-au implicat activ în organizarea, într-un mod cât mai eficient, a întoarcerii acasă a absolvenților veniți din țările pe care le reprezentau. Un exemplu concludent a fost cel al Ambasadei Republicii Congo de la București, care a încheiat, la sfârșitul lunii iulie 1978, un acord cu Ministerul Educației și Învățământului²⁹⁷, în baza căruia instituțiile de învățământ superior la care învățau cetățeni din acest stat trebuiau să înmâneze unui reprezentant al ambasadei diplomele absolvenților și biletele de călătorie pentru întoarcerea acestora în patrie. Tinerii urmau să intre ulterior în posesia acestor documente. Pentru a se implementa acest acord, Ministerul Educației și Învățământului a cerut instituțiilor de învățământ superior din subordine să ia măsurile necesare ca diplomele absolvenților congolezi să fie prompt completate și semnate de către ei, iar biletele de avion să fie achiziționate din timp. De asemenea, s-a mai solicitat ca ministerul să fie informat imediat în cazul în care studenții s-ar fi împotrivit acestei proceduri sau ar fi refuzat să semneze actele de finalizare a studiilor.

Ambasada Republicii Gabon a dovedit o implicare susținută și sistematică în activitatea tinerilor din această țară, veniți la studii în România, și a intervenit chiar și în situații mai deosebite, precum retragerea și trimiterea acasă a unor studenți. Un episod de acest fel s-a consumat în data de 16 decembrie 1976, când un student gabonez, înscris în anul I la Facultatea de Drept, a fost informat că nu mai era autorizat să studieze în România²⁹⁸. El a fost chiar avertizat de oficialii din ambasadă că trebuia să părăsească teritoriul României până în 22 decembrie 1976.

²⁹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini, nr. 54.992, din 18 octombrie 1977, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

²⁹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului, nr. 7.853, din 28 iulie 1978, către conducerea Universității Babeș-Bolyai.

²⁹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. Ambassade de la République Gabonaise en Roumanie, Bucarest, le 16 Décembre 1976, a Monsieur le Chef du Service „Etudiants Etrangers”.

Situații similare s-au înregistrat și la alte ambasade. Reprezentanții diverselor state au informat universitățile despre retragerea definitivă a unor studenți, indiferent de anul de studii în care se aflau. Deși bursieri ai statului român, tinerii erau obligați să facă acest pas. Astfel de solicitări au fost trimise mai ales de Ambasada Vietnamului, în perioada 1977-1978²⁹⁹. În cele mai fericite cazuri, ambasada a revenit asupra deciziei și le-a permis studenților să-și continue sau să-și finalizeze studiile³⁰⁰. Cazuri cu un asemenea deznodământ au fost însă puține.

Problemele familiale au fost cauza retragerii de la studii pentru o parte a studenților nevoiți să asume o decizie atât de dificilă. Spre exemplu, un student peruan a fost nevoit să-și întrerupă studiile începute la Cluj-Napoca deoarece i se îmbolnăvise tatăl, iar familia i-a cerut să se întoarcă acasă. Înainte de a pleca, studentul și-a manifesta regretul că era nevoit să renunțe „la o bursă oferită atât de generos”, care i-ar fi asigurat o carieră³⁰¹. La fel ca în alte situații, Universitatea a cumpărat biletul de avion, în valoare de 12.656 de lei, pe ruta București – Lima³⁰².

Pe de altă parte, au fost situații în care o ambasadă a intervenit chiar la conducerea instituțiilor de învățământ superior, făcând lobby pentru tinerii veniți din țara respectivă. Un astfel de episod i-a avut ca protagoniști

²⁹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. Adresă Rectorat nr. 2.662, din 18.04.1979, către Direcțiunea Administrativă; doc. Adresă Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 33.646, 11 aprilie 1979, către Universitatea din Cluj-Napoca; doc. *Ambassade de la République Socialiste du Viet-Nam*, nr. 37, București, 15.03.1979, către Facultatea de Științe Economice – Universitatea „Babeș-Bolyai”; doc. Adresă Rectorat nr. 430/20.10.1978 către Facultatea de Științe Economice; doc. *Ambassade de la République Socialiste du Viet-Nam*, nr. 143, București, 2 oct. 1978, către Facultatea de Științe Economice – Universitatea „Babeș-Bolyai”; doc. *Ambassade de la République Socialiste du Viet-Nam*, nr. 53, București, 5 aprilie 1978, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

³⁰⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Studenți străini anul I-V. Portugalia, Sao Tomé și Principe, Siria, Somalia, Sudan...*, doc. Adresă Rectorat 8.188/78, 24.03.1979, către Ministerul Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini.

³⁰¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976*, dosar *An pregătitor 1976/1977 I-R*, doc. *Cererea studentului peruan*.

³⁰² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini, An pregătitor A-Z 1976*, dosar *An pregătitor 1976/1977 I-R*, doc. Adresa Rectoratului UBB nr. 8.850, din 7 decembrie 1976, către Agenția TAROM Externe.

pe studenții libieni, absolvenți ai anului pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”, în 1977. Conform unei decizii a Ambasadei Libiei, adusă la cunoștința Rectoratului în 14 octombrie 1977, acei tineri trebuiau să-și continue studiile la secția de Educație fizică din cadrul instituției clujene. Studenții urmau să fie înscriși, potrivit pregătirii pe care o aveau, direct în anul II, în condițiile studiilor pe cont propriu național, taxele urmând să fie plătite trimestrial de către ambasadă³⁰³.

Provocările tot mai mari cu care s-au confruntat autoritățile centrale de-a lungul timpului, în legătură cu prezența studenților străini în instituțiile de învățământ superior din România, au generat o reacție la nivelul Ministerului Educației și Învățământului. În vederea realizării unei evidențe cât mai exacte, a fost convocată, la 20 aprilie 1977, o ședință de instructaj cu toți secretarii din cadrul instituțiilor de învățământ superior responsabili de situația studenților străini. Perioada a coincis cu primele inițiative de prelucrare pe calculator a fișelor de înscriere a tinerilor veniți din afara granițelor țării. Prin această activitate s-a urmărit facilitarea colectării datelor referitoare la acești studenți și întocmirea statisticilor. Necesitatea utilizării unor astfel de mijloace tehnice a fost cu atât mai stringentă cu cât numărul studenților străini era în creștere constantă, fapt ce aducea după sine o gestionare tot mai dificilă a datelor.

De altfel, în acel moment, în instituțiile de învățământ superior românești se regăseau aproape 11.000 de tineri străini, din care urmau să absolve 600, în anul 1977. Pentru anul universitar 1977/1978 se estimau încă 4.000 de înscrieri. Cifra totală estimată era de aproximativ 15.000 de cetățeni, veniți din toate colțurile lumii să studieze în România³⁰⁴.

Data fiind situația, nu a surprins poziția responsabililor ministeriali, care au cerut secretariatelor să manifeste o mai mare rigurozitate în privința ținerii evidenței studenților străini. Fiecărui student trebuia să i se întocmească, la înscriere, un dosar cu acte standard, cu care trebuia să se

³⁰³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Honduras, Irak, Iran, Iordania, Israel...* 1978, doc. *Notă telefonică*, 14.10.1977.

³⁰⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini An pregătitor 1977-1989*, dosar *Studenți străini 1977/1978*, doc. *Ședința de instructaj de la MEI cu secretarii de la toate rectoratele institutelor de învățământ din țară, în legătură cu evidența studenților străini, București – 20 aprilie 1977*, f. 1.

prezinte apoi la universitatea sau institutul unde a fost repartizat. Dosarul personal al studentului era indicat să se păstreze, până la încheierea studiilor, la secretariatul facultății pe care o urma, iar documentele trebuiau să conțină informații complete despre situația tânărului la acel moment³⁰⁵.

Pe de altă parte, s-a decis ca fișele nominale ale studenților veniți de peste hotare să se păstreze la Rectorat, deoarece pentru această categorie de studenți toate problemele aferente șederii lor în România erau gestionate direct de către conducerea Universității, împreună cu Ministerul Educației și Învățământului, și nu de către decanatul facultății la care erau înscriși³⁰⁶. Aceste fișe au fost împărțite pe categorii, în funcție de tipul de studii: licență, doctorat, specializare sau lectorat. În continuare, în fiecare categorie, cetățenii străini au fost ordonați pe țări, iar, în interiorul țărilor de proveniență, fișele au fost așezate pe facultăți și ani de studii. Recomandările făcute în cadrul ședinței au vizat chiar și modul de păstrare a acestor fișe, în pupitre special concepute.

Instructajul a avut în vedere, de fapt, eficientizarea prelucrării datelor personale ale studenților străini și trasarea clară a etapelor pe care trebuiau să le parcurgă. După sosirea lor în instituția de învățământ la care au fost repartizați, cetățenii străini erau obligați să prezinte dosarele întocmite la minister. Acestea se verificau mai întâi, pentru a vedea dacă sunt complete, apoi erau trimise la facultatea în care urma să se înmatriculeze studenții respectivi. Fișele nominale, alături de adresele de repartiție, așa cum am arătat mai sus, trebuiau oprite la Rectorat³⁰⁷.

Anul 1978 a adus unele complicații în ceea ce privește prezența studenților străini, ca urmare a modificărilor de natură structurală, suferite de cele mai importante universități românești, cele de la București, Iași și Cluj-Napoca³⁰⁸. Astfel, au apărut secții noi, în timp ce altele au fost desființate, așa cum s-a petrecut cu Pedagogia, un exemplu concludent în

³⁰⁵ *Ibidem*, f. 2.

³⁰⁶ *Ibidem*.

³⁰⁷ *Ibidem*, f. 3.

³⁰⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Învățământului superior și Cercetării științifice, nr. 46.030, iulie 1977, către Universitatea „Babeș-Bolyai”.

acest sens. La nivel național, în deceniul opt al secolului XX, au fost închise 65 de departamente de pedagogie din instituțiile de învățământ superior, rămânând funcțională o singură secție în toată țara³⁰⁹, la Universitatea București. Acest fenomen s-a produs pe fondul industrializării accentuate, tendința fiind aceea de reducere drastică a locurilor la toate specializările care nu aveau legătură directă cu industria³¹⁰; în zona universitară aceasta a mai presupus desființarea unor catedre. Astfel, la Universitatea „Babeș-Bolyai” au fost organizate specializări, precum Istorie-Filozofie (4 ani), Filozofie-Istorie (4 ani), Tehnologie chimică organică (5 ani), Tehnologie chimică anorganică (5 ani), Chimie-Fizică (4 ani), Inginerie geologică și geofizică (5 ani), Geografie-Limbă străină (4 ani). Au dispărut din schema de învățământ Tehnologia chimică anorganică (3 ani), Chimia (4+1 ani), Filozofia (4 ani), Istoria (4 ani), Geologia (5 ani), Geografia (4 ani), ca specializări singulare³¹¹.

De asemenea, au existat specializări care, în anul universitar 1977/1978, n-au mai organizat examene de admitere, așa cum s-a întâmplat cu secțiile: Limba și literatura română - o Limbă străină (fără frecvență), Limba și literatura germană - Limba română sau a doua limbă străină, Educația fizică. La profilurile Filozofie și Istorie, începând din anul universitar 1977/1978, nu s-a mai organizat forma de învățământ fără frecvență.

Studentii care au încheiat anul I la specializarea Geologie au fost transferați la Inginerie geologică și geofizică, iar cei din anii II-IV de la această specializare au studiat după planuri de tranziție la Inginerie

³⁰⁹ Bogdan Florian, „Exploring the Communist Higher Education System. Contribution towards a Theoretical Framework”, în *International Review of Social Research*, Volume 4, Issue 2, 2014, p. 14, https://www.academia.edu/10950953/Exploring_the_Communist_Higher_Education_System?email_work_card=view-paper, accesat la 15 mai 2022.

³¹⁰ Dinu C. Giurescu, *Învățământul în România între anii 1948 și 1989. Disertație susținută cu ocazia ceremoniei de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova*, 22 noiembrie 2001, p. 23, https://www.ucv.ro/pdf/international/informatii_generale/doctor_honoris/68.pdf, accesat la 22 iulie 2022.

³¹¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Direcția Învățământului superior și Cercetării științifice, nr. 46.030, iulie 1977, către Universitatea „Babeș-Bolyai”, f. 1.

geologică și geofizică, în timp ce studenții din anul V, fiind în ultimul an, au studiat după planul de învățământ existent la Geologie. La examenul de admitere la Inginerie geologică și geofizică s-au susținut probe scrise din algebră și elemente de analiză matematică, geometrie plană și în spațiu, trigonometrie sau, la alegere, chimie anorganică, fizică (mecanică, fizică moleculară și căldură, electricitate) sau geografie fizică și elemente de geologie, sau biologie generală și zoologie (fără capitolele privind încrengătura vertebratelor). În anul academic 1977/1978, pentru a da admitere la Inginerie geologică și geofizică, s-au putut înscrie, în mod excepțional, și absolvenții de secții umaniste de la liceele de cultură generală, care n-au efectuat stagiul în producție de minimum un an³¹².

În cazul specializării Istorie, altă secție propusă pentru desființare, studenții admiși în anul I de studiu, în 1976/1977, au fost trecuți la noua specializare, Istorie-Filozofie, iar cei de la Filozofie au fost transferați la Filozofie-Istorie. Studenții din anii II-IV au continuat într-un sistem de tranziție, fie pentru specializarea Istorie-Filozofie, fie pentru Filozofie-Istorie. Disciplinele de admitere la Istorie-Filozofie au fost: Istoria României, Istoria universală modernă și contemporană sau, la alegere, Geografia României. La specializarea Filozofie-Istorie au fost susținute probe scrise din Filozofie, Psihologie sau, la alegere, Economie politică³¹³. În schimb, studenții din anul I de la secția de Educație fizică, 20 la număr, și-au putut continua studiile în sistemul în care au început.

De schimbările și reorganizările acestei perioade n-au fost scutiți nici studenții de la specializarea Geografie. Cei care se aflau în anul I treceau, din anul II, la specializarea Geografie - o Limbă străină, cei din anii II au urmat planurile de tranziție, iar cei din anii III-IV au terminat după planurile vechii specializări Geografie. Concursul de admitere pentru anul 1977/1978 nu s-a modificat la noua specializare Geografie - o Limbă străină, rămânând valabilă tematica de la admiterea din anul precedent³¹⁴.

³¹² *Ibidem*, f. 2.

³¹³ *Ibidem*.

³¹⁴ *Ibidem*, f. 3.

În cazul Chimiei, o altă specializare aflată pe punctul de a fi desființată, studenții aflați în anul I treceau din anul II de studii la Chimie-Fizică, iar cei din anii II-IV funcționau într-un sistem de tranziție la specializarea Chimie-Fizică.

În pofida acestor schimbări, la începutul anului universitar 1977/1978 studenții străini care au frecventat cursurile anilor I-IV din cadrul unei facultăți au reprezentat un procent de 4,84% din totalul studenților înscriși la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Astfel, din cei 5.242 de studenți, 254 erau străini. Cei mai mulți au optat pentru Științe Economice (65) și pentru Educație Fizică (65)³¹⁵.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, 24 septembrie 1977.

Distribuția pe facultăți

Facultate	Nr. studenți
Facultatea de Educație Fizică	65
Facultatea de Științe Economice	65
Facultatea de Biologie, Geografie, Geologie	30
Facultatea de Drept	27
Facultatea de Filologie	25
Facultatea de Istorie Filozofie	17
Facultatea de Matematică	14
Facultatea de Tehnologie Chimică	9
Facultatea de Fizică	2
Total	254

Situația s-a schimbat însă după numai două luni. Conform unor statistici trimise Rectoratului de către secretariatele facultăților, la 25, 26 și 28 noiembrie 1977, au fost înregistrați, la Facultatea de Tehnologie Chimică, 8 studenți și 2 doctoranzi, la Facultatea de Drept, 25 de studenți și 1 doctorand, la Facultatea de Matematică, 15 studenți, la Facultatea de Fizică,

³¹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Numărul studenților 1977/1978*, doc. *Numărul studenților 1977/1978, Centralizator – curs de zi*; doc. *Numărul studenților 1977/1978 – Facultatea de Matematică*; doc. *Numărul studenților 1977/1978 – Facultatea de Fizică*; doc. *Numărul studenților 1977/1978 – Facultatea de Tehnologie Chimică*.

2 studenți și 2 doctoranzi, la Facultatea de Biologie, Geografie, Geologie, 25 de studenți, 4 doctoranzi și 1 tânăr venit la specializare, iar la Facultatea de Științe Economice au fost 70³¹⁶. Astfel, conform noii situații, numărul studenților a fost de 145, mult mai mic decât cel anterior. Cifrele s-au modificat, iarăși, câteva luni mai târziu. În 19 februarie 1978, Rectoratul a întocmit un nou raport, conform căruia, la acel moment, erau în Universitate 605 tineri străini în anul pregătitor, iar alți 263 erau în diferiți ani de studii (I-V)³¹⁷. Ulterior, într-o statistică despre „Situația cetățenilor străini aflați în Universitate în anii 1977/78”, apăreau 887 de tineri în total. Dintre aceștia, 859 erau studenți, aici fiind incluși și cei din anul pregătitor, 11 doctoranzi, 11 veniseră la specializare, iar 6 aveau statut de lectori. Au beneficiat de burse 485, iar 338 au studiat pe cont propriu valutar personal, 31, pe cont propriu valutar național (bursă acordată de statul din care proveneau), respectiv 5, pe cont propriu nevalutar (tinerii veniți din statele comuniste din vecinătate)³¹⁸. Potrivit unui nou raport, întocmit la finalul anului universitar, la acel moment erau 256 de studenți care frecventau cursurile anilor I-V, așa cum se poate remarca și din tabelul de mai jos.

³¹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978, doc. Facultatea de Tehnologie Chimică, Tabel nominal cu studenții și doctoranzii străini, an univ. 1977/78; doc. Facultatea de Drept, Tabel nominal cu studenții străini din anul univ. 1977/78; doc. Facultatea de Matematică, Lista studenților străini; doc. Facultatea de Fizică, nr. 361/1977, către Rectoratul Universității; doc. Facultatea de Biologie, Geografie, Geologie, Tabel nominal cu studenții străini în anul universitar 1977-1978 și Situația privind doctoranzii și persoanele venite la specializare în anul univ. 1977-1978; doc. Facultatea de Științe Economice, Lista nominală cu studenții străini înscriși în anul universitar 1977/1978.

³¹⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți Străini. Conflicte – Sancțiuni 1977/1978, doc. Ministerul Educației și Învățământului, 19/02/78, Tabel nominal cu lectorii străini aflați în RSR la Universitatea din Cluj-Napoca; doc. Tabel nominal cu doctoranzii aflați la studii în RSR la Universitatea Cluj-Napoca; doc. Tabel nominal cu străinii aflați la studii în RSR la Universitatea Cluj-Napoca; doc. Tabel nominal cu studenții străini aflați la studii în RSR la Universitatea Cluj-Napoca.

³¹⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1975-1978, dosar Studenți străini anii I-V, doc. Situația cetățenilor străini aflați în Universitate în anii 1977/78 și 1978/79.

*Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” (anii I-V, doctoranzi, specializare),
anul academic 1977/1978³¹⁹*

Țară	Nr. studenți	Nr. doctoranzi	Nr. celor veniți la specializare	Total
Angola	1			1
Bolivia	1			1
Imperiul Centrafrican (azi Republica Centrafricană)	10			10
Coasta de Fildeș	1			1
Columbia	4			4
Congo	8			8
Costa Rica	4			4
Ecuador	6			6
Egipt	2	4		6
Franța			1	1
Gabon	30			30
Republica Federală Germană	1		1	2
Grecia	47			47
Guatemala	1			1
Guinea	7			7
Guinea Bissau	3			3
Iordania	3	1		4
Israel	1			1
Irak	4	1		5
Iran	1			1
Italia	1			1
Kuweit	1			1
Libia	6			6
Republica Malgașă (Madagascar)	1			1
Mali	2			2
Pakistan		2		2
Panama	3			3
Peru	7			7
Portugalia	4			4
Sao Tomé și Príncipe	1			1
Siria	6			6
SUA			8	8
Sudan	5			5
Suedia	1			1
Tanzania	1			1
Togo	2			2

³¹⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Studenți străini, anii I-V, doctoranzi, specializare, 1977-1978*.

Țară	Nr. studenți	Nr. doctoranzi	Nr. celor veniți la specializare	Total
Tunisia	17			17
Ungaria	1			1
Venezuela	9			9
Vietnam	39	1		40
Volta Superioară (Burkina Faso)	3			3
Yemen	8			8
Zair	3			3
Total	256	9	10	275

În sesiunea din iunie-iulie 1978 s-au prezentat la examene 246 din totalul celor 275 de studenți străini, din care 134 au fost integraliști. Majoritatea, 93 la număr, au obținut medii între 7 și 8.99, alți 9 au avut medii cuprinse între 5 și 5.99, iar pentru alți 17 mediile s-au situat între 6 și 6.99. Pe de altă parte, numai 15 tineri au reușit să obțină medii între 9 și 10. În cazul celor nepromovați (restanțieri), marea lor majoritate (45 în total) au rămas cu un examen restant. În schimb, 37 de studenți au rămas cu câte două examene restante, 24, cu 3 examene, iar alți 3 au fost propuși spre exmatriculare. Au fost înregistrați, de asemenea, 8 studenți cu situația școlară neîncheiată, fie din cauză că nu s-au prezentat la examene, fie pentru că, din diferite motive, și le-au amânat³²⁰.

Numărul bursierilor statului român care au absolvit anul pregătitor 1977/1978 la Universitatea „Babeș-Bolyai” și au fost repartizați în anul I, tot aici, s-a ridicat la 38. Țările de proveniență ale acestor studenți erau: Africa Centrală, Cipru, Coasta de Fildeș, Congo, Costa Rica, Etiopia, Grecia, Guineea, Iordania, Republica Malgașă (Madagascar), Senegal, Siria, SUA, Togo, Tunisia, Venezuela, Vietnam și Yemen. După cum rezultă din documentația studiată, bursele primite de aceștia au fost acordate de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, care i-a susținut financiar pe tinerii din Grecia și din Madagascar, precum și de Asociația „România”.

³²⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. *Statistica cu rezultatele studenților din anii I-V – sesiunea iunie-iulie 1978*.

Aceasta din urmă a finanțat studiile a două studente venite din Statele Unite, care, după nume, aveau o ascendență românească³²¹.

Pe de altă parte, absolvenții anului pregătitor 1977/1978 veniți pe cont propriu să studieze la Universitatea „Babeș-Bolyai”, repartizați, în continuare, în anul I, tot aici, erau în număr de 72, din care 62, cetățeni greci. Alții veneau din țări precum: Anglia, Cipru, Gabon, Irak, Libia, Nigeria și Zair. Specializările alese au variat de la educație fizică la istorie și filozofie, geologie, matematică sau economie industrială³²².

În ceea ce-i privește pe studenții străini care au absolvit în anul universitar 1977/1978, dar n-au reușit să susțină sau n-au promovat examenul de diplomă (licență), Ministerul Educației și Învățământului a dispus organizarea unei sesiuni speciale pentru ei, în perioada 15-25 noiembrie 1978³²³. Important de menționat este că studenții din această categorie, bursieri ai statului român, au beneficiat în continuare de bursă până la data de 30 noiembrie 1978. Pe de altă parte, cei care studiaseră pe cont propriu au trebuit să plătească pentru întreaga perioadă (iulie - 30 noiembrie 1978) taxele de studii la tariful în vigoare la acea dată. Pentru a veni în sprijinul lor, ministerul a solicitat ca profesorii să le fie aproape și să-i îndrume în vederea încheierii la timp a lucrărilor de licență, spre a putea fi susținute. S-a stabilit, totodată, ca data de 30 noiembrie să fie termenul-limită până la care absolvenții își puteau încheia toate formalitățile de întoarcere în țara de origine și să părăsească teritoriul României. Pentru a putea fi respectată acea dată, Ministerul Educației a solicitat Universității „Babeș-Bolyai” să se mobilizeze și să le procure

³²¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Tabel nominal cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor în Centrul Universitar Cluj-Napoca, repartizați pentru anul școlar 1977/1978 în anul I de studii la Universitatea din Cluj-Napoca (bursieri ai statului român).

³²² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1976-1978, dosar An pregătitor 1977/1978 – inclusiv repartizarea, doc. Tabel nominal cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor în Centrul Universitar Cluj-Napoca, repartizați pentru anul școlar 1977/1978 în anul I de studii la Universitatea din Cluj-Napoca (pe cont propriu valutar).

³²³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1973-1977, dosar Studenți Străini 1976-1977, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini, nr. 61.191, din 26 octombrie 1978, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

studenților, din timp, biletele de călătorie, respectiv să le asigure transportul bagajelor.

Așa cum rezultă din documentația pe care se sprijină cercetarea de față, a ieșit în evidență, odată cu trecerea anilor, interesul sistematic al autorităților centrale române (Ministerul Educației și Învățământului) de a îmbunătăți condițiile de studiu și oferta de cursuri și de activități extracurriculare pentru cetățenii străini veniți să învețe în România. Ministerul Educației a transmis periodic recomandări în vederea remedierii unor deficiențe semnalate și a îmbunătățirii activităților cu studenții străini. Astfel, în noiembrie 1977 a fost trimisă instituțiilor de învățământ superior o dispoziție³²⁴ în care s-a prevăzut revizuirea componenței colectivelor de cadre didactice implicate în pregătirea acestor studenți și completarea lor cu profesori cu experiență, potriviți pentru activități la această categorie de studenți. Aceste colective trebuiau să întocmească planuri viabile de activități cu cetățenii străini, în toate domeniile de activitate: profesional, cultural-artistic, educativ, dar și în domeniul administrativ. Aceste planuri trebuiau definitive în împreună cu responsabilii pe țări ai studenților străini. S-a recomandat realizarea unei consultări permanente între colectivele de profesori ce desfășurau activități cu studenții străini. Pentru o mai bună coordonare a acestor studenți și, respectiv, o cunoaștere mai temeinică a problemelor acestora, s-a recomandat ca tot ceea ce ținea de studenții străini să se rezolve direct prin decanate, la nivel de facultăți, și prin colectivele de școlarizare a studenților străini, la nivel de institute, toate aceste colective aflându-se sub coordonarea unui prorector.

În același timp, s-au avansat soluții pentru fiecare dintre domeniile de activitate legate de studenții străini. Pentru rezolvarea problemelor legate de educație, s-a cerut ca, până la sfârșitul anului 1978, instituțiile de învățământ superior să le asigure manuale și cursuri tipărite. S-a solicitat, în continuare, întocmirea unui plan de consultații cu acești studenți, plan

³²⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Adresa Ministerului Educației și Învățământului, Cabinetul adjunctului Ministrului, nr. 63.730, din 17 noiembrie 1977, către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”.

care trebuia finalizat în 10 zile de la primirea dispoziției de la minister. Nu în ultimul rând, a fost reluată problema introducerii de cursuri specifice regiunilor geografice din care proveneau studenții, precum: medicină tropicală, parazitologie tropicală etc.

Pentru ca studenții veniți din alte țări să-și poată îmbunătăți cunoștințele de limba română, s-a cerut o atenție specială în predarea acestei discipline, la anii de studiu I-II. Studenții străini trebuiau mobilizați să participe la consultații. Totodată, trebuia să le fie monitorizată prezența la cursurile obligatorii și la cele facultative. Dacă toate condițiile de studiu erau la standarde maxime, atunci trebuia crescută și exigența la examene și se recomanda aplicarea de sancțiuni acolo unde studenții din afara granițelor aveau scăpări, iar acestea trebuiau comunicate Oficiului pentru Relații Externe și Studenți Străini, spre a fi transmise mai departe reprezentanțelor diplomatice ale țărilor de proveniență. Nu în ultimul rând, a fost reiterată ideea că practica de producție trebuia asigurată pentru studenții străini și români deopotrivă, în același timp și loc.

Aceleași condiții trebuiau garantate și în cazul practicii de specialitate. Studenții străini care prezentau deficiențe în cunoașterea limbii române erau obligați să participe la ore suplimentare de limbă, în cadrul practicii. Un exemplu în acest sens este cel al studenților străini de la Facultatea de Matematică, anul II, cărora li s-a impus, în anul universitar 1978/1979, să participe, zilnic, după-amiaza, la consultații de limba română. Cei care aveau examene nepromovate erau obligați să participe la pregătirea specială pentru materiile la care rămăseseră cu restanță, pentru a-și putea trece într-un final aceste examene. De asemenea, a fost organizată zilnic o grupă de meditații la analiză matematică și la algebră, de care a răspuns profesorul Petre Mocanu și lectorul Ioan Purdea. În cazul celor din anul III care nu erau integraliști, s-au organizat câteva ore pentru examenele restante. În schimb, integraliștii au avut posibilitatea de a face practica propriu-zisă la Centrul de Calcul Electronic al Universității³²⁵.

³²⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1973-1977*, dosar *Studenți Străini 1976-1977*, Ordine MEI, Corespondență MEI, doc. Programul de activitate nr. 160/1978, pentru studenții străini pe perioada practicii, 2-15 octombrie 1978, la Facultatea de Matematică a Universității „Babeș-Bolyai”.

Pentru următorul an universitar, 1978/1979, a fost aprobată, la nivel național, primirea la studii a unui număr de 4.447 de cetățeni străini. Dintre aceștia, 1.688 veneau cu bursă oferită de statul român, 2.377, pe cont propriu valutar, și 382, pe cont propriu nevalutar³²⁶. Din numărul total aprobat, au sosit însă la studii 3.777, după cum urmează: „1.395 ca bursieri ai statului român (cu 293 mai puțin decât numărul de burse acordate), 2.212 pe cont propriu valutar (cu 165 mai puțin față de numărul aprobat) și 170 pe cont propriu nevalutar (cu 212 mai puțin decât s-a aprobat)”. Din cei 16.316 cetățeni străini aflați la studii în România, în anul 1978/1979, „3.238 au fost în anul pregătitor, iar ceilalți, 13.078, în diverși ani de studii”. În învățământul tehnic erau înmatriculați 4.557 studenți, în învățământul medical, 5.461, în învățământul universitar, 1.519, în învățământul economic, 578, în învățământul agronomic, 460, în învățământul de arhitectură, 324, în învățământul artistic, 89 și în învățământul cu profil de educație fizică și sport, 90. În ultimul an de studii, la nivel național a fost înregistrat un număr de 1.243 studenți străini. Așadar, numărul studenților străini care urmau să-și continue studiile în anul 1979/1980 a fost de 15.073 persoane³²⁷.

O imagine sugestivă pentru datele contradictorii privind cifrele studenților străini prezenți în Universitatea „Babeș-Bolyai” într-un an universitar o oferă documentele referitoare la anul universitar 1978/1979. O primă situație despre prezența acestora în instituție a fost întocmită la 15 decembrie 1978, cu mențiunea expresă a celor care au întocmit-o că datele înscrise urmau să se schimbe „prin sosirea unui număr de aproximativ încă 200 studenți, doctoranzi, specializanți în anul pregătitor, cf. cifrei de școlarizare anunțate: 750”³²⁸. Au fost, astfel, la acea dată, 864 de studenți, inclusiv cei din anul pregătitor, alături de 36 de doctoranzi și de 24 de tineri

³²⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Varia. Ad acta. Studenți străini*, doc. *Ministerul Comerțului Exterior al Cooperării Economice Internaționale, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației și Învățământului, Propuneri privind primirea la studii în Republica Socialistă România a cetățenilor străini, în anul universitar 1979/1980.*

³²⁷ *Ibidem.*

³²⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Situația cetățenilor străini aflați în Universitate în anii 1977/78 și 1978/79.*

veniți la specializare, în total, 924. Alături de aceștia, mai figurau 7 lectori străini. Dintre studenți, 401 aveau burse, 422 veniseră pe cont propriu valutar personal, 35, pe cont propriu valutar național și 6, pe cont propriu nevalutar. Aceste cifre nu s-au regăsit însă și în celelalte rapoarte referitoare la anul universitar respectiv. Rectoratul a mai întocmit situații în alte trei luni consecutive, respectiv în ianuarie, februarie și martie 1979, pe care le-a trimis Oficiului pentru Relații Externe și Studenți Străini. Cele trei rapoarte au înregistrat cifre diferite. La 25 ianuarie 1979, Universitatea „Babeș-Bolyai” a informat autoritățile superioare că, la acel moment, se aflau în instituție 934 de cetățeni străini, dintre care, în anul pregătitor, erau înscriși 550 de tineri (1 elev, 514 studenți, 24 doctoranzi, 11 persoane venite la specializare). La cele 8 facultăți au fost înregistrați, în această statistică, 384 cetățeni străini, dintre care, 352 erau studenți, 16, doctoranzi și 9, veniți la specializare³²⁹.

Studenți străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, 25 ianuarie 1979³³⁰

Facultăți	Nr. studenți	Nr. doctoranzi	Nr. tineri veniți la specializare	Nr. total
Facultatea de Matematică	20	2		22
Facultatea de Fizică	8	3		11
Facultatea de Chimie	11	3		14
Facultatea de Biologie, Geografie, Geologie	40	4		44
Facultatea de Istorie și Filozofie (inclusiv secția de Psihologie și secția de Educație fizică)	123	1	3	127
Facultatea de Filologie	35		6	41
Facultatea de Drept	26	2		28
Facultatea de Științe Economice	89	1		90
Total	352	16	9	377

O lună mai târziu, la 25 februarie 1979, când a fost trimis un nou raport, acesta conținea alte cifre. Astfel, la acel moment erau înregistrați la

³²⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 ianuarie 1979*; cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 ianuarie 1979*.

³³⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini 1978-1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 ianuarie 1979*.

Universitatea clujeană 993 de studenți străini, din care, 7 erau lectori. Față de raportul anterior a crescut numărul celor înscriși în anul pregătitor, așa cum s-a anticipat inclusiv de către responsabilii care au redactat documentele. De la 550, numărul acestora a crescut la 609 (3 elevi, 571 studenți, 23 doctoranzi, 12 tineri veniți la specializare)³³¹. Situația avea însă o explicație: la începutul lunii februarie 1975, Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost informată de conducerea Universității din Timișoara că mai muți studenți din anul pregătitor urmau să fie transferați în semestrul II din orașul de pe Bega la Cluj-Napoca, în vederea continuării studiilor de specialitate, ca urmare a dispoziției Ministerului Educației și Învățământului. Era vorba, între alții, despre un grup de studenți greci veniți pe cont propriu, care fuseseră repartizați la Timișoara ca urmare a specializării alese (din domeniul tehnic). Ulterior, aceștia s-au răzgândit și și-au exprimat dorința de a urma cursuri la Institutul de Medicină și Farmacie. Din această cauză, potrivit regulamentelor în vigoare, au fost transferați pentru a-și finaliza anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai”³³². De altfel, la acea dată erau deja înscriși la Universitatea clujeană mulți tineri greci, veniți în România la studii în 1978, care și-au exprimat de la început opțiunea pentru specializări precum: medicină generală, stomatologie, farmacie, biochimie, biologie, medicină veterinară, drept, educație fizică, arhitectură, arte plastice, petrol, istorie-filozofie. Numărul celor care studiau deja la una dintre cele 8 facultăți ale universității era de 350 studenți străini, la care se adăugau 16 doctoranzi și alți 11 tineri veniți la specializare.

În statistica realizată la 31 martie 1979, au fost înregistrați mai mulți studenți străini în anul pregătitor – 618 persoane. Numărul total de studenți străini aflați în acel moment în Universitatea „Babeș-Bolyai” era,

³³¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 febr. 1979*.

³³² AUBB, Fond Rectorat, cutia *An Pregătitor (St. Greci) H-P, 1978*, dosar *Studenți greci 1978/1979*, doc. *Adresă Universitatea din Timișoara, An pregătitor studenți străini, 98/22.02.1979, către Universitatea Cluj-Napoca, An pregătitor*; doc. *Rectorat, 2.025, 11.09.1979, Adeverință*; doc. *Adresă Universitatea din Timișoara, An pregătitor studenți străini, 94/21.02.1979, către Universitatea Cluj-Napoca, An pregătitor*.

potrivit noului raport, de 999 persoane. Dintre aceștia, 3 erau elevi, 920, studenți, 29, veniți la specializare, 40, doctoranzi și 7, lectori³³³.

Pe lângă cauzele, deja evidențiate, care explică neconcordanța numărului studenților străini în diverse acte, o alta ar fi că, în momentul întocmirii rapoartelor, nu era cunoscută situația lor exactă. În cazul unor referate, în dreptul numelui unor studenți erau adăugate ulterior comentarii precum „retras temporar” sau „bolnav”. Au mai fost situații în care un tânăr a fost înregistrat ca fiind student în anul II, iar, în comentariul adăugat, era menționat ca doctorand sau student în anul V³³⁴. Inexactitatea informațiilor a generat situații în care cifrele s-au schimbat de la o lună la alta.

Sub aspectul provenienței tinerilor străini ajunși la Universitatea „Babeș-Bolyai” în acel an academic, trebuie spus că un grup important de studenți venea din Gabon. Este vorba de 20 de persoane, ajunse la Cluj ca bursieri ai statului gabonez, pentru fiecare achitându-se taxa de 125 de dolari pe lună, bani care trebuiau depuși la Filiala Cluj a Băncii Naționale. S-a înregistrat o excepție: o studentă pentru care s-a plătit 200 de dolari pe lună. La finalul anului universitar, suma totală a taxelor primite de Universitatea clujeană pentru acești studenți s-a ridicat la 23.370 dolari. Facultățile spre care s-au îndreptat acești tineri erau: Dreptul, Științele Economice, Istorie-Filozofie, Matematică, Filologie și Biologie, Geografie, Geologie³³⁵. De altfel, în România veniseră mai mulți tineri din această țară pe cont propriu valutar național, însă, ca urmare a intervenției Ambasadei Gabonului, 41 au primit burse din partea statului român, începând cu anul academic 1979/1980. La Universitatea din Cluj-Napoca au fost repartizați

³³³ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Rectorat, nr. 1.321/1979, Anexa 1, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 31.03.1979*.

³³⁴ Un exemplu în acest sens este cel al unui student din Costa Rica, care în anul universitar 1977/1978 era trecut pe listă, inițial, ca student la Facultatea de Matematică, în anul II. Ulterior, s-au adăugat două comentarii, unul că studentul era în anul V, iar altul că era doctorand. Vezi AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți Străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978*, doc. *Lista studenților străini de la diferite facultăți. Anii I-IV, 1977/1978*.

³³⁵ AUBB, Fond *Rectorat*, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Rectorat, Tabel nominal al studenților (elevilor) gabonezi care studiază la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, în anul de învățământ 1978/1979, ca bursieri ai statului gabonez*.

numai trei studenți cu o astfel de bursă³³⁶. Pe parcursul anilor, unii studenți au reușit să-și schimbe statutul. Veniți pe cont propriu, ei au obținut, în cele din urmă, burse de la guvernele țărilor de origine. Un astfel de caz a fost cel al unui student din Gabon care, fiind în anul III la Facultatea de Științe Economice din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, a primit bursă din partea statului gabonez pentru anul universitar 1979/1980³³⁷.

Din cauza problemelor generate de lipsa unei evidențe exacte a numărului studenților străini, dar și pentru a veni în sprijinul acestora, s-a decis ca, din acel an universitar, să fie numiți, la nivelul fiecărei facultăți, câte unul sau mai mulți responsabili pentru studenții străini, dar nu din rândul personalului administrativ, ci dintre profesori³³⁸.

Acești responsabili aveau datoria de a supraveghea venirea și plecarea studenților străini și, deopotrivă, de a semnala conducerei Universității problemele cu care se confruntau. Astfel, în momentul în care un student avea nevoie de o adeverință, acest responsabil trebuia să-i prezinte cauza în fața conducerii. Acest fapt facilita în mod semnificativ rezolvarea solicitării respective. Reținem, în acest sens, exemplul unui student din Mozambic, căruia medicul specialist i-a recomandat achiziționarea unei proteze de gambă pentru membrul inferior drept. Rectoratul și-a dat acordul și i-a eliberat adeverința necesară la 5 martie

³³⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Adrese MEI. Evidență studenți 1979, doc. Rectorat, Tabel nominal al studenților (elevilor) gabonezi care studiază la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, în anul de învățământ 1978/1979, ca bursieri ai statului gabonez; cutia Studenți Străini 1975-1978, dosar Studenți Străini anii I-V, 1976-1977, 1977-1978, doc. Situația cetățenilor străini aflați la Universitate în anii 1977/78 și 1978-79.

³³⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1975-1976, dosar Adrese MEI. Evidență studenți 1979, doc. Adresă Oficiul Relații Externe și Studenți Străini nr. 59.178, 16 octombrie 1979, către Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

³³⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini 1978-1980, dosar Studenți străini 1978-1979, doc. Tabel prezentând îndrumătorii didactici ai Facultății de Filologie pe anul universitar 1978/1979; doc. Facultatea de Tehnologie Chimică, Responsabil pe facultate cu studenții străini; doc. Facultatea de Matematică, Lista cadrelor didactice care răspund de studenții străini; doc. Facultatea de Științe Economice, Colectivul de cadre didactice în a căror atenție va intra îndrumarea studenților străini; doc. Facultatea de Istorie-Filozofie, Tabel cu cadrele didactice care se ocupă în mod special de studenții străini; doc. Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, nr. 150/1978, Tabelul cu responsabili de cămin și îndrumătorul studenților cetățeni din alte țări; doc. Facultatea de Fizică, Tabel nominal cuprinzând cadrele didactice de la facultatea noastră care sunt responsabili cu căminele studențești și studenții străini.

1979. În aceeași zi, în numele studentului, Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști a comandat o proteză la Întreprinderea de Produse Ortopedice și Proteze din Cluj-Napoca, pe care a și plătit-o cu 1.000 de lei³³⁹.

Începutul anului universitar 1979/1980 a adus câteva modificări în privința primirii la studii și a școlarizării studenților străini. Mai întâi, la 12 septembrie 1979, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Educației și Învățământului au trimis spre aprobare președintelui Nicolae Ceaușescu un set de propuneri pentru primirea la studii în România a cetățenilor străini, în anul universitar 1979/1980. În ceea ce privește numărul, a fost aprobată cifra de 4.543 de tineri, dintre care 1.688 erau așteptați să vină ca bursieri ai statului român, 2.395, cu plata taxelor școlare în valută și 460, pe cont propriu nevalutar. S-a estimat, astfel, ca numărul cetățenilor străini aflați la studii în România să atingă cifra de 19.000³⁴⁰. După cum se poate observa din situația de mai sus, numărul de locuri oferite studenților străini a înregistrat o ușoară creștere, dar numărul bursei oferite a rămas același, comparativ cu anul anterior. A crescut, în schimb, numărul locurilor destinate tinerilor care doreau să vină la studii în România contra cost, cu plata studiilor asigurată individual, de fiecare persoană direct interesată.

S-a hotărât, de asemenea, ca bursele și locurile la studii pe cont propriu valutar și nevalutar să se acorde prin Ministerul Afacerilor Externe și prin Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, „în funcție de prevederile instrumentelor de colaborare bilaterală, în cadrul acțiunilor de cooperare a țării noastre cu alte state”³⁴¹.

Noile reglementări adoptate la București, referitoare la condițiile de primire a cetățenilor străini la studii, au fost comunicate Universității „Babeș-Bolyai” în 15 octombrie 1979, de către ministrul educației, Aneta Spornic. În acest document au fost incluse informațiile statistice privind

³³⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1978-1980*, dosar *Studenți străini anii I-IV. Honduras, Irak, Iran, Iordania, Israel... 1978*, doc. Rectorat, nr. 430, din 5.03.1979, Adeverință.

³⁴⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1969-1979*, dosar *Varia. Ad acta. Studenți străini*, doc. Ministerul Comerțului Exterior al Cooperării Economice Internaționale, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației și Învățământului, *Propuneri privind primirea la studii în Republica Socialistă România a cetățenilor străini, în anul universitar 1979/1980*.

³⁴¹ *Ibidem*.

prezența străinilor la studii în România. Astfel, în anul de învățământ 1978/1979 s-au aflat în amfiteatrele instituțiilor de învățământ românești 16.316 tineri, veniți din 125 de țări. La licee au fost înscriși 670, în învățământul superior au studiat 14.698, la nivel de doctorat, 727, iar alți 221 au venit pentru specializare. Din totalul străinilor veniți la studii în România, 11.850 (72,62%) erau originari din țări în curs de dezvoltare (4.746 din Africa, 5.575 din Orientul Apropiat, 1.106 din America Latină, 423 din Asia), 1.079 (6,61%), din țări socialiste și 3.387 (20,76%), din țări „capitaliste”. Un număr de 8.290 de tineri (adică 50,80%) erau bursieri ai statului român, alți 7.194 (44,09%) au studiat cu plata taxelor în valută liber convertibilă, iar alți 832 (5,11%), îndeosebi din țările socialiste, pe cont propriu nevalutar³⁴².

Începând cu anul universitar 1979/1980, cei care au venit la studii ca bursieri ai statului român au primit bursele în noile cuanțumuri, iar cei veniți pe cont propriu valutar au trebuit să plătească taxele majorate. Totodată, s-a decis ca bursierii să-și plătească transportul internațional la încheierea sau întreruperea definitivă a studiilor. În același spirit de economie poate fi interpretată și decizia din decembrie 1980, prin care Ministerul Educației și Învățământului a decis ca bursele să se acorde pe durata studiilor și pe încă cel mult un an. De asemenea, studenții care trebuiau să repete erau nevoiți să treacă pe loc nebugetat, așadar, să plătească, la fel ca toți cei veniți pe cont propriu valutar. În cazul în care tinerii nu mai doreau să continue studiile, ei se puteau retrage. Trecerea de pe un loc cu bursă pe unul cu taxă trebuia să se realizeze pe bază de „accept scris și semnat în prezența decanului facultății respective”³⁴³.

Propunerile din 1979 au adus, așadar, modificări importante în legislația referitoare la studenții străini, fiind anulate unele beneficii. Spre exemplu, până atunci, celor care își finalizaseră studiile ori se retrăseseră din motive întemeiate, le era asigurat transportul gratuit până în capitala țării natale. Odată cu noile decizii, acest beneficiu a fost anulat.

³⁴² *Ibidem*.

³⁴³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini. An pregătitor 1980-1982*, dosar *Propuneri de exmatriculări studenți străini. Universitatea Cluj-Napoca. 1980*, doc. *Ministerul Educației și Învățământului, Cabinetul Ministrului, nr. 7531, 12 decembrie 1980, către rector*.

Dacă ne raportăm la cheltuieli, decizia autorităților era explicabilă, în condițiile în care studenții veniți în România la studii proveneau din zone geografice îndepărtate, iar costurile călătoriilor erau tot mai mari. Bugetul alocat acestor deplasări a avut de suferit în anii 1978 și 1979, deoarece mulți studenți și-au terminat studiile și s-au întors în țările lor. Plecărilor acestora au generat cheltuieli considerabile pentru Ministerul Educației. Pentru a avea o imagine asupra fenomenului, reținem câteva exemple. Pentru transportul unui student congolez, care a terminat Facultatea de Drept la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul 1978, s-a plătit suma de 11.340,80 lei, ce reprezenta costul biletului de avion pe ruta București – Brazaville (Congo). Pe durata studiilor în România, acesta a primit dreptul de a călători în Franța pentru anumite analize medicale³⁴⁴. Apoi, pe ruta București – La Paz (Bolivia), via Madrid, Bogota, Lima, un bilet a costat, în mai 1978, 14.704 lei și a fost achiziționat pentru un student bolivian care s-a retras de la studii, deși era abia în anul II³⁴⁵, acesta invocând în cererea sa motive de sănătate³⁴⁶.

În toamna anului 1979, Rectoratul a solicitat Serviciului contabilitate achiziționarea a 11 bilete de la agenția TAROM, pentru 11 studenți care își încheiaseră studiile și care proveneau din țări precum: Ecuador, Venezuela, Congo, Imperiul Centrafrican (azi Republica Centrafricană), Mali. Costul total al acestor bilete a fost de 154.540 lei³⁴⁷. Printre aceste persoane figura un student din Columbia, care s-a întors definitiv în țara sa, în noiembrie 1979. Deși nu și-a finalizat studiile, fiind în anul I la Facultatea de Științe

³⁴⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia..., 1975, doc. Adresă Rectorat, 7 nov. 1975, către Agenția de Voiaj CFR Cluj-Napoca; doc. Adresă Rectorat 7.162, 5.10.1978, către Agenția TAROM Externe, București.

³⁴⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia..., 1975, doc. Adresă Rectorat nr. 10.443/75/23.05.1978 către Agenția TAROM Externe, București, doc. Adresă Rectorat nr. 10.443/75/23.05.1978 către Serviciul contabilității.

³⁴⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia..., 1975, doc. Cerere către Rectoratul Universității, 15 mai 1978.

³⁴⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini 1974-1976, dosar Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia..., 1975, doc. Adresă Rectorat nr. 6.426, din 18 sept. 1979, către Serviciul contabilității.

Economice, acesta a beneficiat de transport gratuit, acoperit de Universitatea clujeană. Biletul de avion pe ruta București – Bogota, cu escală la Madrid, a costat 13.766 lei³⁴⁸. Un alt bilet pentru un student din Republica Centrafricană a costat 15.023 lei, cumpărat, de asemenea, în luna noiembrie 1979. Acesta s-a întors definitiv în țara sa, pe ruta București – Bangui, via Roma, Lagos, Dualla³⁴⁹. Până în octombrie 1979, biletul pe acea rută a fost de 13.048 lei, iar, după această dată, tarifele au înregistrat o creștere³⁵⁰. În septembrie 1979, un bilet pe ruta București – Quito (Ecuador), via Madrid, costa 16.291 lei, fiind achiziționat pentru un student care terminase Facultatea de Științe Economice și se întorcea definitiv acasă³⁵¹.

În pofida noilor reguli, datele colectate de Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, la 25 octombrie 1979, au indicat pentru anul universitar 1979/1980 o creștere a numărului studenților străini la unele facultăți. Dacă la începutul anului au fost înregistrați 681 de tineri străini, pe parcurs s-au mai adăugat aproape 250. Cea mai mare mobilitate s-a înregistrat în rândul celor care au urmat anul pregătitor. De la 269 câți au fost în luna octombrie 1979, s-a ajuns la 537 în mai 1980³⁵², așadar putem spune că numărul lor s-a dublat.

Pentru ceilalți ani de studii, la cele opt facultăți din Universitatea „Babeș-Bolyai” au fost înregistrați, în octombrie, 380 studenți străini. La Facultatea de Istorie-Filozofie, spre exemplu, s-au înscris 131 de studenți, 4 doctoranzi și 4 veniți la specializare. Cei mai mulți, 88, au studiat însă la

³⁴⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia...*, 1975, doc. Adresă Rectorat 8.447, 12.11.1979, către Agenția TAROM Externe, București.

³⁴⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia...*, 1975, doc. Adresă Rectorat 8.445/78, din 5.11.1979, către Agenția Serviciul contabilității.

³⁵⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia...*, 1975, doc. Adresă Rectorat 6.426, 9.10.1979, către Serviciul contabilității.

³⁵¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1976*, dosar *Studenți Străini anii I-V. Anglia, Imperiul Centrafrican, Bolivia, Cipru, Cehoslovacia...*, 1975, doc. Adresă Rectorat 6.426, 21.09.1979, către Agenția TAROM Externe, București.

³⁵² Într-un raport despre situația Universității în anul școlar 1979/1980, se afirma că, la acel moment, au fost 750 de tineri străini, din 68 de țări, în anul pregătitor. Pentru detalii vezi „Structura Universității”, în vol. *Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1979*, Cluj-Napoca, 1980, p. 29.

secția de Educație fizică. Alți 13 au ales secția de Psihologie, tot 13 au ales Filozofia, iar alți 25 au optat pentru Istorie³⁵³. La aceeași dată, la Facultatea de Matematică au fost înmatriculați, în anii de studiu I-IV, 21 tineri străini, la Facultatea de Fizică, 8, la cea de Chimie Tehnologică, 13, la cea de Biologie, Geografie și Geologie, 67, la Facultatea de Drept, 29, la Facultatea de Științe Economice, 94. Dintre cei care au ales studiile economice, cei mai mulți, 53 în total, au optat pentru secția Economia industriei, construcțiilor și transporturilor³⁵⁴.

Studenti străini la Universitatea „Babeș-Bolyai”, 25 octombrie 1979³⁵⁵

Facultatea	Total	Studenti	Specializare	Doctoranzi	Observații
An pregătitor	269	254	8	7	
Matematică anii I-IV	26	21	-	5	
Fizică anii I-IV	12	8	1	3	
Chimie Tehnologică anii I-IV	16	13	-	3	
Biologie-Geografie- Geologie anii I-IV	74	67	2	5	
Istorie-Filozofie anii I-IV	139	131	4	4	88 la Secția Educație fizică
Filologie anii I-IV	20	17	3	-	
Drept anii I-IV	30	29	-	1	
Științe Economice anii I-IV	95	94	-	1	
Total pe cele 8 facultăți anii I-IV	412	380³⁵⁶	10	22	
Total general	681	634	18	29	

³⁵³ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenti Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Facultatea de Istorie-Filozofie, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 octombrie 1979*.

³⁵⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenti Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Adresă Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini nr. 41.562 - 4 iunie 1980 către Universitatea Cluj-Napoca*.

³⁵⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenti Străini – Situații 1979-1980*, dosar *1979-1980 Situații statistice - Studenți străini*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 octombrie 1979*.

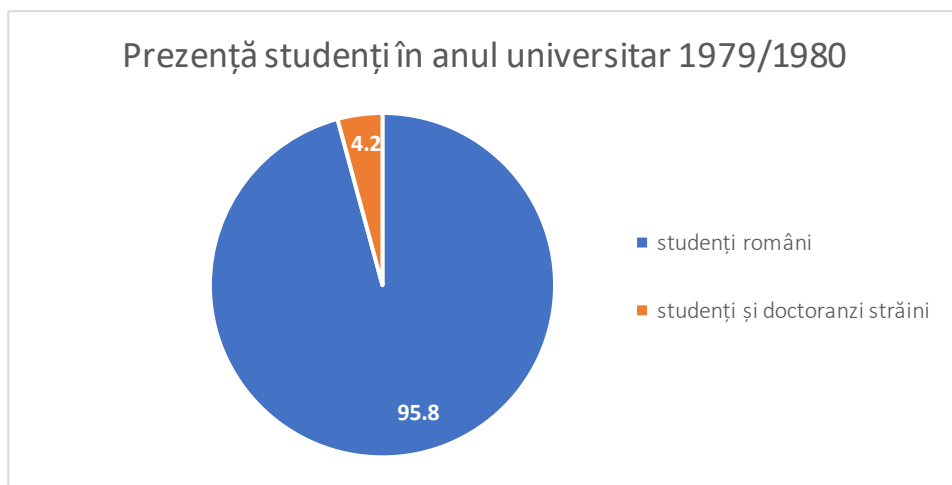
³⁵⁶ Conform unui alt raport, în acel an școlar, 1979/1980, au fost 358 de studenți străini și 22 de doctoranzi străini, din 75 de țări. Pentru detalii vezi „Istoricul Universității în date”, în *Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1979*, p. 20.

Țările de origine ale acestor studenți erau: Argentina, Guineea, Gabon, Zair, Siria, Columbia, Mauritius, Columbia, Ecuador, Venezuela, Honduras, Israel, Vietnam, Iordania, Iran, Costa Rica, Panama, Africa Centrală, Portugalia, Cehoslovacia, Marea Britanie etc., dar, de departe, cei mai mulți veneau din Republica Elenă (Grecia).

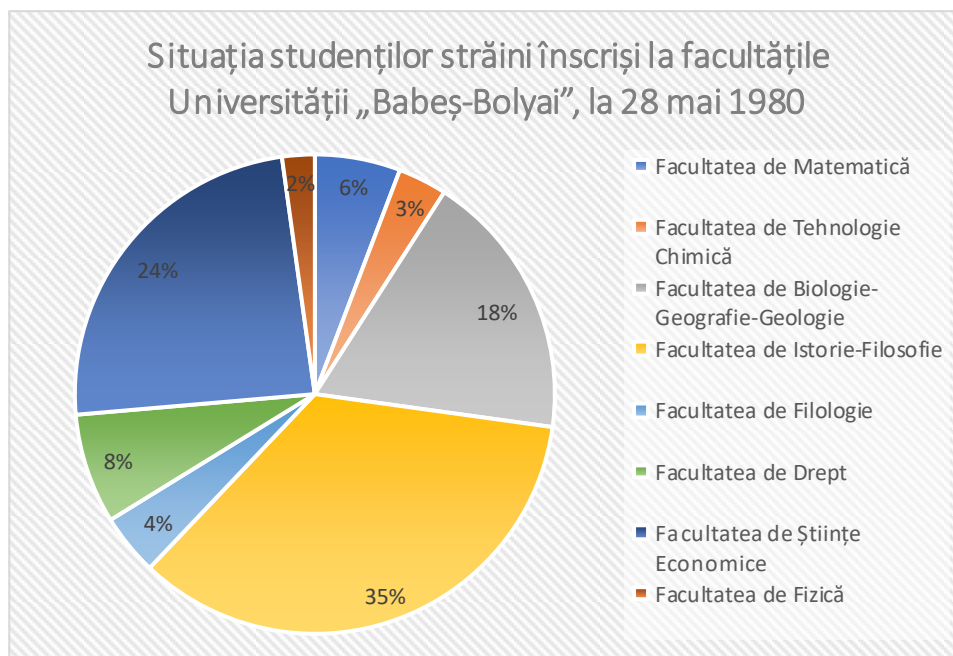
În data de 25 mai 1980, înainte de sesiunea de vară a anului de studii 1979/1980, Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai” a transmis Oficiului pentru Relații Externe și Studenți Străini situația cu cetățenii străini pe care i-a avut în pregătire³⁵⁷. În raport, au fost trecuți și cei din anul pregătitor, precum și cei care urmaseră cursurile diferitelor facultăți în cei patru ani de studii. După cum am afirmat mai sus, în anul pregătitor au fost înscriși cei mai mulți studenți străini, 537, număr la care s-a ajuns prin venituri continue, din luna septembrie 1979, când au fost doar 272, până în luna mai a anului următor. Dintre aceștia, 489 au dorit să urmeze studii de nivel licență, trei au venit pentru specializare, iar 45 au optat pentru studii doctorale. Și în anii I-IV s-au produs modificări, în sens descrescător însă, pentru că, din cei 412 studenți câți începuseră anul, pe toate nivelurile de pregătire – licență, specializare și doctorat –, la cele opt facultăți, au ajuns la final doar 400. Dacă luăm în considerare doar numărul studenților străini din anii I-IV, 400, și-l raportăm la numărul total al studenților înmatriculați la acea dată în Universitatea „Babeș-Bolyai”, 9.520³⁵⁸, rezultă un procent de 4,20%.

³⁵⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini - Situații 1979-1980*, dosar 1979-1980 *Situații statistice - Studenți străini*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 25 mai 1980*.

³⁵⁸ Conform unui raport întocmit de Rectorat în anul universitar 1979/1980, au fost 4.947 studenți la cursurile de zi, 479 studenți, la cursurile serale, 3.694, la cursurile fără frecvență. La aceștia se adăugau și studenții și doctoranzii străini. Pentru detalii vezi „Istoricul Universității în date”, în *Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca*, 1979, Cluj-Napoca, 1980, p. 20.

Facultatea de Matematică a rămas în amfiteatrele sale cu aceiași 26 de cetățeni străini cu care a început anul, dintre care 21 studenți și 5 doctoranzi. Facultatea de Fizică a avut 11 tineri, din care 8 studenți la nivel licență și 3 la studii doctorale. Aici însă și-a terminat stagiul de specializare studentul sau cercetătorul care a fost trecut în statistica de la începutul anului universitar. Facultatea de Tehnologie Chimică a pierdut pe parcurs un student, astfel că au mai rămas doar 15 (12 studenți și 3 doctoranzi), la Facultatea de Biologie-Geografie-Geologie, din cei 74 câți au început anul, au mai rămas doar 70 de tineri străini. La Facultatea de Istorie-Filozofie, din cei 139 de studenți, și-au finalizat anul 134. De remarcat este că toți cei 88 de studenți greci înscriși la secția de Educație fizică s-au regăsit la finele anului universitar. Facultatea de Filologie a rămas cu 15 studenți din 17 și doi tineri la specializare, iar de la Drept au plecat doi studenți. Facultatea de Științe Economice a pierdut cei mai mulți studenți, 6 la număr, astfel că a mai rămas cu 88 înscriși, dar, între timp, au mai venit încă trei la specializare. Astfel, numărul total al celor veniți de peste hotare să studieze la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1979/1980, an pregătitor și anii I-IV, s-a ridicat la cifra de 930 (853 de studenți, 12 la specializare și 65 de doctoranzi).

Pentru a atrage mai mulți studenți din zonele geografice mai slab reprezentate, Ministerul Educației și Învățământului a solicitat Universității „Babeș-Bolyai”, în data de 4 iunie 1980, să trimită la București broșuri în limba engleză, cu detalii despre instituție, pentru a putea fi trimise Ambasadei României la New Delhi, India. În plus, acest ghid trebuia să conțină date și despre celelalte instituții de învățământ superior din centrul universitar Cluj-Napoca³⁵⁹.

Guvernul a urmărit prin această măsură să promoveze România și să genereze o creștere a prestigiului țării pe plan internațional. Atragerea de studenți străini era, astfel, parte a unei strategii privind cultivarea unor relații bilaterale cu diferite state și pe un plan mai general avea legătură cu

³⁵⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEI. Evidență studenți 1979*, doc. *Anexa 1, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii în data de 25 octombrie 1979, Facultatea de Matematică*; doc. *Anexa 1, Facultatea de Fizică, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii în data de 25 octombrie 1979*; doc. *Anexa 1, Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii în data de 25 octombrie 1979*; doc. *Anexa 1, Facultatea de Drept, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii la data de 15.10.1979*; doc. *Anexa 1, Facultatea de Științe Economice, Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii, la data de 15 octombrie 1979*.

felul în care decidenții României de atunci înțelegeau să se poziționeze în zona relațiilor internaționale. Din această perspectivă, este deosebit de interesant să remarcăm că, pe lângă studenți din țări „surori”, veniți așadar din „lagărul socialist”, s-au regăsit la Cluj și, în egală măsură, în amfiteatrele altor universități și institute din țară tineri „de cealaltă parte a baricadei”, studenți din țări capitaliste, care, în pofida faptului că veneau din lumea liberă, din societăți democratice, au ales să studieze într-o țară comunistă precum România.

La începutul anilor '80, cea mai mare parte a burselor de studii pentru studenții veniți din străinătate au fost acordate de: Partidul Comunist Român, Ministerul de Comerț Exterior și Cooperare Internațională și Ministerul Afacerilor Externe. Cuantumul unei burse era de 750 de lei lunar. Suma pe care trebuiau să o plătească pe lună cei veniți să studieze pe cont propriu era diferită, în funcție de domeniul ales. Cei care doreau să urmeze medicina trebuiau să plătească 254 \$, cei care se îndreptau spre domeniile tehnic, agronomic și pentru toate celelalte specializări de la nivel universitar plăteau 231 \$, iar cei care și-au ales ca domeniu de pregătire arta și muzica plăteau 289 \$³⁶⁰.

În anul universitar 1980/1981, au fost înscriși la Facultatea de Matematică, în anii de studiu I-IV, 23 de studenți proveniți din țări precum Grecia, Mali, Costa Rica, Ecuador, Zair, Guineea, Argentina, Columbia, Gabon etc.³⁶¹ La Facultatea de Tehnologie Chimică au studiat, în anii I-IV, 19 cetățeni străini, din care 11 erau greci³⁶²; la Facultatea de Filologie au fost 20 de studenți, printre ei, trei din SUA, care au urmat o specializare în

³⁶⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Orientul Apropiat, anul pregătitor 1980-1981*, doc. *Fișele personale ale studenților înscriși în anul pregătitor 1980/1981*.

³⁶¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981*, doc. *Facultatea de Matematică, Tabel nominal cu studenții străini înscriși în anul universitar 1980-1981*.

³⁶² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini. An pregătitor 1979-1981*, dosar *Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981*, doc. *Tabel nominal cu studenții străini înscriși la Facultatea de Tehnologie Chimică în anul universitar 1980-1981*.

literatura română și folclor³⁶³; în cadrul Facultății de Fizică au studiat, în anii I-IV, 17 tineri originari din Grecia, Guineea și Mali, și patru doctoranzi, doi din Irak și doi din Egipt³⁶⁴. Un număr semnificativ de studenți străini, 33, au învățat la Facultatea de Istorie și Filozofie, 23 dintre aceștia fiind greci³⁶⁵. În cadrul acestei facultăți funcționa, de asemenea, secția de Educație fizică, la care erau înscriși atunci 78 de studenți străini. A fost cel mai mare număr înregistrat la vreo secție din Universitatea „Babeș-Bolyai”, la acea dată. Majoritatea veneau din Grecia (58), restul avându-și originile în Cipru, Gabon, Libia, Columbia, Siria și Tunisia³⁶⁶.

Facultatea de Științe Economice a fost pe primul loc în clasamentul facultăților din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, având cel mai mare număr de studenți din afara granițelor pe care îi pregătea în amfiteatrele sale – 95 – , dintre care, unul a decedat în anul III de studii, iar altul s-a retras în anul I³⁶⁷. Pe lângă aceștia, la aceeași facultate au venit pentru specializare trei cetățeni din Mozambic și unul din Zimbabwe, iar, la nivel de studii doctorale, a studiat un algerian³⁶⁸.

³⁶³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Lista studenților străini de la Facultatea de Filologie anii I-IV.

³⁶⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Tabel nominal cuprinzând cetățenii străini aflați la studii la Facultatea de Fizică în anul universitar 1980-1981.

³⁶⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Tabel nominal cu studenții străini de la Facultatea de Istorie-Filozofie pe anul universitar 1980/1981.

³⁶⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Tabel nominal cu studenții străini care studiază la Facultatea de Istorie-Filozofie, Secția Educație fizică.

³⁶⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Facultatea de Științe Economice, Tabel nominal cu studenții străini înscriși în anul universitar 1980/1981.

³⁶⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Facultatea de Științe Economice, Tabel nominal cu studenții străini înscriși la specializare și doctorat în anul universitar 1980/1981.

La Facultatea de Drept au învățat 27 de studenți străini³⁶⁹, la cea de Biologie, Geografie și Geologie, secția Biologie, au fost 35, dintre care cei mai mulți erau originari din Grecia. Acestora li s-au alăturat doi doctoranzi. La secția de Inginerie geologică și geofizică au studiat 35 de tineri³⁷⁰.

Pe parcursul arcului temporal studiat, am constatat că un procentaj destul de scăzut de tineri care au terminat anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” și-au continuat studiile la facultăți din componența acesteia. Pentru a oferi un exemplu care să susțină aserțiunea noastră, ne-am oprit asupra situației din anii universitari 1980/1981 și 1981/1982. Astfel, la finalul primului semestru al anului școlar 1980/1981, erau înscriși la Universitatea clujeană 301 de tineri care doreau să urmeze o facultate în România³⁷¹. Dintre aceștia, doar 35 au fost repartizați, la finalul anului, la Universitatea „Babeș-Bolyai”, ceea ce a reprezentat o proporție de doar 11,90%³⁷². În anul academic următor, 1981/1982, din cei 350 de tineri care și-au finalizat anul pregătitor la Universitatea clujeană, doar 43 au fost repartizați aici, ceea ce a reprezentat 12,29%³⁷³. Cei care au rămas să studieze aici erau originari din țări precum: Grecia (36), Siria (1), Mali (2), Venezuela (1), Congo (1), Ghana (1), Marea Britanie (1).

³⁶⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Facultatea de Drept, Tabel nominal cu studenții străini în anul universitar 1980/1981.

³⁷⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Evidența studenților străini pe facultăți 1979/1980, 1980/1981, doc. Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, Tabel nominal cu cetățenii străini înscriși la cursuri în anul universitar 1980/1981.

³⁷¹ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Repartizări An Pregătitor – 1980-1981, doc. Facultatea de Filologie, Lista cuprinzând propunerile de specializare a studenților străini din anul pregătitor în curs de școlarizare – anul universitar 1980/1981, 17 ianuarie 1981, f. 1-13.

³⁷² AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți Străini. An pregătitor 1979-1981, dosar Repartizări An Pregătitor – 1980-1981, doc. Colectivul de limba română, Tabel nominal cu cetățenii străini absolvenți ai anului pregătitor repartizați la Universitatea „Babeș-Bolyai”, iulie 1981.

³⁷³ AUBB, Fond Rectorat, cutia Studenți străini. An pregătitor 1981-1983, dosar An pregătitor 1981/1982, doc. Universitatea Cluj-Napoca, Tabel nominal cu cetățenii străini repartizați din anul pregătitor 1981/82, f. 1-2.

Situația prezenței studenților veniți din afara granițelor țării să învețe la Universitatea „Babeș-Bolyai”, la începutul anului universitar 1982/1983, se prezenta astfel³⁷⁴:

Facultatea	Total	Studenți	Specializare	Doctoranzi
An pregătitor	261	261	-	-
Matematică	20	18	-	2
Fizică	13	11	-	2
Tehnologie Chimică	26	26	-	-
Biologie-Geografie-Geologie	74	73	-	1
Istorie-Filozofie	49	45	2	2
Filologie	13	11	1	1
Drept	25	25	-	-
Științe Economice	57	57	-	-
Total pe cele 8 facultăți	277	266	3	8
Total general	538	527	3	8

La sfârșitul lunii decembrie 1982, din statisticile păstrate în arhivă, reiese o creștere a numărului acestor studenți, îndeosebi al celor din anul pregătitor: de la 261 la 314. În cazul celorlalți ani de studiu, s-a înregistrat, la majoritatea facultăților, câte un abandon din partea studenților. Cele mai multe renunțări au fost la Facultatea de Istorie și Filozofie, patru la număr. În schimb, Facultatea de Științe Economice a câștigat un student față de începutul anului universitar³⁷⁵.

După primul semestru, la sfârșitul lunii ianuarie 1983, regăsim încă 10 studenți în plus, în anul pregătitor³⁷⁶, ajungând, la finalul anului universitar, să-și încheie studiile 324 de studenți din anul pregătitor și 253 din anii I-IV de studiu, de la cele opt facultăți³⁷⁷.

³⁷⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1982-1983*, doc. *Situație statistică privind cetățenii străini aflați la studii, la data de 25 octombrie 1982*.

³⁷⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1982-1983*, doc. *Situație statistică privind cetățenii străini aflați la studii, la data de 25 decembrie 1982*.

³⁷⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1982-1983*, doc. *Situație statistică privind cetățenii străini aflați la studii, la data de 25 ianuarie 1983*.

³⁷⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1982-1983*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 iunie 1983*.

Numărul studenților străini care au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” în anul universitar 1983/1984 a fost considerabil mai mic decât în anul precedent. Dintr-o situație înaintată Ministerului Educației și Învățământului de către Rectoratul Universității „Babeș-Bolyai”, la sfârșitul lunii iunie 1984, reiese că anul pregătitor a fost urmat de doar 234 de cetățeni străini³⁷⁸, iar, în ceilalți ani de studiu, au urmat cursurile facultăților doar 176³⁷⁹ de studenți din afara granițelor României.

Numărul studenților străini a scăzut pe fondul austerității bugetare cauzate de politica președintelui Nicolae Ceaușescu de a returna datoriile financiare ale țării³⁸⁰, dar și ca urmare a creșterii inflației la nivel internațional.

La sfârșitul anilor '80, cei mai mulți studenți străini erau din Grecia. Explicația rezida în necesitatea autorităților elene de a avea un număr suficient de specialiști care să pregătească și să coordoneze Jocurile Olimpice din 1996, pe care sperau să le organizeze³⁸¹.

Referitor la acești studenți străini, am încercat să surprindem anumite elemente biografice relevante, precum familiile de proveniență și ocupațiile părinților, cei care, la urma urmei, trebuiau să-i sprijine sub aspect material pe parcursul celor 5-7 ani de studii în România. În tabelul nominal în care au fost înregistrați studenții greci din anul pregătitor 1985/1986, apare o informație utilă – „profesia tatălui” –, astfel că ne-am putut face o minimă idee despre familiile acestor studenți, cel puțin sub aspectul bazei materiale. La aproape un sfert dintre acești studenți tatăl era trecut ca fiind „agricultor”, iar, în continuare, se plasau, într-o configurație semnificativă numeric, părinți cu profesii de „comerciant” și „funcționar”.

³⁷⁸ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1983-1984*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 iunie 1984, An pregătitor*.

³⁷⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Evidența statistică 1982-1984*, dosar *Evidența statistică a studenților străini 1983-1984*, doc. *Situație statistică privind repartizarea cetățenilor străini pe forme de studii și de asigurare materială la data de 25 iunie 1984*.

³⁸⁰ Pompiliu-Nicolae Constantin, Valentin Maier, „UEFS în anii comunismului”, p. 279. https://www.academia.edu/34516399/UNEFS_%C3%AEEn_anii_comunismului, accesat la 20 martie 2021.

³⁸¹ *Ibidem*, p. 280.

Majoritatea acestor studenți provenea, așadar, din familii de condiție medie. Printre profesiile consemnate mai putem aminti: „marinar”, „tâmplar”, „brutar” sau „șofer”. Mai erau două cazuri cu părinți „medici”, unul, cu tată profesor, iar altul, cu tată inginer³⁸². Numărul sensibil redus al studenților originari din zona elitelor sociale se explică prin politica promovată de regimurile comuniste. Recrutarea studenților străini, prevalent din rândurile proletariatului, ale clasei muncitoare, dar și din cea de mijloc, a fost, astfel, o direcție urmărită de URSS și impusă și statelor-satelit³⁸³. Este un model de strategii și politici educaționale, care se regăsește și în maniera în care au fost selectați și admiși la universități și institute din România studenții străini.

3.6. Studenți străini la cursurile de vară organizate de Universitatea „Babeș-Bolyai”

În arcu temporal avut în vedere, și mai ales în perioada rectoratului profesorului Ștefan Pascu, au fost organizate mai multe școli și cursuri de vară pentru studenți străini. Nu este surprinzător, dacă luăm în considerare deschiderea care s-a manifestat și în plan politic.

În această ordine de idei, un moment semnificativ a avut loc la finalul anului 1970 și începutul anului 1971, când la Universitatea din Cluj a poposit, pentru o perioadă scurtă, de doar două luni, un grup de tineri veniți din Statele Unite ale Americii. În număr de 24, aceștia erau studenți la Lewis and Clark College, din Portland, Oregon. Între 10 noiembrie 1970 și 15 ianuarie 1971, ei au participat la un curs de limbă și cultură română. Rectorul i-a menționat într-un raport trimis Serviciului Studenți Străini din cadrul Ministerului Educației și Învățământului abia la 10 decembrie 1972. Motivația acestei întârzieri a oferit-o el însuși: în condițiile în care studenții

³⁸² AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini*, *An pregătitor 1983-1986*, dosar *An pregătitor 1983/1984*, Vol. I, A-L, doc. *Lista studenților greci care se află la studii în anul pregătitor, în anul universitar 1985-1986*.

³⁸³ Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 303.

au zăbovit mai puțin de trei luni în universitate, nu trebuiau trecuți în statisticile referitoare la studenții străini³⁸⁴.

Câțiva ani mai târziu, la 16 ianuarie 1975, Universitatea „Babeș-Bolyai” a găzduit un nou grup de patru cetățeni americani, trei studenți și un cadru didactic, veniți la Cluj-Napoca în cadrul unui schimb de experiență. Ei urmau cursurile la Stockton College, Pomona, New Jersey. Coordonatorul grupului a fost asistentul David Filimon. Acesta avusese deja contact cu mediul universitar românesc, fiind autorul unui manual de predare a limbii engleze pentru studenții străini, *An English Teaching Methodology Handbook*, publicat la București, în 1973, pe care l-a întocmit alături de Eva Semlyen. Lucrarea a redactat-o după două stagii de cercetare efectuate în România, ca bursier al statului român. În momentul venirii la Cluj-Napoca, își începuse munca la un alt manual, de metodică comparată. Studenții care l-au însoțit făceau parte din colectivul său de cercetare³⁸⁵.

În același an, 1975, luna aprilie, un alt grup de tineri veniți din SUA au poposit la Universitatea clujeană. Cei 13 erau studenți la Mankato State University, Minnesota, și veniseră la Cluj pentru o perioadă de trei luni, ca să urmeze un curs intensiv de limba română. Profesorul care i-a însoțit se numea Vasile Bârsan³⁸⁶, cadru didactic la Departamentul de Limbi Străine al colegiului. Ca bursieri ai statului român, au fost cazați în Căminul nr. 14 din Complexul Studențesc „Hașdeu”.

De un sejur mai scurt la Cluj a avut parte un grup de tineri, sosiți aici în perioada 15-31 iulie 1975, cu ocazia organizării unui curs internațional de vară la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Majoritatea veneau

³⁸⁴ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. Adresă Rectorat 15.208/70 – 5.01.1971 către Ministerul Învățământului, Dir. Gen. a Activ. Educ. și Soc. Stud., Serviciul Studenți Străini.

³⁸⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat 430, 16 ian. 1975, către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte.

³⁸⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat 430, 3.04.1975, către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte.

din țări precum: Anglia, Danemarca, Republica Federală Germania, Italia și SUA³⁸⁷. Printre cei care au susținut conferințe în acel context s-a numărat și Rudolf Windisch, fost lector de limba germană la Facultatea de Filologie, venit de acea dată ca profesor invitat.

De asemenea, în luna iulie a anului 1975, un grup format din 9 studenți și un profesor instructor de la Universitatea Kentucky (University of Kentucky) din SUA, au venit la Universitatea „Babeș-Bolyai” pentru un „semestru de vară”, în baza acordului încheiat cu Ministerul Educației și Învățământului. Pe lângă cursuri, au avut trecute în program excursii, în perioada cuprinsă între 12 iulie și 30 august, cât a durat sejurul lor în România. Astfel, la 9 august au plecat într-o excursie în Bucovina, într-un tur al mănăstirilor din această regiune, apoi s-au îndreptat spre litoralul Mării Negre, părăsind țara la finalul lunii august, cu plecarea din București³⁸⁸.

Câțiva ani mai târziu, la 12 iunie 1980, un grup de cinci studenți de la Universitatea Jagiellonă din Cracovia a fost așteptat la Cluj-Napoca. Rectoratul instituției clujene a fost informat de venirea acestora de către Oficiul pentru Relații Externe și Studenți Străini. Aceștia urmau să vină la Cluj în cadrul unui acord de colaborare directă între cele două state. În acel context, studenții polonezi beneficiau de cazare gratuită și de masă la cantină, contra cost. Perioada de ședere urma să fie una scurtă, de circa 10 zile, întrucât obiectivul tinerilor polonezi era de a se documenta în vederea finalizării lucrărilor de licență, fiind absolvenți ai secției de Limba română de la Facultatea de Filologie Romanică a Universității din Cracovia³⁸⁹.

De altfel, începând cu anul 1970, la Universitatea clujeană a fost organizat un program de tipul unui curs internațional de vară, dedicat studenților și specialiștilor internaționali. Denumirea acestuia, *Civilizație românească – civilizație universală*, a rămas aceeași, după cum a fost stabilită

³⁸⁷ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1974-1975*, dosar *Cetățeni străini veniți la studii. Drepturi materiale, situații școlare, vama, programe cursuri, diverse, 1972-1975*, doc. Adresă Rectorat 430, 19.07.1975, către Inspectoratul Județean al Miliției, Serviciul Control Străini și Pașapoarte.

³⁸⁸ *Ibidem*.

³⁸⁹ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Adrese MEL. Evidență studenți 1979*, doc. *Notă telefonică, 12 iunie 1980*.

de la început³⁹⁰. La cea de a zecea ediție, în 1979, au fost prezenți 45 de participanți, din 15 țări³⁹¹.

3.7. Concluzii

Prezența studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” în perioada comunistă a presupus eforturi susținute și multă implicare, alături de atenție și precauție din partea conducerii academice și a cadrelor didactice care au intrat în contact direct cu ei. Problematika acestor studenți veniți din străinătate era una delicată și complexă, cu multiple fațete, de care au trebuit să țină seama toți factorii care o gestionau, pentru că avea evidente valențe politico-diplomatice. Rectoratul Universității, împreună cu secretariatul care se ocupa de cetățenii străini și cu serviciile administrative din subordine, a fost într-un permanent contact cu autoritățile de la București, îndeosebi cu Ministerul Educației și Învățământului, și, în aceeași măsură, cu ambasadele țărilor de proveniență ale acestor studenți, pentru a găsi cele mai bune soluții în gestionarea situațiilor, de multe ori destul de complicate, cu care s-au confruntat aceștia pe parcursul anilor de studiu.

Din punct de vedere administrativ, perioada cercetată a fost una a căutărilor, în care a fost necesară adoptarea unei baze legale corespunzătoare, menite să acopere toate aspectele școlarizării acestei categorii de studenți. După cum s-a putut observa, cererile studenților străini au influențat din ce în ce mai mult practica de zi cu zi a instituțiilor de învățământ superior românești, determinând modificări ale reglementărilor și, deopotrivă, ale curriculumului. Cu timpul, prezența studenților străini a determinat autoritățile să gândească și să concretizeze practici și activități special dedicate acestei categorii de tineri. În acest sens, au fost mereu actualizate regulamentele și a crescut numărul burselor

³⁹⁰ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți străini 1975-1978*, dosar *Studenți străini anii I-V*, doc. *Proiect de program al Cursului Internațional de vară „Civilizație românească – civilizație universală” 7-20 iulie 1980*; „Scurt istoric al Universității”, p. 6.

³⁹¹ „Structura Universității”, în vol. *Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 1979*, p. 31.

oferite de statul român, mai ales în deceniul opt al secolului XX. Ulterior, numărul acestora s-a diminuat.

La o analiză atentă a fluxului de studenți străini, se poate observa că majoritatea acestora provenea din țări situate pe trei continente: Asia, Africa și America de Sud. Au fost însă și tineri din Europa interesați să studieze în România. De pe bătrânul continent, cei mai mulți studenți erau cetățeni greci. De altfel, ultimii s-au și organizat într-o comunitate etnică puternică, reușind să se impună prin unitate și susținere. Pe parcursul perioadei studiate, puține grupuri de studenți străini s-au conturat în comunități etnice sudate. Pe lângă studenții greci, și cei vietnamezi, și cei tunisieni au demonstrat solidaritate de grup. Dovadă în acest sens au fost activitățile comune ale acestor tineri, care au acționat în interesul grupurilor lor.

Mobilitatea studenților la nivel internațional a fost, în perioada analizată, influențată atât de politica țării de origine, cât și de politica țării gazdă³⁹². Problemele cu care se confruntau țările din Asia, în special Vietnamul, dar și cele din Africa, explică, astfel, numărul mare al cetățenilor din aceste regiuni, veniți la studii în România. Pe de o parte, acestea s-au confruntat cu conflicte armate, iar, pe de altă parte, au trebuit să facă față penuriei de specialiști din diverse domenii, ca urmare a obținerii independenței de către unele state din Africa, la începutul anilor '60 ai secolului XX. În acel context, formarea unei elite naționale s-a impus ca o prioritate pe agenda guvernelor din aceste state, în demersul lor de modernizare și de definitivare a construcției naționale. Ratele scăzute de școlarizare, în paralel cu nivelul ridicat al analfabetismului, precum și lipsa de personal calificat în zona administrației și în anumite sectoare economice, a determinat factorii de decizie din aceste țări să caute soluții pentru trimiterea la studii în străinătate a tinerilor³⁹³. În acea conjunctură,

³⁹² Hilary Perraton, *International Students 1860-2010*, p. 91.

³⁹³ Miguel Bandeira Jerónimo, Damiano Matasci, Hugo Gonçalves Dore, „Introduction: Historical Trajectories of Education and Development in (Post)Colonial Africa”, în Damiano Matasci, Miguel Bandeira Jerónimo and Hugo Dore, eds., *Education and Development in Colonial and Postcolonial Africa Policies, Paradigms, and Entanglements, 1890s-1980s* (London: Palgrave, 2019), p. 16, https://www.academia.edu/40774968/_Historical_Trajectories_of_Education_and_Development_in_Post-Colonial_Africa_, accesat la 2 decembrie 2022.

cele două blocuri politice care s-au confruntat în Războiul Rece au intrat în competiție și pe acest teren, pentru a atrage cât mai mulți tineri în universitățile lor. Cele două mari puteri, Statele Unite și Uniunea Sovietică, au investit masiv în programe menite să atragă studenți africani în propriile țări. În paralel cu acțiunile URSS-ului, țările din blocul socialist și-au deschis porțile instituțiilor de învățământ superior pentru tineri din statele africane, oferindu-le diferite avantaje³⁹⁴. Într-un mod similar a procedat și România, care a oferit un număr important de burse acestor studenți.

O altă concluzie ce reiese din trecerea în revistă a studenților străini care au studiat la Cluj-Napoca a fost că nu au existat impedimente de rasă. La nivel instituțional, nu au existat, în perioada analizată, prejudecăți rasiale, dovadă fiind numărul mare de studenți veniți de pe continentul african. Tentativa administrației universitare de a caza studenți de diferite naționalități în aceleași camere a eșuat, însă, într-o oarecare măsură, din cauza diferențelor de viziune, de educație, și nu din cauze de natură rasială.

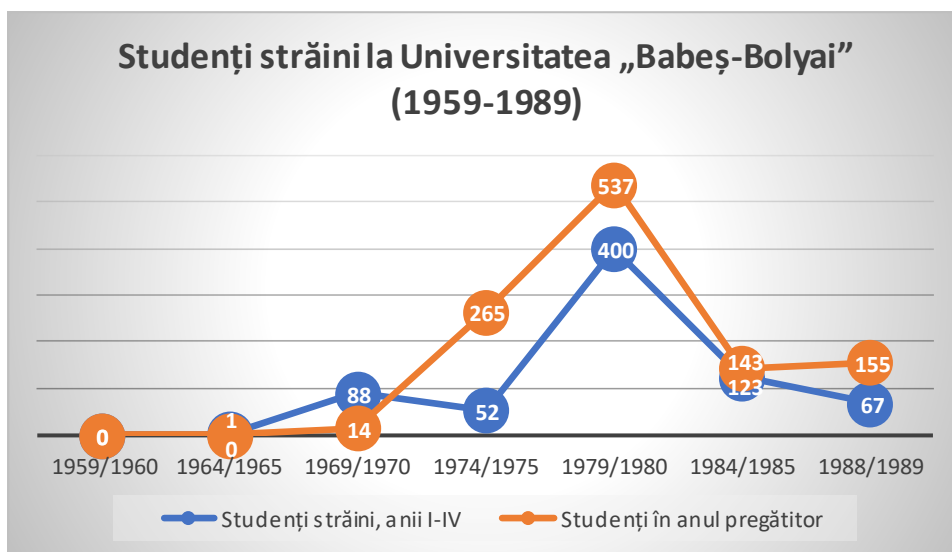
După cum s-a putut observa, în perioada avută în vedere unele organisme internaționale au jucat un rol minor în privința mobilității studenților. UNESCO a sprijinit în măsura posibilului mișcarea studenților, cu deosebire pe cei care veneau din țări aflate în curs de dezvoltare. Aceste organisme au acordat burse, chiar dacă într-un număr foarte restrâns, unor tineri străini care învățau la universitățile din România. Cei mai mulți studenți străini au beneficiat de burse oferite de statul român, alții au venit cu sprijinul autorităților din țările de origine, iar o a treia categorie, pe cheltuială proprie.

Numărul celor care au studiat la Universitatea „Babeș-Bolyai” în perioada supusă analizei noastre a fost foarte dificil de stabilit din statisticile cercetate. Această stare de fapt se datorează câtorva motive. Astfel, o posibilă explicație pentru care numărul tinerilor străini înmatriculați s-a schimbat în rapoartele întocmite, de multe ori chiar în două luni consecutive, rezidă și în faptul că rectoratele nu respectau termenele fixate de Ministerul Educației și Învățământului pentru trimiterea situațiilor referitoare la studenții străini. După cum s-a putut

³⁹⁴ *Ibidem*, p. 17.

constata, pe parcursul anului universitar, unii studenți plecau din Cluj, alții veneau din alte centre universitare, iar alții se prezentau cu întârziere la cursuri. La o analiză atentă a evidențelor elaborate de Universitate sau de Ministerul Educației și Învățământului, se poate observa că avea loc o mobilitate continuă, ceea ce a generat cifre care de multe ori nu converg, fapt care ne-a obligat la precauție în a le utiliza și a formula concluzii categorice.

În primii ani de după reorganizarea din 1959, prin unificarea Universității românești „Victor Babeș” cu cea maghiară, „Bolyai”, la Universitatea „Babeș-Bolyai” au studiat foarte puțini tineri străini veniți din străinătate. Treptat, numărul lor a crescut, mai ales la începutul deceniului opt al secolului XX. Dacă în anul universitar 1969/1970, spre exemplu, au fost 88 de studenți înmatriculați în anii I-IV de studii la una dintre facultățile Universității clujene³⁹⁵, în anul 1979/1980 s-au înregistrat 400 de studenți înmatriculați pe același nivel de studiu³⁹⁶. La mijlocul anilor '80, însă, numărul lor a scăzut, așa cum se poate observa și în graficul de mai jos.

³⁹⁵ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini 1975-1976*, dosar *Evidențe, statistici, stud. străini*, doc. *Răspuns la chestionarul privind activitatea cu studenți străini*.

³⁹⁶ AUBB, Fond Rectorat, cutia *Studenți Străini – Situații 1979-1980*, dosar *1979-1980 Situații statistice - Studenți străini*, doc. *Situația statistică a cetățenilor străini aflați la studii la data de 25 mai 1980*.

O explicație în acest sens constă în faptul că subfinanțarea învățământului la nivel național, după 1974, a fost resimțită și de Universitatea „Babeș-Bolyai”. Au fost desființate unele specializări care au atras de-a lungul timpului studenți străini, fiind apreciate atât la nivel național, cât și internațional. Printre acestea s-au numărat cele de psihologie-defectologie și istoria artei³⁹⁷. Nu în ultimul rând, creșterea inflației la nivel internațional a avut consecințe și asupra mobilității tinerilor care doreau să studieze peste hotare, ceea ce s-a putut observa și în instituțiile de învățământ superior din România.

Documentația cercetată de noi relevă, de asemenea, faptul că administrația academică, în frunte cu rectorii care s-au perindat la conducerea Universității clujene, a dovedit un interes susținut și disponibilitate pentru studenții străini, și că s-au depus eforturi susținute pentru rezolvarea problemelor aferente perioadei lor de studiu și găzduire la Cluj.

Indiscutabil, Universitatea „Babeș-Bolyai” a atras de-a lungul timpului și atrage și astăzi tineri studenți din afara granițelor României – este o realitate care se datorează politicilor academice și modului în care factorii de decizie au înțeles rolul universității și strategiile de dezvoltare pe termen lung. În trecut, ca și astăzi, universitatea a fost percepută ca „teritoriul unde științele se află într-un dialog caracterizat prin procesul interdisciplinarității, prin convergența domeniilor și sferelor de cunoaștere, prin căutarea a ceea ce este nou, în polemica ireconciliabilă cu inerția, cu imobilismul, cu rutina sau cu clișeele gândirii”. În opinia rectorului Ion Vlad, „toamnele clujene au rezonanțe simfonice, așa cum primăverile și verile sunt însoțite de culorile dealurilor care înconjoară cetatea universitară. Sunt miile de tineri din acest important centru cu peste 25.000 de studenți ce studiază în șase institute de învățământ superior. Sunt aromele teilor din fața clădirii centrale a Universității, sunt valurile succesive de studenți sosiți la început de an universitar, sunt ceasurile examenelor”³⁹⁸.

³⁹⁷ Vasile Vese, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, p. 286.

³⁹⁸ Ion Vlad, „Universitatea azi”, p. 10.

CONCLUZII

Între direcțiile de studiu din istoriografia românească de după 1989, se regăsește viața academică și instituțiile sale, ca parte componentă a istoriei elitelor. Problematica a fost abordată pe diferite segmente cronologice și tematice: elitele românești ardeleni în veacul al XVIII-lea¹, prezența studenților români din Imperiul austriac/austro-ungar la universități din Europa Centrală și de Vest în secolul al XIX-lea², studenți români la Roma în secolul al XIX-lea³ etc. Subiectul a fost, de asemenea, tratat și în lucrări de istorie universitară de dată mai veche⁴ sau mai recentă, ocazionate de diferite momente aniversare ale unor entități universitare românești, între care și Universitatea clujeană⁵. Urmărirea traseelor de

¹ Remus Câmpeanu, *Intellectualitatea română din Transilvania în veacul al XVIII-lea*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1999; Idem, *Elite românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000.

² Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000.

³ Ana Victoria Sima, *Roma vista da vicino. Impressioni e atteggiamenti degli studenti romeni nella Città Eterna (nella seconda metà dell'Ottocento)*, în Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, Ovidiu Augustin Ghitta și Ana Victoria Sima (coord.), *Dal cuore dell'Europa. Ommagio al professor Cesare Alzati per il compimento dei 70 anni*, Cluj-Napoca: Centrul de Studii Transilvane, 2015, p. 143-153.

⁴ Stelian Neagoe, *Triumful rațiunii împotriva violenței. Viața universitară ieșeană interbelică*, Iași: Junimea, 1977; Idem, *Viața universitară clujeană interbelică. Triumful rațiunii împotriva violenței*, vol. I-II, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980.

⁵ Adina Berciu-Drăghicescu, Ovidiu Bozgan, *O istorie a Universității din București: 1864-2004*, București: Editura Universității din București, 2004; *Universitatea din București (1864-2014)*, Ovidiu Bozgan, Bogdan Murgescu (coord.), București: Editura Universității din București, 2014; *Universitatea din Iași (1860-2010): facultăți, profesori, școli științifice*, Gheorghe Iacob (coord.), Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011; *Istoria Universității din Iași povestită la TVR*, Gheorghe Iacob (coord.), Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015; *Istoria Universității „Babeș-Bolyai”*, Ovidiu Ghitta (coord.), Cluj-Napoca: Editura Mega, 2012; *Tradiție și excelență. Școlile Academice / de Știință la Universitatea*

studiu, a formării unor tineri români la universități europene, în ultimele trei secole, este strâns legată de însuși procesul de modernizare a societății românești în ultimă instanță, dacă ținem seama de faptul că, întorși acasă de la studii din Occident, au adus cu ei nu numai acumulările științifice și profesionale, ci și modele de organizare și de transformare a unei societăți, precum cea românească, în care, parafrazându-l pe Jules Michelet, „era totul de făcut”. Desfășurarea fenomenului în sens invers – prezența unor studenți veniți din alte țări, de pe alte continente și din ale spații culturale, la universități din România – se regăsește însă mai puțin în preocupările scrisului istoric de la noi. Lucrarea de față este o încercare de a demonstra că o asemenea perspectivă de cercetare este nu doar posibilă și de dorit, ci și una interesantă și profitabilă din punctul de vedere al cunoașterii științifice.

A vorbi despre fenomenul mobilității internaționale a studenților cu referire la un stat totalitar, așa cum a fost România perioadei 1948-1989, este un lucru curios, dacă nu chiar paradoxal, la prima vedere, în condițiile în care mișcarea populației studențești dintr-o țară în alta ține de o lume în care oamenii și ideile pot circula liber și fără opreliști sau condiționări. Se pare însă că acest fenomen de „peregrinatio academica” a avut loc și în blocul comunist sud-est european, încadrat fiind în strategiile de politică externă ale țărilor din această regiune. Astfel, s-au regăsit și în România perioadei comuniste tineri veniți la studii „de peste mări și țări”, studenți din țările aflate în spatele Cortinei de Fier și, deopotrivă, din state aflate în lumea liberă și democratică. Prezența studenților străini la institutele și

Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (1581 - 1872 - 1919 - Present), Daniel David (coord.), Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2019; *Universitatea din Cluj în perioada interbelică*, Ioan-Aurel Pop, Simion Simon, Ioan Bolovan (ed.), Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, vol. I: *Înființarea și consolidarea Universității românești din Cluj între anii 1919-1939: Facultatea de Drept*, Valentin Orga, Florin Streteanu, Alexandru-Bogdan Bud (coord.), vol. II: *Facultatea de Medicină*, Cristian Bârsu (coord.), vol. III: *Facultatea de Litere și Filosofie*, Ana-Maria Stan (coord.), vol. IV: *Facultatea de Științe*, Simion Simon (coord.); *Universitatea din Cluj la Centenar*, Cecilia Cârja (coord.), Cluj-Napoca: Mega, 2020; *Exceleța ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ana Victoria Sima (ed.), Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019; Cecilia Cârja, Ioana-Mihaela Bonda, Florin-Nicolae Ardelean, *Destine înfrățite. Universitățile din Cluj și Iași*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2020.

universitățile din România acestei perioade reprezintă un capitol de istorie universitară și, în egală măsură, o secvență din istoria culturală a comunismului românesc, pe cât de interesantă, pe atât de puțin frecventată până acum ca temă de cercetare.

Din această problematică am ales ca studiu de caz studenții străini la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, una dintre cele mai importante universități ale României, atunci, ca și astăzi, de altfel. Suportul documentar al cercetării noastre este dat de arhiva Universității clujene, în cuprinsul căreia am avut șansa să găsim documente despre cetățenii străini veniți la studii în orașul de pe Someș, de la finele anilor '50 până în ultimul deceniu al perioadei regimului comunist. Informația aferentă acestei teme provine din documentele păstrate la Rectoratul Universității, structură care, așa cum reiese din paginile cărții de față, avea un rol decisiv în gestionarea fluxului de cetățeni străini ajunși aici ca studenți, pentru a urma anul pregătitor, programele de licență, studii de doctorat sau diferite specializări, variabile ca durată. Este vorba de un material informativ deosebit de prețios, care ne-a permis să oferim o contribuție documentară semnificativă la istoria mobilității studențești internaționale din perioada comunistă și la modul în care acest fenomen a avut impact asupra României, la modul general, și a Clujului, în mod particular.

Am organizat conținutul acestui volum pe trei capitole. Primul are în vedere cadrul juridic de referință pentru prezența studenților străini în România și la Cluj, regulamentele și dispozițiile care au făcut posibilă desfășurarea, respectiv gestionarea studiilor acestor tineri care, pentru perioade mai scurte sau pe durata mai multor ani, au ajuns să facă parte din peisajul academic clujean. O trăsătură care se impune atenției încă de la început constă în caracterul pronunțat centralist al întregului mecanism juridic care reglementa venirea, sejurul și încheierea studiilor de către studenții străini care au frecventat amfiteatrele *almei mater* clujene. Ministerul Educației și Învățământului și Ministerul Afacerilor Externe au fost forurile decizionale cele mai înalte, care au avut competențe extinse în asigurarea cadrului legal al prezenței în centrele universitare românești a acestor tineri veniți din alte țări. De remarcat este și faptul că regulamentele

referitoare la acest sector al vieții universitare au cunoscut o anumită dinamică în timp, impusă de nevoia de adaptare și de eficientizare a unor proceduri, precum și de situațiile noi, apărute odată cu trecerea anilor, care au necesitat o abordare corespunzătoare din punct de vedere juridic.

În cel de al doilea capitol al lucrării ne-am ocupat de o parte distinctă a sejurului de studii petrecut în România de către studenții străini, și anume anul pregătitor. Am considerat necesar să vorbim, într-o primă secțiune, din nou, despre cadrul juridic – regulamentele și alte dispoziții legale care normau anul pregătitor, obligatoriu pentru cetățenii altor țări care alegeau să studieze în România. Acesta reprezenta o perioadă de acomodare cu limba și cultura țării noastre, precum și cu specializările pentru care veniseră să studieze la instituțiile de învățământ superior românești; practic, era o primă „luare de contact”, importantă mai ales pentru studenții care veneau dinspre țări și regiuni cu tradiții culturale diferite de cele europene și, în special, de cele românești. Materialele documentare existente în fondul Rectoratului Universității Babeș-Bolyai ne-au permis să reconstituim atât baza legală aferentă anului pregătitor, cât și organizarea structurii care gestiona în mod nemijlocit, la instituția clujeană, activitatea acestei categorii de studenți: „Colectivul de școlarizare a cetățenilor străini”. Într-o a treia secțiune a acestui capitol am reconstituit evoluția numerică a prezenței studenților străini care au urmat anul pregătitor la Universitatea „Babeș-Bolyai” în perioada 1968-1989, un aspect important pentru dinamica acestei categorii de studenți, la Cluj și în România, dacă ținem seama de faptul că, după încheierea anului pregătitor, ei își continuau studiile la alte instituții de învățământ superior din Cluj și din țară. Datele concrete, disponibile în fondul arhivistic menționat, sunt deosebit de valoroase, pentru că permit reconstituirea dimensiunii cantitative a studenților străini în orașul de pe Someș, atât în ipostaza de cursanți înscriși în anul pregătitor, cât și în faza ulterioară de studenți, înmatriculați în programe de licență, de doctorat sau la diferite specializări.

Capitolul al treilea oferă o reconstituire amplă și consistentă a prezenței studenților străini la Cluj în cea mai mare parte a perioadei comuniste, anii 1959-1989. Intitulat *Experiențe academice în anii comunismului:*

studenți străini la Cluj (1959-1989), acest capitol are o structură tematică variată, compartimentată sub forma a numeroase secțiuni, începând cu cea care tratează eforturile administrației Universității „Babeș-Bolyai” de a reglementa și gestiona prezența studenților străini, în acord cu și sub coordonarea autorităților centrale de la București, respectiv Ministerul Educației și Învățământului și Ministerul Afacerilor Externe. În continuare, am prezentat situații care țin, prin excelență, de dinamica vieții academice: mobilitatea studenților străini între facultăți și centre universitare, „în căutarea specializării dorite”, știut fiind faptul că opțiunea inițială a celor veniți din străinătate la studii se schimba adeseori, iar, pentru a ajunge la specializarea dorită, transferurile între facultăți și centre universitare erau destul de frecvente. O problemă interesantă pe care am putut-o documenta cu ajutorul surselor de arhivă se referă la momente din afara „normalității” vieții academice: comportamente „sanționabile”, absențe, abateri, încălcări ale regulamentului, exmatriculări și retragerea de la studii. Este vorba de aspecte care, în mod inevitabil, s-au regăsit și în desfășurarea sejurului studenților străini, un capitol al vieții academice care și-a avut, aici și pretutindeni, părțile sale bune și mai puțin bune. O temă strâns legată de biografia vieții studențești dintotdeauna este viața de cămin, pe care studenții veniți de peste hotare au cunoscut-o alături de colegii lor români. Problema practicii profesionale, precum și a activităților considerate în epocă drept „muncă patriotică”, și modalitățile de petrecere a timpului liber sunt tot atâtea fațete ale vieții și ale activității studenților străini veniți la Cluj, despre care documentația arhivistică ne-a permis să oferim date și informații, întregind astfel o frescă a condiției de student și a vieții academice din Clujul celei de a doua jumătăți a veacului trecut. Capitolul al treilea al cărții se încheie cu reconstituirea evoluției numerice a prezenței studenților străini la Universitatea „Babeș-Bolyai” pe durata arcului de timp descris de cele trei decenii ale perioadei comuniste. Este o componentă care se bazează, în cea mai mare parte, pe date, cifre și statistici din fondul Rectoratului Universității „Babeș-Bolyai”, de natură să confere o imagine a dimensiunii cantitative a prezenței studenților străini în cetatea universitară din inima Transilvaniei.

Dincolo de politici și regulamente, de cifre și statistici, de contribuția documentară pe care ne-am dorit-o consistentă, cartea de față vorbește despre oameni și experiențe de viață, despre întâlniri și interacțiuni între tineri ajunși la Cluj de pe întregul mapamond. Pentru prima dată acum, în această epocă marcată de rigurile și privațiunile unui regim totalitar, instalat la noi și în întreaga Europă Răsăriteană după cea de a doua conflagrație mondială, viața universitară clujeană adună studenți veniți de pe coordonate geografice atât de îndepărtate. Este cu adevărat o premieră ca, în deceniile comuniste, când prezența studențească la Cluj este multicontinentală, tineri veniți din Europa, Asia, Africa, America de Nord și de Sud, din țări socialiste să se regăsească alături de studenți veniți din țări democratice. Așa au ajuns să treacă prin amfiteatrele Universității „Babeș-Bolyai” de la studenți din aria geografică de proximitate europeană, ca de pildă din Grecia, Cehoslovacia, Marea Britanie, Olanda, Suedia, până la tineri studioși veniți din Sudan, Burundi, Gabon, Congo, Guineea, Zair, Israel, Iordania, Irak, Vietnam, Ecuador, Venezuela, Honduras, Costa Rica, Panama etc.

Această diversitate remarcabilă a prezenței studenților străini la Cluj este semnificativă pentru „transferul de bunuri simbolice” realizat în cetatea universitară de pe malurile Someșului, pentru contactele interculturale pe care mediul studențesc, atât de cosmopolit, le-a făcut posibile. Într-un oraș de tradiție central-europeană, situat într-o regiune cu un caracter multicultural de o incontestabilă vechime, așa cum era și este Transilvania, s-a adăugat acest mozaic al prezenței studenților străini, ceea ce a făcut ca dimensiunea umană și dinamica interculturală a vieții academice clujene să fie și mai accentuată și mai profundă în același timp.

De asemenea, această diversitate a prezenței studenților străini la Cluj și în alte centre universitare din țară este relevantă pentru ambițiile pe care le avea România acelei perioade, regimul Ceaușescu în speță, din perspectiva prezenței în viața internațională, a dorinței de reprezentare și de urmărire a unor interese, și de construire ori consolidare a unor raporturi, mai ales, cu țări din „lumea treia”.

Studentii străini prezenți la Cluj în perioada comunistă au reprezentat, așadar, partea unei experiențe academice, dublate de rațiuni de politică educațională și culturală. Nu în ultimul rând, aceste figuri de studenți, în bună parte exotice în raport cu modelul cultural-identitar local, venite de pe întregul mapamond, au reprezentat inclusiv o formă de depășire a izolării culturale la care un regim aflat în spatele Cortinei de Fier a condamnat o întreagă națiune pentru aproape o jumătate de secol.

BIBLIOGRAFIE

Arhive:

Arhiva Universității Babeș-Bolyai, Fond *Dosare personale*

Arhiva Universității Babeș-Bolyai, Fond *Rectorat, Hotărâri Senat*

Arhiva Universității Babeș-Bolyai, Fond *Rectorat, Statistici*

Arhiva Universității Babeș-Bolyai, Fond *Rectorat, Studenți străini*

Presă:

Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, 1973-1982

Lumea, 1978

Scînteia, 1970-1975

Scînteia Tineretului, 1972

Cărți, studii, articole:

1. *120 Years of American Education: A Statistical Portrait*, ed. Thomas, D. Snyder, Center for Education Statistics, 1993, <https://nces.ed.gov/pubs93/93442.pdf>, accesat la 2 august 2022.
2. Altbach, Philip G., „The International Student Movement”, *Journal of Contemporary History*, vol. 5, no. 1, 1970, p. 156-174, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/259987>, accesat la 12 mai 2022.
3. Alvarado, Christian, „In the Spirit of Harambee!” Kenyan Student Unions in the German Democratic Republic and Yugoslavia, 1964–68”, in *Navigating Socialist Encounters: Moorings and (Dis)Entanglements between Africa and East Germany during the Cold War*, edited by Eric Burton, Anne Dietrich, Immanuel Harisch and Marcia C. Schenck, Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2021, p. 87-114, <https://doi.org/10.1515/9783110623543-003>, accesat la 20 iunie 2022.

4. Anghelache, Constantin, Iordan Petrescu, Mădălina Gabriela Anghel, Emilia Gogu, *Evoluția centenară a învățământului în România*, București: Editura Economică, 2018.
5. *Antologia legilor învățământului din România*, coordonator Gheorghe Bunescu, București: Institutul de Științe ale Educației, 2004.
6. *Anuarul Statistic Al Republicii Socialiste România 1978*, București: Direcția Centrală de Statistică, 1978.
7. *Anuarul Statistic Al Republicii Socialiste România 1981*, București: Direcția Centrală de Statistică, 1981.
8. *Anuarul Statistic Al României 1990*, București: Comisia Națională pentru Statistică, 1990.
9. *Anuarul Universității din Cluj (1919-1942)*, Cluj, 1921-1943.
10. Ardelean, Florin Nicolae, „International University Networks and Academic Mobility in Political Context: Six decades of Cooperation between the Babeș-Bolyai University in Cluj-Napoca and the University of Geneva (1919-1979)”, în *Journal of Research in Higher Education*, Volume IV, 2020, No 1, p. 18-31, DOI: <http://dx.doi.org/10.24193/JRHE.2020.1.2>, accesat la 12 aprilie 2022.
11. Ardelean, Florin Nicolae, „Învățământul și cercetarea chimică clujeană din perspectiva cooperărilor internaționale (1919-1975)”, în *Personalități ale Universității Babeș-Bolyai: Raluca Ripan*, coordonatori Ioana-Mihaela Bonda, Cecilia Cârja, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2020, p. 69-97.
12. Barnett, George A., and Reggie Yingli Wu, „The International Student Exchange Network: 1970 & 1989”, *Higher Education*, vol. 30, no. 4, 1995, p. 353-368, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/3447602>, accesat la 18 martie 2022.
13. Barou, Jacques, „Les étudiants d'Afrique noire dans les pays de la Communauté”, *Hommes et Migrations*, n°1108, novembre-décembre 1987. *Les étudiants étrangers*, p. 62-69, https://www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2839, accesat la 8 februarie 2021.
14. Bateson, Rositsa, and John Taylor, „Student Involvement in University Life: Beyond Political Activism and University Governance: A View from Central and Eastern Europe”, *European Journal of Education*, vol. 39, no. 4, 2004, p. 471-483, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/1503872>, accesat la 24 martie 2022.
15. Berciu-Drăghicescu, Adina, Bozgan, Ovidiu, *O istorie a Universității din București: 1864-2004*, București: Editura Universității din București, 2004.
16. Bourmont, Guy-René de, „Les étudiants étrangers à Paris et en région parisienne”, în: *Hommes et Migrations*, n°1108, novembre-décembre 1987, *Les étudiants étrangers*,

- p. 20-24, <https://doi.org/10.3406/homig.1987.2836> https://www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2836, accesat la 12 mai 2021.
17. Brooks, Rachel, Johanna Waters, *Student Mobilities, Migration and the Internalization of Higher Education*, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2013.
 18. Burakowski, Adam, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu 1965-1989. Geniul Carpaților*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Polirom, 2016.
 19. Câmpeanu, Remus, *Intellectualitatea română din Transilvania în veacul al XVIII-lea*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1999.
 20. Câmpeanu, Remus, *Elite românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000.
 21. Cârja, Cecilia, Ioana-Mihaela Bonda, Florin Nicolae Ardelean, *Destine înfrățite: universitățile din Cluj și Iași*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2020.
 22. Constantin, Pompiliu-Nicolae, Valentin Maier, „Învățământul superior de educație fizică și sport în România (1948-1989)”, în *Danubius*, Galați, XXXII, 2014, p. 345-367, https://www.academia.edu/34516382/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul_superior_de_educa%C8%9Bie_fizic%C4%83_%C8%99i_sport_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia_1948_1989, accesat la 15 februarie 2021.
 23. Constantin, Pompiliu-Nicolae, Valentin Maier, „UNEFS în anii comunismului”, în *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*, volume XIII/2016, Sibiu: „Lucian Blaga” University of Sibiu Publishing House, 2016, p. 267-286, https://www.academia.edu/34516399/UNEFS_%C3%AEn_anii_comunismului, accesat la 20 martie 2021.
 24. Cornell, Richard, „Students and Politics in the Communist Countries of Eastern Europe”, *Daedalus*, vol. 97, no. 1, 1968, p. 166-183, JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/20023804>, accesat la 24 martie 2022.
 25. Costea, Mihaela Diana, *Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj între fluxurile și refluxurile ideologiei comuniste în perioada 1959-1972*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2015.
 26. Crook, Sarah, „Historicising the „Crisis” in Undergraduate Mental Health: British Universities and Student Mental Illness, 1944-1968”, *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, Volume 75, Issue 2, April 2020, p. 193-220, <https://doi.org/10.1093/jhmas/jrz060>, accesat la 12 mai 2021.
 27. Deaconu, Ștefan-Marius, „Între izolaționism și cooperare: Aspecte privind mobilitatea academică în învățământul superior din statele est-europene în anii ‘70-‘80”, în vol. *O utopie devenită realitate: învățământul superior din RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*, coord. Liliana Rotaru, Ion Valer Xenofontov, Chișinău: Tipografia „Lexon Prim”, 2020, p. 71-87.

28. *Documente bilaterale în domeniul educației, în vigoare/3.03.2016*, <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Documentele%20bilaterale%20%C3%AEn%20domeniul%20educa%C8%9Biei%20%C3%AEn%20vigoare%203.03.2016.pdf>, accesat la 15 decembrie 2022.
29. Dragostinova, Theodora K., „Culture under Special Conditions”, in *The Cold War from the Margins: A Small Socialist State on the Global Cultural Scene*, Ithaca, NY: Cornell University Press, 2021, p. 195-221, <https://doi.org/10.1515/9781501755576-011>, accesat la 18 februarie 2022.
30. Dragostinova, Theodora K., „Introduction: Bulgaria on the Global Cultural Scene of the 1970s” in *The Cold War from the Margins: A Small Socialist State on the Global Cultural Scene*, Ithaca, NY: Cornell University Press, 2021, p. 1-21, <https://doi.org/10.1515/9781501755576-005>, accesat la 10 iunie 2022.
31. *Excelența ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, coordonator Ana Victoria Sima, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019.
32. Faggian, Alessandra & Franklin Rachel S., „Human Capital Redistribution in the USA: The Migration of the College-bound”, *Spatial Economic Analysis*, vol. 9:4, 2014, p. 376-395, DOI: 10.1080/17421772.2014.961536 <https://doi.org/10.1080/17421772.2014.961536>, accesat la 12 mai 2021.
33. Florian, Bogdan, „Exploring the Communist Higher Education System. Contribution towards a Theoretical Framework”, *International Review of Social Research*, Volume 4, Issue 2, 2014, p. 6-24, https://www.academia.edu/10950953/Exploring_the_Communist_Higher_Education_System?email_work_card=view-paper, accesat la 15 mai 2021.
34. Giurescu, Dinu C., *Învățământul în România între anii 1948 și 1989. Disertație susținută cu ocazia ceremoniei de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova, 22 noiembrie 2001*, p. 1-27, https://www.ucv.ro/pdf/international/informatii_generale/doctor_honoris/68.pdf, accesat la 22 iulie 2022.
35. Habor, Oana, „Educație, cercetare și cultură în anii regimului comunist: Universitatea Babeș-Bolyai (1959-1989)”, în *Excelența ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, coordonator Ana Victoria Sima, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 71-78.
36. Harrington, Joseph F., *Relații româno-americane: 1940-1990*, Iași: Institutul European, 2002.
37. Heller, Peter B. „International Student Mobility: Some Consequences of a Form of Technology Transfer”, *International Studies Notes*, vol. 14, no. 2, 1989, p. 36-56, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/44235819>, accesat la 20 martie 2021.

38. *International Yearbook of Education*, vol. XXI, 1959, UNESCO Place de Fontenoy, Paris, International Bureau of Education, Geneva, https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000132935&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_9f282af3-4c5b-4444-ae7c-80990426663f%3F_%3D132935engo.pdf&locale=en&multi=true&ark=/ark:/48223/pf0000132935/PDF/132935engo.pdf#%5B%7B%22num%22%3A330%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2Cnull%2Cnull%2C0%5D, accesat la 1 septembrie 2022.
39. *Istoria comunismului din România*, coordonatori Mihnea Berindei, Dorin Dobrințu, Armand Groșu, vol. II-III, *Documente. Nicolae Ceaușescu (1965-1971) – (1972-1975)*, Iași: Polirom, 2012-2016.
40. *Istoria Universității „Babeș-Bolyai”*, coordonator Ovidiu Ghitta, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2012.
41. *Istoria Universității din Iași povestită la TVR*, coordonator Gheorghe Iacob, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015.
42. Kang, Tai Shick, „A Foreign Student Group as an Ethnic Community”, *International Review of Modern Sociology*, vol. 2, no. 1 (1972): 72-82, <http://www.jstor.org/stable/41420428>, accesat la 15 martie 2021.
43. Katsakioris, Constantin, „Creating a Socialist Intelligentsia: Soviet Educational Aid and Its Impact on Africa (1960-1991)”, *Cahiers d'Études Africaines*, vol. 57, no. 226 (2), 2017, p. 259-288, *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/26613028>, accesat la 15 martie 2021.
44. Kimourtzis, P. G., & Kyprianos, P. (2019). „University and the Formation of Greek Elites: Past and Present”, *Espacio, Tiempo y Educación*, 6(2), p. 137-152, doi: <http://dx.doi.org/10.14516/ete.244>, accesat la 2 mai 2022.
45. *Leadership academic clujean (1919-2019)*, coordonatori Vasile Pușcaș, Șerban Turcuș, Veronica Turcuș, Cluj-Napoca: Școala Ardeleană, 2019.
46. Lebon, André, „Les étudiants étrangers en France”, *Hommes et Migrations*, n°1108, Novembre-décembre 1987. *Les étudiants étrangers*, p. 7-19, doi: <https://doi.org/10.3406/homig.1987.2835>, https://www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2835, accesat la 10 iunie 2021.
47. Lee, Elisabeth M., *Class and campus life: managing and experiencing inequality at an elite college*, Ithaca, New York: Cornell University Press, 2016, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctt1ffjpwv>, accesat la 3 aprilie 2022.
48. *L'immigrazione degli studenti internazionali in Italia*, European Migration Network, Redazione a cura del Centro Studi e Ricerche IDOS (M. Carolina Brandi, Marta Giuliani, Zsuzsanna Pásztor, Franco Pittau, Olena Ponomareva,

- Antonio Ricci), Roma, 2012, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/14b_italy_national_report_international_students_april2013_final_it.pdf, accesat la 15 februarie 2021.
49. Lukács, József, „De la două universități la una singură: formarea Universității Babeș-Bolyai (1959)”, în *Exelența ca datorie. Scurtă istorie a Universității Babeș-Bolyai*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, coordonator Ana Victoria Sima, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 67-68.
50. Maier, Valentin, „Foreign students enrolled in the Medicine and Pharmacy Higher Education in Romania (1975-1989)”, in *Clujul Medical*, vol. 89, no. 2, 2016, p. 307, DOI:10.15386/cjmed-614, https://www.researchgate.net/publication/301303351_Foreign_Students_Enrolled_in_the_Medicine_and_Pharmacy_Higher_Education_in_Romania_1975-1989, accesat la 12 iunie 2022.
51. Matasci, D., Jerónimo, M. B., Dores, H.G., „Introduction: Historical Trajectories of Education and Development in (Post)Colonial Africa”, in: Matasci, D., Jerónimo, M., Dores, H. (eds) *Education and Development in Colonial and Postcolonial Africa. Global Histories of Education*. Palgrave Macmillan, Cham, 2020, https://doi.org/10.1007/978-3-030-27801-4_1, accesat la 12 iunie 2022.
52. Mookerjee, Girija K., „The Student Unrest in Europe”, *India Quarterly*, vol. 25, no. 1, 1969, p. 21-33, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/45071229>, accesat la 24 martie 2022.
53. Murg, Ioan, *Cooperarea culturală și științifică internațională. Instrumente juridice de cooperare*, Teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, 1976.
54. Neagoe, Stelian, *Triumful rațiunii împotriva violenței. Viața universitară ieșeană interbelică*, Iași: Junimea, 1977.
55. Neagoe, Stelian, *Viața universitară clujeană interbelică. Triumful rațiunii împotriva violenței*, vol. I-II, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980.
56. Nicoară, Mihai Teodor, *Rectorii Universității din Cluj (1919-2013)*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2013.
57. O'Mara, Margaret, „The Uses of the Foreign Student”, *Social Science History*, vol. 36, no. 4, 2012, p. 583-615, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/23361144>, accesat la 10 martie 2022.
58. Onaciu, Vlad, *Societatea penuriei. Carențele din construcția regimului comunist în România. Studiu de caz: Clujul în anii '60 și '70*, Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2020.

59. Perraton, Hilary, *International Students 1860-2010. Policy and Practice round the World*, Palgrave Macmillan, 2020.
60. Piepiorka, Alexandra and Buanaissa, Eduardo F., „14 A (Post)Socialist Memory Space? East German and Mozambican Memories of Cooperation in Education”, in *Navigating Socialist Encounters: Moorings and (Dis)Entanglements between Africa and East Germany during the Cold War*, edited by Eric Burton, Anne Dietrich, Immanuel Harisch and Marcia C. Schenck, Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2021, p. 351-386, <https://doi.org/10.1515/9783110623543-014>, accesat la 2 mai 2022.
61. Pisićă, Silvia, Bogdan Murgescu, Florin Andrei Sora, Nicoleta Alexandru-Caragea, „Forța de muncă”, în vol. *România: un secol de istorie. Date statistice*, coordonator general Tudorel Andrei, București: Editura Institutului Național de Statistică, 2018, p. 50-64, <https://insse.ro/cms/files/evenimente/ROCentenar/ROCentenar.pdf>, accesat la 10 mai 2022.
62. Răceanu, Mircea, *Cronologie comentată a relațiilor româno-americane: de la începutul cunoașterii reciproce până la prăbușirea regimului comunist din România, 1989*, București: Editura Silex, 2005.
63. Ross, L. W., „Some Aspects of Soviet Education”, *Journal of Teacher Education*, 11(4), 1960, 539–552, <https://doi.org/10.1177/002248716001100420>, accesat la 17 iunie 2021.
64. Sigmirean, Cornel, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000.
65. Sima, Ana Victoria, *Roma vista da vicino. Impressioni e atteggiamenti degli studenti romeni nella Città Eterna (nella seconda metà dell'Ottocento)*, în coordonatori: Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, Ovidiu Augustin Ghitta și Ana Victoria Sima, *Dal cuore dell'Europa. Omaggio al professor Cesare Alzati per il compimento dei 70 anni*, Cluj-Napoca: Centrul de Studii Transilvane, 2015, p. 143-153.
66. Suhare, Paul-Henri, „Les démarches à accomplir pour suivre des études supérieures en France”, *Hommes et Migrations*, n°1108, novembre-décembre 1987, *Les étudiants étrangers*, p. 75-79, DOI <https://doi.org/10.3406/homig.1987.2841> www.persee.fr/doc/homig_1142-852x_1987_num_1108_1_2841, accesat la 5 mai 2022.
67. *Tradiție și excelență. Școlile Academice / de Știință la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (1581 - 1872 - 1919 - Present)*, coordonator Daniel David, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2019.
68. Trevelyan, Mary, „The Place of the African Student in the International Student Community”, *African Affairs*, vol. 62, no. 248, 1963, p. 258-261, *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/720836>, accesat la 12 mai 2022.

69. *Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, în anii 1959-1965*, Cluj, 1965.
70. *Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, în anii 1965-1970*, coordonator Ștefan Pascu, Aurel Negucioiu, I. Haiduc, C. Mureșan, N. Both, S. Groze, Cluj, 1970.
71. *Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, 1976-1977*, Cluj-Napoca, 1977.
72. *Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1979*, Cluj-Napoca, 1979.
73. *University an Society. A History of Cluj Higher Education in the 20th Century*, coordonator Vasile Pușcaș, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1999.
74. *Universitatea din București (1864-2014)*, coordonatori Ovidiu Bozgan, Bogdan Murgescu, București: Editura Universității din București, 2014.
75. *Universitatea din Cluj în perioada interbelică*, editori Ioan-Aurel Pop, Simion Simon, Ioan Bolovan, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, vol. I: *Înființarea și consolidarea Universității românești din Cluj între anii 1919-1939: Facultatea de Drept*, coordonatori Valentin Orga, Florin Streteanu, Alexandru-Bogdan Bud; vol. II: *Facultatea de Medicină*, autor și coordonator Cristian Bârsu; vol. III: *Facultatea de Litere și Filosofie*, coordonator Ana-Maria Stan; vol. IV: *Facultatea de Științe*, coordonator Simion Simon.
76. *Universitatea din Cluj la Centenar*, coordonator Cecilia Cârja, Cluj-Napoca: Mega, 2020.
77. *Universitatea din Iași (1860-2010): facultăți, profesori, școli științifice*, coordonator Gheorghe Iacob, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011.
78. Vese, Vasile, „Universitatea «Babeș-Bolyai» în perioada regimului comunist, 1959-1989”, în *Istoria Universității „Babeș-Bolyai”*, coordonator Ovidiu Ghitta, Cluj-Napoca: Mega, 2012.

Resurse electronice:

<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Asociatia-Romania.-1972-1990.-Inv.-3436.pdf>

<https://atunisia.ro/ambassadeurs/>

<https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>

<https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/vietnam>

<http://www.jstor.org>

<https://adt.arcanum.com/ro/>

<https://nces.ed.gov>

<https://unesdoc.unesco.org>

<https://www.academia.edu>

<https://www.edu.ro/despre%20cooperare%20int>

<https://www.mae.ro/node/15028>

<https://sport.ubbcluj.ro/istoric/>

<https://www.ucv.ro>

www.persee.fr

ISBN: 978-606-37-1682-9